

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Émile Ajar

Kral Salomon'un Bunalımı*

Türkçesi: Tahsin Yücel

Romain Gary

*SEL

KRAL SALOMON'UN BUNALIMI*

ÉMILE AJAR, (Romain Gary), 1914'te Litvanya, Vilnius'ta doğdu, annesi tarafından büyütüldü. Yoksul, "az çok Kazak Tatarı-Yahudi kırması" bir çocuk olarak on dört yaşında annesiyle Fransa'ya gelip Nice'e yerleşti. Hukuk öğreniminin ardından Hava Kuvvetleri'ne girdi, 1940'ta General de Gaulle'ün yanında "Özgür Fransa" hareketi saflarında savaşa katıldı. 1945'te yayınlanan ilk romanı *Polonya'da Bir Kuş Var* (*Polonya Eğitimi*) ile sert ve şiirsel üslubu sayesinde büyük ses getirdi. Aynı yıl Fransa Dışişleri'ne girdi. Sofya, La Paz, New York ve Los Angeles'ta diplomat olarak görev yaptı. 1948'de *Le Grand Vestiaire*'i (Büyük Vestiyer) yayınladı, 1956'da *Cennetin Kökleri*'yle Goncourt Edebiyat Ödülü'nü aldı. Los Angeles'ta başkonsolosken aktris Jean Seberg'le evlendi, senaryolar yazdı, iki film çekti. 1961'de diplomatlığı bırakıp *Les Oiseaux vont mourir au Pérou - Gloire à nos illustres pionniers*'i (Peru'da Kuşlar Ölecek - Meşhur Öncülerimize Şan Olsun) ve mizahi bir roman olan *Lady L*'yi yazdı. Ardından *La Comédie Américaine* (Amerikan Komedi) ve *Frère Océan* (Okyanus Kardeş) gibi oylumlu efsane anlatılarına girişti. Karısının 1979'da intihar etmesiyle Gary'nin romanlarında yaşlılık ve ölüm temaları baskın gelmeye başladı: *Biletiniz Buraya Kadar*, *Kadının İşığı*, *Uçurtmalar*.

1980'de Paris'te, *Koca Tembel*, *Kral Salomon'un Bunalımı* ve 1975'te yine Goncourt Edebiyat Ödülü alan *Onca Yoksulluk Varken* romanlarını Émile Ajar imzasıyla kendisinin yazdığını açıklayan bir not bırakarak intihar etti.

***SEL YAYINCILIK**

Kuloğlu Mahallesi, Turnacıbaşı Caddesi,

No: 17, Beyoğlu – İstanbul

Tel. (0212) 516 96 85

<http://www.selyayincilik.com>

e-posta: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:

Çatalçeşme Sokak, No: 19/1

Cağaloğlu – İstanbul

e-posta: siparis@selyayincilik.com

Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

***SEL YAYINCILIK: 1082**

ISBN 978-605-7728-95-1

KRAL SALOMON'UN BUNALIMI

Émile Ajar

Roman

Türkçesi: Tahsin Yücel

Özgün Adı:

L'angoisse du roi Salomon

© Mercure de France, 1979

© Sel Yayıncılık, 2020

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı

Editör: Işık Ergüden

Yayına hazırlayan: Mısra Gökyıldız

Kapak tasarımı ve görseli: Aslı Sezer “kral mı?”, karışık teknik, 2015

Sayfa tasarımı: İklim Yılmaz

Birinci Baskı: Şubat, 2021

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası

Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203

Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 44865

Émile Ajar

Kral Salomon'un Bunalımı

Türkçesi: Tahsin Yücel

Roman

Anne'a...

I.

Hausmann Bulvarı'nda binmişti benim taksiye. Çok yaşlı bir beyefendi, güzel bir bıyığı, ak bir sakalı vardı. Sonra birbirimizi daha iyi tanıdığımız bir dönemde kazıttı hepsini. Berberi onu yaşlı gösterdiğini söylemişti, o da seksen dört küsur yaşında olduğuna göre ne diye daha fazlasını eklesindi ki? Ama tanıştığımızda bıyığı tümüyle yerindeydi. İspanyol sakalı dedikleri, kısa sakalı da öyle. Bu sakal ilk kez İspanya'da görülmüş de ondan böyle koymuşlar adını.

Bozulmaya karşı direnmiş, düzgün ve güçlü yüz çizgileriyle, oturlu bir adam olduğunu hemen anlamıştım. En sağlam kalan yanı gözleriydi, koyu, hatta karaydı. Dışarılara taşan ve çevresini gölgelendiren bir kara. Otururken bile çok dik duruyordu, bakışındaki sert anlatım karşısında şaşırmıştım, kararlı ve amansız havalarındaydı, sanki hiçbir şeyden, hiç kimseden korktuğu yoktu ve düşmanı kaç kez dümdüz etmişti, oysa Poissonnière Bulvarı'ndaydık topu topu.

Bu yaşta böylesine güzel giyinen bir adam taşımamıştım hiç taksimde. Yolun sonuna gelmiş yaşlı beylerin, hep çoktandır giydikleri giysilerle dolaştıklarını sık sık fark etmişimdir, kendi üzerlerine en fazla titreyenler bile böyledir. Azıcık süreleri kalmıştır şu dünyada. Bu nedenle yeni bir gardırop düzmeye kalkmazlar, tutumlu olmaz böylesi. Ama Mösyö Salomon –kendisini tanıdığımda adı henüz böyle değildi– tepeden tırnağa yeniler giymişti. Hem de meydan okuyan ve özgüvenli bir havada. Prens de Galles bir takım, benekli bir mavi papyon, yakada pembe bir karanfil, kafada kenarları sağlam mı sağlam gri bir şapka. Dizlerinin üstünde deri eldivenler ve at başı biçiminde gümüş topuzcuklu bir baston tutmaktaydı, son moda şıklık havasını yayıyordu ortalığa, ölüme öyle kolay kolay boyun eğmeyecek bir adam olduğu hemen seziliyordu.

Sesine de şaşmıştım, bana Sentier Sokağı'na çekmemi söylerken bile homurdanıyordu, oysa hiçbir neden yoktu buna. Belki de öfke-

lydi ve gideceği yere gitmek istemiyordu. İlk tarihsel karşılaşmamıza en uygun sözcüğü aradım sözlükte, başı önde, Sentier Sokağı'na çekmemi söyleyerek benim taksiye girerken uyandırdığı izlenime dayanarak *homurdanmak* sözcüğünü seçtim: *Kızgınlık ve öfke etkisi altında boşuk, korkutucu bir ses çıkarmak*. Ama o sırada bunun Mösyö Salomon için gayet doğru olduğunu bilmiyordum. Daha sonra, iyice aradım ve *gazap*'ı buldum: *Saldırgana karşı şiddetli kızgınlık*. İleri yaşı vücudunu katılaştırmış, belini, dizlerini ve başka yerlerini oynatmasını zorlaştırıyordu. Arkasında böyle bir düşmanla ve saldırgana karşı böyle bir kızgınlıkla binmişti taksime.

O oturup da ben arabayı çalıştırdığımda bir tesadüf oldu. Radyom açıktı, işittiğimiz ilk şey de Bretagne'daki deniz kazasıyla denize saçılan hidrokarbüre ilişkin son haberlerdi: Mazotlar içinde ölen yirmi beş bin kuş. Her zamanki gibi bastım küfrü. Mösyö Salomon da kızdı, o güzelim, o homurdanan sesiyle.

"Ayıp," dedi. Dikiz aynasından, iç çektiğini gördüm. "Her gün biraz daha zorlaşıyor dünyayı taşımak."

Mösyö Salomon'un yaşamı boyunca hazır giyim, özellikle de pantolon alanında çalıştığını işte o zaman öğrendim. Konuştuk biraz. Birkaç yıl önce hazır giyimden emekliye ayrılmıştı, boş zamanlarını hayır işleriyle dolduruyordu, ne yaparsın, insan ne denli yaşlanırsa, başkalarına gereksinimi o denli artar. Dairesinin bir bölümünü SOS *Gönüllüler* adında bir kuruma tahsis etmişti. Gece gündüz telefon edilebilir buraya, dünya taşınması fazla ağır, hatta ezici gelmeye başlayınca, bunalım başladı dernektir. Numarayı çevirip destek alırsın, bu jargonda ruhsal yardım diyorlar bunun adına.

"Para sıkıntısı çekiyorlardı, lokalleri de yoktu. Kanadımın altına aldım onları."

Kanadından söz ederken güldü, ama bu da bir homurdanmaydı, sanki gülüş varlığının çok derinlerinden geliyordu. Tükenme yolunda olan türlerden söz ettik, doğaldı böyle yapmamız, çünkü bu yaşta topun tam ağzındaydı. Fazla çabuk varmayalım diye çok ağır sürüyordum arabayı. SOS *Dostluk*'u bilirdim, ama daha başkaları da bulunduğunu, yardımın örgütlenmekte olduğunu bilmiyordum

doğrusu, ilgimi çekmişti, herkesin başına gelebilir böyle şeyler; şu var ki, telefona sarılıp da *SOS Dostluk*'tan ya da daha başkalarından yardım istemek hiç aklıma gelmezdi, öyle ya, yaşam boyu telefona yapışıp kalamazsın ki. Başvuruları yanıtlayanların kimler olduğunu sordum ona, yanıtları iyi niyetli gençlerin verdiğini, başvuranların da özellikle gençler olduğunu söyledi, yaşlılar alışmışlardı çünkü. Burada bir sorun çıktığını açıkladı bana: Başkaları sayesinde kendilerini daha iyi hissetmek için değil de başkalarına yardım etmek için çalışacak gönüllüler bulmak gerekiyordu. Sentier yakınlarına gelmiştik, anlamamıştım, bir yardım çağrısı, çağrıyı alan kişiyi nasıl rahatlatırdı, bilemiyordum. Bana bunun psikolojide oldukça sık görülen bir durum olduğunu açıkladı tatlılıkla. Örneğin gençliklerinde hiç sevilmemiş ya da tepilmiş psikiyatrlar vardı, psikiyatr olduklarında bu açığı kapatır, hapçı gençlerle, kaçıklarla ilgilenir, böylece kendi önemlerinin bilincine varır, egemenlik kurarlardı, herkes hayranlık duyardı kendilerine, çevreleri başka türlü hiç mi hiç tanımayacakları güzel fıstıklarla dolardı, böylece bir kudret duygusu kazanır, böylece kendi kendilerini iyileştirirlerdi, kabuklarının içinde daha iyi hissederdilerdi kendilerini.

“SOS'te öyle gönüllülerle karşılaştık ki, epey bunalımlıydılar. Bunlara duygu yoksunu denilir, umutsuz bir çağrı aldılar mı yalnızlığı pek duymaz olurlar... İnsancıl yardım pek öyle sorunsuz bir konu değildir.”

Daha da yavaş sürdüm arabayı, gerçekten ilgimi çekiyordu. Mösyö Salomon'a hazır giyimden insancıl yardıma nasıl geçtiğini sordum.

“Genç dostum, hazır giyimin nerede başlayıp nerede bittiği pek belli olmaz,” dedi.

Sentier Sokağı'na gelmiştik, Mösyö Salomon indi, üstüne okkalı bir bahşış ekleyerek ödedi paramı. Ne olduğunu pek bilemesem de bu iş o zaman oldu işte. Taksi parasını öderken, dostça baktı bana. Sonra gene baktı, ama tuhaf mı tuhaf, sanki yüzümde bir şey varmış gibi. Hatta güçlü bir şaşkınlık belirten, beklenmedik, istem dışı bir devinimle irkildi. Bir an, beni süzmeye ara vermeden, öylece sustu.

Sonra gözlerini yumdu, elini gözkapaklarının üzerine götürdü. Sonra gözlerini açtı ve tek sözcük söylemeden beni süzmeyi aynı biçimde sürdürdü. Derken, gözlerini başka yana çevirdi; görüyordum ki düşünüyordu. Gene bir göz attı bana. Yine görüyordum ki, kafasına bir düşünce takılmıştı ve duralıyordu. Gülümsedi, biraz alaylı, özellikle de hüzünlü, tuhaf bir tebessümdü bu. Sonra, beklenmedik bir biçimde, bir kadeh bir şey içmeye çağırdı beni.

Böyle bir şey hiç başıma gelmemişti taksicilikte.

Bir kahveye oturduk, gene öyle şaşkınlıkla süzüp durdu beni, sanki olanaksızmış gibi. Sonra birkaç soru sordu. Tamirci, daha doğrusu her telden çalan bir yaptakçı olduğumu söyledim ona. İşlemeyen şeyleri düzeltmekle yetenekliydim, musluk, boru, havagazı, elektrik, ufak makineler. İşin teorisini bilmezdim ama uygulamayı öğrenmiştim. İki arkadaşıyla da bir taksiyi paylaşmaktaydım. Bunlardan biri Yoko'ydu, masörlük öğrenimi görüyordu, bitirdikten sonra bu uğraşın eksikliği çok duyulan Fildişi Kıyısı'na dönecekti; öbürü de Tayland sınırından yararlanarak kaçmayı başarmış bir Kamboçyalı olan Tong'du. Kalan zamanımda, kişisel olarak belediye kitaplıklarında kendimi geliştiriordum. İlkokuldan sonra okulu bırakmıştım, o gün bugün, tek başıma, özellikle de sözlüklerde sürdürüyordum öğrenimimi; bence en eksiksiz kitaplar sözlüklerdi, çünkü onlarda bulamadığımı başka yerde hiç bulamazdın. Taksi bizim olmamıştı daha, borca almıştık, daha bir on beş bin saymak gerekiyordu, ama çalışma iznimiz vardı ve borcumuzu ödeyebileceğimizi umuyorduk.

İşte sözün burasında yaşamımda hiç şaşırmadığım ölçüde şaşırdım, çünkü bu seferki tatlı bir şaşkınlıktı. Mösyö Salomon kahvesinin başında, parmaklarının ucuyla dalgın dalgın masayı dövüyordu. Daha sonra anladım ki düşündüğü zamanlarda hep böyle yapardı.

"Bakın, belki de size yardım edebilirim," dedi. Şurasını bilmek gerekir ki, *yardım* sözcüğü Kral Salomon'un yeğlediği sözcüktür, çünkü en çok bunun eksikliği duyulur. Herhangi bir açıklama yapmadan "Kral Salomon" diyorum, ama ona da geleceğim, her yerde birden bulunamayız ki.

“Belki de size yardım edebilirim. Ben de öncelikle benim hizmetimde bulunacak bir taksi istiyordum. Bir aile arabam var, ama ailem yok, kendim de kullanmıyorum artık. Ayrıca kalp, bacak, göz vesaire gibi bedensel nedenlerle dolaşmakta zorluk çeken yoksun kişilere bir taşıt tahsis etmek isterdim...”

Apışıp kalmıştım. Eskiden her geçtikleri yere mutluluk saçan efsanevi krallar, şişelerde ya da başka yerlerde otoriter bir el kol hareketiyle mutsuzluğa son veren iyilik perileri vardı, ama Sentier Sokağı’nda olmazdı bu işler. Otoriter bir tavırla mutsuzluğu kesip atmak Mösyö Salomon’un olanakları içinde değildi kuşkusuz, çünkü fiyatların artması, Fransız hisselerinin ve yabancı hisselerin düşmesi servetini biraz zedelemişti, ama elinden geleni yapıyordu işte, pantolonculukta zengin olduktan sonra, bağışlarını yağıdırmayı, artık böyle şeylere inanmayanların birdenbire karşılarında belirmeyi sürdürüyordu, unutulmadıklarını, Haussmann Bulvarı’nda kendilerine göz kulak olan biri bulunduğunu kanıtlamak istiyordu onlara.

Herkesin bir sırası olduğundan henüz karşılaşmadığımız Chuck, Mösyö Salomon’un bunu öyle yüreğinin iyiliğinden değil de Tanrı’ya ders vermek, onu utandırmak, ona doğru yolu göstermek için yaptığını söylüyor. Ama Chuck her şeyle alay eder hep, zekâsı böyle gerektirir.

“Derneğimiz *SOS Gönüllüler*’e de yararınız dokunabilir, çünkü bazı acil durumlarda evlere gitmek gerekir. Her zaman telefonla yardım edilemez insanlara...”

Bu arada, eliyle masayı dövüyor, dudaklarında biraz hüznü bir gülümseme, koyu gözlerinde ufak, alaycı pırıltılar, beni inceden inceye süzmeyi sürdürüyordu. “Nasıl? Tamam mı?”

Tüylerim diken diken olmuştu. Masallar bir yana, başına böyle görülmedik türden, böyle kıyak bir iş geldi mi sakınman gerekir, çünkü ardında neler gizli olduğunu bilemezsin. Ben Tanrı’ya inanmam, ama inanmasan bile, her şeyin bir sınırı vardır. Sınırsız olduğuna inanmazlık edemezsin, her şeyin bir sınırı vardır çünkü. Bu yaşta doğal olarak sönmeleri gerekirken, insanı yakan bakışları vardı, ama Mösyö Salomon doğaüstü bir adam değildi öyle. En azından

seksen küsur yaşlarında gösteriyordu. Etten kemikten bir insandı ve yolun sonuna yaklaşmıştı, sert ve öfkeli görünüşü bununla açıklanabilirdi, çünkü bizlere oynanacak bir oyun değildi böylesi. Ama başıma geleni anlamıyordum. Adem'le Havva'dan beri –sanki hâlâ bir ilişki varmış gibi yeryüzü cennetini düşündürtmesi nedeniyle gözde deyimimdir bu benim– hiç mi hiç tanımadığım çok yaşlı bir bey taksinin geri kalan borcunu ödemeyi öneriyordu, hem de gün ortasında, Sentier Sokağı'ndaki bir kahvede öneriyordu bunu bana. Chuck, Harun el Reşit'ten beri böyle bir şey görülmediğini söylüyor. Harun el Reşit kılık değiştirip halkın arasına karışır, sonra da hak edenlere iyilikler yağdırırmış. İyice sezinliyordum ki, her türlü umudu aşacak biçimde başarılı olmuş bir hazır giyimciyle karşılaşmamıştım yalnız; özel bir adamla karşılaşmıştım. Hemen o akşam, kendileriyle aynı odayı paylaştığım Chuck'la Tong'a anlattım bu işi, tepe üstü düşmüş de Poissonnière Bulvarıyla Sentier arasında dinsel hayaller görmüşüm gibi dinlediler beni önce. Şu var ki, Mösyö Salomon'da Tevrat'tan bir şeyler bulunduğu gerçektir, hem yalnız ileri yaşı nedeniyle de değil, Cecil B. de Mille'in sinematekte gösterilen *On Emir*'indeki Musa olarak da. Musa'ya ondan iyi benzeyenini görmedim doğrusu. Sonraları, Mösyö Salomon'u iyice tanıyıp da onu sıradan bir insanın sevimemeyeceği ölçüde sevmeye başladığım günlerde, işverenimin iyilik etmek için nasıl çırpındığını kendilerine anlattığım zaman, Chuck hemen akıllıca bir şey buldu söyleyecek. Ona göre Mösyö Salomon herkesçe sevilip sayılmak, minnete gark olmak istiyordu, ama bu işleri asıl kendisi düşünmesi gereken bir başkasının yerine geçiyor, yapması gerekip de yapmadıklarını anımsatmak ve onu utandırmak için Tanrı'nın dikkatini çekmek istiyordu. Öte yandan da, insanseverliğin her zaman bir egemenlik biçimi, cebindeki mangırı bağışlatmaya yarayan bir numara olduğunu, böyle bir numaranın da 1978'de çok gülünç kaçtığını söylüyordu Chuck. Ama Chuck her şeyi açıklayabilir, bu nedenle veba gibi sakınmak gerekir ondan. Anlamadın mı işin içinde bir gizem vardır hiç değilse, gerilerde ve derinlerde birden ortaya çıkarak her şeyi değiştirebilecek bir şey bulunduğuna inanabilirsin, ama açıklamayı bulmuşsan, hiçbir

şey kalmaz geriye, dağınık parçalar kalır kala kala. Bence açıklama, bilgisizliğin en büyük düşmanıdır.

Neyse, öyle oturuyordum işte, suratım da çok tuhaf bir biçime girmiş olmalıydı, çünkü Mösyö Salomon gülmeye başladı. İnanmadığımı gayet net görüyordu, o zaman çek defterini çıkardı ve hiç duralamadan çok önemsiz bir şey yapar gibi, on beş binlik bir çek imzaladı bana. Daha yarım saat öncesine dek, ne Adem'den, ne Havva'dan beri tanıdığım bir adam. İşte o zaman dizlerim titremeye başladı. Öyle ya, hiç tanımadığın adamlar on beş binlik çekler imzalayıp avcuna tutuşturmaya başlarsa, her şey gelebilir artık başına, bunalıma gömüldüğünün resmidir. Elimde çek, betim benzim atmıştı, Mösyö Salomon bir konyak söyledi bana. İçtim, gene de toparlanamıyordum. Anlaşılmaz bir şeydi bu. Beni de en çok anlaşılmaz şeyler etkiler, çünkü türlü umutlara yol açar. Mösyö Salomon'un benim takside belirmesi gördüğüm en anlaşılmaz şeydi. Sonra, ayrıldığımız zaman, efsanevi çağların belki de tümünden saçma olmadığını düşündüm.

"Borcumuzu on sekiz ayda ödeyebiliriz," dedim.

Sözümünden hoşlanmışa benziyordu. Dudaklarında bir tür gülümseme vardı, tam bir gülümseme değil, bir iz daha çok, çok eskiden bu dudaklar üzerinden geçip de azıcığını bir daha silinmemek üzere orada bırakmış bir tebessümün izi.

"Sevgili yavrum, paramı geri almayı düşündüğüm bile yok, ama söylemek bile fazla, on sekiz ay, daha da iyisi, on yıl, yirmi yıl sonra, gene bu konudan söz etmek ve belki de ödemeyi birkaç yıl sonrasına ertelemek hoş olurdu," dedi, bu yaşında, on sekiz ay ya da on yıl sonra da gene ortalarda olacağını düşündüğü için, bu kez basbayağı güldü.

Alaycılık derlerdi bunun adına. Her sabah, yüreği çarpa çarpa, hâlâ yaşıyor muyum diye sorarak uyanıyor olmalıydı. Çeki almış, imzaya bakıyordum, kararlılıkla atılmış bir imzaydı: *Salomon Rubinstein*. Adından sonra bir virgöl, virgülden sonra da bir nokta ile biten *Esq.* sözcüğü vardı, böylece *Salomon Rubinstein, Esq.* oluyordu. Ne demek olduğunu bilmiyordum, daha sonra taksime binen bir İngilizce öğretmeninden öğrendim: *Esq. Esquire* anlamına gelirmiş, İngiltere'de,

adreslerde, yüksek kalite insanları belirtmek için adların arkasına konulmuş. Mösyö Salomon da hâlâ yüksek kalite olduğunu belirtmek için adının arkasına bir *Esq.* ekliyordu. İki yıl İngiltere’de oturmuş, burada birkaç mağaza açarak çok iyi iş yapmıştı.

En sonunda gerçekliğine inanıp da çeke bakmayı bıraktığım zaman, beklenmedik iyilik meleğimin beni gene büyük bir dikkatle süzmeye başlamış olduğunu gördüm.

“Size bir soru sormak zorundayım, umarım alınmazsınız,” dedi. “Hiç hapis yattınız mı?”

Al bakalım! Şu benim surat var ya, hep getirir bu işi başıma. İpsiz. Pezevenk. Silme serseri bu herif. Babam kırk yıl süresince metroda bilet zımbaladığına, şimdi de emekli olduğuna göre, bu suratı, bu havayı nereden aldım, bilmem. Annem çıtıptı bir kadındı daha çok, babamın canına okumak için de bundan az yararlanmamıştı. Galyalı atalarından birinden geçmiş olsa gerek bu hava.

“Hayır, hiç hapis yatmadım, hatta denemedim bile. Bu iş için gereken şey bende yok. Biliyor musunuz, ben hiç kendime benzemem. Kötü gösteririm işte. Tamir için yalnız yaşayan kimselerin evine gittiğim zaman özellikle kadınların biraz sinirli olduklarını sık sık fark etmişimdir. Bakın, korku nedir bilmeyen ve her türlü konforu elinin altında bulunduran bir haydut olmayı çok isterdim.”

“Her türlü konfor mu?”

“Ruhsal konfor. Her şeye boşvermek yani.”

Biraz düş kırıklığına uğradığını gördüm. Çüş, dedim içimden, beni yanına almak için suratıma mı güvendi yoksa bu herif; bir çete başı, esrar satıcısı ya da bir yatakçı olmasın? Söylemek bile fazla, kafasından neler geçirdiğini bilemezdim, şimdi nicedir Nice’te Tanrı’nın eli üstünden eksik olmasın, şimdi de bilemiyorum, bunu daha başından düşünmüş olduğuna, hem de tasarlayabileceğimizden çok daha fazla bir alay ve hınçla düşünmüş olduğuna inanamıyorum. İsteddiği kadar Kral Salomon olsundu, ne de olsa böyle sonsuz bir güçle tutamazdı ipleri elinde. Belki de şöyle bir kafasından geçirmişti, bu da doğal bir şeydi, insan durmamacasına bir şeyi kafaya takıp da bırakmıyorsa, unutamıyorsa, bağışlayamıyorsa, başka türlü yapamaz-

di. Bazı bazı aşkın tam bir katır inadına tutulduğu da bir gerçek. İyi sönmemiş volkanlardan söz ederler ya, Mösyö Salomon o türdendi işte. İçeriden volkanikti, tutkuyla kaynayıp patlıyordu. Böyle olunca da çık çıkabilirsen işin içinden. İlk karşılaşmamızdı, onu tanımıyordum, hapis yatmadığımı öğrenince neden biraz canı sıkılmış gibi göründüğünü merak etmiştim. Ama fazla heyecanlıydım, kendi kendime sorular soracak durumda değildim. Eskilerin ağzıyla konuşmak gerekirse, bir buçuk milyonluk bir çek tutuyordum avcumda, neredeyse dinsel bir deneyim geçirdiğim söylenebilirdi.

İç cebinden gerçek deriden bir cüzdan çıkardı, bana bir kart uzattı, üzerinde şunlar yazılıydı: *Salomon Rubinstein, Esq., pantolon kralı*. Şaşırp kaldım.

“Eski kartlarımdan biri, çünkü artık işi bıraktım,” dedi. “Ama adres hep geçerli. Beni görmeye gelin.”

II.

Ben de gittim. Daire Haussmann Bulvarı’nda, oldukça eski ama tümüyle sağlam izlenimi uyandıran bir yapıdaydı, sokağa bakıyordu. Kapıyı vurmadan girdin mi beş kişilik bir telefon santralının önünde buluyordun kendini, SOS Derneği’nin gönüllüleri başvuruları yanıtlıyorlardı burada. Bir ikisi her zaman sürekli nöbet tutuyordu, çünkü ruhsal yıkım durumunda çağrına yanıt verilmemesinden ya da telefonun meşgul çalmasından daha kötü bir şey yoktur. Bir odaları daha vardı, burada kahve içip sandviç yiyebiliyorlardı. Mösyö Salomon dairenin geri kalan bölümünde tam bir konfor içinde yaşıyordu. Özellikle gecenin ortasında, yani bunalımın formunun doruğuna ulaştığı saatlerde özveride bulunarak santrale kendisi oturmaktan kaçınıyordu.

İlk geldiğimde, hepsi de telin öbür ucundakilerle konuşuyordu, yalnız biri, kızıl saçlı, gözlüklü suratlı, iri bir herif, konuşmasını az önce bitirmişti. Tanıştığımızda Lepelletier’ydi adı.

“Emriniz?”

“Mösyö Salomon Rubinstein, Esq.”

“İşe yeni mi alındınız?”

Taksici olduğumu ve Mösyö Salomon’un beni ayak işleri için al-
dığını söyleyecektim. Ama zaman bırakmadı.

“Oldukça zor bir iş göreceksiniz. Aslında her şey kendimize iliş-
kin bir bilgi fazlalığı olarak özetleniyor. Eskiden, kendimizi bilme-
yebilirdik. Kuruntularımızı sürdürebilirdik. Bugün, iletişim araçla-
rı, transistör, özellikle de televizyon nedeniyle, dünya son derece
görünür oldu. Yeni çağların en büyük devrimi, dünyanın bu bek-
lenmedik, bu kör edici görünürlüğü. Şu son otuz yıl içinde, binlerce
yıl süresince öğrendiklerimizden çok daha fazlasını öğrendik kendi
hakkımızda. Bu da insanı allak bullak edecek bir şey. Kendi kendi-
mizi yinelemeye son verince... hayır, bu ben değilim, Naziler, Kam-
boçyalılar, şeyler... daha ne bileyim, ama insan sonunda anlıyor ki,
biziz söz konusu... Biz, her zaman, her yerde biz. Suçluluk duygusu
da bundan kaynaklanıyor işte. Az önce genç bir kadınla konuşı-
yordum, karşı çıkmak için kendini yakacağını bildirdi bana. Bunun-
la neye karşı çıkacağını söylemedi. Ama her şey gün gibi ortada.
Tiksinti. Gücsüzlük. Yadsıma. Bunalım. Öfke. Kendi gözlerimize
görünür olduk, amansızca. Birdenbire yakamızdan tutup ışığın altı-
na getirdiler bizi, şaka değil. Benim korktuğum şu ki, bir duyarsız-
laşma süreci oluyor bu, duyarlılık katılaşmayla aşıyor ya da Kızıl
Tugaylar’ın yaptığı gibi aşarak öldürülüyor. Faşizm her zaman bir
duyarsızlaştırma süreci olmuştur.”

“Özür dilerim, bunun için gelmedim ben,” dedim. “Taksi konu-
sunda Mösyö Salomon’u görmeye geldim.”

“Şuradan.”

Bundan sonra, hastanede ya da ölüp de saygı gerektiren kişilerin
evinde olduğu gibi, ayaklarımın ucuna basarak santralin yanından
geçiyor, dosdoğru Mösyö Salomon’un oraya gidiyordum. O da bana
yapılacak işlerin, götürülecek armağanların listesini veriyordu her
gün, çünkü kendisine belirtilen tüm insani durumlar üzerine iyilik
yağdırıp duruyordu, tanımadığım, bunun için de kendisinden yana
çıkmayı düşünemeyeceğim birinin tam tersiydi, ama inanmış kişile-

ri de incitmek istemem, üstelik on altıncı bölgede, Yvette Sokağı'yla Docteur Blanche Sokağı'nın köşesinde bir G7 taksi şoförünü dinsel inanç çarpmış.

III.

Mösyö Salomon özellikle yaşlı kimselere yolluyordu beni. Hiçbir zaman elim boş gitmiyor, koca bir meyve sepeti ve Mösyö Salomon, Esq.'ın saydam kâğıda iğnelenmiş selam ve saygılarıyla varıyordum. Özel lüks bir mağazası vardı, oradan alıyordu bunları. Mevsimi hiç mi hiç sallamayan meyvelerdi bunlar her zaman, dünyanın dört bir yanından geliyor, Paris'in bir köşesinde yapayalnız yaşayan ve özellikle Doğu'da geçen eski zamanlarda olduğu gibi, kendisine kol kanat geren, eşi bulunmaz üzümler, portakallar, muzlar, uzak ülkelerden gelmiş hurmalar gönderen biri bulunduğunu aklından bile geçirmeyen yaşlı bir kimseyi sevindiriyorlardı.

İlk gittiğim, Darne Sokağı'nda Mösyö Geoffroy de Saint Ardalousier'ydi. Yazardı. Hiçbir şey bastırmamıştı daha, çünkü yaşamının yapıtı üzerinde çalışıyor, sonunu getirmesi için daha beklemesi gerekiyordu. Yaşı yetmiş beşi geçmişti, ama kitabı eksiksiz olsun istiyordu, hâlâ yaşadığı ve belki daha görüp duyacağı şeyler bulunduğu için, çözülmesi zor bir sorunla karşı karşıyaydı: Birden ölüverecek olursa yapıt yarım kalacak, daha önce duracak olursa da, ufak bir yaşam parçası dışarıda kalacağına göre, gerçekten bitmiş bir yapıt olmayacaktı. Mösyö Salomon, son sayfa eksik de kalsa, kitabını önceden bitirsin diye yüreklendiriyordu onu. Ama öyle sanıyorum ki Mösyö de Saint-Ardalousier bitirmekten korkuyordu. Her hafta gidip hatırlarını soruyordum, kendisiyle ilgilenen biri bulunduğunu duymak moralini yükseltiyordu, çünkü ateistti. Televizyonda gördüğüm Voltaire'e benziyor, başına ufak bir takke takıyordu. Anatole France açık arttırmasından almıştı bu takkeyi. Anatole France da tanrısızdı. Acımasızca dine karşıydı, başka konu kalmamış gibi yalnız bundan söz ediyordu.

Bir de Madam Cahen vardı, yüze yaklaşmıştı yaşı. Mösyö Salomon umutla bakıyordu ona, çünkü ilgilendiği bir şey varsa, o da uzun yaşamaktı. Daha birçok “öndeki” vardı; Mösyö Salomon oldukları şey olmaktan çıkıp da eskisi gibi kaale alınmaz olmuş yaşlı kimselere böyle diyordu. Söylediğine bakılırsa, SOS’te “iyi titreşimler” adı verilen ve moralden yoksun kişilere de geçtiği söylenen şeyi yayan bir görünüşüm olduğu için seçmişti beni. Ama kara gözlerinde alaylı parıltılarla masayı döverek düşünceli düşünceli suratımı süzüşüne bakıyordum da kafasında belki de bir başka neden bulunduğunu sezmeğe başlıyordum.

Sakat koltuğunda oturmakta olan bir hanımın evine giriyor, hazır giyim kralı Mösyö Salomon tarafından geldiğimi, kralın sağlık durumunu ve herhangi bir şeye gereksinimi olup olmadığını sorduğunu söylüyordum. Mösyö Salomon’u ne Adem’den ne Havva’dan beri hiç tanımadığı için, gizemle katmerlenmiş bir şaşkınlığa kapılıyordu kadın. Gizem kapıyı umuda açar hep, başka hiçbir şey yoksa, insan için en gerekli olan budur. Ama umut verirken aşırıya da kaçmamak gerekiyordu. Çok yüksek bir makamla karşı karşıya bulunduklarını sanmasınlar diye Mösyö Salomon’un çok çok bir hazır giyim kralı olduğunu açıklıyordum onlara. Mösyö Salomon bu *hazır giyim* deyimine çok önem veriyordu. Ona göre, beşikten mezara giden bir anlamı vardı bunun. Kimi zaman da insanları rahatlatma yolunda bulup sunabileceğimiz her şeyle alay eder gibi görünüyordu. Sonraları, birbirimizi daha iyi tanıdığımız zaman giyim alanını aşan bir soru sordum ona bu konuda. Hemen yanıt vermedi, bürosunun çayır yeşili halısı üzerinde volta atmaya başladı, sonra yüzünde biraz acılı bir ifadesiyle karşımda durdu. İyilik anlatımı her zaman biraz acılıdır, çünkü nelerle karşı karşıya olduğunu bilir.

“Çocuk dünyaya gelir gelmez ne yapar? Bağırmaya başlar. Bağırır da bağırır. Neden bağırır peki? Hazır giyim başlamaktadır da ondan... Acılar, sevinçler, korku, sıkıntı, bunalım demeyelim hadi... yaşam ve... kısaca bütün gerisi. Sonra avuntular, umutlar, kitaplardan öğrenilen ve adına çoğul olarak felsefe denilen şeyler... Bunlar da hazır giyimdir. Kimi zaman çok eskidir bu hazır giysi, hep aynı kalır, kimi zaman da günün beğenisine göre bir yenisi bulunur...”

Sonra sık sık yaptığı gibi bir öğretmen tavrıyla elini omzuma koydu, beni yüreklendirmek için sustu, çünkü öyle zamanlar olur ki, soruların başına gelebilecek en kötü şey yanıtır.

Kral Salomon'un durumları konusunda bilgi aldığı, sevinçten, küçük hazlardan yoksun, unutulmuş kişilere yaptığı iyiliklerden söz ettiğim zaman, Chuck iyilikleri yokluklarıyla parlayan kişiye acı serzenişlerde bulunma biçimi olarak açıklıyordu bunu. Öylesine dayatıyor, açıklamasına öyle dört elle sarılır görünüyordu ki, Chuck'ın kendisinin de böyle bir sorunu bulunup bulunmadığını düşünüyordum. Kral Salomon'un yokluğuna ilişkin bir sorun, gerçek bir sorun işte. Bu tutumun SOS'in patronunda bir bunalımdan kaynaklandığını, iyi Yahudilerin sık sık yaptıkları gibi Tanrı'nın dikkatini çekmeye, belki de karşılık olarak birkaç yıl daha koparmaya çalıştığını savunuyordu bir de. Chuck inançlarını yitirmemiş Yahudilerin Tanrı'yla teke tek, kişisel bağıntılar kurduklarını, onunla sık sık tartıştıklarını, hatta bağıra çağıra kavga edip iş çevirmeye çalıştıklarını söyler: Ben sana şunu veriyorum, sen de bana bunu vereceksin, ben başkaları için kesenin ağzını ardına kadar açıyorum, sen de bana sağlık, uzun ömür, sonrası için de daha iyi şeyler vereceksin gibilerden. Anlayabilirsen ne ala.

Beklenti içindeki yaşlı bir hanımın hatırını sormaya gidip de kendisine Mösyö Salomon tarafından meyveler, çiçekler ya da bütün dünyayı alabilecek bir radyo verdiğim zaman, bu kişi heyecanlanıyor, hatta doğaüstü bir tezahürle karşılaşmış gibi ürperiyordu. Fazla zorlu sevinçlere yol açmamak için dikkat etmek gerekiyordu. Mösyö Hippolyte Labile'i böyle yitirdik. Mösyö Salomon yaşam boyu gelir belgesi yollamıştı kendisine, adamcağız heyecandan gidiverdi.

IV.

Mösyö Salomon niçin seçmişti beni, niçin öyle gülümseyerek, kafasında benim için kurduğu bir şeyler varmış gibi, gözlerini arada bir uzun uzun üzerime dikiyordu, bildiğim yoktu hâlâ. Anlaşılan

benden hoşlanmıştı, hiçbir neden yokken, çatkapı damlayıvermem de hoşuna gidiyordu. Öyle çatkapı geliyordum, çünkü ondan öğrenebileceklerimin sonu yoktu. Şurasını da özellikle belirtmek isterim ki, oluşturduğu örnekle güven veriyordu bana, böylesine uzun yaşanabildiğine göre, şimdilik kafayı bozmam gerekmezdi. Geçip oturuyordum karşısına, o posta pullarını inceliyor, ben de güven duyuyordum.

Çabucak anladım ki, Mösyö Salomon çok zengin olmasına karşın yeryüzünde yapayalnızdı. Çoğu zaman, gözünde bir büyüteç, kocaman pulcu masasının başında oturur bulurdum onu; gerçek dostlara bakar gibi hazla bakardı pullara, bir de kartpostallara, geçmişten ve dünyanın dört bir yanından gelmiş kartpostallara bakardı. Özel olarak kendisine yollanmış değildi bu kartlar, çünkü geçen yüzyıl, daha Mösyö Salomon'un pek ortalarında olmadığı günlerde postaya atılmış olanlar vardı içlerinde, ama sonunda dönüp dolaşıp ona gelmişlerdi işte. Kaç kez bitpazarına, bunları aldığı eskicilere götürmüştüm kendisini. Satıcılar özellikle en kişisellerini, en coşkulu yazılmışlarını onun için bir köşeye kaldırıyorlardı. Saygısızlığı göze alarak okudum bazılarını. Saygısızlık diyorum, çünkü Mösyö Salomon özel nitelikleri nedeniyle daha ziyade gizler bunları. Birinin üzerinde modern çağların başında gibi giyinmiş bir genç kız, dört tane de gemici giysili, düz hasır şapkalı küçük oğlan vardı, *canım canıkom gece gündüz seni düşünüyoruz çabuk gel aman sıkı giyin yün fanilayı giymeyi de unutma seni seven Marie* yazıyordu üzerinde. En tuhafı, Mösyö Salomon bu kartı okuyunca gidip bir yün fanila aldı kendine. Hiçbir şey sormadım, hiçbir şey çıkmamış ayaklarına yattım, ama yalnızlık, yoksunluk, kimsesizlik gibi bir şeylerden içim ürperdi, 1914'ten kalma bir karttı. Mösyö Salomon bu Marie'nin ya da sevdiği adamın anısı için mi giymişti bu yün fanilayı, yoksa Marie'nin böyle sevgiyle düşündüğü kendisiymiş gibi mi davranıyordu, yoksa kısaca sevgi adına mı böyle yapıyordu bilemem. Mösyö Salomon'un unutuşa, unutulmuşlara, yaşamış, sevmiş ve iz bırakmadan geçip gitmiş olanlara, bir zamanlar birileri olup da sonra hiçliğe ve toza dönüşmüşlere, şim-

di “öndekiler” adını verdiğini bildiğim kişilere hiç dayanamadığını bilmiyordum daha. Buna karşıydı onun itirazı; en büyük sevgiyle, Tevrat’taki kişilerin “gazap” diye adlandırdıkları öfkeyle. Bazı bazı bana öyle geliyordu ki, Mösyö Salomon duruma bir çare bulmak, işi ele alarak bütün bunları değiştirmek istiyordu. Kendin de hiçbir iz bırakmadan gitmeye böylesine yaklaşmışsan, gel de yapma. Neyse, hemen sormak istemedim ya, hiçbir zaman da akıl erdiremedim bu işe. Hem yalnız buna da değil, ama bana inanmayacaksınız şimdi. Şu var ki, yaşamdan daha zorlusunu uyduramam, yaşam kendine inandırmaya gerek duymaz hiç, kılını bile kıpırdatmaz. Mösyö Salomon Saint-Barthelemy Çıkmazı’nda, Dupin Kardeşler’de bir kart bulmuştu, üzerinde o zamanlar daha Fransız olan Cezayir’de görülen türden bir odalık fotoğrafı, arkasında da şu aşk sözleri vardı: *Sen dünyada eksikliğini en çok duyduğumsun. Sensiz yaşayamam. Cuma saat yedide Place Blanche’ta saatin altında olacağım. Bütün kalbimle seni bekliyorum. Seni seven Fanny.* Mösyö Salomon hemen cebine koydu bu kartı, sonra çok değerli İsviçre saatini çıkarıp saate ve güne baktı. Kaşlarını çatı, eve döndü. Ertesi cuma, altıyı otuz geçe, arabaya binip Place Blanche’a gitti, saati aradı, ne var ki saat yerinde değildi. Keyfi kaçtı, sorup soruşturdu. Saati ve yeri arımsayan bir kapıcı bulundu. Geç kalmamak için hemen dışarı çıktı ve saat tam yedide saatin bulunduğu yerdeydi, yok olmuş sevgililerin anısına mı yapıyordu bunu, yoksa her şeyi boşluk ve toz gibi alıp götüren Tevrat’a yakışır yele karşı çıkmak için mi, bunu da anlayamadım. Chuck’a sorsan, şurası kesin, bence de doğru: Karşı çıkan bir adamdı o, gösteri yapan bir adamdı. Kartpostalında sıcak öpüşler ve gelecek pazara buluşmak sevinciyle adı ve 1920’deki adresi verilen yapının önünde saygı duruşunda bulunduktan sonra, bir kırmızı gül demeti bırakıp da taksiye binince, sonunda cesaretimi topladım:

“Mösyö Salomon, kusura bakmayın ama niçin yapıyorsunuz bunu?” dedim. “Bu yavrudan hiçbir şey kalmamış, o zaman nedir, neyin nesidir bu yaptığınız?”

Hiç kuşkusuz, hiç kuşkusuz demek ister gibi başını önüne eğdi.

“Sevgili Jean, Victor Hugo’nun, Balzac’ın ya da XIV. Louis’nin yaşadıkları yerlerde saygı duruşunda bulunuyoruz, öyle değil mi?”

“Ama bunlar önemli kişilerdi, Mösyö Salomon. Victor Hugo de-yip de geçmeyin. Onları düşünmek, onların anıları önünde saygıyla eğilmek doğal. Tarihsel kişilerdi bunlar!”

“Evet, ünlü kişileri herkes anımsar da hiçbir şey olamamış, ama sevmiş, umut etmiş, acı çekmiş kişilere kimsecikler aldırılmaz. Doğuş-larında hepimizin ortak hazır giysisini alçakgönüllülükle sırtına ge-çirip son durağa dek çıkarmamış olanlara. Bu deyim, bu hiçbir şey olmamış deyimi bile iğrenç, gerçek ve katlanılmaz bir şey. Kendi kü-çük olanakların sınırını içinde, buna boyun eğmem.”

Gizemli bir havada güldü, başını kaldırdı, yüzü birdenbire sertleşmişti, at topuzcuklu bastonunu avcunda var gücüyle sıkıyordu.

“Sizin deyiminizle bu ‘yavru’ için yapmıyorum bunu yalnız. İşin onuru için yapıyorum.”

Hiçbir şey anlamadım. İş neydi, onuru ne olabilirdi, bilemiyordum. Mösyö Salomon çoktan silinmiş yaşamların, çoktan sönmüş aşkların postadaki izleri üzerine eğilerek yeniden yaşatamazdı ki onları. Belki hiçbir zaman kişisel olarak sevilmemiştir de biraz sevgi toplamak istiyor, kendisi de silinmeye yüz tutmuş bir mürekkeple yazılmış *sevgilim canıkom* sözcüklerini biraz olsun kendi üzerine alıyordu. Kimbilir. Daha sonra, Chuck’a sanki bunlar çoktan unutulmuş insanlardan gelen, ama kendisi için hâlâ geçerli olan SOS’lermiş gibi Mösyö Salomon’un evine doldurup durduğu kart-postallardan söz açtığım zaman, Chuck hemen işi teoriye döktü. Ona göre, patronumun yaşamın geçiciliğiyle, geçip giden zaman ve geçip giderken bize ettiği şeylerle başı dertteydi, sonunun iyice yaklaştığını seziyor, tüm olanaklarıyla karşı çıktığını, karşıt görüşte olduğunu anlatmak istiyordu.

“Tepiniyor işte. Yumruğunu havaya kaldırarak protesto ediyor-muş, Tanrı’sına her şeyi, en başta da kendisini yok etmenin, alıp götürmenin haksızlık olduğunu anlatmak için el kol sallıyormuş gibi bir şey. Şöyle bir gözlerinin önüne getir, beş bin yıl önce, dağın tepesinde, ak ketenlere bürünüp dikilmiş, Yasa’nın haksız olduğunu

haykırıyor. Tanrı'sıyla kişisel ilişkileri bulunduğunu kafana koymadıkça anlayamazsın bu moruğu. Tartışıyorlar işte, verip veristiriyorlar birbirlerine. Çok Tevrat'vari bir tutum bu onunki. Hıristiyanlar Tanrıyla ilişkilerinde hiçbir zaman ağız dalaşına dek götürmezler işi. Yahudiler götürür. Karı koca kavgalarına girişirler onunla."

Chuck'ı Kral Salomon'a tanıtmıştım, o da kendisini psikologlara yollayıp testlerden geçirtmişti. Böylece, psikologların coşkuyla salık vermeleri üzerine o da SOS gönüllüsü olmuştu, çünkü doğanın en büyük gizemlerinden biridir bu Chuck, kafasında düşünceden başka bir şey yoktur, mutsuz biri kendisine başvurmaya görsün, yüreği de ses vermeye başlar. Konuşması hafiften Amerikancaya çalar, bu da çok güven uyandırır, çünkü Amerika büyük bir güçtür. Birkaç hafta içinde SOS'in en iyi moral destekçisi olup çıktı, hatta sonrasının daha da kötü olacağını kanıtlayarak bir genç kızın kendini öldürmesini bile önledi.

Mösyö Salomon'un kartpostalları binlerceydi. Özenle albümlere yerleştirirdi bunları, bu albümler de tüm duvarları kaplardı. Masasında her zaman açık bir albüm dururdu, aynı albüm değil, ama her şeyin bir sırası vardı. Bir sabah, 1914-1918 savaşındaki bir Fransız kılısının* fotoğrafı üzerine eğilmiş buldum onu, hazır yaşarken kasıla kasıla çekirtmişti fotoğrafını, arkasına da o döneme göre epey dokunaklı olması gereken sözcükler koymuştu. *Sevgili karıcığım, umarım hepiniz iyisinizdir, çünkü burada savaş var. Çocukları öp. Onları öyle özlüyorum ki anlatamam. Seni seven Henri. Alt köşedeysen On Dört ağustos 1917'de savaş alanında öldü yazılıydı. O gün Tong'la gelmiştim, Mösyö Salomon'u benim yerime o dışçıye götürecekti. Mösyö Salomon onu severdi, Doğu bilgeliğinden konuşurlardı birlikte, daha önceden öldürülmüş değilsen, orada bu bilgeliğin çok yararı dokunurmuş adama. Tong'a bir albümünü göstermişti, örneğin Manilya ya da Hindistan gibi kendisinden alabildiğine uzak ülkelerin kartpostalları vardı bu albümde, böyle kartpostallar kendine daha da yaklaşmasını sağlıyordu.*

* O dönem askerlerine *poilu* (kılı) denilirdi. (ç.n.)

“Örneğin şu vurulmuş asker gibi hiç tanımadığınız insanların size gönderilmemiş mesajlarını ne diye topluyorsunuz?”

Mösyö Salomon gözlerini Tong’a doğru kaldırmış ve pulcu büyütecini bırakmıştı.

“Öyle sanıyorum ki, siz bunu anlayamazsınız, Mösyö Tong.”

Mösyö Salomon’un ırkçı bir görüş bildirdiğini ilk kez işitiyordum.

“Anlayamazsınız. Siz bütün ailenizi Kamboçya’da yitirmişsiniz. Düşüneceğiniz birileri var. Bense hiçbir zaman, hiç kimsemi yitirmedi. Almanlar zamanında öldürülen altı milyon Yahudi arasında hiç kimsem yoktu benim, uzak bir akrabam bile yoktu. Anam babam bile öldürülmedi, daha Hitler gelmeden, zamanundan önce, adam gibi öldü ikisi de. Seksen dört yaşındayım, ama üzülecek hiç kimsem yok. Sevdiği birini yitirmek korkunç bir yalnızlık, ama hiç kimseyi yitirmemiş olmak daha da korkunç bir yalnızlık. Bu albümü karıştırınca...”

Bir sayfa çevirdi, güzel, hafif çilli eliyle. Yaşlılık pas lekeleri bırakır ya. Bir aile fotoğrafı çıkardı, baba, ana, toplam altı çocuk. Bir köşesinde de basılı bir yazı: 1905. *Bir Bröton ailesi.*

Apışıp kaldım. Mösyö Salomon, Esq.’ın bir Bröton ailesinin evlatlığını seçtiği ve bazı bazı onun üzerine dostça eğildiği düşüncesi bildiğim en trajikomik şeydi. O insana haz veren güzel elleriyle yeniden albüme koydu Bröton ailesini.

Mösyö Salomon’un elleri bir tragedyaya gizler.

Dört yaşındayken, anası babası onun adına bir virtüözlük emeline kapılmışlardı. Yatak odasındaki komodinin üzerinde çocuk Mösyö Salomon’un fotoğrafı hâlâ durur, kimsecikler geleceğin pantolon kralından en ufak bir iz bulamaz bu fotoğrafta. Fotoğrafın üzerine daha dolmakalemden habersiz bir yazı kalemile: *Küçük Salomon dört yaşında, piyanosunun önünde* diye yazılmıştı. Anaç göğüslü bir kadın da mutlu bir gülümsemeyle çocuğun üzerine eğiliyordu. Mösyö Salomon Rusça olan bu yazıyı bana çevirdikten sonra, “Bizimkiler bir *wunderkind*, yani bir harika çocuk olmama bel bağlamışlardı. Yahudi mahallesinde piyanonun şanı büyüktü,” diye ekledi.

Bir de yedi yaşında bir Mösyö Salomon fotoğrafı vardı, bir ayağı kaydıracağının üstünde. Bu da başka bir Yahudi mahallesinde, Polonya'da çekilmişti. Fotoğraflar on iki, on beş yaşına dek gidiyor, orada kalıyordu, belki de Mösyö Solomon'un anası babası umudu kesmişler, harika çocukluk açısından ondan hiçbir şey çıkaramayacaklarını anlamışlardı. Oysa bir *wunderkind* yaparız umuduyla yirmi yaşına dek kısa pantolon giydirmişlerdi ona. Mösyö Salomon buna çok gülerdi.

"Korkunç suçlu buluyordum kendimi," demişti bana. "On beş yaşında bir Japon pulcuya mektup yazdım, çünkü daha o zamandan pullarla oyalanmaya başlamıştım, mektubumda bitkilerin büyümesini durdurma sanatını iyi bilen Japon bahçıvanlarından bilgi toplamasını rica ettim pulcudan. Bizimkileri düş kırıklığına uğratmamak için, bir harika çocuğa tanınabilecek boy sınırında kalmak, büyümemi ne pahasına olursa olsun durdurmak istiyordum. Günde on bir saat geçiriyordum piyanonun başında. Geceleri bende erken gelişmişliğin eksik olduğunu, onun da zamanla geleceğini düşünerek avunuyordum. Eskiden Yahudi mahallesinde başlıca umut çocuklarda bir virtüöz dehası bulmaktı, bu sağlardı oradan çıkmayı. Yahudi düşmanlarının istediği görünüşte büyük Arthur Rubinstein çıkmıştı işte, bir virtüöz olarak en büyük soyluların evine kabul edilmişti. Bunu kanıtlamak için bir kitap bile yazdı. Deha her kusuru bağışlatır."

Dostumun karanlık yüzünde ufak ufak alay pırıltıları görmeyi öğrenmeye başlıyordum. Sanki içinde acı verici biçimde gırgır bir şey vardı da arada bir ışıldıyordu.

"On altı yaşıma, on sekiz yaşıma gelmiştim, ama büyümekten başka bir şey yaptığım yoktu. Piyano hocam gittikçe daha çok kederleniyordu. Önce Rusya Berditçev'de, sonra Polonya Swieciany'de kuşaklardan beri terzi olan babam bana öyle sevecen davranıyordu ki, kendimi suya atmak geliyordu içimden. Başka çocukları yoktu, dolayısıyla başka virtüözleri de olamazdı. En sonunda büyük gün gelip çattı. Ben kısa pantolonumla piyanonun başında otururken, babam içeriye girdi. Kolunda uzun bir pantolon vardı. Hemen anladım. Büyük umutların sonu gelmişti. Gerçeğe boyun eğiyordu ba-

bam. Kalktım, kısa pantolonumu çıkarıp uzun pantolonu giydim. Giyiş o giyiş, hiçbir zaman harika çocuk olamayacaktım artık. Annem ağlıyordu. Babam keyfi yerindeymiş gibi davranıyordu. Hatta beni öptü, sonra da Rusça, 'Nu, niçevo, zararı yok,' dedi bana. Piyanyoyu sattılar. Bialystok'ta bir kumaş satıcısının yanına verdiler beni. Anam babam ölünce, biraz da Batı'nın ışıklarını göreyim diye Paris'e geldim. İyi bir bıçkıcı oldum, hazır giyimcilik yaptım. Thune Sokağı'nda, ilk mağazamın vitrinine, *Salomon Rubinstein, pantolon kralı* yazdırtmıştım, sonra kısaca *Öteki Rubinstein* yazdırttım, ama bizimkiler ölmüşlerdi nasıl olsa, uğraşmaya değmezdi. Böylece pantolon kralı oldum yavaş yavaş, önce Sentier'de, sonra biraz her yerde. Herkesçe tanınan bir dizi mağaza açtım, İngiltere'ye, Belçika'ya dek uzandım. Ama Almanya'ya el atmadım, anılara saygı göstermek gerekirdi. Öyle sanıyorum ki, hazır giyimcilikti benim yeteneğim, annemle babamın beni virtüöz yapma düşleri de bundan farksızdı. Yahudi mahallesinde kuşaktan kuşağa aktarılan, hazır bir düş, içimizi sıcak tutsun diye."

Ne olursa olsun, Mösyö Salomon oturaklı bir servet yapmıştı, şimdi de iyilik edeceğim diye çırpınıp duruyordu, olması gerektiği yerde olabilseydi iyiliklerinden tüm insanlığı yararlandırabilirdi, belki de daha iyi koşullar sağlardı insanlığa.

V.

Taksiciliği sürdürüyor, arada tamircilik yapıyordum, bazı bazı da Mösyö Salomon çağırıyor, kendisini bir yere götürmemi ya da SOS'in bulundukları durumdan yalnızca sözel destekle çıkarılamayacağını belirttiği umutsuz kişilere eşlik etmemi istiyordu. Kimi zaman bir minibüs kiralayıp yaş kurbanları için doğanın bağrında bir gezi düzenliyordu. Normandiya'nın yeşilliklerinde ya da Fontainebleau Ormanı'nda serinlemeye götürüyordum onları. Çocuklarının ya da başka yakınlarının tatile gidebilmek için yalnız bırakmak zorunda

kaldığı yaşlı kimseler için evlere yardım faslı da vardı. Boş zamanım olunca da bulunduğum yere göre denk geldiğim belediye kitaplıklarına gidiyor, ünlü adlar taşıyan bir sürü kitap istiyordum; Dumas, Balzac, Tevrat, ne bulursam. Hiçbir şey düşünmemek için saatlerce okuyordum. Kitapçılara gitmekten hoşlanmam, hangi kitabı isteyeceğimi bilemem hiçbir zaman, kitap satın almak için de kitabı tanımak, ne aradığını bilmek gerekir, bir şey almadan çıkmak rahatsız eder beni. Sonra dükkânda yanına gelip de, "Size yardımcı olabilir miyim?" diye sordukları zaman ne diyeceksin? Ama Menil Sokağı'nda büyük bir kitapçı vardır, oraya sık sık giderim, her zaman çok kalabalıktır, insanı rahat bırakırlar. Bir sözlük bölümleri vardır, karıştırır dururum. Bir de satıcı kız var, iri bir sarışın. Orada oyalandığım zaman tek laf etmez, cesaretim kırılmasın diye orada değilmişim gibi davranır. Yirmi kez gittim belki bu kitabevine, hiç oğlu hiç. Ne bir bakış, ne bir şey. İyi bir kız kuşkusuz. Ötekiler Aline diyorlar ona, bazı bazı, onu düşündükçe, ben de böyle diyorum. Bir akşam, dışarıdayken, kapının kapatıldığını duydum, o çıkınca, şöyle ufaktan bir el salladım. Yürümesine ara vermeden, kibarca karşılık verdi. Beş gün süresince, her akşam yaptık bunu, sonuncu gün durdu.

"Buralarda mı oturuyorsunuz?"

"Hayır, pek sayılmaz."

Gülümseyerek, dost dost bakıyordu, eğlendiriyordum onu.

"Sözlüklere karşı gerçek bir tutku var sizde."

"Bir şey arıyorum da."

Ne aradığımı sordu. Ne aradığımı bilseydim, bulmuş sayılırdım.

"Yirmi dört ciltlik yeni Ibris geldi, belki orada vardır." Ufaktan bir *ciao* işareti yaptı, ben de karşılık verdim.

Sonra gene gülümsedi bana.

"Yok hayır, orada olduğunu sanmam."

Sonra gittikçe daha sık gittim o kitabevine, her seferinde küçük bir selam çakıyorduk birbirimize.

Mösyö Salomon'un bana bir şey sormak istermiş gibi baktığını fark ettim, ama çekinir gibiydi. Sonra bir gün beni çağırttı, pulcu

masasının başında oturur buldum onu. Görkemli robdöşambrını giymiş, masayı tıkırdatıyordu. Bir şeyler düşündüğü zamanlarda o güzelim eliyle sık sık masayı döverdi böyle.

“Evet, benim iyi dostum. Önce sizi kutlamak istiyordum, kibarlıkla iyi niyet gittikçe enderleşiyor, ama ben sizin hakkınızda aldanmamışım. Gerçek bir gönüllü yeteneği var sizde, insanların yaşamalarına olabildiğince yardım etmeyi seviyorsunuz. Sezgilerime güveniyorum ben, çünkü doğrusunu söylemek gerekirse, ilk bakışta daha çok bir kötü adam izlenimi uyandıran bir yüzünüz ve havanız var, sizi derinde aramak gerek...”

Sustu, masayı tıkırdatmaya başladı gene.

“Yandaki dostlar bir hanımdan birkaç başvuru almışlar, beni görmek istiyormuş, anlaşılan bir zamanlar tanışmışsınız. Gerçekten de, adı bana bir şeyler söyler gibi. Cara... hayır, değil, Cora... Tamam, Cora Lamenaire. Şimdi anımsıyorum. Şarkıcıydı... çok eskiden, savaşstan önce, yani... şöyle böyle... otuzlu yıllarda. Unutulup gitmiş, dostu mostu da kalmamış anlaşılan. Yaşın da etkisiyle gittikçe zorlaşır bu durum. Neden kişisel olarak bana başvuruyor, bilmiyorum, bir görün onu, biraz bilgi alın. Bu türlü başvuruları hiçbir zaman karşılıksız bırakmamalıyız, ihtiyatsız bir davranış olur.”

Mösyö Salomon kaşlarını çatarak derin bir düşünceye daldı.

“Evet, evet, Cora Lamenaire. Anımsadım şimdi. Oldukça tanınmış ya da tanınmak üzere olan bir şarkıcı... Dostlarımdan biri bizi... her neyse, orası uzun hikâye. Eskilerin deyimiyle, gerçekçi bir şarkıcı.”

O anda tam bir şaşkınlığa uğradım işte, Mösyö Salomon’un yüzü esprili bir şekilde aydınlandı ve şarkı söylemeye başladı:

“Erkeğim benim!

Tek mutluluğum, tek sevincim

Erkeğim benim!

Aşkımı, gönlümü, her şeyimi sana verdim Erkeğim benim!”

Bütün şarkıyı ezbere biliyordu.

“Yirmili yıllardan. Mistinguett. Unutmadım. Söz Albert Willemetz ile Jacques Charles’ın. Müzik Maurice Yvain.”

Böylesine güçlü bir belleği bulunmasından hoşnut görünüyordu, öyle ya, yaşlı kimselerde önce bellek cızlamı çeker. Bana adresi verdi.

“Güzel bir sepet Nice meyve şekerlemesi götürün ona,” dedi ve bunu söyledikten sonra keyfi yerine geldi, hafiften güldü. Neden, merak ediyordum. Mösyö Salomon genellikle dosdoğru doğadan gelen, güzel meyveler armağan ederdi, bu hanıma Nice meyve şekerlemeleri yollaması beni biraz şaşırtmıştı, çünkü bunlar biraz konserve havası verir, ne de olsa tazeliğin güzel etkisi yoktur bunlarda.

VI.

Assas Sokağı’nda oturuyordu. Girişte belirtildiği üzere, ikinci katta, solda bulunan kapıyı çaldığım zaman, ufak tefek bir hanım çıktı karşıma, gözlerinde bir sevinç vardı, yüzünün kırışıklarına, hele gerdanın hiç de birinci sınıf olmayan derisine karşın, yaşına göre oldukça şirin sayılırdı. Zavallı bir yaşlı kadın olduğu söylenemezdi, onu görünce böyle bir deyim gelmiyordu insanın aklına. Pembe bir pijama ve yüksek topuklu pabuçlar giymişti, alnının ortasında, dümdüz kesilmiş, akaju bir perçemi vardı, bana bakarken parmağıyla bu perçeme dokunuyor, onunla oynamak istiyordu sanki. İçeride Charles Trenet’nin bir plağı dönmekteydi, tanıdım, *Mamzelle Cleo’ydu*, hâlâ duyulan bir şarkıdır.

“Ne istediniz?”

“Matmazel Cora Lamenaire’i arıyordum.”

Perçemiyle oynayarak güldü.

“Benim. Adım elbette hiçbir şey söylemez size, yaşınız tutmaz.”

Şaşırmıştım. Benim yaşımda olmadığını görüyordum ya, aradaki bağıntıyı göremiyordum.

“Daha doğmamıştınız,” dedi, bunu da kavrayamadım. Nice meyve şekerlemeleriyle dolu sepeti uzattım. “Bunu size bırakmamı söylediler.”

“Kim söyledi?”

“Birkaç kez SOS Gönüllüler’e telefon etmişsiniz. Bizi düşünmüş-sünüz, sağolun, biz de sizi düşündük.”

Kendisiyle alay ediyormuşum gibi baktı yüzüme.

“Ama ben hiç SOS’i aramadım! Asla! Üstüme iyilik sağlık! SOS’i ne diye arayacakmışım?”

Hoşnut değildi.

“Yardıma gereksinimi olan bir kadına benziyor muyum ben? Ne demek bu?”

Sonra uyandı.

“Ha, anladım! SOS’i aramadım ben, Mösyö Salomon Rubinstein’i aradım ve...”

“Aynı santral,” dedim. “Canı isterse kendisi de yanıt verir bazı bazı.”

“Benimki kişiseldi. Hâlâ yaşıyıp yaşamadığını bilmek istiyordum, hepsi bu. Bir akşam onu düşündüm, hâlâ dünyada mıdır diye merak ettim. Bir sorayım diye telefon ettim.”

Hiçbir şey anlamıyordum artık. Mösyö Salomon onu tanımadığını söylemişti bana. Hatta belleğinde bir boşluk vardı, adını anımsamak için alnına vurup durmuştu.

“Bu güzel sepeti o mu yolladı?”

Mösyö Salomon ad vermememi rica etmişti benden. İyilik yağdırır da teşekkür istemezdi, insanları sevindirmekten, ortalığı hiç de pembe göremeyen insanların yaşamına küçük bir güneş ışını sokmaktan hoşlanırdı. Hiç deniz görmemiş birine bütün masraflar içinde olmak üzere bir yolculuk bileti, şuna buna güzel bir transistörlü radyo. Hatta ayaklarını yitirmiş ve hakkında çok acıklı şeyler anlatılan yaşlı bir beye de bir televizyon götürmüştüm. Chuck büyük ilgi gösteriyordu bu cömertliklere. Ona kalırsa, başkası yerine, vekaleten çalışıyordu Kral Salomon. *Vekalet: Bir işi gerçek görevliden başka birinin yapması*, Küçük Larousse böyle diyor. Chuck’a göre, Kral Salomon asıl görevli ortada olmadığı için vekil olarak çalışıyor, yerine geçerek öç alıyor Ondan, böylece yokluğunu belirtmek istiyor Ona. Chuck’la bu konuşmayı sürdürmeye çalışmışım, dilinin altından neler çıka-

racığı hiç belli olmaz, kimi zaman da tümünden çıldırtır adamı. Ona sorarsan Kral Salomon Tanrı'ya ders vermek, Onu utandırmak için girişmiş bu vekillik işine. Mösyö Salomon'a göre, Tanrı'nın ilgilenmediği şeylerle ilgilenmesi gerekirmiş, kendisi de olanakları bulunduğu için vekalet ediyormuş. Tanrı kendi yerine bir başka yaşlı adamın iyilik yağdırdığını görünce çok alınmış belki de, ilgisizliği bırakıp hazır giyim Kralı Salomon Rubinstein, Esq.'ın yaptığından çok daha iyisini yapabileceğini gösterirmiş. Chuck, Mösyö Salomon'un cömertlik ve yardımseverliğini böyle açıklıyordu işte. *Yardımseverlik: Kişiyi başkalarına yardıma yönelten eğilim.* Mösyö Salomon'un Tanrı'ya ışıkla işaret çıktığı, Onu utandırmaya çalıştığı düşüncesi çok güldürmüştü beni. Chuck bundan sonra Kral Salomon'u uyduruk Harun el Raşit diye nitelemeye başlamıştı. Harun Reşit diye de anılır. *Binbir Gece Masalları'nın* kahramanlarındandı kendisi, yardımseverliği nedeniyle sevilirdi.

"Sevilmek istiyor bu çatlak moruk."

Kral Salomon ve armağanları konusunda işte bunları yumurtlamıştı Chuck. Bana sorarsanız, tüm bildiğim başkalarını düşünen çok yaşlı bir adam olduğuydu, kendinden ve yaşamından pek bir şey kalmadığına göre, bundan doğal bir şey de olamazdı. Her neyse. Nice meyve şekerlemesi sepetini doğrudan Mösyö Salomon Rubinstein'ın mı yolladığını bilmek isteyen bu ufak tefek kadının karşısında bekliyordum, Mösyö Salomon vekillik görevinde adının gizli tutulmasını istediği için de işin içinden nasıl çıkacağımı bilemiyordum.

"Size bunu Mösyö Salomon mu?.."

"Hayır, pek sayılmaz, biz birliğimiz adına küçük bir dostluk gösterisinde bulunmayı severiz."

O zaman anladı.

"Ha anlıyorum, reklam yani," dedi.

Oysa bilmesi gerekirdi ki gönüllüydük biz, reklam gereksiniminde değildik. *SOS Dostluk* kadar ünlü değildik ama bize de yüzlerce telefon gelirdi, Mösyö Salomon'un kamu yararına çalıştığı da onaylanmıştı. Hatta Paris kentinin bir teşekkürünü çerçeveletmişti, taşradan da çok iyi belgeler almıştı.

Biraz açıkladım ona bunları, bu arada dikkatle bana baktığını fark ettim. Ama dinleyen biri gibi bakmıyordu. Çok tuhaf. İnceden inceye gözden geçirir gibiydi beni, omuz, burun, çene surat falan. Birden gözlerini yumdu, elini yüreğinin üstüne koydu, epey bir süre öylece kaldı. Sonra derin derin içini çekti, gene normalleşti. Neden böyle bir etki yaratmıştım, anlayamıyordum.

“Girin, girin.”

“Hayır, teşekkür ederim, park edemem, kara bayrağı* takmadım.”

“Hay Allah, ne kara bayrağı?”

“Taksiciyim de.”

İşte gene suratımı süzmeye başladı. Burnum, gözlerim ve ağızım arasında durular gibiydi. Sonra eksik bir şeyler varmış gibi hüznüldü.

“Ne de çok işiniz varmış. Taksi, SOS, başka?”

“Her türlü yaptakçılık ve tamirat işini yaparım. Şimdi işleri daha da büyüttük. Konutta teslim işleri için biri gerekince, Mösyö Salomon da bana başvurdu.”

Meyveli şekerleme sepetini masanın üstüne, dantelalarını gösteren İspanyol çingenesi bir dansözün yanına koymuştu.

“Yani bunu bana yollayan Mösyö Salomon değil mi? Emin misiniz?”

“Nereden gönderildiğini belirten bir kart koyarız her zaman.”

Kart arkadaki telefon kâğıdına iğnelenmişti, Matmazel Cora çabucak buldu. Basılı harflerle bir SOS’ti bütün belirttiği. Mösyö Salomon kendi eliyle koymuştu. SOS.

Matmazel Cora kartı masaya bıraktı. Tiksinmiş gibiydi.

“Ne berbat heriftir o! İşgalde Yahudi olarak canını kurtardım diye. Bunu anımsamaktan hiç hoşlanmıyor.”

Mösyö Salomon Yahudi olarak canını kurtarmış olan birine ne diye bozulsundu, adını vermeden Nice meyve şekerlemeleri yolladığı bir kadına ne diye kızsındı, anlayamıyordum doğrusu.

* “Kara bayrak” (*drapeau noir*), Fransa’da taksilerin serbest olup olmadığını belirtmek için kullandıkları flamaya eskiden verilen ad. (ç.n.)

Bir zamanlar birtakım dalgalar geçmiş olmalıydı aralarında, yoksa Mösyö Salomon bilinmezlik payını bana devretmez, bu kadını çok az tanıyormuş ayaklarına da yatmazdı. Kalkacaktım ama biraz daha kalayım diye dayattı, bir bardak elma sırası içecektik, ben elma sırasından hoşlanmam, ama içeri gidip bir tepside bir sürahi, iki bardak getirdi. Oturup konuştuk biraz. Kendini yalnız hissediyordu da biraz arkadaşlık edelim diye mi istemişti oturmamı; bilemiyordum, bu bakımdan yokluk içinde bulunduğunu sanmıyordum, çünkü dairesi gerçekten düzgündü, birtakım olanakları olsa gerekti, insanın elinde olanaklar oldu mu konuşacak birini de bulur her zaman. Ak bir pufun, basık, geniş, kapitone bir şeyin üzerine oturmuştu, elinde elma sırası bardağı, öyle durup bir süre inceledi beni, daha önce de yaptığı gibi, dudaklarında tuhaf bir gülücük, perçemiyle oynuyor, beni böyle inceden inceye dikizlemekten rahatı kaçmıyordu, çünkü onun yaşında hiçbir sakıncası yoktu bunun. Sonra birden herhalde ona birini anımsattığımı anladım, sonra beni kahveye buyur ettiği zaman Mösyö Salomon'un da kendi bildiği nedenlerle kendisini sarsan bir suratım varmış gibi şaşkın bir havaya büründüğünü anımsadım. Matmazel Cora beni süzüp kafasındaki bir düşünceye gülümsüyor, ben de elma sıramı içiyordum; hiç sevmem elma sırasını, ama kibar davranmak zorundaydım. Üç koca dakikadan sonra, tam da nedir bu be böyle diye düşünmeye başlarken, Matmazel Cora, Mösyö Salomon'u uzun zamandır tanıyıp tanımadığımı, bana kendisinden söz edip etmediğini sordu, ben hiç söz etmediğini söyleyince de keyfi kaçmış gibi göründü, yeterince önemsenmemişi sanki. Eskiden, şarkıların bugünden farklı biçimde söylendiği dönemlerdeki deyimle, gerçekçi bir şarkıcı olduğunu söyledi bana. Gerçekçi şarkı yığın yığın mutsuzluk isteyen bir türdür, halk türüdür çünkü. Özellikle yüzyıl başlarında, sosyal güvencenin bulunmadığı, insanların yoksulluk ve veremden sapır sapır dökülüp öldükleri dönemde çok modaydı, aşk da bugünkünden çok daha önemliydi o dönemlerde, çünkü ne araba vardı ne televizyon ne tatil, hele bir de halk çocuğu oldun mu aşk bulup bulacağın en güzel şeydi.

“Sonra, yirmili, otuzlu yıllarda, Frehel’le Damia çıktı, özellikle de Piaf, gerçekten sokaktan geliyordu, yüreği de körpe terzi kızların ve bıçkın pezevenklerin zamanındaki gibiydi tıpkı. Ben de bu geleneği izledim işte, bak, dinle...”

Senli benli konuşmuştu benimle. Sonra kalktı, bir plak koydu, *Soupirs Barbes* basbayağı kendi sesiydi. Görüyordum ki kendi sesini dinlemekten hoşnuttu. En azından yarım saat şarkı dinledim. *Soupirs Barbes*’ta kendisini kaldırımdan kurtarmak isteyen bir aile çocuğuyla karşılaştığından belalısı bıçakla delik deşik ederek öldürüyordu onu; *La Lionne*’daysa, tam tersine, aynı kaldırımdan kızını kurtarabilmek için kendisi belalısını öldürüyordu. Yalnızca zoraki fahişeler vardı bu şarkılarda ya da evlerinden kovulan ve alınlarındaki namus lekesini temizlemek için bebekleriyle birlikte Seine Nehri’ne atılan anakızlar. Gerçekten böyle dönemler yaşanmış mıydı, bilmiyordum. En çok *L’Archiduc*’le *Encore une* dokundu bana, *L’Archiduc*’te gaconun biri aşk umutsuzluğuyla kerhaneye kapanıyor, *Encore une*’de de iki sevgili muhit kabadayısının eliyle öldürülmeden önce son javalarını yapıyorlardı. Kalkıp plağı durdurmak geliyordu içimden, bunca mutsuzluğu tasarlamak bile zordu, seçecek mutsuzluk mu kalmamıştı. Zindandan, giyotinden, Afrika’daki piyade alaylarından yer kalırsa; çok çok da hastane vardı bu şarkılarda. Plak çalarken Matmazel Cora mutlu mutlu bana bakıyordu, en iyi anlarını yaşadığını, hâlâ dinleyici bulmaktan mutluluk duyduğunu seziyordum. Hâlâ söyleyip söylemediğini sordum, bu türün modasının geçtiğini açıkladı bana, bunlar eski dönemlerin eski mutsuzlukları olmuştu artık, şimdi yeni mutsuzluklar bulmak gerekirdi, ama gençlerde esin diye bir şey kalmamıştı, oysa, özellikle şarkı alanında, bayrak gençlerin elindeydi. Sonra ne de olsa fazla yaşlıydı artık.

“Orası yaşlılıktan ne anladığınıza bakar, Matmazel Cora, Mösyö Salomon seksen beşine dayandı, gene de dimdik ayakta, inanın bana.”

Kibarlık olsun diye söylemiyordum bunu, görünüş bakımından iyi dayanıyordu. Sırf yürüyüşüne bile baksan, altmış beşin üstünde olduğunu söyleyemezdin, hâlâ kadın olduğu ve kadınlık güvenliğini yitirmediği seziliyordu. Bir kadının gençliğinde arkasından çok ko-

şanlar olmuşsa her zaman bir şeyler kalır bundan, bir güven bırakır. Bir elini kalçasına dayayıp da yürürken, alışkanlığını yitirmediği görülüyordu. Bedeni konusundaki görüşü de değişmemişti, morali sağlam olmak diye buna derlerdi, kendi kendini hâlâ iyi anımsıyordu Matmazel Cora. O plakları yerleştirirken ben de biraz çevreme baktım, ne arasan vardı, ama orada durmaktan başka hiçbir işe yaramayan, ufak tefek önemsiz şeylerdi hepsi de. Duvarlarda fotoğraftan başka bir şey göremedim, ama hep tarihsel şöhetlerdi bunlar. Josephine Baker'ı, Mistinguett'i, Maurice Chevalier'yi, Raimu'yü ve Jules Berry'yi tanıdım. İlgilendiğimi görerek ötekileri de tanıttı bana: Dramem, Georges Milton, Alibert, Max Dearly, Mauricet, sonra biri daha. Sık sık sinemateğe gittiğimi söyledim ona, orada geçmiş iyi saklanır ve yeniden canlandırılırdı, bu da ünlüler için iyi bir şeydi. Pembe yanlarını saymazsak, daire apaktı ve duvarlardaki bunca ölmüş kişiye karşın, daha çok şen bir havası vardı. Tam bir saattir buradaydım, birbirimize söyleyecek bir şeyimiz de kalmamıştı. Matmazel Cora tepsiyi mutfağa götürdü, ben de yan odaya bir göz attım bu arada, pembe ipek örtülü bir yatak gördüm, üzerinde akli karalı bir kukla vardı, yanında birilerine yer açmak ister gibi yatmıştı. Küçük bir köpeği olmaması çok tuhaftı. Sokakta minnacık köpekli kadınlara çok rastlanır, çünkü ne denli küçüksen, o denli birine gereksinim duyar-sın. Şurada burada başka bebekler de göze çarpıyordu, bir koltukta da kocaman bir koala oturuyordu, tıpkı Avustralya'dakiler, yani şu okaliptüs yaprakları yiyen ve çok ünlü olan aylar gibiydi.

“Gaston bu.”

Matmazel Cora dönmüştü, yatak odasına baktığım için biraz key-fim kaçtı, oysa, o tam tersine çok hoşnuttu.

“Gaston, benim emektar kuklam. 1941'de, Toulon'da bir galadan sonra armağan etmişlerdi. Az zaman geçmedi hani, zaman zaman kostümünü yenilemek gerekiyor.”

Gene tuhaf tuhaf bakmaya başlamıştı bana, az önceki gibi perçe-miyle oynayarak.

“Bana birini anımsatıyorsun,” dedi, hafiften, huzursuz bir gülüşle güldü, gelip pufun üzerine oturdu.

“Otur.”

“Gitmem gerek.”

Beni dinlemiyordu.

“Bugünün fiziği yok sende... Sahi, adın neydi senin?”

“Jean.”

“Senin fiziğin bugünün fiziği değil. Jeannot. Gerçek bir eski zaman suratçağızı var sende. Öyle ki seni kot pantolon tişörtele görmek üzüyor insanı. Fransızlar kendi kendilerine benzemez oldular. Halk havaları kalmadı artık. Ama sen hâlâ sokaksın, gerçek sokaksın, kenar mahalle sokağısın. İnsan seni gördü müydü, bak işte yakayı sıyırmış biri, diyor içinden.”

“Neden sıyırmışım, Matmazel Cora?”

Omuz silkti.

“Ne bileyim ben. Gerçek erkek kalmadı artık. Haydutlar bile işadamlarına benziyor.”

İçini çekti. Ayaktaydım, gitmek üzere bekliyordum, ama beni görmez olmuştu. Düşlere dalmıştı Matmazel Cora, parmakları perçeminde. Apaşları ve kaldırımlarıyla gerçekçi şarkılardan birine gitmişti. Ama suratım konusunda ne demek istediğini anlıyordum. Sinemasever olarak biliyordum. *Altın Başlık'ı*, *Cennetin Çocukları'nı*, *Cezayir Batakhaneleri'n*i görmüştüm. Çok tuhaf, nasıl böylesine kendime benzemeyebiliyordum.

“Matmazel Cora...”

Gitmemi istemiyordu. Komodinin üzerinde bir çikolata kutusu vardı. Kalkıp ikram etti. Bir tane aldım, bir daha, bir daha almam için üsteledi.

“Ben hiç yemem. Bizim meslekte, hatları korumak gerekir. Şimdilerde eski modası, belki de taşrada bir turneye çıkarım. Var böyle bir olasılık. Gençler şarkı tarihine ilgi duymaya başlıyorlar. Al bir tane daha.”

Bir de kendisi aldı gülerek.

“Kendinizi sıkırmakla iyi etmiyorsunuz, Matmazel Cora. Yaşamdan yararlanmalı insan.”

“Hatlarımı korumalıyım. Pek öyle izleyiciler için değil, kendim için. Aşağılanmış bir kadın olmak yeter de artar bile.”

“Aşğılanmış mı, nasıl?”

“Yılların aşğılaması işte,” dedi, ikimiz de güldük. Kapıya gö-türdü beni.

“Gene gel beni görmeye.”

Gene gittim. Kimsecikleri olmadığını seziyordum, insan bir za-manlar önemli biri olup da sonra böyle olmaktan çıktı mı sık sık gelir bu iş başa. Hep karşılıklı olarak elma şırası içmek gerekiyor ve bana başarılarını anlatıyordu, savaş ve işgal çıkagelmese, Piaf gibi ulusal bir övünç olacaktı. Bana plaklarını dinletiyordu, söyleyecek bir şeyin olmadı mı güzel bir konuşma biçimidir bu, arada ortak bir şeyler yaratır. Robert Malleron’un bir şarkısını anımsıyorum, müziğı de Juel ve Marguerite Monnot’nundu, çünkü bize yetenek-lerini sunanları unutmamak gerek. Plak dönerken, Matmazel Cora şarkıyı kendi kendine mırıldanıyor, hazla eşlik ediyordu.

*“Tatlı mı tatlıydı doğrusu
Deli deli bakardı hep
Tuhaf tuhaf işildardı
Dalgın gözleri
Nice Kuzeyli bıçkınlar gibi
Saçlar altın gibi parlar
Dudaklar melekler gibi gülümserdi...”*

Matmazel Cora şarkı söylerken söz konusu oğlan benmişim gibi yüzüme bakarak gülümsüyordu, ama dinleyicilere hep böyle bakarlar.

*“Çok tatlı bir bakışla bakıyordu.
Bilmiyorum, nereden geliyordu.”*

Gülümsüyordu bana, bunun kişisel bir şey olmadığını biliyor-dum, gene de keyfim kaçıyordu biraz.

“Ya Kral Salomon?” diye sordu bir kez. “Seni onun yollamadı-ğından emin misin? Armağan vermeyi çok seviyor anlaşılan!”

“Hayır, Matmazel Cora, ben kendi isteğimle geliyorum.”

Biraz elma şırası içti.

“Pek yakında seksen beşine girecek bu adam.”

“Evet. Az şey değil.”

“Elini çabuk tutsa iyi eder.”

Mösyö Salomon bu yaşta ne diye elini çabuk tutacaktı, anlayamıyordum. Tam tersine, ağırdan almakta çıkarı vardı. Onu çok seviyordum ve olabildiğince uzun yaşadığını görmek istiyordum.

VII.

Matmazel Cora’yı aşağı yukarı iki üç hafta görmedim. Arada bir düşünüyordum onu, bir kadın için, hele halkın gönlünü kazanmış bir kadın için, yaşamın seni soyup soğana çevirmesine boyun eğmek acı bir şeydi. Bir akşam SOS’e telefon edip taksici olarak beni istedi, ama sıra bende değildi. Tong gitti. Tong hiç memnun kalmadığını, ağzını açıp tek laf etmediğini anlattı bana, yalnızca benim gündelik hayatta neler yaptığım konusunda sorular sormuş, tamirci olduğum doğru muymuş, bu iş bende bulunmayan özellikler, psikolojik ve düşünsel yetiler gerektirdiğine göre, SOS’te ne arıyordumşum falan filan. Güldüm bu işe, Mösyö Salomon’un da hapis yatıp yatmadığını sorduğunu anımsadım. Beni görünüşüme göre yargılıyorlardı işte. Tong da kendi benliğinde karar kılamayan bir herif olduğumu, çevreyle birtakım sorunlarım bulunduğunu anlatmış. Doğru söze ne denir? Başka türlere, özellikle de tükenme yolunda olanlara büyük ilgi duyduğumu, Mösyö Salomon’la da bu nedenle dostluk kurduğumu söylemiş. Sonra da Matmazel Cora’ya yalnızca Hindistan’daki gibi inekleri değil, en ufak sineğin bile yaşamını kutsal sayan Doğu dininden söz etmek istemiş. Ama Matmazel Cora hiç mi hiç ilgilenmemiş bu konuyla, başka şeyler düşünüyormuş, Tong da onu rahatsız etmek için konuşmayı kesmiş. Daha sonra, bizim kümeste konuştuk bunları. Chuck pencerenin yanındaki masada inceleme yapıyordu, neden söz ettiğimizi sordu. Azıcık açıkladım.

“Altmış beşine, hatta daha fazlasına doğru yol alan ve bir zamanlar önemli olan bir kadın. Biraz tuhaf, çünkü alışkanlıklarını yitirmemiş.”

“Hangi alışkanlıklarını?”

“Gençlik ve güzellik alışkanlıklarını. Beğenilme alışkanlığını. Kimi insanlarda her şey geçer, bu geçmez.”

“Adama askıntı olan bir kadından daha sıkıcı bir şey olamaz.”

“İşte bunda yanıldın. Matmazel Cora’nın kimseye askıntı olduğu, cilve yaptığı yok, tüm onuru yerinde. Hiç kuşkusuz, suratça çökmüş biraz, ne yaparsın, zaman çiğneyip geçmiş, Mösyö Salomon da bunun için Nice meyve şekerlemeleri yolladı herhalde. Anlaşılan, işgalde Yahudi olarak canını kurtarmış.”

Bir tuhaf herif olarak Mösyö Salomon’un çok sevdiği Chuck, “Ha, o mu?” dedi. “Cömertlik edeceğim diye her ay on bin papelden çıktığını söylediler santralda, hep de yaşlılar, kendi deyimiyle öndekiler için açıyor kesenin ağzını. Yalnız kendini düşünüyor bu adam.”

“Çok yaşlı ve yalnız olmanın ne demek olduğunu bildiğini söylemek istiyorsan...”

“Onunki güçlülük istemi. İyilikseverlerde egemenlik kurma gereksinimi ağır basar hep. Öyle uzun süre pantolon kralı olmuş ki, şimdi kısaca kral olarak görüyor kendini. Kral Salomon. Öteki gibi, Tevrat çağlarının Salomon’u gibi yani.”

Chuck gidince, sözlükte aradım. Kral Salomon, Davut’un yerine geçmiş, kaleler yaptırmış, ordusunu savaş arabalarıyla donatmış, başka ülkelerle dostluklar kurmuş, ama gene de ölmüş, ölüp hiç ve hiç kimse oluvermiş. Küçük Larousse, bilgeliğinin bütün Doğu’da ve Eski Ahit’te bir efsane olarak yaşadığını yazıyordu. Şatafatıyla ünlüymüş. Bu konuda da Mösyö Salomon’a benziyordu gene, öyle ya, bizimki de yağmur gibi iyilik yağdırıyordu. Bazı bazı, artık hiçbir şey beklemez olmuş birilerine onun armağanlarını götürürken düşünüyordum bunu. Kimileri unutulmaya öylesine alışmıştı ki, kapılarına kimden geldiği bilinmeyen armağanlar bırakıldığı zaman, gökten düştüğünü, yukarıda kendilerini anımsamış olan biri bulunduğunu

sanıyorlardı. Ben bunun güçlülük istemi ve büyüklük deliliği olduğu düşüncesinde değilim, ama Mösyö Salomon'un bu yaptığıının Tanrı'yı eleştirmenin, onda pişmanlık uyandırmanın kibar bir yolu olduğunu söylerken, bizim Chuck belki de haklı.

Bir gün öncesinden beni istetmiş olan Matmazel Cora'yla alışverişe çıkmıştım, paketleri yukarı çıkarmasına yardım ettim. Gene birer bardak elma şırası içtik. Sonra gitmeye davrandım.

"Otur. Seninle konuşacaklarım var," dedi.

Bir iskemleye oturup beklemeye başladım, o da ak pufuna oturdu, yudum yudum elma şırasını içiyor, kafasında çok önemli bir şey varmış gibi düşünüyordu, sanki bir iş önerecekti bana.

"Bak, Jeannot. İyice inceledim seni. Bunun için, yani hiçbir kuş-kum kalmasin diye, seni birkaç kez getirttim. Fiziğin var. Bunu hemen fark ettim. Bedensel çekim dedikleri şey var sende. İnan bana, bu işlerden anlarım ben. Ne de olsa meslektenim, çok görüp geçirdim. Böyle fizik kalmadı sahnelerde. Eğlence sektörüne döndü her şey, silinip gitti. Genç Gabin'den bu yana kimse çıkmadı. Belmondo başarabilirdi ama o da ağırlığını yitirdi. Evet, bir Lino var, ama onun da yaşı geçti. Seninle ilgileneceğim. Bir yıldız yapacağım seni, delip geçeceksin beyazperdeyi. Bedensel çekimden iz bile kalmadı. Çıtkırıldım oğlanlar doldurdu şimdi ortalığı. Sinek sıkletler doldurdu. Sen bu işi bana bırak. Uzun süredir biriyle ilgilenmek, ona bir şans vermek istiyordum. Ama gördüğüm gençlerin hepsi de sahte. Gerçek erkek kalmadı artık. Ama sende kişilik diye bir şey var. Seni görür görmez sezdim bunu. Sana yardım edebilirim."

Keyfim kaçmıştı. Böylesine yardım gereksiniminde bulunan bir yaşlı kişiden yardım önerisi almak rahatsız edici bir şey. Kendi kendini düşleyemeyince, benim yerime düş kurmaya başlıyordu. Şöhret, gişelerin önünde kuyruklar, her yanda resimlerim. Kendisi için isterdi hâlâ bunları, ama artık iş işten geçmişti.

"Gerçek bir kişilik var sende, Jeannot. Gerçek halk adamı görünüşü var. Bu da gittikçe enderleşen bir şey, bilmiyorum neden, ortalıktan çekiliyor. Çevrene bir baksana, bir yerde bir beden işi mi var, Fransız bulamıyorsun ortada. Cezayirlisi var, Zencisi var, her ne mil-

let istersen var, ama Fransız yok. Birtakım sıskalozlar kaldı yalnız gösteri dünyasında. Soluksuz, tersiz, işkembesiz hepsi de, arkalarında ne mahalle var, ne sokak. Bana şöyle bir-iki yıllık bir süre ver, bütün prodüktörleri arkandan koşturayım.”

En şaşkaloz gülümsememle duruyordum öyle, hatta sahici bir genç kız gibi bacaklarımı sıkıyordum. Çok iyi biliyordum ki, benim sırtımdan azıcık düş kuruyordu yalnızca, ama cesaretini kırmamak gerekirdi, çünkü bir SOS gönüllüsü olarak yapabileceğim şeylerin en iyisi insanların düş kurmasına yardımcı olmaktır.

“Biliyorsun, Piaf Aznavour’u yetiştirdi. Montand’ı yetiştirdi sonra... şu öbür çocuğu yetiştirdi, adını anımsayamadım şimdi. O kadar yardım etti ki adamlara. Bir gence yardım etmekten daha güzel bir şey yoktur.”

“Bakın Matmazel Cora, iyi, hoş da ben...”

“Ne olmuş?”

Güldü.

“Bana bak, yoksa şey mi sandın? Bu yaşta kafamda başka numaralar olduğunu mu düşünüyorsun yoksa? Boşversene sen, çok erkekler geçti benim elimden, şu yaşamda hiç eksikliğini duymadığım bir şey varsa o da erkekler. Çoktan bitti o zirvalıklar. Kazancının yüzde yirmisini alırım, işte bu kadar. Ötekiler gibi on değil, yirmi, çünkü benim de masraflarım olacak.”

Ona yardım etmeye dünden hazırdım. Bir acı çeken oldu mu acısını hafifletmek için elimden geleni yapmaya her zaman hazır olmuşumdur. Huy işte, doğayı, çevrenin tehdit ettiği türleri korumak isterim, ne yapsan boşuna. Nereden geldi bu huy, bilmem. Chuck’a sorarsan, olanak bulunsaymış, ilk Hıristiyan ben olurmuşum. Ama sanırım bencillikten böyle yapıyorum, kendimi düşünmemek için başkalarını düşünüyorum, en korktuğum şey kendimi düşünmek. Kendimi düşünmeye başladım mı bunalım tepeme biniverir.

“Bu işe varım, Matmazel Cora. Sinemayı çok severim.”

“Öyleyse güven bana. Gösteri dünyasında yığınla insan tanırım. Ama sen de bilirsin ki, fazla aceleye gelmez bu işler, ha deyince olmaz. Arada sırada bana uğra, sonra bir fırsat çıkınca seni nerede bu-

laçağımı bilmeliyim. Milyonlar kazanacaksın, her yanda fotoğrafların olacak. İnan bana, benim burnum iyi koku alır bu işlerde.”

Hoşnuttu.

“Hemen gördüm. Bitirim bir surat derler ya hani, seninki o işte.”

“Jean Gabin’in böyle bir filmi vardı, *Aşk Seli*.”

“Gabin’i savaştan önce, *Cezayir Batakhaneleri*’ni çevirdiği sıralarda tanımuştım. Mireille Balin iyi arkadaşım. O da unutuldu, ad-sız öldü. Hadi hadi, tam adamına düştün. Daha iyisini bulamazdın. Şanslı çocuksun.”

Daha gerçekçi görünmek için çekinir gibi, “Hele durun bakalım,” dedim.

İyice inandığımı göstermek için de:

“Bence yüzde yirmi biraz fazla,” diye ekledim.

“Masrafa gireceğim. Önce sana iyi fotoğraflar çekertirmek gerekiyor. Bu iş öyle sıradan fotoğrafçılarla olmaz.”

El çantasını almaya gitti. Yüksek topuklarının üzerinde yürürken hâlâ pek dişiydi. Bacakları o yaşta insanlarınki gibi sert değildi, bir elini kalçasının üzerinde tutuyor, oynatıyordu. Yalnız yüzünde ortaya çıkıyordu durum. Çantasından banknotlar çıkarıp bana uzattı, öylece, hiç saymadan. Karnıma bir sancı saplandı, suratımdaki o bildik gülümsemeyi zor sürdürdüm. Bu işe azıcık inanabildiğine göre, gerçekten paniğe kapılmış olmalıydı ya da başka bir şeye.

“Al. İyi bir fotoğrafçı biliyorum, Simkin. Sanırım hâlâ yaşıyor. En iyisi odur. Hepsi onun elinden geçti. Raimu’sü, Gabin’i, Harry Baur’u, hepsi.”

Sesi titriyordu. Parayı uzatırken, neredeyse sadaka ister gibiydi. Parayı cebime soktum.

“Diksiyon dersi aldirtmayacağım sana, hayır, asla. Senin sesin var. Gerçek ses, Paris kokan, sokaktan gelen ses var sende. Gene orada kalmalı. Diksiyon dersi almak, bütün bunları boğazlamak gibi bir şey olur. Şimdi, al voltanı. Gönlünü de ferah tut...”

İşte tam bunun ardından zorlu bir şey söyledi: “Düşmene izin vermeyeceğim.”

Çıkıp gittim. Bir kahveye girdim, moralimi düzeltmek için iki konyak attım, olabilse, kanımı da akıttırdım tezgâha. Yakalanıp götürülürken parmaklıklar arasından gözlerini sana diken bir köpek gibi bir şeydi. Budur bakışlarındaki. Yalvaran bakışlar. Pisliklerin duygusalı diye adlandırdığı şey işte.

VIII.

On gün süresince görmedim Matmazel Cora'yı. Üç kez SOS'ten aramıştı beni, ama biraz zaman geçsin istiyordum, fazla alışmasın diye. Düş kuranları fazla desteklemeye gelmezdi, azıcık desteklemeliydi, neden dersenez, sonunda düşüp suratlarını parçalarlar hep. Sık sık düşünüyordum onu, şarkı söyleyecek, kendi aralarında kullandıkları deyimle yeniden ramp ışıklarına çıkacak bir yer bulmasına yardım etmek isterdim. Bir kez, büyük yapımcı Mösyö Salver bir gün öncesinden beni istetmişti, severdi beni, hem gider, hem de sinema sevgisinden söz ederdik. MacMahon'da *Üç Ahbap Çavuş Harbe Gidiyor*'u yeniden görmüştüm, krallara yaraşır bir horgörü sahnesi vardır hani, top mermisi pencereden girip odanın bir başından öbür başına gider de Groucho ağzında sigarasıyla bir iskemleye çıkarak perdeyi çeker, sonraki top mermisinin içeri girmesini önlemek ister böylece. Yenilmez bir horgörü tutumudur bu gerçekten, daha iyisi yapılamaz. Top mermileri ve ölüm tehlikesi karşısında böyle davranabilmek için beş okkalık yürek ister, o da herkesten çok Groucho'da bulunan şeydir. Sanırım, ölümün her şeyden çok nefret ettiği şey krallara yaraşır bir horgörüyle küçümsenmektir, Groucho Marx'ın yaptığı tam buydu işte. Her neyse, Mösyö Salver Roissy'ye gitmek üzere benim taksiye binince, konuşacak bol bol vaktimiz oldu, ben de bundan yararlanarak savaş öncesinin ses yıldızlarından Cora Lamenaire adında birini tanıyıp tanımadığını sordum ona. Mösyö Salver de savaş öncesinden kalmadır ve bütün yaşamı boyunca gösteri sanatıyla uğraşmıştır.

“Cora Lamenaire mi dedin? Bir şeyler anımsar gibiyim.”

“Gerçekçi şarkıcılardandı.”

“Öldü mü?”

“Hayır, ama artık söylemiyor. Şarkılarında fazla mutsuzluk var da ondan herhalde. Modası geçmiş görünüyor.”

“Cora Lamenaire, Cora... Evet, evet, tamam! Otuzlu yıllarda, Rina Ketty’nin zamanında söylerdi. *Hep Bekle-ye-ceğim Geri Dönmeni...* Hâlâ yaşıyor demek?”

“Pek de öyle yaşlı değil, Mösyö Salver. Topu topu altmış beş yaşında.”

Güldü.

“Ne de olsa benden daha genç... Peki, neden soruyorsunuz? Tanıyor musunuz onu?”

“Ona gene şarkı söyletmek isterdim, Mösyö Salver. Kitle önünde. Belki siz bir yerlerde bir anlaşma bulabilirsiniz.”

“Yavrum, bugün şarkı demek gençlik demek. Her şeyde böyle ya...”

“Eski şarkılar moda oldu sanıyordum.”

“O da geçti.”

“Bir salon kiralamak için çok mu para gerekir?”

“Salonu doldurmak gerekir, halk da hiç kimsenin tanımadığı bir yaşlı kadını görmeye gelmez.”

“Taşrada bir ufak salon, yalnız bir kez için, milyonlar tutmaz herhalde. Biraz birikmişim var. Olanakları geniş bulunan bir dostum da var sonra, Kral Salomon, bilirsiniz...”

“Kral Salomon mu dedin?”

“Evet, önceleri pantolon kralıydı, hazır giyim alanında. Eli çok açıktır. Derler ya hani, yağmur gibi iyilik yağdırır.”

“Ya! Nerede derler? Böyle bir deyim olduğunu bilmiyordum.”

“Diyeceğim, çok cömert bir adamdır. Belki de bir salon kiralayabilir, bir izleyici topluluğu oluşturabiliriz. Rita Hayworth, Heddy Lamar ya da Dita Parlo gibi bir zamanlar var olmuş kimseleri unutmak iğrenç bir şey, Mösyö Salver.”

Mösyö Salver şaşırma benziyordu.

“Doğrusu ya, bir sinemasever olarak çok sevecensiniz.”

“Gene söyletebilirdik belki, hiç değilse bir kez. Ben kirayı ödeme-
ye hazırım.”

Dikiz aynasından Mösyö Salver’in yüzünü görüyordum. Gözle-
rini belertiyordu.

“Dostum, siz karşılaştığım taksi şoförlerinin en şaşırtıcısısınız!”

Matrağa vurdum.

“Mahsus yapıyorum, Mösyö Salver. Böylece müşteri kazanı-
yorum.”

“Şaka etmiyorum. Gerçekten şaşırtıcı! Heddy Lamar’ın ve... öteki
kimdi?”

“Dita Parlo.”

“Evet. Ama o kadıncağızı rahat bırakın. Öyle bir çuvallar ki bir
daha belini doğrultamaz. Anılarıyla baş başa bırakın, daha iyi. Hem
ikinci sınıf bir şarkıcıydı o.”

Karşı çıkmak gibi olmasın diye sustum, ama bu tavrını hiç sevme-
dim. Matmazel Cora’nun adını bile zor anımsıyordu, birinci sınıf mıy-
dı, ikinci sınıf mı, üçüncü sınıf mı, bilemezdi öyleyse. Birini tümünden
unutmuşsan, ağzını kapayıp oturursun aşağı, olur biter. Matmazel
Cora’nun sesi tümüyle yerindeydi işte; tuhaf, matrak, boğuk bir ses-
ti. Neye dayanarak yargılamaya kalkıyordu onu, anlayamıyordum
doğrusu.

Matmazel Cora’ya yardım edememek, bir daha kendi kendisi
olamayacağını düşünmek iyice moralimi bozdu. Mösyö Salver bü-
yük bir yapımcıydı belki, ama gerçek bir sinemasever değildi, Dita
Parlo’yu bile anımsayamamıştı. Tepem atmıştı, başka bir şey söyle-
medim artık. Havaalanında indirdim kendisini, sonra arabayı Tong
alsın diye garaja çektim, motosikletimi alıp Ivry Belediye Kitaplığı’na
gittim, kocaman bir sözlük çektim önüme. Anlam dolu sözcükler
okuyarak dört koca saat geçirdim. Her şeyin açıklandığı ve insan-
ların kafalarının rahat olduğu tek yer sözlüktür şu dünyada. Hiçbir
şeyden kuşkuları yoktur içinde. Tanrı’yı ararsın, destekleyici örnek-
leriyle buluverirsin, kuşkuvarın uçup gider: *Ölümsüz, yüce, yaratıcı
varlık, dünyanın efendisi (bu anlamda büyük harfle yazılır), insanın üstün-
de olan, bütün canlıları iyilikle koruyan varlık*, harfi harfine böyle yaz-

mışlar işte, isteyen D'yi açıp *diététique* ile *diffa* (Kuzey Afrika'da seçkin konukların yemekli olarak ağırılanması) arasına* bakabilir. Çok sevdiğim bir sözcük daha vardır, takside hep el altında bulundurduğum cep Budé'mi açarak tadını çıkarırım sık sık: *Ölümsüz, ölüme maruz bulunmayan*. Her zaman haz verir bu sözcük bana, orada sözlükte durduğunu bilmek içimi serinletir. Matmazel Cora'yla Mösyö Salomon'a sağlamak isterdim bu koşulu. Sanırım, bu sonuncuya seksen beşinci yaş gününde bir sözlük armağan edeceğim.

IX.

Her akşam saat yedide Ménil Sokağı'na gidip Aline'i bekliyordum. Geçerken hep gülümsüyordu bana, şöyle bir, dostça. Sonra birden gülümsemez oldu, beni görmüyormuş gibi, gözleri yerde, yan yan geçmeye başladı. İyi bir belirtiydi bu, şimdi bana gerçekten dikkat ediyor demekti. Onu tavlama istemiyordum, akışına bırakıyordum işi. Düşleyecek bir şeylerin olması her zaman iyidir. Şu var ki, bazı bazı çok yükseklerle çıkar düşler, sonra düşüp suratını dağıtırsın. Ama daha kıvamını bulmamış gerçekliklerde bir şeyler olduğunu sık sık sezinlemişimdir. Sonra bir akşam çıktı, orada olduğumu biliyormuş gibi, bunu düşünmüş gibi dosdoğru yanıma geldi.

"Merhaba. Yeni bir sözlük geldi. Sizi ilgilendirebilir. Tümüyle yeniden gözden geçirilmiş."

Gülümsedi.

"Ama tam olarak neyi aradığınızı biliyorsanız elbette."

"Doğal değil mi yani? İnsan neyi aradığını biliyorsa, daha baştan bulmuş sayılır..."

"Öğrenci misiniz?"

"Ben mi? Hayır. Daha doğrusu, evet, herkes gibi... Serbest öğreniyim, kendi kendimi yetiştiriyorum."

* Tanrı'nın Fransızca karşılığı *Dieu*'dür. (ç.n.)

Konuyu değiştirmek için güldüm.

“Chuck adında bir arkadaşım var, bunalım çömezi olduğumu söyler.”

Bir temiz süzdü beni. Tepeden tırnağa. Adamı anadan doğma soyan bir bakışla. Bir idrar örneği istemediği kaldı.

“İlginç.”

Sonra da çekip gitti. Kıvrandım durdum orada. İlginç.

Hastir...

Gece iyi uyuyamadım; ertesi gün, kararlaştırdığımız gibi, dişçisi-ne götürmek üzere Mösyö Salomon’u almaya gittim. Dişlerini baştan aşağı kaplatmaya karar vermişti. Yenileşmek için. şimdilerde jaket alanında gerçekteştirilen ilerlemeler sonucu, yirmi yıl, hatta daha uzun süre dayanabilecek jaketler yapıldığını açıklamıştı bana. Böylece, yeniden değiştirilmeleri gerektiği zaman, Mösyö Salomon yüz on yaşında olacaktı. Ölmemekte bu denli kararlı bir herif görmedim hiç. Yeni jaketler iki buçuk milyon eski franka mal olacaktı kendisine, ama beklendiği yerde ne işe yarayacaklardı, merak ediyordum doğrusu. Her şeyini en iyi kaliteden, ölçü üzerine yaptırtıyor, bu yaştan sonra bunca yorulmaya değermiş gibi. Aynasının önünde kendine çekidüzen verişini görünce, kadınlarca beğenilen bir adam olarak beğenilmek sevdasında hâlâ diyeceği gelir insanın. Değerini biraz daha arttırmak için, kravatına da kocaman bir inci ekler.

O hazırlandı, ben de Matmazel Cora’dan söz ettim.

“Ha, evet, doğru, unutmuştum... İşler nasıl gitti aranızda?”

“şarkılarındaki gibi bir fiziğim olduğunu söyledi bana, kendisine birini anımsattığımı söyledi. Plaklar dinletti, yalnızca halkın mutsuzluklarından söz eden şarkılar. Onun döneminden önceymiş bunlar, ama o bunları söylemekten hoşlanıyor. Apaşlar, Lappe Sokağı, son java, hiçbir eksik kalmasın diye de kalbin ortasına bir kurşun. Benim düşüncemi sorarsanız, çok daha güzel günlermiş o günler, böyle dalgalar uydurmalarına bakılırsa, gerçek kaygıları yokmuş pek.”

Mösyö Salomon keyiflenmişe benziyordu. Hatta tümünden hoşnut bir gülücükle güldü, kendisini sevindirmişim gibi. Sonra daha hiç işitmediğim bir biçimde, gönülden gülerek şaşırttı beni, sonra da şunları söyledi:

“Zavallı Cora. Hiç değişmemiş. Ben de böyle düşünüyordum. Yanılmamışım.”

Matmazel Cora’yı göstermek istediğinden çok daha yakından tanıdığını anladım o zaman. Almanlar zamanında Yahudi olarak canını kurtardığını anımsadım. Öyleyse ne diye kızıyordu ona, yapılması gereken bir şey miydi yaptığı, bilmek isterdim doğrusu.

“Sevgili Jean, sanırım, onunla görüşmeyi sürdürmeniz gerekecek.”

Matmazel Cora’nın bir zamanlar gerçekten önemli biri olup olmadığını sordum ona.

“Sanırım oldukça ünlüydü. Bir kez elden gitmeyegörsün, ünlülükten ve kitlelerin hayranlığından daha acı bir şey yoktur. Arada sırada bir demet çiçek götürün ona, çok sevinir... Alın...”

Cüzdanından birkaç yüz frank çıkarıp iki parmağının arasında bana uzattı.

“Onun için çok zor olsa gerek. Yıllar geçip gidiyor. Hele hiç kim sen de yoksa... Güzel bir mesleği vardı, tuhaf da bir sesi, biraz boğuk, biraz kısık...”

Matmazel Cora’nın sesini anılarında daha iyi işitmek istermiş gibi sustu, biraz boğuk, biraz kısık.

“Geçen gün bitpazarında eski bir plağını buldum. Rastlantı sonucu düştü elime. Kendine özgü bir söyleyişi vardı. İnsanın kendini unutmaması hiç kolay değildir, biliyor musunuz? Evet, çiçek götürün ona, kendi kendini anımsamasına yardımcı olun. Oldukça iyi bir meslek yaşamı olabilirdi, ama budala bir yüreği vardı.”

“İnsanın yüreği budala olmaz da nasıl olur, anlayamıyorum, Mösyö Salomon. Budala bir yüreğin yoksa, hiç yüreğin yok demektir.”

Şaşırmış gibiydi, bir an dikkatle süzdü beni, o zamana değin beni gerçekten fark etmemiş olduğunu düşündüm.

“Oldukça haklı, oldukça doğru bir söz söylediniz, Jeannot. Ama budala bir yürek taşımak başka, sırlıslıkla salak bir yürek taşımak başka. Salak bir yürek birçok mutsuzluğa neden olabilir, hem yalnız kendi mutsuzluğuna değil, başkalarının mutsuzluğuna da. Bir, hatta iki yaşamı birden yıkabilir. Çok az tanıdım onu.”

“Anlaşılan, sizi ölümden kurtarmış, Mösyö Salomon.”

“Nee?”

“Evet, Almanlar zamanında, sizi Yahudi olarak ölümden kurtarmış anlaşılan.”

Hiçbir zaman, hiçbir zaman söylememeliydim bu sözü. Düşündükçe kığım buza kesiyor hâlâ. Mösyö Salomon’a inme iniyor sandım. Katılaştı, bir tür çırpıntılı titremeye tutuldu başı. Oysa, tam tersine, hiç titremeyen bir adamdı. Yüzü bozardı, sonra taş kesti. Öyle sertti ki, onu tarihsel bir anıta dönüştürmüşüm gibi hiç kıılmıdamaz olacağı dakikayı görür gibi oldum. Kaşları birbirine yaklaşmış, dişlerini sıkabildiğince sıkıyordu. Öyle amansız bir öfkeye kapılmışa benziyordu ki, ulu öfkesi içinde gökten yıldırımlar yağdırmasını beklemeye başladım.

“Mösyö Salomon!” diye bağırdım. “Değiştirin bu suratı. Beni kurtuyorsunuz!”

Biraz gevşedi, sonra biraz daha, sonra sessizce güldü.

Bunu da sevmedim, çünkü çok acıydı.

“Evet, her neyse, diline geleni söyler o,” dedi. “Siz gene de çiçek götürün kendisine.”

İki elinden azıcık destek alarak, ama fazla zorlanmadan kalktı, gevşemek için birkaç adım yürüdü. Üzerinde Prens de Galles damalı gri takımı, kocaman çalışma masasının başında durdu. Mükemmel şapkasını, eldivenlerini, at yarışlarına oldukça düşkün olduğu için at başlı gümüş saplı bastonunu aldı. Gözlerini ayakuçlarına dikerek biraz düşündü.

“Her neyse, olur böyle şeyler,” dedi, ama bu şeylerin neler olduğunu belirtmedi. Öyle ya, olabilecek şeyleri saymaya kalksak, sonu mu gelir?

İçini çekti, Haussmann Bulvarı’na ve karşıda, berberin üstünde, ikinci katta bulunan dans okuluna bakan pencereye doğru döndü hafiften. Mösyö Salomon, pantolon alanındaki büyük başarılarının ilk günlerinde, burayı konut olarak seçtiği zamandan, yani elli yıldan beri, dans eden çiftler görünürdü burada. Bu süre içinde dünyada ve başka yerlerde olup bitenleri düşündükçe apışıp kaldığını söylüyordu, ama pazarları saymıyordu kuşkusuz, pazarları kapalıydı. Müzik

duyulmaz, yalnızca dans eden çiftler görünürdü. Cenovalı bir İtalyan kurmuştu bu dans okulunu, Mösyö Salomon onu, daha yaşarken tanımış, hem de çok iyi tanımıştı. Anti-faşist nedenlerle kendini öldürmüştü, oysa komşular basit bir jigolo sanırlardı onu. Mösyö Salomon'da bir fotoğrafı vardı, pulcu masasının üstünde, som gümüşten bir çerçeve içinde dururdu. Kendisinin Yahudi sıfatıyla dört yıl Champs-Élysees'de bir mahzende kalmasına, onun da kendini asmasına neden olan tarihsel olaylar yaşanmasaydı, bir dostu olacaktı şurada. Bu Mösyö Sylvio Baldini hiç de anti-faşist gibi değildi. Saçlarını iyice yağlayarak ortadan ayırırdı. Biraz daha az çirkin olsa, Rudolph Valentino'ya benzeyebilirdi. Kendini asmadan önce, Champs-Élysees'deki mahzeni o ayarlamıştı Mösyö Salomon'a. Bu da ölümsüz dostluk ve minnet bağları yaratmıştı aralarında. Mösyö Salomon pembe gömlekler, cart giysiler giydiğini, kadınlarla düşüp kalkan bir adama göre daha ufak tefek bir adam sayılabileceğini, çünkü bu konuda görüşlerin çok kesin olduğunu anlatıyordu. Gerçekte anti-faşist olduğu ancak ölümünden sonra, Vichy dönemindeki gizli basın nedeniyle anlaşılmıştı. Ama dans okulu başkalarının çabasıyla yaşamıştı. Yeryüzünde sırasını bekleyen daha nice mutsuzluk varken burada onu anmama şaşacaksınız belki ama insan yaşamı herhangi bir yerde başlar, herhangi bir yerde de bitiverir, bunun için ona fazla bel bağlamamak gerekir, bunu unutmamalı.

Mösyö Salomon, dalgın dalgın, "Gidip görmelisin onu, gidip görmelisin," diye yineledi gene. Bir elinde şık şapkası, bir elinde eldivenleriyle atbaşı bastonu, gözleri dans okulunda, elli yıldır dönüp duran çiftler üzerinde ve şimdiden kalkıp gitmeye hazır bir durumda.

Canlı mı canlı, atılğan mı atılğan bir hareketle şapkasını giydi, daha fiyakalı olsun diye de şöyle biraz yana devirdi, sonra dışıye gidip değişmez, dolayısıyla ömürlük jaketler taktırmak üzere çıktık. Takside, arka koltukta, elleri ve eldivenleri atının güzel başı üzerinde, hafif hafif sallanırken, bir düşüncesini belirtti:

"Çok yakında benim başıma da geleceği gibi, yaşlılığın ufukta belirmediğini görmeye hazırlanırken insan neyi keşfeder biliyor musunuz, sevgili Jean?"

“Mösyö Salomon, yaşlılığı düşünmek için çok zamanınız var daha.”

“Bizi bekleyen bu duruma alışmak istiyorsak düşünmek zorundayız. Beklenmedik bir şey çıkmazsa, temmuzda büyük bir olasılıkla seksen beşime basacağım, bu yaştan sonunda yaşlılık bekliyor beni, alışmalıyım bu düşünceye. Bellekte boşluklar olurmuş anlaşılan. İnsan bir tür uyuklama durumunda yaşarmış, kadınlara da ilgi duymaz olurmuş. Hiç kuşkusuz, dinginlik ve kafa huzuru dedikleri şey bu, iyi bir yanı da yok değil hani.”

İkimiz de güldük. Bana sorarsanız, kıyımların Yahudilerin elinde bıraktığı şeylerin en iyisi alaycılık. Bir sinemasever olarak kesinlikle söyleyebilirim ki, Yahudiler gülmek zorunda olmasalar, sinema çok şey yitirirdi.

“İnsan yaşlanınca neyi keşfediyor, biliyor musun, Jeannot?”

Mösyö Salomon ilk kez tekil ikinci şahıs kullanarak konuşuyordu benimle, gerçek bir heyecan duydum bundan. Daha hiç kimseye sen dediğini işitmemiştim, üzerime böyle dostlukla eğildiğini sezmek hoşuma gidiyordu.

“Gençliğini keşfediyor insan. Şimdi ben, şu karşındaki Salomon Rubinstein, şimdi sana gönlümden hâlâ bir bahçede, hatta küçücük bir parkta, belki de üstümde leylaklar, çevremde mimozalarla –ama burası isteğe bağlı– oturup avcumda sevgiyle bir başka el tutmak geçtiğini söyleyecek olsaydım, insanlar sinekler gibi kırılırdı gülmekten.”

İkimiz de sustuk, şu farkla ki, ben hiç konuşmamıştım.

Mösyö Salomon bir dakika sustuktan sonra:

“İşte bunun için sana zaman zaman bu zavallı Cora Lamenaire’ye gitmeni öğütlüyorum,” dedi. “Topun ağzında bulunmaktan daha acı bir şey yoktur, Jeannot, Fransız Devrimi diye bir şey işitmişsindir belki, topun ağzındakiler dediğim işte bu Fransız Devrimi sırasında, eskiden oldukları kişiler olmaktan çıkanlardır. Gençliklerini yitirmişlerdir, güzelliklerini, aşklarını, düşlerini yitirmişlerdir, kimi zaman dişlerini bile yitirmişlerdir. Örneğin sevilen, beğenilen, tapılan, coşkuyla üstüne titrenen bir genç kadın, sonunda topun ağzın-

dakilerden biri olmuşsa, her şeyi elinden alınmış demektir, bir başkası olmuş demektir; oysa hep kendi kendisidir gene. Bir zamanlar herkesin başını döndürürken, şimdi o geçerken bir kişi bile başını çevirip bakmaz. Kendini kanıtlamak için gençlik resimlerini göstermek zorundadır. Arkasından korkunç sözler söylenir, eskiden *güzelmiş* anlaşılan, anlaşılan ünlü *biriymiş*, anlaşılan önemli *biriymiş*. Uzun sözün kısası, arada bir, bir çiçek götür de kendi kendini anımsasın. Saygı gerekli.”

"Yani acıma mı demek istiyorsunuz?"

“Hayır, hiç de değil. Saygı diyorum. Eskiden insan saygısı derlerdi bunun adına. Acıma biraz küçültücüdür her zaman, bir yukarıdan bakma vardır içinde. Fazla bir şey bilmiyorum bu Matmazel Cora konusunda, yalnız kötü heriflere biraz fazlaca düşküncü, gelgeç aşkları yüzünden bir dostumu çok mutsuz etmişti. Ama büyük bir suç işleyip duruyoruz: Tehlikede olan kimselere yardım etmiyoruz, hatta çoğu kez kimlerin tehlikede olduğunu bile bilmiyoruz, öyleyse bu sözünü ettiğimiz hanım gibi birini tanıyorsak, yaşamasına yardım etmek için elimizden geleni yapmalıyız.”

x.

Ertesi sabah, koca bir demet çiçek alıp gittim. Zili çaldım, Matmazel Cora, “Kim o?” diye seslendi. “Benim,” yanıtını alınca da kapıyı şaşkınlıkla açtı. Daha giyinmemişti, sabahlığının önünü yordamınca kapattı.

"Maurice!"

"Ben Jeannot," dedim gülerek, karıştırıyordu.

İki yanağımdan öptü, ben de kendisine çiçekleri verdim. Kır çiçekleri almıştım, daha doğal olsun diye. Reklamlar duyuluyordu, beni içeriye aldı, sonra gidip radyoyu kapattı. Dipdiriydi, her zamanki gibi güzel güzel dolaşıyordu, bir eli kalçasının üstünde. Şu var ki onun yaşında biraz yosmaca gösteriyordu böylesi. Bir zaman-

lar dışılığına fazlasıyla güvenmiş olmalıydı, bu güven hep kalmıştı işte. Tuhaf şey, döndü müydü yaşlı bir kadın oluveriyordu birden. Çiçeklerime bakıp hazla gülümsüyordu, gözlerini yumarak bir güzel kokladı. Yüzünü çiçeklerin içine gömdüğü zaman, savaş öncesinden kaldığı kimsenin aklından bile geçmezdi. Zaman iğrenç bir çirkef, daha yaşarken derisini yüzüyor insanın, yavru fokları öldüren herifler gibi. Kıymdan geçirilen balinaları düşündüm, nedenini de biliyorum: Kıymdan geçirilmek için en kocamanları bunlar da ondan. Sonra gözlerinde bol bol sevinçle bana baktı, onu düşündüğü için Mösyö Salomon'a minnettardım.

"Jeannot, çok nazıksın! Ama yapmamalıydın, çılgınlıklar yapıyorsun!"

"Sizin için, Matmazel Cora, sizin için yapılmışsa, çılgınlık değil demektir."

Gene iki yanağımdan öptü, epey ıslandı yanaklarım, ama siliyormuş gibi görünmek istemedim.

"Gel içeri."

Gidip çiçekleri vazoya koydu, sonra beni bildiğiniz ak pufa, kavanozdaki kırmızı balığın yanına oturttu.

"Bir kırmızı balık beslemenin yararı ne, Matmazel Cora, insan okşayamaz bile."

Güldü.

"İnsan her zaman kendinden daha küçük birine gereksinim duyar, Jeannot."

Duvar da eski bir afiş vardı. *İmparatorluk Menekşeleri*, başrolde Raquel Meller.

"Tanır mısın? Yakın arkadaşımı Raquel. O da gençlere yardım ederdi. Bir yudum elma sırası ister misin?"

"Hayır, teşekkür ederim, pek canım çekmiyor."

Çiçekleri yerleştiriyordu özenle. Nereden esti, bilmem, çocuğunun saçını tarayan bir anneyi düşündürttü bu iş bana. Yazık, onun da çocukları olabilirdi, hatta bir kırmızı balık yerine, torunları bile olabilirdi.

"Seninle ilgilendim, biliyor musun? Eşe dosta telefon ettim. İlgi gösterdiler."

Bunun için çiçeğimi alıp geldiğimi düşünüyordu. Etajerin üzerinde Matmazel Cora'nın bir gençlik fotoğrafı vardı.

"Şimdi saçlarınız akaju."

"*Auburn, auburn* derler buna, akaju değil. Kırk beş yıl önce çekilmişti bu resim."

"Hâlâ çok benziyor size."

"Bunu hiç düşünmemek daha iyi. Yaşlanmaktan korktuğumdan değil, başa gelen çekilir, artık şarkı söyleyemediğime üzülüyorum yalnız. Halka söyleyemediğime. Çok saçma, çünkü sestir önemli olan, gerisi değil. Benim sesim de hiç değişmedi. Ama elden ne gelir?"

"Daha kötüsü de olabilirdi. Arletty'ye baksanıza, seksen yaşında."

"Evet, ama bana göre öyle çok anısı var ki onun! Uzun bir sanat yaşamı oldu. Filmleri hâlâ televizyonda gösteriliyor. Geçmişini tekrar tekrar anabilir. Benim sanat yaşamım çok kısa sürdü."

"Neden?"

"Neden olacak, savaş, işgal, hepsi. Yirmi yılım daha olaymış! Piaf elli yaşında ulusal bir övünçtü, ölünce de kitle töreni düzenlediler. Ben de gitmiştim. Korkunç bir kalabalık vardı. Bana gelince, yirmi dokuz yaşında, her şey bitmişti. Şans işte. Ama belki bir plak yaparım, var böyle bir tasarı. O çağı, otuz beş-otuz sekiz yıllarını, yani tam savaş öncesini canlandırmak üzere birkaç kişi biraraya gelebiliriz. Şöyle geçmişe dönük bir şey. Benim yaşında yeniden bir çıkış yapmak çok zor, reklamsız, televizyonsuz, fotoğrafsız hiçbir şey yapılamıyor artık, fotoğrafın üzerinde de her şey ayna gibi görünür. Ben en çok radyoda şanslı olabilirim."

Durumu önemsiz gibi göstermek için, "Adaam!" dedim, ama tartışılacak bir şey yoktu, durum açıktan açığa görülüyordu yüzünde, üzerinden yaşamın kamyonlarının geçtiği iyice görülüyordu. Bu "yaşamın kamyonları" deyimini Luc Bodin'in ünlü plağından alıyorum, uzun yol sürücülerine bildiklerimin en gerçeğidir o plak. Ben de bir ulaşım şirketinde uzun yol şoförlüğü yaptım, geceleri arabaları sürenler için sık sık çalarlardı bu plağı.

Matmazel Cora bacaklarını altına toplayıp sofraya oturdu, sonra bana bir gelecek kurmaya başladı.

“Hiç sabırsız olmaya gelmez, Jeannot. Epey zaman alabilir. Hiç kuşkusuz, biraz şans ister bu iş, ama şans da kadın gibidir, önce onu istemen gerekir. İyi denk geldi, ben de bir şeylerle uğraşmak istiyordum.”

Az kaldı saçma bir şey çıkacaktı ağızımdan. Hiç çocuğu olup olmadığını soracaktım ona. Bir kırmızı balıkla yalnız yaşayan bir yaşlı hanım gördük mü aklımıza ilk gelen bu olur. Hiçbir şey söylemedim, o beni beyazperdenin ve sahnelerin büyük yıldızı yaptı, ben de güzel güzel dinledim. Gerçekten inanıyor muydu buna, yoksa sırf kendisini görmeye geleyim diye mi böyle konuşuyordu, bilmiyorum. Benim için ilgi çekmez oluşunu bağışlatmak istiyordu. Sunulacak hiçbir şeyi kalmadığı için böylesine suçluluk duyduğunu sezince karnıma sancılar girdi. Hiç kimse için ilgi çekici bir yanı kalmayan ve bu yüzden kendini bağışlatmaya çalışan bir yaşlı kadın olmanın suçluluk duygusu. Kızıl Tugaylar gibi ben de birilerini öldürebilirdim bu yüzden, ama gerçekten sorumlu olan birini, kurbanlardan birini değil. O her şeye boşverenlere özgü, bilinen gülümsememle göz kırptıyordum, Chuck bunun benim koruyucu kamuflajım olduğunu söyler, vurulmamak için cangıl rengi üniformalar giyen askerler gibi. Sonra başka bir şey vardı. Beni Gabin ve Belmondo yaptıktan sonra, sustu, perçemiyle oynadı, sinirli sinirli güldü.

“Korkunç benziyorsun ona,” dedi.

“Kime, Matmazel Cora?”

“Maurice’e. Çok eskiden tanıdığım bir çocuk. Onunla çok çılgınlıklar yaptım, gerçek çılgınlıklar.”

“Sonra ne oldu?”

“Kurtuluş’ta kurşuna dizildi.”

Başka bir şey sormadım artık, böylesi daha iyiydi. Gene perçemiyle oynadı.

“Bir saçlar farklı, o çok esmerdi, sen daha çok sarışına yakınsın. Ben yalnız esmerleri sevdim. Görüyorsun ya, bir tehlike yok.”

İkimiz de güldük şakaya. Gitme zamanıydı artık. Ama değildi de. Öyle ya, gitmek üzere kalktığımı görünce, sofadaki köşesinde daha da küçülür gibi oldu. O zaman bir orta yol buldum, ayrılmadan önce:

“Bir akşam benimle çıkmak ister misiniz, Matmazel Cora? *Sluch’e* gideriz,” dedim.

İşte o zaman gerçekten baktı bana. Daha sonra bakışını sözlükte arayarak oyalandım, afallamış buldum. *Afallamış: sarsılmış, altüst olmuş. Çok güçlü bir şaşkınlığı belirtmek için kullanılır.* Bir eli perçeminde, öyle hiç kımıldamadan kaldı kapının önünde.

“*Sluch’e* gidip dans ederiz biraz,” diye yineledim; Mösyö Salomon’un bulunduğu ulu yüceliklerden üzerimize eğildiğini, eliyle davranışımı beğendiğini belirttiğini görür gibi oldum.

“Anlarsın ya, ben biraz paslandım, Jeannot. Öyle gençlere özgü yerlerde... Senden gizleyecek değilim, yaşıma altmış beşi geçti.”

“Matmazel Cora, kusura bakmayın, ama yaşımla tepemi attırmaya başladınız artık. Sanki on sekiz yaşından küçüklere yasak dermiş gibi konuşuyorsunuz. Tanıdığınız adam, Mösyö Salomon, seksen beşine merdiven dayadı, ama hiç böyle bir şey yokmuş gibi dişlerine jaket yaptırdı geçende.”

İlgilenmiş gibi göründü.

“Sahi mi?”

“Evet, moraline hiç diyecek olmayan bir adam o, hiçbir şeye boyun eğmeyen bir adam. Bir daha yeni jaketlere gereksinim duyduğu zaman, en azından yüz on beş yaşında olacak. Ya da yüz yirmi, bakarsınız jaketleri daha fazla dayanır. Çok şık giyiniyor, her sabah yakasına bir çiçek takıyor, çok güzel dişleri olsun diye de jaket taktırıyor.”

“Yaşamında biri mi var yoksa?”

“Hayır, işte o yok, pullarıyla kartpostalları var yalnız.”

“Çok yazık.”

“Dinginliği var.”

Matmazel Cora’nın keyfi kaçmış gibiydi.

“Dinginlik de dinginlik,” dedi. “İkili yaşamın yerini tutmaz ki bu, hele gençlik de elden gitmişse. Her neyse, yaşamını berbat etmek istiyorsa, orası kendi bileceği bir şey.”

Mösyö Salomon dinginliğe ermişti de yaşamını berbat ediyor diye keyfinin kaçması tuhaftı.

“İsterseniz, çarşamba akşamı yemekten sonra gelip sizi alırım, Matmazel Cora.”

“Yemeği bende yiyebilirsin.”

“Hayır, teşekkür ederim, akşam işim geç bitiyor. Benim için yaptıklarınızdan dolayı size minnettarım. Beyazperdede nlenecek kadar yeteneğim var mı, yok mu, bilmiyorum, ama önünde bir geleceği bulunmak her zaman için iyidir.”

“Bana güven, Jeannot. Sahne sanatları konusunda burnum iyi koku alır.”

Güldü.

“Delikanlılar konusunda da. Bunu hiç kimse için yapmamıştım daha, ama seni görür görmez, bu çocukta gereken her şey var dedim içimden.”

Görüşülecek kişilerin adreslerini verdi bana. Hiç ilgilenmedim bunlarla, yalnız çok daha sonra, Matmazel Cora’nın kendisini toparlamasının üstünden epey süre geçtikten sonra ilgilendim. Anılar adına telefon ettim, ama Mösyö Novik adında birini saymazsak, hiç kimse yerinde değildi artık. Bu adam Matmazel Cora’yı anımsıyordu, menajerlik etmişti, ama sonra bir garaj açmıştı. Matmazel Cora’nın gösteri dünyasındaki bu ilişkilerini uydurmuş olduğunu sanmıyorum, ama zaman onun sandığından çok daha fazla geçmişti ve aradığınız numarada artık abone yoktu.

İki gerçek dost gibi ayrıldık. şu var ki, onu ne diye *Sluch’e* ağırdığımı bilmiyordum, gönüllü yaratılışım gene abartıyordu işleri, elini verdin mi kolunu da istiyordu. Sanırım, hem Matmazel Cora’ya dişiliğini belli etmek, hem de onunla bir aftoslaymış gibi görünmekten utanmadığımı göstermek istemiştim.

XI.

Bizim kümese döndüm, ikinci kattaki tneğime tırmandım. Tong gişiş katında kitap karıştırıyordu. Biraz yer kalsın diye yatakları st üste yerleştirmiştik, Chuck st katta kalıyordu, ben ortada, Tong da aşağıda, Yoko’ysa başka yerde yaşıyordu.

Chuck'ı epey severim, yüzde yüz kancık sayılmaz. Yukarıya, tavanın altına yerleşti mi çenesinin altına getirdiği sırık bacakları, zayıflığı, gözlüğü, bunalımın etkisiyle tepesinde hep ayağa kalkmış gibi duran saçlarıyla, azman bir yarasayı andırır. SOS'teki Lepelletier'nin haklı olduğunu, kendimize ilişkin iletişim fazlalığı yüzünden hepimizin başının dertte olduğunu söyler, örneğin Kamboçya'da yenmeye bile yaramayacak olduklarından kafalarına dipçikler indirilerek ortadan kaldırılan yaşlılar gibi, örneğin şu gazetede ki kadın, iki çocuğunu aklıktan ölsünler diye içeriye kapatan, sonra mahkemede, işleri bitmiş mi, bitmemiş mi diye içeriye girdiğini ve çocuklardan birinin hâlâ 'anne' diyebilecek gücü bulduğunu anlatan şu anne gibi. Duygusallık bunların hepsi. Chuck, koruyucu bir katılaşıma ulaşmak için, duyarlılığa karşı özel bir karate bulmak gerektiğini söyler, yoksa transdantal meditasyon ve felsefi ilgisizlikle, kimi Asya topluluklarının yoga dedikleri şeyle koruman gerekirmiş kendini. Mösyö Salomon'da bu öz savunma karatesinin Yahudi alaycılığı olduğunu söylüyor, *alay: Ciddi bir görünüş altında gizlenen, dünyanın saçmalığını acımasızlık ve acılıkla vurgulayan maskaralık. Yahudi de bununla birlikte gider.*

Canım sıkılıyordu, çaresiz kaldığım her seferde olduğu gibi. Bir şeyler yapmayı denemeye bile girişmemeliyim ben, sonuç kırılımdır. *Kırılma: Bir eğilimin ya da temel bir gereksinimi karşılanamamış bir kimsenin durumu.* Chuck'a sorarsan, bir Halk Kurtuluş Komitesi kurup başına da Kral Salomon'u getirmeliymiş, yaşam ele alınıp başka bir yaşam yapılır, her yanı umutla doldurulurmuş. İnsan gençken umut her şeyin başında gelir, yaşlanınca da öyle, bunları anımsamamız gerekir. Her şeyini yitirebilir insan, iki kolunu, iki bacağını, gözlerini, dilini, her şeyini; ama umudunu yitirmemişse, hiçbir şeyini yitirmemiş dernektir, devam edebilir.

Güldüm, bataryalarımı doldurmak için Marx Brothers'ların bir filmini yeniden görmek istedim, ama göstermiyorlardı artık. Yalnızca el becerisiyle, kaloriferlerle, musluklarla, borularla, maddesel rahatlıkla, elle onarılp düzeltilebilecek şeylerle uğraşmalıymışım, diye düşünüyordum, Kral Salomon'un bunalımına kapılmaktan, onun

gibi iyilikseverlikle çaresizin üzerine eğilme ayaklarından daha iyiydi böylesi. *Çaresiz, olanaksız, çaresi bulunamayan.*

Chuck geldi. Adem'le Havva'dan beri hiç mi hiç tanımadığım insanları kurtarmak için sağa sola koşacağıma, kendisiyle ilgilenebileceğim, her şeyi verebileceğim tek bir kişi, olabilirse bir kadın bulamaz mıyım, diye düşünüyordum o sırada. Kitaplarını fırlattı, benimkinin üzerindeki tüneğine tırmandı, öyle ya, üstün durumda bulunmaktan hoşlanır o. Başım bacaklarının arasında kalmıştı.

"Ayakların kokuyor."

"Ne yaparsın, yaşam böyle."

"Hastir."

"Neyin var gene senin? Suratından düşen bin parça..."

"Matmazel Cora, bildin mi? Şu eski şarkıcı, Mösyö Salomon'un bana coşkuyla salık verdiği."

"Evet, ne olmuş?"

"Onu benimle çıkmaya çağırmak zorunda kaldım."

"Herhalde zorunlu değildin sanırım."

"Birinin zorunlu olması gerekli. Yoksa Kuzey Kutbu demektir."

"Kuzey Kutbu mu?"

"Yoksa buzullar, boşluk, sıfırın altında yüz derece."

"Orası *senin* sorunun, tosunum."

"Konuyu kapatmak için böyle söylerler hep. Kendisine çiçek götürdüğüm zaman, bir genç kız gibi kızardı. Altmış beş yaşında, düşünabiliyor musun! Benden sanmıştı."

"Oysa ondandı, öyle mi?"

"Ondandı. Onun dillere destan inceliği."

"Bu herifin güçlülük istemine hiç diyecek yok doğrusu... Baba Tanrıda görüyor kendini, burası kesin. Her neyse, onu seninle çıkmaya çağırdın, sonra?"

"Hiç. Yalnız bir iş var ki, şimdiye kadar hiç çakallayamamışım."

"Bak şu işe! Her şeyi çakallayıp da özel olarak çakallayamadığın şey ne acaba? Öğrenebilir miyiz?"

"Chuck, espriyi boşver şimdi, o değil kıtlığını çektiğimiz, insanın hem yaşlı, hem de kafa bakımından yirmisinde olabileceği hiç aklıma gelmemişti."

“Zavallı dostum, beylik sözler arasında ‘gönül gençliği’ derler bu senin söylediğine! Halk kitaplıklarında sürterken ne okuyorsun, bilmek isterdim doğrusu.”

“Hastir! Bir şeyi anlamama en iyi yardım eden herifsin sen. İnsanın seni dinlemesi yeter, söylediğinin tam karşıtını benimsedi mi yanılmayacağı kesin. Sen ve karaten, çölde develer gibi bir şey, ne bir insan ne bir nesne. Matmazel Cora’yı çağırmadım ben, yirmi yaşını çağırdım. Bir yerlerde hâlâ yirmi yaşında. Hakkımız yok.”

Chuck yellendi. Tong yataktan atlayıp pencereyi açtı, sonra da bağırp çağırmaya başladı. Hep şaşırtacak bu herif beni, Kamboçya’da gördüğü bunca şeyden sonra, hâlâ bir yellenmeye bozulacak yeri kalmış.

“Çağırdığına iyi etmemişsin, tosunum. Umutlanacak bundan. Seninle yatmaya kalkarsa ne diyeceksin?”

Yumruklarım sıkıldı bunu duyunca.

“Neden böyle konuşuyorsun? Hayır, ama neden böyle konuşuyorsun? Neden olmayacak zamazingolar ararsın hep? Matmazel Cora dişiliğin başarılarını fazlasıyla yaşamış biri, şimdi de kendisine gerçek bir kadın gibi davranılmasını istiyor, o kadar. Sen de bilirsin ki, belden aşağısıyla ilişkisini çoktan kesti.”

“Nereden biliyorsun?”

“Ama yetti dedik ya sana! Azıcık kendini anımsamak hoşuna gider, diye düşündüm ben yalnız. Öyle ya, insan bir kez kendini gözden kaybettikten sonra ne kalır geriye?”

Tong da burada kendi katkısını yaptı.

“Batı’da sizlere ne kalır bilmem, ama bizler hiçbir şeyimiz kalmayınca Doğu bilgeliğimize sığınırız,” dedi.

Bütün ailesi kıyıma uğramış, büyükbabası da artık işe yaramıyor diye Pnom Penh’de sopalarla öldürölmüş bir oğlanın böyle konuşması gülmekten altına işetirdi adamı. Tüneğimden atlayıp Chuck’ın sözlüğünde *bilgeliği* aradım. Buldum da. *Bilgelik: Tanrısal ve insanî konularda esinli bilgi.* Bunu onlara okudum, onlar da güldüler, Tong bile güldü. *İnsanın bilebileceği şeylere ilişkin kusursuz bilgi* diyordu bir

de, bu da fena değildi hani. *Bilgenin niteliği, davranışı, bilgiyle bütünleşmiş üstün sakinlik* de vardı. Okuduğum iyi oldu doğrusu, nicedir böylesine gülmemiştim. Hatta Mösyö Salomon'un işine yarar diye de bir kâğıda yazdım, bulunabilecek tüm üstün sakinliklere gereksinimi vardı onun.

XII.

Sonra Caumer Sokağı'na, spor salonuna gidip kolum kalkmam deyinceye dek kum torbasını dövdüm. Chuck buna güçsüzlük ve anlamazlık diyor, beni incelemekten hoşlanıyorsa, kendi bileceği bir iş. Benim Kral Salomon'la ilişkilerimin oğul ile baba yokluğu arasındaki ilişkiler olduğunu ve hazır giyime benim kadar gereksinimi bulunan bir herif daha görmediğini söylüyor. Tanrı'nın sözünü etmedi, ama aynı şey. Şurası kesin ki, bu üstün kaçığa göre, hazır giyim demek, nicedir hazır olup nicedir giyilen giysiler, yani aile, ana, baba, Göklerdeki Babamız, yani değerler borsasında sağlam değerler diye adlandırılan şeyler demektir. Ona göre, bende bunların hiçbiri bulunmadığından, daha iyisini de bulamadığımdan, pantolon kralına bağlanmışım. Tümüyle yanlış. Öyle ya, Mösyö Salomon ölçü üzerine giysiler yaptırıyordu, herkes kendine uyanı buluyordu bunların arasında, insanlık için neler yapabileceğini araştırmaya başladığı sıralarda, eğlencesine çerçeveletmiş olduğu ilk ilanlarından birini görmüştüm, aklına bir fikir gelmiş ve bastırvermişti. *Altı pantolon alan herkes istediği kumaştan, ölçü üzerine biçilmiş bir pantolon kazanır.* Chuck'ın şu güçsüzlük konusundaki düşüncesi nedeniyle anıyorum bunu, her zaman için yapılacak bir şeyler bulunduğunu, ille de kıçımız açık kalmaya yargılı olmadığımızı göstermek istiyorum. Neyse, kudurmuş gibi dövdüm kum torbasını, neden öyle değil de böyle, aradığımız numarada neden kimsecikler yok diye sormadım artık. Sonra da Mösyö Galmiche'i, yüzü ve gözleri sahanda yumurtaya benzeyen antrenörü görmeye gittim. Mösyö Galmiche herkesten

daha çok yumruk yemiştir suratına, gülümsedi miydi, sever beni çünkü, gülümsedi miydi, görmesine görür, ama gözlerine kolay kolay inanamaz insan.

“Naber, Jeannot, çok mu öfkeliyiz bugün?”

“Siz orasını boşverin. Kaç yaşındasınız, Mösyö Louis?”

“Yetmiş iki, 1932’de Marcel Thil’le dövüşerek başlamıştım.”

“Suratta çok yumruk eder.”

“Suratta yumruk insanın ayrılmaz bir parçasıdır. Georges Carpentier ne derdi, bilir misin?”

“O da kim?”

Kızmış gibiydi.

“Atlantik’i uçakla ilk geçen herif.”

“Çok güzel! Ne derdi peki?”

“Başlangıçta yumruk vardı ve böylece bir suratımız oldu, çünkü organı işlev yaratır.”

“Ne demekmiş bu?”

Onayladığını gösteren, küçük bir işaret çıktı. “Haklısın, evlat. İyi savunuyorsun kendini.”

“Sizden yaşlı bir dostum var, Mösyö Louis, o da iyi savunur kendini, moralini yitirmek istemez. Yahudi alayı diyorlar bunun adına. Ona destek sağlamak için sözlüğü karıştırdım. Yolculara yardım etmemizi sağlayacak bir şeyler olmalı. *Dinginliğe ve filozof ilgisizliğine* baktım, sonra da *bilgeliğe* baktım. Ne buldum, biliyor musunuz?”

“Söylemene bak sen, belki de fark etmediğim bir şeyler kalmıştır.”

“*Bilgelik, Tanrısal ve insanî konularda esinli bilgi, insanın bilebileceği şeylere ilişkin kusursuz bilgi. Bilgiyle birleşmiş üstün sakinlik. İyi mi?*”

Mösyö Galmiche hiç kızmaz, bunu da atlattı. Dişlerini sıkı azıcık, azıcık da burnundan soludu, burnundan geriye ne kaldıysa onunla yani.

“Bunun için mi deli gibi yumruk sallıyordun az önce?”

“Evet, biraz.”

“İyi ediyorsun. Senin yaşındaki başka delikanlılar gibi önüne gelen yere bomba sallamaktansa, kum torbasını dövmek daha iyi.”

Bir duş aldım, giyindim, daha duruyor mu bir görelim bakalım diye Mösyö Salomon'a gittim. Kapıcı Mösyö Tapu'nun odasının önünden çabucak sıvıştım. Gıcık kapar bu adam benden, ben geçerken odasından çıkıp kinini kusmak için hiçbir fırsatı kaçırmaz. Suratımdan olmalı, herkese kendini beğendiremiyorsun işte. Çaresi yok, gene çıkarırız herifi yerinden! Kaçınmaya çalışırım ondan, hiç görmemeyi yeğ tutarım, bir bu eksik olur hiç değilse, ama nerede, ha, siz miydiniz! diye çıkıverir arkamdan hep, karşılaşmaktan başka çarem yoktur. Bir salakla, şöyle gerçek bir salakla karşılaştım mı bir heyecan ve saygı dolar içime, öyle ya, bir açıklaması vardır her zaman, neyin neden olduğunu bilirsin, Chuck'a bakarsan, salaklık karşısında bu denli heyecanlanmam, kutsal ile sonsuz karşısında saygı dolu bir duyguya kapıldığım içinmiş. Victor Hugo'nun bir dizesini bile okudu bana: *Evet. Ölümsüz'e tapınmak için geldim bu tapınağa.* Sorbonne'da salaklık üzerine bir tek tez bile yok, Batı düşüncesinin çökmesinin açıklaması da işte burada yatıyor, diyor Chuck.

"Ne o, Yahudilerin kralını görmeye mi geldik gene?"

Başlangıçta ona nazik davranmaya çalışıyordum, ama durumu büsbütün ağırlaştırmaktan başka bir işe yaramıyordu böylesi. Evet Mösyö Tapu, hayır Mösyö Tapu, bir daha yapmam Mösyö Tapu, isteyerek yapmadım Mösyö Tapu, ne kadar saygılı davranırsam, o kadar saygısızlık etmiş oluyordum. Bunun üzerine yemlemeye başladım onu. Her zaman başkalarına gereksinimi vardır insanın, yaşam boyu kendi kendinden nefret edemezsin ya! Asi gençler yaşlılara saldırmaz olursa, Yahudiler ortadan kalkarsa, komünistler uçup giderse, göçmen işçiler de ülkelerine dönerlerse, Mösyö Tapu'nun duygu çölüne düştüğünün resmidir diyor Chuck. Onun için üzülüyordum, onu yönlendirmek için birtakım numaralar buluyor, keyfi yerine gel sin diye döşemeden bir çubuk söküyor, bir cam kırıyor, o da olmazsa asansörün kapısını açık bırakıyordum. Yardıma gereksinimi olan bir herifti. Ne yapacağını, neye bağlayacağını bilemeyecek kadar kinin varsa, tüm güneş sistemini saracak kadar kabarmışsa, haliya atılmış

bir izmarit de olsa, açık bırakılmış bir asansör kapısı da, bir gerekçe buldum diye rahatlırsın. Gereksinimi vardı buna, nefret etmek için kişisel biri gerekiyordu, böyle birini bulamasa, tüm dünyadan nefret edecekti, dünya da fazla büyüktü. Elle tutulur nesne, bir insan isterdi. Gözünü korkutmayan bir kabadayı bozması mı, hayır efendim. Başlangıçta, çöpleri taşıma, ortalığı süpürmesine yardım etme önerisinde bulunduğum zaman, kuzu gibi yumuşak başlı ve nazik olan, saldırmaya yanaşmayan, bu yüzden de insanların kanaatlerini desteklemediğinden suçlu duruma düşen Cezayirli işçiler gibi davranmış oluyordum. Bu biçimde işine yaramadığımı anlayınca, yardım etmeye başladım. Önce merdivende, odasının yanında, duvara işlemekle giriştim işe. Orada yoktu, ama hemen çakmıştı. Aşağıya indiğimde beni bekliyordu.

“Siz mi yaptınız bunu?”

Evet ben yaptım sizin güzel hatıranız için diyebilirdim, ama bu kadarı yetmezdi, gereksinimi tam olarak karşılayabilmem için bir de yalan söylemeliydim, hastir lan der gibilerden pantolonumu çektim, sonra da:

“Gözünüzle gördünüz mü?” dedim.

“Hayır, nerede. Yoktunuz. Ne zaman işimiz düşse, toz olursunuz.”

Bir temiz koltuklayıp onurlandırdım onu, sonra basıp gittim. O gün bugün, keyifle süzüyor beni, çünkü hazır parasını ve pul gömüsünü çalmak için Mösyö Salomon’u benim öldüreceğimi biliyor. Bende eksik bulduğu tek şey, Cezayirli işçi olmayışım, bir de böyle olsak, tam kusursuzluğa erişmiş olurduk. *De Gaulle Cezayir’i verince neler olacağını hemen anlamıştım, hem de haklıydım, biz oradayken Cezayir’liler sekiz milyondur, biz çıkalkı yirmi milyon oldular. Ne demek istediğimi anladınız. Sustuk, kestik sesimizi, yoksa soykırımcılıkla suçlanırsınız, ama yirmi milyon oldular işte, görüyorsunuz de Gaulle’ün yaptığını, bundan sonra olacakları da. Ben Mareşal Petain’den yanaydım, bir akrabam da Bolşeviklerle savaşırken öldü, kolay kolay yanılmam ben...* Chuck salaklık konusundaki tezi için Mösyö Tapu’yle bir konuşma yapmayı denedi, ama çok fazla bir şey alamadı teybe, çünkü Chuck geceleri büyük

korkulara kapılmaya ve imdat diye bağırmaya başlamıştı, duyarlığı köreltme karatesi öz savunma sanatı olarak pek de ağır çekmedi.

Her neyse, Mösyö Tapu orada, odasının önündeydi, başında bere-si, ağzında sigarası, suratında uyanık ve bilgili havası. Öyle ya, dünyayı aydınlatan salaklıksa, her şeyi biliyorsun, her şeyi anlıyorsun demektir. Neredeyse tatlı bir dostluk sıcaklığı bile duydum, çünkü Mösyö Tapu gibi salaklara çok şey borçluyuz, bunalıma bire birdir onları görüp işitmek, çünkü neden, nasıl, hepsini bilirsin, konuya özgü bir açıklama vardır elinde. Orada, merdivenin sekizinci basamağındaydım, suratım anlayışla, sevecenlikle, kutsallıkla ışıldıyordu, saygı duyguları kabarıyordu içimde, ölümsüze tapınmaya geliyordum bu tapınağa. Öyle bir ışıldıyordum ki, Mösyö Tapu biraz kaygılandı bile.

“Ne oluyor böyle size?” dedi kuşkuyla.

Bir dergide okumuştum. Afrika’da sekiz milyon yıllık, yani öyle dünden kalmamış, taptaze bir kafatası bulmuşlardı. Ama Chuck’a sorarsan, o çağda salaklık olamazmış, çünkü alfabe bulunmamışmış daha.

Bastım kahkahayı, Mösyö Tapu kininden kıvranmaya başladı.

“Buna izin veremem!” diye uludu, “çünkü alaya alınmaktan daha kötü bir şey olamaz.”

“Bağışlayın, Mösyö Tapu, siz hepimizin babası ve anası-sınız!” dedim ona. “Bütün istediğim arada bir gelip sizi görmek, aydınlık ve güzellik için sizi seyretmek!”

Sekiz basamağı indim –kesinlikle sekiz diyorum, çünkü gelecek kuşakların bu konuda tarihsel kuşkulara düşüp tarihsel tartışmalara girişmelerini istemem– ve Mösyö Tapu’ye dostluk elini uzattım, çünkü böyle bir davranışı hak eden bir vahiy ânyıdı bu, daha sonra fotoğrafcılarca ölümsüzleştirilmeye de değerdi. Ama onunki geberirim daha iyi ayaklarıydı. Böylece elim havada kaldı, her zaman olduğu gibi, güzelce koltuklayıp onurlandırdım, sonra Mösyö Tapu’nün bataryalarını baştan doldurmuş olmanın yardımsever duygusu içinde yeniden tırmandım merdiveni, keyifliydim, çünkü insanların yaşamasına böyle her gün yardım edemiyorduk.

İkinci kata gelmiştim, yüzünü ve yumruklarını bana doğru kaldırmış, aşağıdan yukarıya bağırıp duruyordu hâlâ.

“Serseri! Eşkîya! Esrarkeş! Pis komünist!”

Hoşnuttum. Yardım edilecek bir herif daha bulmuştum işte.

XIV.

Mösyö Salomon’u o gün büyük günmüş gibi giyinmiş buldum. İki dirhem bir çekirdekti gerçekten. Bölge fazla nemli, yeterince de su sızdırmaz olmasa, daha elli yıl, hatta daha fazla dayanabilecek bir takım giymişti. Mösyö Salomon kumaşa hayran hayran baktığımı görünce memnun oldu.

“Londra’da özel olarak yaptırttım.” Elimle yokladım.

“Çok sağlam. Daha elli yıl gider.”

Elimde değil işte. Şöyle adam gibi konuşamıyorum bir türlü. Şu çenemi tutayım dememe kalmadan söyleyiveriyorum söyleyeceğimi. Hatamı düzeltmeye çalıştım.

“Ekvator da bir vadi bulmuşlar, insanlar yüz yirmi yaşına kadar yaşıyorlarmış burada,” dedim.

Kendisini hazırlamaya gelen berberle manikürcü kızıdan başka deri çantalı ufak tefek bir adam da vardı içeride. Çalışma masasının üstünde, Mösyö Salomon’un imzasını taşıyan belgeler duruyordu. Anlaşılan, durmamacasına vasiyet tazeleyen insanlar var. Bir şey unutmaktan korktuklarından olmalı. Mösyö Salomon’un, ölümünden sonra taksiyi ne yapacağını hep merak etmişimdir. Yeryüzünde sahipsiz, yapayalnız bırakılmış taksiler için bir yasa vardır herhalde. Radyo dağ başında bir kulübede yarı gitmiş bir serseri bulunduğunu söyledi, ama dört tekerlekli taşıtlar için bir şeyler öngörmüşlerdir nasıl olsa. Hep alışmaya çalışıyorum ya bir türlü olmuyor. Eskilerin fetişleri vardı, onların gönüllerini yapmak için piliçler, sebzeler götürürlerdi, ama birer inanıştı bunlar. Aklıma sığdıramıyorum bir türlü, yalnızca yaşlı kimseler ve candan sevdiğim Mösyö Salomon için de

değil, son durağa gelmiş herkes için. Chuck durmamacasına bu işi düşünmenin iyi olmadığını anlatıyor bana. Ölümlülüğün çaresiz bir dalga olduğunu söylüyor, değmez diyor. Yanlış. Durmadan ölümlülüğü düşündüğüm yok; tam tersine, ölümlülük beni düşünüyor.

Mösyö Salomon masanın üstünde duran belgeleri ve albümleri gösterdi bana.

“Frioul koleksiyonunu satın aldım,” dedi. “Beş santimlik Madagaskar gülünü saymazsak, fazla bir değeri yok. Ama o ender bulunur bir parça. Ayrı olarak satmak istemiyorlardı.”

Sonra Mösyö Salomon gerçekten krallara yaraşır, büyük bir laf etti. Abartıyorum sanacaksınız, ama dinleyin şunu:

“Bence büyük posta pulları tek sığınak-değerlerdir.” Sığınak-değer. Gerçekten söyledi bu sözü. Öyle duruyordu önümde, seksen dört yaşı ve daha elli yıl dayanmak üzere özel olarak yaptırılmış İngiliz kumaşından takımıyla, manikürünü yaptırmış, tıraş olmuş, taranmış halde meydan okumayla kararmış bakışlarındaki babacanlıkla beni süzüyordu, öylesine bütün bunların üstünde, öylesine yüceydi ki, ölümlülük herhangi bir halt karıştırmayı göze alamazdı. Chuck bunun orduda düşmanı kaçırmak için başvurulmuş psikolojik eylem dedikleri şey olduğunu söylüyor. Sonra Mösyö Salomon çalışma masasına kadar gitti, bir zarf aldı, bana göstermek için ışığa tuttu. Doğruydum. Tartışmaya kapalıydı. Beş santimlik Madagaskar gülüydü gerçekten.

“Mösyö Salomon, sizi kutlarım.”

“Evet, sevgili Jean, şöyle bir düşünmek yeter. Posta pulu bugün tek sığınak-değer...”

Zarfı hep yukarıda tutuyor ve kara bakışlarında hafif bir parıltıyla beni süzüyordu. Chuck, Yahudi alaycılığıyla ağrısız diş bile çektirebilirsin diyor, bu yüzden Amerika’nın en iyi dişçileri Yahudiymiş. Ona göre, öz savunma silahı olarak İngiliz alaycılığı da fena değil, soğuk silah dedikleri şey işte. İngiliz alaycılığı kollarınızı ve bacaklarınızı kestikleri zaman bile sonuna dek centilmen kalmaktır, geriye neyiniz kaldıysa centilmenliktir. Chuck saatlerce söz edebilir alaycılıktan, çünkü o da bunalımının biri. Yahudi alaycılığının bunalımlı-

lar için en zorunlu ilaç olduğunu, benim Yahudileştiğimi söylerken Mösyö Tapu'nün belki de yanılmadığını, çünkü beni durmadan güldüren bu bunalımı Mösyö Salomon'dan kaptığımı söylüyor.

Mösyö Salomon sığınak-değerini ışığa tutup gülümseyerek bakarken, gene aynı şeyi yaptım, güldüm. Dudakları buna çok uzun zamandır ve bir daha değişmemesiye alışmış gibi bir gülümsemeydi gülümsemesi. Bunun için de şimdi mi gülümsüyordu, yoksa bin yıl önce gülümsemiş de yüzünden kaldırmayı mı unutmuştu, bilmeye olanak yoktu. Çok kara ve canlı gözleri var, katarakt olduğu gibi korumuş. Işığa baktı mı sevinç parıltıları beliriyor; en dizginlenmez yanı da burası. Soyunun özellikleri yok. Bütün saçlarını olduğu gibi korumayı başarmış, tarakla arkaya yatırılmış, apak saçlar bunlar. Kimi zaman da çok kısa bir sakalı olur, berber her gün düzeltir. Bir süre bırakır, sonra gene kestirir, böylece yeniden gençleşir. Doğuda yaşlıların daha büyük bir ağırlığı bulunduğu, kendisi de Pnom Penh Lisesi'ni bitirmiş olduğu için, Tong yaşlıları bizden daha iyi tanır; o, Mösyö Salomon'un *Orgaz Kontunun Gömülüğü* tablosundaki büyük bir İspanyol soylusuna ya da *Fatihler*'deki José Maria de Hérédia'ya benzediğini söylüyor. Ben onun kadar okumadım, ama Mösyö Salomon'un hiç kimseye benzemediğinden kuşku yok. İsa daha saygıdeğer bir yaşa dek yaşasaydı da saçı sakalı ağartsaydı, burnu daha kısa, çenesi daha sert olsaydı, belki o zaman bir benzerlikten söz edilebilirdi. İnci grisi bir ipek kravat takmış, üstüne aynı tonda bir inci kondurmuştu. Evde hiç gözlük takmazdı. Yakasında, ortasından kuş gibi sarı bir gaga çıkan ak bir çiçek vardı, haklı olarak verilmiş üstün başarı nişanını takmayı da unutmamıştı.

"Taksi aşağıda mı, Jeannot?"

Bana Jeannot denilmesi hiç hoşuma gitmez, çünkü arkasından bir de Lapin gelip Jeannot Lapin oluverir.* Kimi kızlar çekinmeden böyle derler bana. Kızın teki Jeannot Lapin diyerek saçlarımı okşadı mı hemen iniverir benimki, öyle ya, anaca bir şey olur böylesi. Analık çok güzel bir şey, ama nerede kullanılacağını bilmek gerekir.

* Fransızcada hayvanlara takılan insan adları arasında, Jeannot (Jean'ın küçültmelisi) tavşanlara (*lapin*) verilir. (ç.n.)

“Hayır, Mösyö Salomon. Ben bu sabah bitirdim. Araba Tong’da bugün.”

“İyi ya, benim aile Citroën’imi alırız. Beni Cambige Sokağı’na götürebilir misin? Bugün Paris’te ağır ağır araba sürmek hiç hoşuma gitmiyor. Eskiden bir Bugatti’m vardı. Ama şimdi müzelik oldu.”

Eldivenlerini, şapkasını, at kafalı gümüş başlı bastonunu aldı. Hareketleri biraz sertti, ama böyle olmasını istediğinden değil, romatizmadan dolayı.

“Bugatti’mi bir gün yeniden bulmak ve yollarda biraz hız yapmak isterdim. Bazı bazı özlüyorum.”

Mösyö Salomon’un bir Bugatti’nin direksiyonunda saatte yüz kilometre gidişini gözlerimin önüne getirdim, reflekslerinin hâlâ yerinde olduğunu görmek hoşuma gitti. Garaja indik, aile Citroën’ine binmesine biraz yardım ettim. Mösyö Salomon’un ailevi bir durumu yoktu, ama bakarsın bir durum çıkar diye, özenle baktırıyordu Citroën’ine. Arabaya binmesine kibarlık olsun diye yardım ettim, çünkü Mösyö Salomon arabaya tek başına binebilecek durumda hâlâ, sözüme inanabilirsiniz. Bir hanım ve iki çocuk için de yeterince yer vardı. Yolda, arkadaşlık olsun diye, arada bir ondan yana dönüyordum. Eldivenlerini ve ellerini bastonunun topuzcuğunda kavuşturmuş, usul usul sallanıyordu. Her zaman yığın yığın soru vardı ona sormak istediğim, ama aklıma gelmiyor, dilsiz kalıyorlardı. Kafadan değil de yüreктen, dile dökülemeyecek yerden geliyorsa, bir soruyla da özetleyemezsin, bin soruyla da. Chuck, on beş günlüğüne Nepal’e gittiği zaman bana bir kart yollamıştı, şöyle yazmıştı üstüne: “Burada da aynı şey.” İyi güzel de hastır be, yerel renk diye bir şey vardır ne de olsa.

“Matmazel Cora nasıl?”

“İyidir. Bu akşam dansa götüreceğim onu.”

Mösyö Salomon kuşkulu göründü.

“Dikkatli olmalısın, Jeannot.”

“Olmasına olacağı ya o kadar da yaşlı değil, biliyorsunuz. Altmış beş yaşında olduğunu söyledi bana, herhalde doğrudur, küçültmekle hiçbir şey kazanamaz artık. Biraz dans edeceğiz, ama dikkat-

li olacağım. Daha çok bir can yoldaşlığı işte. Gençken çalkalamayı sevmiş, öyle söyledi. Çalkalamak dans etmek demektir, Mösyö Salomon."

"Biliyorum. Sık sık görüyor musunuz onu?"

"Hayır. Yalnız başına da çok güzel dayanıyor. Hiçbir şeye alışmamış olanlara çok da zor gelmeyebilir, ama halkın sevgisine alışmış olanlar için çok zordur bu iş."

"Evet," dedi Mösyö Salomon. "Gözleminiz çok yerinde. Eskiden çok beğenilirdi. Otuzlu yıllarda."

"Otuzlu yıllarda mı? O kadar eskiden değil."

"Gencecikti o zamanlar."

"Fotoğraflarını gördüm."

Mösyö Salomon bastonuna vurarak, "Onun için bunu yapmanız büyük incelik," dedi.

"Yok, hayır, onun için yapmıyorum bunu. Genelde yapıyorum."

Birden ışıyiverdi. Işımasını çok severim Mösyö Salomon'un, eski, kül rengi taşlara birdenbire güneş vurmuş gibi olur, yaşamdır uyanan. Charles Trenet'nin şarkısı için söylüyorum bunu, orada "Aşkır uyanan" der. Aşk, yaşam, tıpkısının aynısı işte. Çok güzel bir şarkıdır.

Mösyö Salomon gözlerini üzerime dikmişti.

"Küçüğüm, keskin bir insanlık duyusu var sizde. Bu da çok acılı bir şeydir. Sezgisel bir anlama biçimidir bu, çok seyrek görülür, 'duygudaşlık yeteneği' derler adına. Eskiden olsa çok iyi bir misyoner olabilirdiniz, yani yerlilerin henüz misyonerleri yedikleri dönemlerde."

"Kusura bakmayın ama ben dindar değilim Mösyö Salomon."

"Yok canım, yok. Matmazel Cora'ya gelince, masraflarınız olursa, ben ödemeye hazırım. Çok çekici bir kadındı, çok sevilmişti. Öyleyse izin verin de masrafları ben alayım üzerime."

"Hayır, istemez Mösyö Salomon. Param var. Kendi döneminin dansları olmasa bile, biraz dans etmek eğlendirir onu. Charleston ve şimmi varmış o zamanlar. Sessiz filmlerde gördüm."

"Bakıyorum, çok sağlam tarihsel bilgileriniz var, Jeannot. Ama charlestonla şimmi daha çok benim gençliğimdeydi. Matmazel Cora'nın gençliğinde değil."

Mösyö Salomon'un çarliston ve şimmi yapışını gözlerimin önüne getiremiyordum. Çok tuhaf.

"Matmazel Cora o kadar eskilere gitmez: Tangoyla fokstrot vardı onun zamanında."

Biraz duraladı.

"Ama dikkatli olun, Jean."

"Azıcık jerk yapmakla ölmez."

"Demek istediğim o değil. Çok yakışıklı bir delikanlısınız da... Diyelim ki, ben çok çekici bir kadınla karşılaşıyorum, bana ilgi gösteriyor. Doğrusu ya, birdenbire bu ilginin yalnızca insanseverlikten geldiğini fark edecek olursam çok üzülürüm. İnsan sanıldığından daha yaşlıdır her zaman, ama düşünüldüğünden daha gençtir. Matmazel Cora kadın olma alışkanlığını yitirmemiştir herhalde. Bu nedenle, korkunç yaralayabilirsiniz onu. Gene diyelim ki, ben yirmi sekiz otuz yaşlarında, bir altmış iki boyunda, sarışın, mavi gözlü, neşeli, sevecen, iyi yemek yapan, çok çekici bir genç kadınla tanışıyorum, bana ilgi gösteriyor. Aklım başımdan gidebilir ve..."

Sustu. Dikiz aynasından yüzüne bakmayı bile göze alamıyordum. Ölümlülerle neredeyse hiçbir ilişkisi kalmamışken gönlünü gencecik bir kadına kaptıran bir Kral Salomon düşünmek... İnsan seksen dört yaşına geldi mi neyi düşünmesi gerekir, bilemem, ama herhalde çok çekici, sarışın genç bir kadını değil. Bunun da bir alay olup olmadığını anlamak için dikiz aynasına şöyle bir göz attım, ama hemen gözlerimi önüme diktim. Mösyö Salomon hiç de öyle umutsuzluğa kapılarak benimle, yaşlılığıyla, kendi kendisiyle alay eder gibi değildi. Düşlere dalmıştı Mösyö Salomon. Şimdiden öylesine ululaşmış, geleceği yere gelmiş ve son durağın huzuruyla aydınlanmış gibi görünen bir adamın ellerini ve eldivenlerini bastonunun atlı başı üzerinde birleştirip gözleri dalmış bir durumda, üçüncü bir kişiyle karşılaşma varsayımlarına dalmasının nasıl bir etki uyandırdığını anlatamam size.

"Bütün varsayımları göz önüne almak gerektiğine, yaşam da türlü mucizelerle dolup taşıdığına göre, bir an için düşünelim ki, bu kız beni jerk yapmaya çağırıyor ve insanı yanıltacak ölçüde ilgi gösteriyor.

Söylemek bile fazla, umut edip hayal kurmaktan, başka bir deyişle, duygusallaşmaktan kendimi alamam. Ama sonunda bunun yalnızca insancıl, daha da kötüsü, dokümanter olduğu ortaya çıkarsa, çok acı bir düş kırıklığına uğrarım kuşkusuz... Bu nedenle, Matmazel Cora Lamenaire'e dikkatli davranın ve aklını başından almayın."

İnmesine yardım ettim, ama bu işi bir yardım işlemine döndürmedim.

XV.

Beşinci kata dek yanında çıktım, işte orada gerçekten avladı beni. Mösyö Salomon sağda, üzerindeki plakada *Madam Jolie, keskin görüşlü falcı, yalnız randevuyla görüşülür* yazılı bir kapının önünde durup zili çaldı. Önce başka biri için bilgi almaya geldiğini düşünmeye çalıştım, ama nerede! "Anlaşılan, hiç yanılmazmış," dedi. "Göreceğiz. Meraktan çatlıyorum! Evet, gelecekte neler bekliyor beni, gerçekten çok merak ediyorum."

Yanakları pembe pembe olmuştu.

Öyle kalmıştım olduğum yerde, ağzım açık. Çüş be! Bütün düşünebildiğim buydu. Kendisini nelerin beklediğini öğrenmek için bir falcı kadınla görüşmeye gelen, seksen dörtlük bir herif! Sonra birden aile arabasında şu güzel yemek pişiren, sarışın, canayakın genç kadın konusunda söylediklerini anımsadım, belki falcı kadına yaşamda hâlâ sevilip sevilemeyeceğini öğrenmek için geldiğini düşündüm de tüylerim diken diken oldu. O dillere destan ısıltıları aradım gözlerimde, yoksa bütün bunlar alay mıydı, dünyayla, kendi kendisiyle, can düşmanı yaşlılıkla dalga mı geçiyordu, anlamak istedim. Gel de çık işin içinden. Öyle, duruyordu karşımda, at kafalı bastonuna dayanmış, başı yukarıda, şapkası gözünün üstünde, sırtında daha elli yıl gidecek İngiliz takımı, Cambige Sokağı'nda bir evin beşinci katında, keskin görüşlü bir falcı kadının kapısı önünde, suratında bir meydan okuma havası.

“Mösyö Salomon, sizi tanımış olmaktan gurur duyuyorum. Her zaman heyecanla düşünceğim sizi.”

Elini omzuma koydu, öylece kaldık bir an, göz göze, heyecanlı mı heyecanlı, bu iş neredeyse bir dakikalık saygı duruşuna benzemeye başlıyordu. Bizim Chuck, Yahudilerde en son ölen şeyin alaycılık olduğunu söyler.

Mösyö Salomon bir kez daha çaldı zili.

Pencere nedeniyle merdiven çok aydınlıktı, güneş de yüzüne vurmuştu. Bekleme salonunun duvarına astırdığı şu kopya portreyi düşünüyordum. Resim sanatının ölümsüz başyapıtlarından biriydi, evrensel bir ün kazanmıştı. Ressamı kendi portresini yaptığı zaman yaşı seksenin üstündeymiş anlaşılan. Mösyö Salomon hiç kuşkusuz bunun için astırmıştır onu bekleme salonuna. Louvre için de La Jaconde’u yapmış bu adam. Oraya da gene Chuck sürüklemişti beni bir kez, başka şeyler de bulunduğunu göstermek istemişti bana. Mösyö Salomon bir türlü açılmayan kapıya doğru döndüğü zaman, yüzü donuk gül rengiydi, karanlıktan mı, kederden mi, bilemiyorum. Bir dahaki sefere yaşlılarla uğraşmayacağım, çocuklarla uğraşacağım, onlar daha rahat yörgümlenir.

“Mösyö Salomon, siz bir ilkçağ kahramanıdır!”

Eli hep omzumdaydı. Hoşlandığı bir davranıştı bu, çünkü alınacak dersle doluydu. Bir an benimle şimdiye dek hiç konuşmadığı gibi, hatta hiç kimsenin hiç kimseyle konuşmadığı gibi konuşacak sandım. Hani bir reklamda günahkârın biri yeterince ağarmayan bir çamaşır kullandığı için sinirlenir de Tanrı ona iyi bir markanın adını verir ya, işte Tanrı’nın o sırada konuştuğu gibi konuşacak sandım benimle. Ama Mösyö Salomon yalnızca:

“İşte çalmayan bir zil daha,” dedi.

Sonra da üç kez üst üste, bastonunu sert sert kapıya vurdu.

Yapılması gereken de buydu, kapı açıldı. Memeleri kocaman olan Afrikalı bir kadın bizi içeriye aldı.

“Randevunuz var mıydı?”

“Evet, randevum vardı,” dedi Mösyö Salomon. “Ziliniz çalmıyor.”

“Azıcık bekleyin, içeride bir müşteri var.”

Oturduk. Afrikalı kadın bizi yalnız bıraktı. Her şey ortada, her şey gün gibi açık olduğuna göre, falcı kadın nasıl çıkacak bu işin içinden, ona neyi haber verecek diye düşünüyordum. Ama Mösyö Salomon hiç de kaygılı görünmüyordu, şapkasını ve eldivenlerini dizlerinin üzerine koyup ellerini at başının üzerinde birleştirmiş, dimdik duruyordu. Kendisini nelerin beklediğini öğrenmeye gelmişti, çünkü yaşam güzel sürprizlerle doluydu.

Ne de olsa geleceğini okutmakta haklı diyordum içimden, önemli olan yalnızca yıllar değildi ya, aylar da, haftalar da vardı.

İşte bu sırada Madam Jolie bekleme odasına girdi. Saçlarını kap-kara boyatıp arkaya toplamıştı, gözleri çok keskindi. Bu da bir falcı-da doğal bir şeydi. Mösyö Salomon'u görünce keyfi kaçır gibi oldu, bir an onu almayacak sandım.

Ayağa kalktık.

Mösyö Salomon seçkin bir sesle, "Günaydın, madam," dedi.

"Günaydın, mösyö."

"Randevum vardı."

"Umarım."

Al sana bir saygısız daha.

"Sizi böyle süzmemi bağışlayın, bizim meslekte kişiye dair ilk izlenim çok önemlidir."

"Çok iyi anlıyorum."

"Buyrun, girin."

Sevimli bir tavırla bana döndü.

"Siz de sıranızı mı bekliyorsunuz, mösyö?"

Çüş!

"Evet, madam, sıramı bekliyorum, hepimiz sıramızı bekliyoruz, ama bunun için falcılara görünmem gerekmez, dışarıda da bekleyebilirim."

Kırk dakika bekledim. Seksen dört yaşına gelmiş bir herifin geleceğini söylemek için kırk dakika!

Aşağıya indiğinde, Mösyö Salomon hoşnut görünüyordu.

"Güzel bir konuşma yaptık."

“Neler görüyormuş sizin için?”

“Fazla ayrıntı vermedi, görüş alanı pek açık değilmiş. Ama kaygılanacak bir şeyim yokmuş. Uzun bir sakinlik dönemine girecekmişim. Daha önce biriyle karşılaşacaktım. Bir de uzun bir yolculuğa çıkacaktım anlaşılan...”

İçim ürperdi, dikiz aynasına bir göz attım hemen, yok canım, o güleç bakışıyla bakıyordu gene.

“Bu işi düşüneneğim.”

“Düşünmeseniz daha iyi olur, Mösyö Salomon.”

“Toplu yolculuklardan pek hoşlanmam.”

“Tek başınıza da gidebilirsiniz.”

“Güney Tunus’un vahalarını görmek isterdim.”

Yüreğim burkuldu.

“Görürsünüz, Mösyö Salomon. Vahalar sorun değil. Orada duruyorlar, sizi bekliyorlar. Bütün istediklerinizi, hatta bütün istemediklerinizi görmek için zamanınız var daha. O falcı kadın ne söyledi bilmem ya ben vahaları göreceksiniz diyorum size, işte bu kadar. Günü gelince nasıl olsa bir yer bulursunuz, eksik olan bu değil, Tanrı’ya şükür. Hatta isterseniz kalıcı bir yer bile ayırtabilirsiniz, kısacası belirli bir günde gitmek zorunda değilsiniz. Ne zaman eserse o zaman gidersiniz.”

“Sizce Club Méditerranée gerçekten...”

“Club Méditerranée bu işle de uğraşıyor mu bilmiyorum ama tekelerini almış değil. Toplaşmak zorunda da değilsiniz. Tek başınıza gidebilirsiniz.”

Evine götürdüm onu, arabayı garaja bırakıp eve döndüm. Bak-tım, Chuck çalışmak istiyor, Yoko da armonika çalmak. Yani bir çıkar çatışması vardı aralarında, ikisi de hiçbir şey yapamadı, bunun yerine sövüp saydılar birbirlerine. Mösyö Salomon’un iyice bunalıma girdiğini, bu yüzden falcı bir kadına gittiğini söyledim, ama üzerlerinde hiçbir etkisi olmadı; anlaşılan aynı telden çalmıyorduk.

Yerde kirli soluk bir gazete vardı, alıp baktım, kocaman bir başlık: *Ellerinden hiçbir şey gelmeyen kurtarıcıların ağladığını gördüm*, diyordu, Bretagne’da pisliğe saplanmış yirmi beş bin kuş yeniden ölmeye baş-

ladı gözlerimin önünde. Bu da Matmazel Cora'yı alma saatinin gelmek üzere olduğunu anımsattı. Bir duş aldım, temiz bir gömlek giydim, üstüne de montumu. Nasıl olsa, Bretagne'a gitmeye değmezdi, kuşlar ayvayı yemişti. Hatta idamlıkların adlarını bile veriyorlardı, kuzey martıları, fulmanlar, penguenler, başka türler de vardı ya aklımda tutmak istemedim, adlarını bilmezsen, kişisel olmaz, yük hafifler. Mösyö Salomon'la, Matmazel Cora'yla ve bütün ötekilerle karşılaşmamış olsaydım, daha az düşünürdüm. Sokakta handiyse bacakları bile kalmamış olan, kısacık, katı adımlarla tak tak tak yürüyen çok yaşlı bir kimseye rastlayacak olursanız, şöyle bir an genel olarak düşünürsünüz onu, hazır giyiminizle üzerine atılmazsınız. Örneğin balinaların çok yakında soylarının tükeneneğini biliyorum. Bengal kaplanlarıyla büyük maymunların durumu da pek parlak değil, ama bu iş, kişisel olarak tanıdığımız birinin başına gelince daha çok yakıyor canımızı. Hiç kuşku yok, böyle önüme gelenin yardımına koşmaya kalkacak olursam, hazır giyim kralı olup çıkacağım, çünkü duygudaşlık dedikleri budur işte, oysa inekler gibi geberip gitmektense, başka bir şey bulmak gerekir, çok daha fazla şey.

Söz hazır giyimden açılmışken, geçen gün Baron Sokak'ta gerçekten matrak bir şey gördüm. Eski bir levazımatçı vardı burada, vitrininde birinci sınıf tabut resimleri dururdu, sonra onarımdan geçirmişler. Yerine ne mi koymuşlar? Bir hazır giyim mağazası.

Daha ne söyleyeyim?

XVI.

Gidip aperitif bir şeyler atıştırdım. Çıktığımda saat dokuz olmuş, Tong işini bitirmişti, taksiyi garajda buldum. Sekizde işi bırakmak yerine dokuz buçuğa kadar fazladan birkaç iş yaptım, sonra bayrağı çıkarıp Matmazel Cora'yı almaya gittim. Vardığımda çoktan hazırlanmıştı. Gene bir demet çiçek götürdüm ona, eskiden aldıkları gibi. Unutmamak gerekir ki, bol bol aldıkları sırada çiçek önemli bir rol

oynar kadınların yaşamında, ama önce yavaş yavaş, sonra hiç mi hiç almaz oldukları zamansa çok daha büyük bir rol oynar.

Menard Sokak'taki çiçekçi kadının kendi eliyle seçtiği çiçekleri Matmazel Cora'ya sunduğum zaman, gülümsemesini unutmabenerin içine gömüverdi hemen, hâlâ dişi kalmış gövdesiyle, yüzü böyle kokladığı çiçekler içinde gizlenince, genç bir kızı andırıyordu. Koyu yeşil bir giysi giymiş, kehribar rengi bir kemer takmıştı, göğsünde de burcunu gösteren küçük bir mücevher vardı. Balıktı. Uzun süre çiçekleri kokladı öyle, size yemin ederim ki, onu sevindirdim. Söylemek bile fazla, yüzünü kaldırdı mı üstünden koca bir yaşam geçtiği açıkça görülüyordu. Ben de hemen elini tuttum, bunun önemi olmadığını göstermek istedim ona. Yaşı umrumda değildi, düşünmüyordum bile, benim için fark etmezdi, altmış üç olmuş, altmış beş olmuş, burnumu sokacak değildim, balinalar, büyük maymunlar, Bengal kaplanları için de böyle haykırmak, karşı çıkmak, yok edilmelerini önlemek için yaşlarına bakmazsınız. Ben türlerin tümüyle korunmasından yanayım, çünkü en büyük eksikliğimiz bu.

Can sıkıcı olan tek şey, Matmazel Cora'nın yüzünü fazla boyamış olmasıydı. Bunun nedeni de yaşıyla savaşmak değil sahne alışkanlıklarıydı sanırım, gene de keyfim kaçmıştı. Onun bu boyanma biçimi, durmadan diliyle ıslattığı bu kalın ve yağlı ruj, kara, mavi, ak, hele gözkapaklarının üstündeki o mavi ve kara, her kirpiğini kişisel olarak örten maskara yüzünden, insanlar mesleğim konusunda yanılabilirlerdi. Bana bunu yapmasına bozuldum. Sonra düşündüm ki, artık kendi kendine benzemeyen, çaktırmadan bir başkası oluvermiş bir kadın için zor olmalıydı bu işler. Belki de yavaş yavaş bunu unutmuş, ayırdına varmaz olmuştu. Matmazel Cora gençlik alışkanlığını yitirmemiş, biraz fazla makyaj yapmıştı, havaya aldırmayarak kışta, baharda hep aynı biçimde giyinip de yatağa düşen insanlar gibi yapmıştı bunu. Utandım. Matmazel Cora yüzünden değil, utandığım için utandım. Kendini savunmaya çalışmak hakkıydı, bense duyguları kanıların gerisinde kalan zavallı herifin tekiydim.

Matmazel Cora beni şaşırttığını fark etti, hazla gülümseyerek ellerini usul usul saçlarında, boynunda dolaştırdı. İki elini birden tuttum, sonra Amerikan işi bir ıslık çaldım.

"Matmazel Cora, ne güzel olmuşsunuz!"

"Geçen yıl televizyonda giydiğim giysi," dedi. "Bir gerçekçi şarkı festivali olmuştu, o zaman anımsamışlardı beni." Şimdi düşünüyorum da radyonun deniz kirliliğinin üstüne tek başına gitmek yerine otuzarlık kümeler oluşturulması gerektiğini söylemesini haklı buluyorum.

Bir kez daha aynaya giderek, bir eksiği kalıp kalmadığına baktı.

Neyle geçiniyor, diye düşündüm. Anılar hiçbir gelir sağlamaz insana. Yaşlılık günleri için bir kenara para da koymamıştır, çünkü artık buna olanak yok. Oysa hiçbir eksiği bulunmadığı ortadaydı.

Gene bir şey esti aklına, gidip bir dolap açtı, sonra boynuna kehribar rengi bir eşarp sardı.

"Benim arabayı mı alıyoruz?"

"İstemez, Matmazel Cora, benim taksi aşağıda."

Arabada anılarını yad etmeyi sürdürdü. On altı yaşında, halk balolarında söylemeye başlamıştı. Akordeon dönemi idi. Babası Bastille'in oralarda küçük bir meyhane işletirmiş. Anası basıp gidince satmış.

"Casino de Paris'te giysici. Kulislerde dolaşır dururdum, on yaşlarında olmalıydım. Gerçekten büyük dönemdi o, bir daha göremeyiz öylesini. Josephine Baker, Maurice Chevalier, Mistinguett..."

Güldü, sonra şarkıya başladı:

Erkeğim benim...

Biliyordum, yalnızca bana tarihsel bilgi vermek için yapıyordu bunu; şu var ki, arada sırada şöyle bir göz atıyordu bana, bitirdikten sonra da gözlerini üzerimden ayırmadı, halk suratım ona birini anımsatıyordu sanki. Sonra içini çekti. Bu durumlarda neler söyleneceğini gerçekten bilmiyordum. Gaza bastım, dikkatini başka yöne çevirmek için de ona Bretagne'daki deniz kirliliğinden söz açtım.

"Başımıza gelebilecek ekolojik pisliklerin en büyüğü bu, Matmazel Cora. Deniz yaşamı bakımından korkunç bir yıkım... İstiridyeler sinekler gibi ölüyor. Kuşların tapınakları vardı orada. Bilirsiniz, tapınaklarda hiçbir şey olmaz insana. Ama yirmi beş binden fazlası bu pislige dalgaya batmış durumda..."

Bu sözler kendisi hakkında düşünmemesine yardımcı olur, diye düşünüyordum.

“Öyle ekolojik yıkımlar vardır ki kaçınamazsınız, ama kaçınılabilecek olanlardan kaçınmak için her şeyi yapmak gerekir. Gün olur, öyle değil de böyledir, buna karşı hiçbir şey gelmez elinizden, ama orada hiç değilse bazı şeylerden kaçınılabilirdi.”

“Evet, çok acı, bütün bu kuşlar,” dedi. “Balıklar da.”

“Evet, balıklar da.”

“Yoko adında Afrikalı bir dostum var, başkalarının mutsuzluğunu hiçbir zaman yeterince düşünmediğimizi söyler; durumumuzdan hiçbir zaman hoşnut olmamamız bundanmış.”

Şaşırmuş göründü.

“Nasıl, nasıl? Pek anlayamadım. Başkalarının mutsuzluğunu düşününce memnun mu olurmuşuz? Doğrusu ya, hiç sevmedim o dostunuzu. Çok aşağılardan uçuyor.”

“Yok, hayır. Tehlike altındaki bütün öbür türleri düşündünüz mü kendinizi kişisel olarak o kadar da mutsuz bulmazsınız.”

İnanmışa benzemiyordu. “Biraz dolambaçlı bir mantık.”

“Elbette dolambaçlı, ama yalnız kendi hesabına dertlenemez insan, yoksa iyice kafayı üşütür. Kamboçya’yı ve buna benzer şeyleri düşündünüz mü kendinizi daha az düşünmeye başlarsınız. Başkalarını yeterince düşünmezsek, kendimizi gereğinden fazla düşünüyoruz Matmazel Cora.”

Sustum, aklı hep kendi kendinde olan ve yıkımın ayırdına varmayan bu kadıncağızın yanında işim ne, diye düşünüyordum. Kapan-dım ben de, gözlerimi önüme diktim, ama bu da olmuyordu işte, birbirimize söyleyecek hiçbir şeyimiz yokmuş gibi oluyordu. Sonra şöyle bir göz attım ona, birbirimizi anlıyor muyuz diye, gördüm ki anlamı-yorduk, Matmazel Cora bana öylesine sevinçli bir biçimde, öyle bir şenlik havasıyla bakıyordu ki, ben de hemen iyi hissettim kendimi, otuz kişilik bir topluluğa bile katılmamıştım ya, zamanımı da yitirme-miştim. İkimiz de güldük, çünkü birbirimize haz veriyorduk.

“Ee, Matmazel Cora?”

“Eee, Sevgili Jeannot?”

İkimiz de güldük gene.

“Matmazel Cora, balıkçıl kuşu ayakta dururken neden bir bacağı-nı hep havaya kaldırır, biliyor musunuz?”

“Hayır, neden?”

“İki ayağını da kaldırırsa düşüp suratını dağıtır da ondan.”

Çılgınca bir kahkaha attı. Eğilmiş bir elini yüreğinin üstüne bas-tırmıştı, öylesine gülüyordu.

“Peki, insan nişan alırken bir gözünü neden kapar, biliyor mu-sunuz?”

Başını salladı, konuşamıyordu, soru daha baştan çok matraktı.

“İki gözünü de kapayacak olursa, hiçbir şey göremez de ondan.”

Yok, dayanamıyordu artık. Ağlıyordu, öylesine gülüyordu. Bu-yur bakalım, ben de az önce birbirimize söyleyecek hiçbir şeyimiz yok diyordum!

XVII.

Sluch, en azından haftada bir kez gittiğim bir yerdir, herkesi tanırım burada. Bunun gibi daha birçok yer var her yanda, tanınmadığım bir yer seçsem çok daha iyi edermişim. Annem olabilecek, hatta daha fazlası da olabilecek bir kadınla geliyorum diye gülmeleri umurum-da değildi, daha çok Matmazel Cora bakımından keyfim kaçmıştı. Koluma girmiş, şöyle azıcık da sokulmuştu, derken barda Cathy de-nen aşağılık karnın biri, çıkıverdi karşıma, tam da o dediğim gül-lümsemeyle gülümsedi. Şıllık karı sokak karısı havalarıyla tünemiş-ti taburenin üstüne, oysa Ponthieu Sokağı'nda, babasının fırnında çalışırdı. Biz geçerken Matmazel Cora'yı tepeden tırnağı öyle bir pansumanladı ki, babası olsam, tokadı suratına indiriverirdim. Evet, gerçekten, sanki altmışından sonra bu işler yasakmış gibi dikizledi Matmazel Cora'yı, ben de bir sexshop'a arka kapıdan giriyormuşum gibi bir duyguya kapıldım. Cathy'ye üç dört kez atlamışlığım vardı ya böyle davranması için bir neden olamazdı bu. Daha biz geçmeden

bara bakan Carlos'a döndü, gözleriyle bizi izleyerek bir şeyler fısıldadı, "taşralı bir teyze" gibi aşağılık deyimler geçiyordu konuşmasında, buna göz yumulamazdı, iştimesem de iştmişim gibiydi.

"Özür dilerim, Matmazel Cora."

Azıcık ayırdım onu kendimden, Cathy'nin yanına yaklaştım.

"Ne o, kaşıntın mı tuttu yoksa?"

"Allah, Allah... Ne oldu sana?"

"Tamam, anlaşıldı."

"Söylesene, ne oldu sana?"

"Ben sana öyle bir taşra şaplağı oturturum ki!"

Carlos gülüyordu. Barda iki üç hıyarto daha vardı, onlar da güldü gülecekti. Hepsinin de suratını dağıtabilirdim, öylesine dolmuştum.

Dalga geçmeyi bıraktılar, iyice görüyorlardı ki, birine gereksinimim vardı, hiç kimsem yoktu ve kendileri de işlerine bakabilirlerdi.

"İnekliği bırak, Cathy."

Yanıt vermesine zaman bırakmadım, karşılıklı yanıtlar başladı mı bir daha sonunu getiremezsin. Matmazel Cora'nın yanına döndüm, tuvaletin yanındaki duvara asılı Sex Pistols afişine bakıyordu.

"Özür dilerim, Matmazel Cora."

"Bir dostun mu?"

"Hayır, ilgisi yok, yatmışlığımız var yalnızca. Buralardan."

"Gençleri anlayamıyorum artık. Çok değiştiniz. Sizin için yıldırım aşkı diye bir şey yok sanki."

"Doğum kontrol hapları yüzünden."

"Çok yazık."

"Yıldırım aşklarını da arayacak değiliz ya, Matmazel Cora."

Salonun dibinde bir köşeye oturttum onu, ama komşu masadaki-
ler Matmazel Cora'ya bakarak hemen fısıldaşmaya başladılar.

"Beni tanıdılar anlaşılan."

"Şarkı söylemeyi ne zaman bırakmıştınız, Matmazel Cora?"

"Daha on sekiz ay önce televizyona çıktım. İki yıl önce de Beziers'de, gerçekçi şarkı festivalinde bir galam olmuştu. Bana kalırsa, gerçekçi şarkı gene gelecek."

Elini avcuma aldım. Kişisel değildi, ama herkesin elini de avcuma alamayız ki.

Komşu masadaki üç karı ekmek parası için Matmazel Cora'yla birlikte olduğumu düşünüyor olmalıydılar, insanda kafa diye bir şey yoksa, ilk bunu getirir aklına. Burada beni daha çok güzel kızlarla görmeye alışmışlardı, bu nedenle Matmazel Cora adına memnundum, iyi bir konuma geçiyordu böylece. Kanepeye paşalar gibi yayılıp kolumu omzuna attım. Usulca sıyrıldı.

"Yapma, Jeannot, bize bakıyorlar."

"Matmazel Cora... Cora adında bir sinema yıldızı vardı. Cora Lapercherie."

"Hay Allah, nereden biliyorsun? Çok eskidir o, senin doğumundan çok daha öncelerdendir."

"Unutmak için bir neden değil ki bu. Elimden gelse, herkesi anımsardım, yaşamış olan herkesi. Böyle olmadan da yeterince berbat her şey."

"Nasıl olmadan?"

"İnsanlar bizi unutmadan da."

"Gerçek adım Coraline Kermody'ydi. Değiştirip Lamenaire yaptım."

"Neden? Kermody güzel bir ad."

"Coeur Maudit'ye* benzediği için. Ben küçükken babam hep yineler dururdu bunu, bu konuda birtakım sıkıntıları vardı."

"Kalbinden mi rahatsızdı?"

"Hayır, ama annem onu aldatmış, sonra da tümünden bırakıp gitmişti. Alnımıza yazılmış bir ad olduğunu söylerdi bunun. İyiden iyiyeye kafayı bulur, şişenin karşısında, masaya vura vura 'coeur maudit', 'coeur maudit' diye yineler dururdu. Bunun izi kaldı bende. Düşündüm ki, belki de adımız yüzünden uğursuzluk çökmüştü üzerimize. Ben de kendime Cora Lamenaire dedirttim."

"Bence Durand ya da Dupont** dedirtmeliydiniz."

* "Coeur maudit" lanetlenmiş yürek anlamında, okunuşu: "Kör modi". (ç.n.)

** Durand ve Dupont adlarının Fransızca'daki durumu Türkçe'deki Ali ve Veli, Ahmet ve Mehmet adlarının durumuna benzer. (ç.n.)

“O da neden?”

“Herkes için aynı şey de ondan, ha Kermody, ha Dupont, ha Durand, tıpkısının aynısı hepsi. Sinematekte Fritz Lang’ın müthiş bir filmi vardı: *Bir Şehir Katilini Arıyor.*”

“Aşk filmi mi?”

“Hayır, tam tersi. Hiç de yüreğini parçalamıyor insanın. Ama aynı kapıya çıkıyor. Olup bitenlere bakacak olursanız, gönülden ne kadar az söz ederseniz, konu üzerinde o kadar çok şey söylemiş olursunuz, Matmazel Cora. Bazı şeyler yokluklarıyla öyle bir parlar ki, güneş basıp gitse bile fark etmez. Şu Kanadalı avcının fotoğrafını gördünüz mü? Sopasını yavru foka doğru kaldırır, o da kendisine bakarak vurmasını bekler hani. Duygusallık nedir, bilir misiniz?”

O zaman öyle bir şey yaptı ki, ortalığın gürültüsü her şeyi zayıflatmamış olsa, yüzüm kızarabilirdi. Elimi tutup dudaklarına götürdü, öptü, sonra da öylece yanağının üstünde tuttu. Bereket versin, Stig Welder’ın *Love me so sweet*’i çalıyordu, heyecana karşı bire birdi, çünkü davul öylesine gümbürdüyordu ki, ne heyecana yer bırakıyordu ne duyguya. Matmazel Cora elimi hep yanağının üstünde tutuyordu, ama benim işittiğim tek şey davuldu, Stig Welder’ınki, benimki değil.

“Matmazel Cora, işler yolunda gider de bir gün ünlenmeyi başarırsam, Kermody adını alacağım. Marcel Kermody. Tam afişlik.”

“Peki, neden Jean olmuyorsun?”

“O sonunda dönüp dolaşıp Jeannot Lapin olur da ondan.”

Sluch’ta ışıklar durmadan değişir. Kimi zaman mavide, kimi zaman morda, kimi zaman yeşilde, kimi zaman da kırmızıdaydık bu yüzden, Matmazel Cora makyaj nedeniyle yüzü her boyaya boyanmış tek insan olmaktan çıkıyordu böylece. Ama gerçekten fazla sürmüştü. Bir garson sipariş almaya geldi. Matmazel Cora hiç durulamadı şampanya istedi, garson da bu konuda ne düşündüğümü öğrenmek istiyormuş gibi bana baktı. Para benden çıkmıyor arslanım gibilerden bir gülümsemeyle göz kırptım ona, sonra buz kovanın içinde bir Cordon Rouge şişesi geldi önümüze. Bütün istediğim buydu işte. Beni tanıyan heriflerle karıların en azından yarısı oradaydı.

Konuşmalarını işitir gibiydim. Ee, Jeannot, yolunu bulmuşsun bakıyorum. Kıyak ki kıyak!

Çok sıcaaktı, montumu çıkardım. Sigara kullanmam, Matmazel Cora'nın paketinden bir sigara almak istedim, ama hemen kendisi çıkarıp yaktı, sonra da ağızıma verdi, benim için hiç fark etmezdi, ama ne bileyim, altmış beş yaşında yapılacak bir şey de değildi. şişedeki gibi durmuyordu işte.

"Seni unuttum sanma, Jeannot. İlgileniyorum seninle. Prodüktörlere, ajanlara telefon ettim, çok tanıdığım var hâlâ..."

Söylemeye çalıştığı şey kendisiyle zamanımı boşuna harcamadığımdı. Durmamacasına fiziğimden söz ediyordu, Fransız sinemasında eksik olan şey vardı bende, yani insanları büyüleyen şey vardı. Çenesi durmadan işliyordu, masalar sıkış sıkış olduğu için de epey dinleyici buluyordu. Güldürmek hiç mi hiç ırgalamaz beni, ama gülünç olmak aynı şey değil ne de olsa.

"Matmazel Cora, sizden hiçbir şey istediğim yok."

"Biliyorum, ama birinin başarıya ulaşmasına yardım etmekten daha güzel şey yoktur. Piaf'ı öyle iyi anlıyorum ki! Montand'la Aznavour için neler yapmadı!"

Güzel bir sesi vardı Matmazel Cora'nın. Azıcık kırçillaşmış. şehvetliydi herhalde. Gözlerimin önüne getirebilmek için dikkatle bakıyordum ona. Küçücük bir Paris fırlamasının yüzü olmalıydı, üstünde çiller, azıcık matrak, ince hatlar, alınının üstünde bir küçük kız perçemi. Sesi fazla değişmemiş olmalı, sevinçli, hayran, her şeye şaşarmış, yaşam da sürprizlerle doluymuş gibi. Hani şu minimumnacık dedikleri kadınlardan olmalıydı.

"Çok sıkılmıyorsun ya? Dalgın görünüyorsun."

"Hayır, Matmazel Cora, çok gümbürtü var da ondan. Disko demek davul demektir. Bu zom zomlar en sonunda rahatsız eder insanı. Ne dersiniz, şöyle sakın bir meyhaneye mi gitsek?"

"Ben sakinlikten payımı fazlasıyla aldım, Jeannot. Tam otuz yıldır sakınım."

"Neden bu kadar erken bıraktınız Matmazel Cora? Otuz yıl önce epey gençtiniz."

Biraz duraladı.

"Neyse, bir giz sayılmaz pek öyle. Uzun zamandır hiç konuşulmadı, unutuldu, böylesi çok daha iyi, arada ben de unutulmuş ol-sam bile."

Biraz şampanya içti.

"İşgal sırasında şarkı söylemiştim, nedeni bu."

"Ne var bunda? Hepsi yaptı bu işi. Hatta geçenlerde bir film bile gösterdiler, büyük yıldızlarla."

"Evet, ama ben büyük bir yıldız değildim. Bu nedenle özel olarak ilgilendiler benimle. Çok uzun sürmedi, iki üç yıl. Sonra vereme ya-kalandım, üç yıl sakinlik de bu etti. O gün bugün, yani şöyle böyle otuz yıldır dokunmuyorlar."

Güldü, ben de güldüm, önemsizmiş gibi göstermek için.

"Bereket versin, geçinmek için bir şeylerim var."

Konunun mangır yanına dokunuyordu.

"Her şeyi iyi yanından almalı, Matmazel Cora. Şu var ki iyisi han-gisi, kötüsü hangisi bilemiyorsun her zaman. Pek kestiremiyorsun."

"Öyle hep Matmazel Cora deyip durma bana, Cora de kısaca."

Gene şampanya içti.

"Hiçbir zaman aşkta fazla şansım olmadı."

Yok, bu işe burnumu sokmak istemiyordum.

"1941'de bıçkının birine iyice abayı yakmıştım. Lappe Sokağı'nda bir gece kulübünde şarkı söylüyordum. Oranın yöneticisiydi. Üç kız kaldırımda onun için çalışırdı, bilmiyor değildim, ama ne yaparsın işte..."

"Kermody!"

Kısacık bir kahkaha attı, bir kuş çığlığı gibi.

"Evet, Kermody. Her şeyden bir şiir çıkarabilirsin, benim alanım gerçekçi şarkı olduğu için de... Mösyö Francis Carco çok yazdı bana. O zaman bu çocuk o bitirim suratu ve kabadayı tavırlarıyla... Mösyö Francis Carco da arada gelir oraya, gözümü dört açmamı, hiçbir şeyi birbirine karıştırmamamı söylerdi. Ama ben karıştırdım, Bony ve La-font için çalıştığından Kurtuluş'ta hep birlikte kurşuna dizildikleri için de durum düzelmedi. Şampanya ver bana."

İçti, sonra da beni unuttu. Görüyordum ki, davula karşın, gerçekçi şarkılarında yitip gitmişti, sonra bana döndü.

“Çok sevenim oldu benim, biliyor musun?” dedi.

Suçlayıcı bir tavırla, sanki bu işte parmağım varmış gibi suratıma çarptı bunu.

Kadehini bıraktı.

“Dansa kaldır beni.”

Bir slow çalıyordu. Bedenini bedenime yapıştırıverdi hemen, ama baktım ki gözlerini yumuyordu, benim hiçbir etkim yoktu bu işte. Anımsamasına yardımcı olur diye beline iyice sarıldım. Ron Fisk’in *Get it green*’i çalıyordu. Projektörler de bunu vurgulamak için o renge girdiler, silme yeşiller içindeydik. *Sluch*’ta ortamı yöneten oğlanın adı Zadiz’dir, kendisine Zad derler. Bana kalırsa, türünün en iyisidir. Üzerinde fosforlu bir iskelet bulunan daracık bir pantolon giyer, bir silindir şapkanın altındaki suratında bir ölü kafası vardır, ama normal yaşamda bir karısı, üç de çocuğu var. Gizler bunu, çünkü ününe gölge düşürebilir. *Punk* İngilizce’de hayta demektir, her şeyin önemi yitirdiği, duyarlığın bittiği yerde, en çok istenen zamazingo budur. Hindistan’da adına dokunulmaz denilen paryalar vardır hani, hiçbir şey dokunmaz bunlara, öyle bir şey işte. İnsan her şeyi boşladı mı Chuck’ın olayları aşma ve stoacılık dediği şey başlar, bunun için *Sluch*’ta her zaman gamalı haçlara, Nazi dalgalarına boşveren herifler vardır. Zad kaldırımlarda kendisi için çalışan fahişeler bulunduğunu, kodeste yattığını yayar ortalığa, ama bir kez Tuilleries’de görmüştüm onu, en küçük oğlunu sırtına almış, öteki çocuklarının da elinden tutmuştu, beni tanımamış ayaklarına yattı. Bazı bazı ben de gerçek bir çöplük olduğumu, hiçbir şeyi hissetmeyecek noktaya geldiğimi kuranım. Öyleleri vardır ki, kendi benliklerinden sıyrılıp duyarsızlığa ulaşmak için, analarını, babalarını bile öldürebilirler. Marcel Kermody, ilk fırsatta alacağım bu adı. Oyuncu olmayı çok isterdim, çünkü hep bir başkası sanırlar seni, sen de onun içinde gizli gizli yaşarsın. Yalnızca yaşayanları anmak gerekirse, Belmondo, Delon ya da Montand oldun mu adsızlığa hak kazandın demektir, hele bir de yeteneğin varsa ve Belmondo, Delon ya da Montand’mış gibi

görünmeyi başarısan. Chuck bütün bunlara omuz silker, ona göre birer kaçış girişimidir bunlar, ama hiç işe yaramaz, çünkü yaşam bizden daha hızlı koşar her zaman.

Matmazel Cora'nın başı omzumdaydı, ben de sevgiyle kollarımda tutuyordum kendisini, belki de gerçek bir çirkefti o herif, kurşuna dizilmesi gerekliydi, ama otuz yıl öncesinde kalmış bir işti bu, anımsamasına yardımcı olabiliyorsam, onu bundan yoksun bırakmam için hiçbir neden yoktu. Ama tam bu sırada *Zad See Red*'i koydu, ışıklar kırmızıya döndü ve Matmazel Cora gerçekten havalanıverdi. Dansların en hızlısıydı bu, o da gözlerini yumup hazla gülümseyerek zıplamaya, dönmeye, parmak şaklatmaya başladı, kendini ve yakışıklısını anımsayacak yerde, tümünden unuttu her şeyi. Şampanyanın etkisi miydi, müziğin mi, yoksa otuz yıllık sakinliğin acısını çıkarmaya mı karar vermişti, yoksa hepsi birden mi girmişti işin içine, bilmiyorum, ama bir topaç gibi fırlayıp gitti. Çevresinde yirmi yaşını aşan yok gibiydi, ama ne de olsa onu engelleyemezdim. O Zad alçağı ününü haklı çıkarmak isteyip de projektörü üzerine çevirmemiş olsaydı, bir-iki bakış, bir-iki gülümsemeyle geçiştirebilirdik bu işi. Daha sonra yeminler ederek bunu puştluk olsun diye yapmadığını, eski plaklar topladığını, onu tanıdığını, gerçekçiler festivalinde televizyonda gördüğünü, hakkını vermek için böyle yaptığını söyledi ama bunu sıfır numara ibnetor ününü doğrulamak için yaptığından hiç kuşku yok. Matmazel Cora'nın üzerine çevirdi spotu. Suratının tam ortasında ak bir ışık halkası. Önce durur diye umdum, ama şampanya giriyordu işin içine, herkesi hayran bıraktığı günlerin anısı giriyordu, geride bıraktığı otuz yıllık durgunluk giriyordu, projektörün üzerine çevrildiğini görünce, ötekiler de bakmak için yavaş yavaş açılmaya başlayınca, gerçekten sahneyi tuttuğunu sanmış olmalıydı. Yeniden yakarı kaptırdın mı çok güçlü bir dalga olmalı bu. Bir elini göbeğinin üstüne bastırmış, öbür elini havaya kaldırmış, kastanyetler sıkırdatıyordu, *ole ole*'lik bir şeydi, hangi danstı bu yaptığı, bilmiyorum, flamenko mu, paso doble mi, tango mu, rumba mı, kendisi de bilmiyor olmalıydı, ama kalçalarını kıvrırmaya, kıcını oynatmaya başladı, bu da bu yaşta başa gelebilecek şeylerin en kötüsüydü, hele bir de ba-

şına geleni bilmiyorsan çok daha kötüydü. Hayvanlara zulmetmek derlerdi bunun adına. Çevremizde dalga geçmeye başlayanlar vardı, ama kötü bir biçimde değil, bir öz savunma olarak. Bu kadarla kalsa gene iyiydi. Birdenbire Zad'a dönüp bir işaret çaktı, o alçak da hemen çaktı dalgayı, plağı durduruverdi, ağzına kadar dolu bir kenef kadar mutluydu. İşte o sırada yanımda herifin tekinin:

"Büyükannen su koyvermeye başladı artık, kulağını çeksen iyi edersin," dediğini işittim.

Ağzının payını vermek için geriye döndüm, ama tam o sırada mikrofondan Matmazel Cora'nın sesi geldi:

"Bu şarkıyı Marcel Kermody'ye armağan ediyorum."

Taş kesildim. Daha Marcel Kermody değildim, bunu bir o, bir de ben biliyorduk, ama bütün kaslarım donuverdi, buzdan bir heykel derler ya, tıpkı öyleydim.

Matmazel Cora kuyruklu mikrofonu eline almış, Zad da hoplayıp piyanonun başına geçmişti. Benim dudaklarımda alaylı bir gülümseme vardı, yapılacak bir şey kalmayınca hep böyle yaparım.

*Küçük kız havalarında
Mandalina satardı
Buenos Aires sokaklarında...*

Bilmiyorum, ne kadar sürdü bu şarkı. Düşündüğüm kadar da sürmemişti herhalde, çünkü böyle durumlarda zaman kazığını atıverir. Otuz yıl içinde işte.

*Alın mandalinalarımı
Beğeneceksiniz.
Kabukları incecik
Çekirdeği ucunda...*

'Çekirdeği ucunda'yı söylerken, Matmazel Cora kendi mandalinalarının çekirdeğine şöyle bir dokunur gibi yapıyordu.

Yanımdaki sarı gömlekli hıyar bunu benim üstüme yıktı.

"Yetti be! Biz burada dans etmek istiyoruz!"

"Sanatçılar rahatsız edilmez," dedim ona. "Azıcık beklemekle gerbermezsin. Sonra dans ettiririm ben seni."

Bir adım ilerledi bana doğru. Balkonları alışılmışın iki katını bulan aftosu koluna yapıştı.

“Ulan keriz, söyletme beni! Ekmeğini kazanmana bir diyeceğim yok, ama git başka yerde kazan,” dedi hıyarıto bana.

Gözünü çökertmeye öyle can atıyordum ki, kendimi tuttuğuma seviniyordum. Kendini tutun mu daha iyi çıkarırsın işin tadını.

Matmazel Cora şarkısını bitirdi ve gönülden alkışlandı. Ne de olsa dans edebilecekti artık millet. Zad da gene başlamasından korkuyor olmalıydı ki, plağı çabucak koydu, Matmazel Cora’yı da dansa davet etti. Herifler buraya girmek için saymışlardı kırk frangı, Matmazel Cora’nın kendi kendini anımsamasına yardım etmek için değil.

Zad ortalığı yeşile çevirmiş, hiç mi hiç görünmez olmuştu. Matmazel Cora’yla dans ederken, silindir şapkasıyla fosforlu iskeleti görünüyordu yalnız. Gene yıldızlığa kalkmasın diye sıkı sıkı tutuyordu onu kollarında.

Matmazel Cora’nın keyfine hiç diyecek yoktu. Kafayı geriye düşürmüş, şarkı mırıldanarak gözlerini yumuyor, o Zad alçağı da silindir şapkasının altındaki ölü kafası ve fosforlu iskeletiyle üzerine doğru eğiliyordu. Eron Fisk *anschluss* sesiyle *Get it green!* diye ulumaktaydı. Bu *anschluss* sözcüğünün ne anlama geldiğini bilmem ama bilmeden, hem de özenle kafamda saklarım, adı bulunmayan bir şey olunca kullanırım diye.

Bara gidip iki votka attım, gözücuyla bakarken, Zad’ın Matmazel Cora’yı masaya getirdiğini, hatta yitirilmiş kibar davranışları bildiğini göstermek için elini öptüğünü gördüm. Hemen çaktım durumu, toplama sırası bendeydi, çabuk döndüm. Matmazel Cora ayaktaydı, kalan şampanyayı kafaya dikiyordu.

“Hadi, Matmazel Cora, bu kadarı yeter, dönüyoruz.”

Hafif hafif sallanıyordu, tutmak zorunda kaldım.

“Java yapılan bir yere gidemez miyiz?”

“Nerede Java yapılır bilmiyorum, bilmek de istemiyorum.”

Garsona işaret ettim, geldi. O vermek istedi hesabı. O versin istemiyordum ben, ama yapılacak hiçbir şey yoktu. Dayatıyordu. Bir kez daha anladım ki, beni öteki sanıyordu. Sevdiği hergelenin hesabını

ödemeye alışmıştı, şimdi de onun anısı için ödemekte dayatıyordu. Sonunda vazgeçtim, onu bu hazdan yoksun bırakmak istemiyordum.

“Başım dönüyor...”

Koluna girdim, çıkışa doğru yürüdük. Mikrofonun yanından geçerken suçlu bir çocuk gibi gülümseyerek yavaşladı ama sıkı tuttum, sonra, Tanrı’ya şükürler olsun, dışarıya çıktık. Onu taksiye bindirdim.

“Affedersiniz, Matmazel Cora, bir şey unuttum.”

İçeriye döndüm, dans edenler arasında, dirseklerimle yol açarak ilerledim, “Söyle büyükannene, su koyvermeye başladı,” ve “Ekmeğini kazanmana bir diyeceğim yok, ama git başka yerde kazan,” diyen herifin yanına geldim. Herif tam gönlüme göreydi, yapılı, uyanık, suratı yumruklara bana mısın demeyen türden, üstelik de benim gibi sarışındı, bütün bunlar iyice kıvama getirdi beni, iki hesap birden görecektim. Benden önce davranmaya yeltendi, ama gözünün üstü budur deyip öyle bir yumruk çaktım ki, o gün bugün, attığım hiçbir yumrukta bu yumruğun hazzını bulamadım, aynı şey iki kez yaşanmıyor.

Bu arada birkaç yumruk da ben yedim, çünkü Mağrip’ten gelmiş bir arkadaşı vardı, ona vurmak istemedim, ırkçı değilim ben. Fransa’da dürüst olmak istiyorsan, yalnız Fransızlara vuracaksın.

Ben çıkmaya davranırken, bir de baktım ki, Matmazel Cora tak-siden çıkıp geri gelmiş, mikrofonu geri almaya çalışıyor, Zad kendisine engel olmak istiyor, patron da kalkıp gelmiş, arkasından tutuyordu. Ne yaparsın, koca şişeyi tek başına içmişti, ama iş bu kadarla da kalmıyordu, tüm yaşamı depresmişti, elinde değildi. Öyle bir etkilendim ki utanç mutanç duymaz oldum artık. Hem sonra birinin suratını dağıtmışsan, daha bir iyi bulursun kendini. Zad mikrofonu çekebildiği kadar uzağa çekiyor, patron, yani Benno da Matmazel Cora’yı kapıya doğru götürmeye çalışıyordu; millet de pistte dalgasını geçmekteydi, çünkü millet böyle bir milletti, pist de böyle bir pist. Tam bir yardımseverler balosu. İyice formumu buldum. Yaklaştım. Zad, Matmazel Cora’nın varlığına kulak bile asmadan:

“Şu Fréhel’ini alıp götürür müsün, yetti artık,” diye bağırdı.

Elimi kibarca omzuna koydum.

“Bırak da bir daha söylesin.”

“Olmaz öyle şey, korsan radyo değil burası!”

Ben de Benno’ya dönüp yumruğu burnuna dayayıverdim, hemen yattı tarihsel uzlaşmaya.

“İyi ya, bir kez daha söylesin. Sonra basıp gider, bir daha da bu raya adınızı atmazsınız.”

Anonsu kendisi yaptı:

“Genel istek üzerine, son olarak büyük yıldız...”

Bana döndü, Matmazel Cora’nın adını fısıldadım.

Zad mikrofona eğildi:

“Cora Lamenaire!”

Birtakım yuhalar yükseldi, ama başka bir şey olsa bu kadar alkışlamazlardı. Hele onun adına rahatı kaçan kızlar.

Matmazel Cora mikrofonu aldı.

Projektör üzerine çevrildi. Zad da arkasında durdu. Silindir şapkasını göğsüne bastırmuş, Matmazel Cora’nın arkasında başını önüne eğmiş, öylece duruyordu, anısı önünde saygı duruşuna geçmişti sanki.

“Aranızda bulunan biri için bir şarkı söyleyeceğim.”

Gene yuhalar, ıslıklar, alkışlar başladı, ama her şeyden önce patırtı çıkarmak için yapıyorlardı bunu. Matmazel Cora’yı ne Âdem’den beri tanıyorlardı, ne Havva’dan, belki de bu yüzden tanınmış biri olduğunu düşünüyorlardı. Adamın biri:

“Funès’i isteriz! Funès’i isteriz!” diye uludu.

Bir başkası da:

“Paramızı isteriz! Paramızı isteriz!” diye bağırmaya başladı. Ama “Susun!” diye bağırانlar baskın çıktı ve Matmazel Cora şarkıya başladı. Hemen söylemek gerekir ki, en iyi yanı sesiydi:

Kızım kızım kızım

Eğer eğer eğer

Aşk aşk aşk

Aşklar hep hep hep

Böyle sürüp

Böyle sürüp

*Böyle sürüp gider
Sanıyorsan sanıyorsan
Aldanıyorsun
Kızım kızım kızım
Aldanıyorsun...*

Bu kez büyük bir sessizlik oldu. Ak spotu yüzüne çevirmişlerdi, Matmazel Cora bütün ayrıntılarıyla görünüyordu şimdi. Gerçekten ağırlığını koymasını biliyordu hani. Yıllar yılı sürmüş meslek deneyimi öyle bir çırpıda silinip gitmez. Şişko Benno'nun yanındaydım, terliyor, terini silip duruyordu. Zad da arkada, biraz yukarıdaydı, Matmazel Cora'nın üstüne doğru eğiyordu iskeletini. Bu sırada Matmazel Cora benden yana döndü, elini de bana doğru uzattı. Şarkının gerisini işitince, gizlenmek için yapabildiğim tek şey gülümsemek oldu.

*Tatlı mı tatlıydı doğrusu
Deli deli bakardı hep
Tuhaf tuhaf ışıldardı
Dalgın gözleri
Nice Kuzeyli bıçkınlar gibi
Saçları altın gibi parlar
Dudakları melekler gibi gülümserdi.*

Sustu. Şarkı mı bitmişti, yoksa Matmazel Cora şarkının geri yanını bilmiyor muydu, yoksa yalnız kendisince bilinen ve benim bilmem gerekmeyen bir nedenle yarıda mı kesmişti, bilmiyorum. Gerçek alkışlar topladı bu kez, öyle ki parmakucu alkışları değil, gerçek alkışlar. Durmadan bana bakan kalabalıkla birlikte ben de alkışladım. Benno bile gene elini öptü. Ama onu usul usul kapıya doğru itmeyi de unutmuyor, gönlünü hoş etmek için, "Bravo! Bravo! Kutlarım!" diyordu. "Bir zafer kazandınız! Ben bunları yaşamış adamım. Büyük bir dönemdi o dönem! Le Tabou! Greco! La Rose Rouge! Sanırım, siz çok daha eskisiniz!"

Sonra, kapının yanına geldiğimize göre, rahatlama konusunda kendi kendini aşmak istedi.

“Ah, matmazel, şöyle bir afişte bir araya gelebilseydiniz... Piaf, Frel, Damia ve...”

Gene istop ediverdi.

“Cora Lamenaire,” diye fısıldadım.

“Tamam, Cora Lamenaire... Öyle adlar vardır ki hiçbir zaman unutulmaz!”

Elimi sıkı, öylesine benimsemişti tarihsel uzlaşmayı. Dışarıdaydık.

XVIII.

Matmazel Cora’yı tutuyordum, heyecanı şampanyayı da bastırmişti.

Soluğunun tükendiğini göstermek için, elini göğsüne götürerek, “Uff,” dedi.

Beni öptü, sonra yüzümü daha iyi görebilmek için ellerini omuzlarımdan ayırmadan geriye çekildi, saçlarımı düzeltti biraz, bunu benim için yaptı, kendisinden gurur duyup duymadığını görmek istiyordu. Bunu yapmaması gerektiğini çok iyi bilen bir şeytan kız havalarındaydı, o kadar ki tokadı patlatmama ramak kaldı. Chuck, Mısır’ın yedi yarasından birinin duyarlılık olduğunu söyler.

“Müthişsiniz, Matmazel Cora. Böyle bir sesiniz varken evde oturmanız çok üzücü.”

“Gençler bu şarkıları dinlemez oldu artık. Başka şeyler söyleniyor bugün. Uluyorlar, o kadar.”

“Ulumak gereksinimindeler de ondan uluyorlar, Matmazel Cora, az bile uluyorlar.”

“Öyle sanıyorum ki, gerçek şarkı geri gelecek gene. Sabırlı olmak ve beklemek gerek. Gene gelecek. Benim düşüncemi sorarsan, gerçek şarkı Prévert’de durdu. İlk Marianne Oswald söylemişti onun şarkısını, 1936 yılında.”

Sonra şarkıya başladı:

Dalgacı

Sarhoş

Akı...

Elimle ağzını kapattım. Kibar kibar güldü, sonra bir güzel soluk aldı, sonra da kederleniverdi.

“Prévert öldü, Raymond Queneau da öyle, Marianne Oswald hâlâ yaşıyor. Geçen gün Lutetia lokantasında gördüm.”

Onun kadar bilmediğim ad bilenine hiç rastlamadım.

İnatçı bir havaya büründü birden.

“Ama gene gelecek. Bu meslekte beklemesini bilmek gerek.”

Taksiye bindirdim onu, hızla sürdüm. Artık hiçbir şey söylemiyor, hep önüne bakıyordu. Arada sırada bir göz atıyordum ona. Eninde sonunda olacaktı bu iş. Ağlıyordu. Bir şey söylemiş olmak için elini tuttum.

“Gülünç oldum.”

“Yok canım, bunu da nereden çıkardınız!”

“Alışmak çok zor, Jeannot.”

“Gene gelecektir, Matmazel Cora, şu sırada boştasınız, beklemesini bilmeniz gerekir. Hepsini boşta kalmıştır bir süre, bu da mesleğin bir parçası sayılır.”

Beni dinlemiyordu. İki kez üst üste:

“Alışmak çok zor, Jeannot,” diye yineledi.

Handiyse evet diyecektim ona, bilirim, bu yaş çok acımasızdır diyecektim, ama onu konuşturacak olursam, daha çok yardım etmiş olurum.

“İnsan erkenden genç oluveriyor, Jeannot, sonra yaş elliye bulup da alışkanlıklarını değiştirmek zorunda kalınca...”

Gözyaşına batmıştı yüzü. Çantasını açtım, mendilini çıkarıp eline verdim. Söyleyecek söz bulamıyordum. Her şeyi yapabilirdim onun için, ne olursa olsun, her şeyi yapardım. Öyle ya, kişisel değildi bu iş, çok daha büyük, çok daha genel bir şeydi, gerçek bir dünya turuydu.

“İnsanın yaşlandığını söylüyorlar ya aslı astarı yok, Jeannot, bunu yalnız insanlar istiyor senden. Bu rolü oynamanı istiyorlar, düşünceni de sormuyorlar. Gülünç oldum.”

“Vız gelir, Matmazel Cora. Gülünç olma hakkımız da bulunmasa bu yaşama yaşam mı denir!”

“Üçüncü yaş, işte böyle diyorlar, Jeannot.”

Bir an sustu. Yapmayacağım şey yoktu.

“Çok büyük bir haksızlık bu. Çalgıcıysan, piyanistsen, kemançıysan, seksenine kadar sürdürebilirsin, yaşına bakan olmaz, ama kadınsan, her zaman ve her şeyden önce rakama bakarlar. Rakama dökerler seni. Karşılarındaki kadınsa, ilkin rakama bakarlar.”

“Bu da değişecek, Matmazel Cora. Beklemesini bilmek gerek.”

Ama olanağım yoktu. Yalan söylemek için moral ister.

“Doğrudur, yıllar insanın elini kolunu bağlar. Ama siz alışkanlığa boyun eğmemelisiniz, Matmazel Cora. Bakın, Madam Jeanne Liberman adında bir kadın bir öz savunma kitabı çıkardı, *Yaşlılık Diye Bir Şey Yoktur* diye bir kitap. Adının da belirttiği gibi, ‘Vecu’ dizisinde çıktı.* Bu kadın yetmiş dokuz yaşında bıçak kullanıyormuş. 1972’de *ayikido* kara kuşağıymış, *kung fu* yapmış, seksen iki yaşında savaş sporları yapıyor, inanmazsanız araştırabilirsiniz. *France-Soir* yazmıştı.”

Hâlâ ağlıyordu, ama gülümsüyordu da.

“Yaman herifsin, Jeannot. Çok çok da naziksin. Senin gibisine hiç rastlamadım. Çok iyilik ediyorsun bana. Umarım yalnızca gönüllü olduğun için yapmıyorsundur bunu.”

Gönüllülerin nesine bozuluyordu, bilmiyorum, ama gene hıçkır-maya başladı. Belki de şampanya durmuş, onu yalnız bırakmıştı. Elini sıktım.

“Matmazel Cora... Matmazel Cora...” dedim.

Başını omzuma koydu.

“Genç kalmak öyle zor ki bir kadın için...”

“Matmazel Cora, siz yaşlı değilsiniz ki. Bugün elimizde bulunan olanaklarla altmış beş yaş eski altmış beş yaş değil. Sosyal sigorta parasını bile veriyor. On dokuzuncu yüzyılda yaşamıyoruz artık. Bugün insanlar aya gidiyorlar.”

“Bitti, bitti...”

“Hiç de bitmedi. Kim bitmiş? Niçin bitmiş? Ünlü bir söz vardır hani, can çıkmadıkça umut vardır derler. Size yeni şarkılar yazdırmak gerek. Bir mutsuzluk daha çıkarırsınız.”

* “Vecu”, yaşanmış anlamına gelir. (ç.n.)

“Ben bundan söz etmiyorum.”

“De Gaulle seksen iki yaşında Fransa kralı oldu. Aşağı yukarı sizin yaşınızda olan Madam Simone Signoret de hangi filmde başrolü oynadı, biliyor musunuz? *La Vie devant soi* filminde.* Evet, altmış yaşlarında *La Vie devant soi*. Oscar bile aldı, böylesine gerçek işte! Yaşam hepimizin önünde, benim bile, oysa hiçbir iddiam yok, yemin ederim size.”

Sevgiyle bağırma basmıştım onu, kollarımı omzuna dolamıştım, öyle ya, bir sınırda durmak gerek. Hiç kimsenin kolu yeterince uzun değildir. Doğrusu iyi de oluyordu böylesi, tüm hayvan türleri yerine, tek bir kişiyle kalıyordum.

“Hiçbir şey imzalamış değilsiniz, Matmazel Cora. Size biçtikleri yaşta olmak için hiçbir yere imza koymadınız, onayınızı vermediniz.”

“İki olmak gerek,” dedi.

“İki ya da otuzarlık gruplarla, isteğe bağlı.”

“Otuzarlı gruplarla mı! Ne korkunç!”

“Bu işi otuzarlı gruplarla yapmayı radyo ve televizyon öğütlüyor, ben değil Matmazel Cora.”

“Sen neler anlatıyorsun, Jeannot? Öyle olmaz şey!”

“Bu işi herkes bireysel olarak, kendi başına yapsaymış, çorbaya dönermiş her şey. Bretagne’ın yarısını temizlemek gerekiyor.”

“Ha, sen deniz kirlenmesinden söz ediyorsun ...”

“Evet. Ben de gidip görmek istedim, ama her yerde birden olamam ki! Üstelik binlerce gönüllü yardıma gelmiş, beş bin de asker getirmişler.”

Bir kolumla omzuna sarılıyor, öbür kolumla da arabayı sürüyordum, ama sokaklar boştu, bir tehlike yoktu. Ağlamıyordu artık, ancak hâlâ sırlıslıklamdı boynumda.

Neredeyse hiç kımıldamıyordu, en sonunda rahat bir yer bulmuştu da yitirmekten korkuyordu sanki. Konuşup da rahatını kaçırmamak daha iyiydi. Kedilerin mırırmırlamaya başladıkları dakika-

* Yazarın Türkçeye *Onca Yoksulluk Varken* adıyla çevrilen ilk kitabı söz konusu. Türkçeye sözcüğü sözcüğüne “Yaşam önünde”, daha serbest olarak da “Buyur, yaşa” diye çevrilebilir. (ç.n.)

lardı bunlar. En haksızı, ondan söz ederken kocamış bir kedi diyecek insanların bulunması. Gece tüm ışıklar sarıdır, ama ben çok yavaş sürüyordum, o böyle istemiş gibi. Bir kadının böylesine gürültülü sustuğunu hiç işitmemiştim. Ben küçükken bahçeye bir çukur kazmıştım, buraya saklanıp başımın üstüne bir örtü çekerdim, karanlık olsun diye. İyiyimcilik oynardım böylece. Matmazel Cora'nın yaptığı da buydu, yüzünü boynuma gömüp belime sarılarak iyiyimcilik oynuyordu. Hayvansı bir şey. Bedensel sıcaklık yaratırsın, hiç fena olmaz. Böylesine yaşlı bir hanuma ilk kez sarılıyordum. Korkunç bir adaletsizlik var bu işte; açlık, susuzluk, uyku, kısacası geri kalan ne varsa hepsi için her şey öngörülmüş de doğa en önemlisini unutmuş sanki. Kara boşluklar dedikleri şey işte, bellek boşlukları, unutuş, oysa ışık göze, su susuzluğa, meyve açlığa karşılık verir. Şurasını da belirtmek gerekir ki, uysallığa, boyun eğmeye çok meyilliyiz, yaşlı bir kadın yaşlı bir kadındır, olmuş, bitmiş, kesin bir şeydir, üzerinde durulmaz bile. Korkunç bu benimsediklerimiz. Ben bile, Matmazel Cora'nın soluğunu ve yüzünü boynumda, kollarını belimde duydukça, karşılık veriyormuş gibi görünmemek için kaskatı duruyordum, kadıncağız altmış beş yaşında olduğu için rahatım kaçmıştı, ama ayıp be olur mu öyle, hayvanlara zulümdü bu benimki. Yaşlı dişi köpeğin olur da okşanmak için yanına sokulursa, bunu doğal bulursun, bir ayırım yapmazsın, ama Matmazel Cora bana sokulunca tiksinti duyuyordum, sanki sayısal durum nedeniyle bir kadın değil de bir herifti ve eşcinsel tiksintilere kapılmama neden oluyordu. Boynuma bir öpüş kondurunca, aşağının bayağısı bir herif gibi gördüm kendimi. Sanki farkına varırım diye korkan, kısacık bir öpüştü bu, ama benim tüylerim diken diken oldu, öylesine uysaldım her konuda, oysa ilk görev boyun eğmemektir, doğa böyle sayısal uzlaşmalardan, çeteleye geçirilmiş yılların sayısından, izin verilmemiş yaşlılıktan ve ölümden başka bir şey olmadığında doğaya karşı çıkmaktı ilk görev. Ben de ona dönmek, onu bir kadın gibi dudaklarından öpmek istedim, ama kasılıp kalmıştım, oysa Rusya'da erkekler bile tiksinsizsin dudaktan öperler birbirlerini. Şu var ki, çok eskilerden gelir onların bu huyu, ata kalıttır. Kalıtımsal hücreler. Chuck polis yöne-

timlerinin en kötüsü hücrelerdir der, hücre furgonları bunlar hep. Yurttaşlar silah başına diye bağırma boşuna, doğaya vızgelir, duvarlara yazı yazmak gibi bir şeydir. Öyle bir uysallık yadsımasına kapıldım ki, bizimki dikleşmeye başladı. Taksiyi durdurdum, Matmazel Cora'yı bir başkasıymış gibi kollarıma alıp dudaklarından öptüm. Onun için değil, ilke için. Bir tür çığlık ya da hıçkırık kopararak bütün bedeniyle yapıştı bana, umutsuzluğun adama neler yaptırtacağı belli mi olurdu.

"Yok, yok, yapma... Uslu dur..."

Gözyaşlarıyla, makyajla, şampanyayla, yaşamın geçerken bıraktığı ne varsa hepsiyle saçlarımı okşayarak biraz geriye çekildi, heyecanın etkisi altında on yaş daha yaşlanmıştı, görmemek için dudaklarımı dudaklarına yapıştırdım çabucak. Bu da duygusallıktı gene, hani şu kendisine bakan yavru fokun tepesinde elinde sopasıyla dikilen Norveçli ya da Kanadalı avcı fotoğrafı vardır ya, tıpatıp aynı bakıştı.

"Yok, Jeannot, yok, yaşıyım, çok yaşıyım ben... Olamaz artık..."

"Peki, buna kim karar vermiş, Matmazel Cora? Kim çıkarmış ya-sayı? Papa mı? Zaman iğrenç bir çöplük, yetti artık."

"Hayır, hayır... Olmaz..."

Gaza bastım. Üzerime atılmış, yüzünü omzumda saklıyordu, her soluk alışında havayla didişir gibiydi. Kocakarı kılığına sokulmuş bir küçük kız, nasıl, ne zaman, neden sokulmuş, anlayamayan bir küçük kız. Yaşlanmamak korkunç bir şey.

Şimdi usul usul ağlıyordu. Benden uzağa çekilmiş, karanlıkta ağlıyordu, her zaman olduğu gibi.

Gazete hücre sisteminde reform istemekte haklı.

Taksiyi kaldırıma çektim. Asansörde, "Suratım korkunç olmalı," diye mırıldandı.

Sonra müthiş bir şey yaptı. Altta kalmaması gerekiyordu, iyi biliyordum. Çantasını açtı, üç tane yüzlük çıkarıp bana uzattı.

"Al şunu, Jeannot. Masraf ettin."

Kahkahayı koyvermeme ramak kaldı, ama ne yaparsın, gerçekçi şarkılarına bağlıydı o. Belalılar, sustalılar, Afrika piyade birlikleri, Sidi bel-Abbès, sıcak kum ne hoş kokardı onbaşım. Fréhel'le Damia han-

gisini söylerlerdi bilmiyordum, ama öğrenecektim. Papelleri aldım. Matmazel Cora güven duyma gereksinimindeydi. Parayı aldığım sürece, kural işliyor dernekti. Ayağını sağlam yere basıyor demekti.

İşığı yakmasına bile zaman bırakmadım. Kollarıma aldım onu, hayır, hayır, hayır dedi hemen, sonra koca deli deyip bütün bedeniyle yapıştı. Üstünü çıkarmadım, böylesi daha iyiydi. Kucakladım, duvarlara toslaya toslaya yatak odasına götürdüm, yatağın üstüne attım, arada geri de çekmeden iki kez becerdim onu, yalnız onu da değil, hücre furgonları da içinde olmak üzere tüm dünyayı becerdim, çünkü buydu iktidarsızlık dedikleri. Bundan sonra, adaletsizlik de öfke de tümüyle çekip gitmişti içimden. Matmazel Cora bir süre daha inledi, sonra sessizliğe gömüldü. Bu iş olurken, var gücüyle adımı bağırp durmuştu, bir de sevgilim, sevgilim, sevgilim diyordu, yalnızca kişisel sanıyordu bu işi, oysa çok daha fazlasıydı. Sustuktan, kımıldamaz olduktan, soluğu iyiden iyiye azaldıktan sonra da sevgiyle kollarımda sıktım gene, dudaklarını arayıp durdum, bir de bilmem neden, Chuck'ın bir sözü takıldı kafama: Ortalık kurtarılacak İsa mezarlarıyla dolu. Karanlıktaydık, bu da Matmazel Cora'yı gençleştirip güzelleştiriyordu, kollarımda, ruhumda ve bilincimde on sekiz yaşındaydı. Kral Salomon'u düşündüm, seksen dört yaşında, başını dimdik tutarak olağanüstü açık görüşlü bir falcı kadına gidiyor, sınır diye bir şey bulunmadığını göstermek istiyordu. Matmazel Cora'nın bedeninin televizyondaki mazot denizinden havalanmaya çalışan batık kuş gibi kanat çırpıttığını duyuyordum. Hemen her yerde kıyım var az çok, ama her yerde birden olamam ki. Aradığınız numara yanıt vermiyor. Kamboçyalı kadınlar vızgelir bana, hepsini de beceremem ya. Marcel Kermody, yani eski Jeannot Lapin. Paris sokaklarında dünyadaki açlar için yardım toplanıyor. Chuck, Aldo Moro'yu öldüremezler diyor, fazla edebi olurmuş da. *Prima della Rivoluzione*.^{*} Türlerin yok edilmesinin bir gösteriden başka bir şey olmaması için fazlasıyla sinemasever olmak gerekir. *Jaws*'da ortalığa dehşet saçan bir köpekbalığı icat etmişlerdi, dehşeti bizden başka

* İtalyanca, "devrimden önce" anlamında. (ç.n.)

biri, bir köpekbalığı saçıyordu böylece, bir kez olsun biz sorumlu değildik. Kral Salomon çıkacağı katı şaşırılmış. Yüz milyon kat daha yukarıda olmalı, yüz milyon kez daha güçlü bir telefon santrali bulunmalıydı. Ama aradığınız numara yanıt vermiyor. Matmazel Cora'yı bir okşadım, bir okşadım ki, olacak gibi değil. Hemen el altında bulunan bir şeydi. Chuck, cesaretimizi yitirmemeliyiz, çünkü her insanda insani biri gizlenir, eninde sonunda çıkar ortaya, der. Sonra onun soyunmasına, giysisini çıkarmasına, çıplak kalmasına yardım ettim, ışığı açmasından sonra bile, böyle şeylerden korkacak göz yoktur bende. Az önceki kadar bile, yani oh evet sevgilim evet evet, şimdi evet evet seni seviyorum dediği sıradaki kadar bile berbat değildim. Bunlar daha çok yıkmıştı beni, hiç kimsenin olmayan ve her zaman bir yakınlık yaratan sözcükler yüzünden değil, gerçekten oynatmış olan o ses yüzünden. Hiç kimseyi böylesine mutlu etmemiştim henüz. Babam anlatırdı, işgal sırasında hiçbir şey bulunmazmış, ama "karada"* ne ararsan bulabilirmişsin! Bu işin yasadışı olduğunu, bir hak olmadığını göstermek için "karada" derlermiş. Sırtına yüklenmiş olan çetele tahtası nedeniyle Matmazel Cora'nın da hakkı yoktu, ama karanlıkta, yani "karada" mutluydu.

"Ne oldu? Neden gülüyorsun?"

"Hiç, Matmazel Cora, sizinle ben karaborsa yapıyormuşuz gibi-me geldi de..."

Sanırım, gülemeyecek kadar şaşkındı.

"Aldırmayın, Matmazel Cora, ben iyiyim, öyleyse gerisine boş verebiliriz."

"Sahi mi? Gerçekten iyi misin benimle?"

"Elbette."

Gene saçlarını okşadı.

"Seni mutlu ettim mi?"

O zaman iyice salaklaşmışım işte, çünkü iyi güzel de ne bu yani.

"Elbette, Matmazel Cora, elbette."

* "Kara", "karaborsa"nın kısaltılmışı olarak kullanılır. Daha sonra da anlatıcı "kara"yı "karanlık" anlamında kullanmakta. (ç.n.)

Gene biraz canlanır gibi oldu, bana kendisinden hoşlandığımı kanıtlamak istiyormuş gibi eliyle orama burama dokunmaya başladı, sonra da tümüyle verdi kendini bu işe, sinirli sinirli, paniğe uğramış da güven ihtiyacı duyuyormuş gibi. Güvene getirdim onu. Beğenildiğine kendini inandırmak isteyen körpe kızlar da hep duygulandırır insanı. Matmazel Cora'nın da deneyimi yoktu artık. Beceriksizce ve çok hızlı yapıyordu her şeyi, arkasından aynasızlar kovalıyordu sanki. Usulca açtım pergellerini, bu konuda yardıma hiç gereksinimim yoktur. Bir kadının sertleştirememekten korkması kadar adaletsiz bir şey yoktur. Bağlı oldukları pazarın yasaları nedeniyle kafalarına sokulan sakat görüşlerdir bunlar. Karanlıkta gene elini uzattı, benimki de yeni baştan sertleşmeye başladı, bekleyişi daha fazla uzatmamalıydım; kalkıp gidecek değildim, özür dilerim, şöyle bir uğramıştım diyecek değildim herhalde. Çetele tahtasını silemezdim, ama sırtına bir çetele tahtası yüklediler diye özür dilemesi, kendini suçlu bulması gerekmezdi. Doğanın hesap defterlerinde her zaman sahte bir şeyler vardır. Sahtecilik, sahtecilikten yararlanma, bunlar için de mahkemeler, yüksek mahkemeler olmalı. Bütün bunların estetikten başka bir şey olmadığını, sanatta kadının buruşuk bir cilt, pörsümüş bir kış, boşalmış göğüsler de taşımaya hakkı bulunduğunu, ama insan hakları bildirisi nedeniyle yaşamda bunun kendisine olsa olsa zarar verebileceğini söylerken, Chuck yerden göğe kadar haklı. Matmazel Cora dudaklarını dudaklarıma yapıştırdı, sonra canımın içi, sevgilim, güzel sevgilim benim diye fısıldadı, daha çok dokunaklı ve sıcak bir şeydi, bugünün hatunlarından hangisi böyle canımın içi, sevgilim, güzel sevgilim der adama? Nerede o şiir! Sonra, daha uzun bir süre ölü gibi kaldı öyle, ama hep elimi tutuyordu, uçup gitmeyeceğim konusunda güvene gelmek istiyordu sanki. Bilmesi gerekirdi ki, kaçma girişimleri bana göre bir şey değildi. Hep geleceğe dönük olan Kral Salomon gibi. Kral Salomon dosdoğru gözlerinin içine bakar geleceğin, elli yıl dayanacak bir takım bile yaptırdı, rahat rahat, korku nedir bilmez o, "Gelecek neler saklıyor bize kimbilir, bilinmez ki," derken hazla gülümser, öylesine güzel şeylerle doludur gelecek. Ortalık öylesine sessizdi ki, arabaların gürültüsü bile duyulmuyor-

du. Bazı bazı böyle kıyak anlar olur, hiç kimse hiç kimseyi düşünmez, dünyada barış başlamıştır. Her şey öyle sakin, öyle durgundu ki! Böyle bir an yaşadığım için gerçekten hoşnuttum. Turşum çıkmıştı yorgunluktan, bu da bunalıma bire birdi. Bedensel faaliyetlerin yararlarından söz ederler ya hani. Eğer her gün bir maden ocağının dibinde çalışsaydın derdi babam... Maden işçilerine yaptırılan iş küçümsenecek gibi değil doğrusu.

Banyoya gitmek için kalktı. Ne yaparsın, zaman zaman kaçınılmaz olur bu iş. Elimi uzatıp lambayı aradım, karanlıkta gitmesi için bir neden yoktu.

“Hayır, hayır, açma...”

Açtım. Hay Allah, onun bir suçu yoktu ki, ne diye suçluluk duyacaktı? Açtım. Kırmızı, turuncu, sarı, küçücük bir lambaydı bu, ama projektör de olsa gene sevgiyle bakardım ona. Zamanın çarkından geçti miydi, on sekizlik yavruyu göremezsın hiçbir zaman, zaman gibi iyi kılık değiştirenini hiç görmedim ömrümde.

“Bana böyle bakma, Jeannot!”

“Neden? İnsan haklarına yasak mı kondu?”

Göstermemesi gereken bir şey varsa, o da göbek altıydı. Tümünden griydi. Birkaç saniye süresince çakallayamadım, sonra anladım ki kıllarını boyamamış, öyle gri bırakmıştı, çünkü böyle bir şeye inanmıyordu artık. Nasıl olsa, hiç kimse görmeyecek diye düşünüyordu.

Bir sıçrayışta kalkıp kollarıma aldım onu, azıcık salladım. Sonra gidip işedim. Banyoyu ona bıraktım, çantasından bir sigara alıp gene yatağa uzandım. Çok rahattım. Pek de dişiçeydi Matmazel Cora’nın yatak odası. Akıllı karalı, kocaman bir kuklası vardı, yataktan düşmüştü. Kaldırdım. Her yana bükülebiliyordu. Duvarlarda çiçek resimleri ve hediyelik eşya vitrinlerinde görülen türden şeyler vardı. Bir koltukta tüylü kumaştan bir kaola kolları açık duruyordu. Kedili, ağaçlı gerçek tablolar vardı, bacak kaldıran kızlar arasında bir yönetmen fotoğrafı vardı, ‘Kocamanıma’ diye imzalanmıştı. Raimu’nün, Henri Garat’nın, Jean Gabin’in fotoğrafları vardı, Jean Gabin’i *Yanık Gönüller*’den tanıdım. Yatağın karşısındaki duvarda iki ayna arasında, Matmazel Cora’nın nar çiçeği kadife çerçeve içinde büyük bir fo-

toğrafi vardı. Ne kadar genç, ne kadar güzelmış o zamanlar! Kolaylıkla tanınıyordu, bir aile havası vardı. Nice heriflere ah çektirmişti, ama sonunda ben kapmışım onu.

Küçük başucu lambası tatlı ışıyla içimi rahatlatıyordu. Sık sık söylemişimdir Tong'a, böyle şeyler hiçbir işe yaramazmış gibi davranacak yerde, bizim kümesi düzeltmek için bir şeyler yapabildik. Mağazalarda güzel lambacıklar görüp duruyoruz, kendimizi bunlardan yoksun bırakmamız için hiçbir neden yok.

Matmazel Cora dönüyordu. Nağmeli bir pembe sabahlık vardı üzerinde. Yatağın kıyısına oturdu. Kendimizi kanıtlamak için el ele tutuştuk.

Makyajını çıkarmıştı. Başka kadınlarınkinden farklı değildi yüzü. Hatta şimdi daha iyiydi, makyajsız olunca daha bir güven vericiydi. Her şey görülüyordu. İmza çakılmıştı. Yaşamın en sevdiği şey, millete imza vermektir.

"Bir şey içmek ister misin?"

Haydaa, korkarım elma sırası getirecekti gene.

"Bir Coca-cola'nız varsa..."

"Yok, ama gelecek sefere olacak, söz sana..."

Biraz sustum. Kuşkusuz, gene gelecektim onu görmeye. Gelmek için bir neden yoktu. Dost kalacağımızı umuyordum.

"Biraz elma sırası içmez miydin?"

Onun için dinsel bir dalgaydı bu anlaşılan.

"Memnunlukla, teşekkürler."

Matmazel Cora mutfaktayken birden sıkıntı bastırdı. Her şeyi bırakıp tüymek isteği, neye yarar acaba?

Banyoya gidip musluktan su içtim.

Odaya döndüm, Matmazel Cora bir tepside elma suyu şişesi ve iki bardakla karşımdaydı. Bardakları doldurdu.

"Göreceksin, Jeannot, yürüyecek bu iş."

"Benim tasarılarla işim yok, Matmazel Cora."

"Hâlâ birçok dostum var. Çok adam tanırım. Ama ders alman gerekecek, şan, biraz da dans. Diksiyona gelince, elimizi bile sürmeyeceğiz. Tam gereken var sende, biraz külhan, biraz tırlak... Tam sokak

işte. Seni bugün sinema ve televizyonda gördüklerimizle karşılaştıranlar büyük bir şansın olduğunu hemen anlayıverirler. Lino Ventura var ya, o da pek genç sayılmaz artık. Şarkıcılara gelince, hiçbirinde şöyle gerçek bir erkek suratı yok. Boş bir yer var. Tam doğasın sen.”

Beni yitirmekten korkuyormuş gibi, bir türlü susmak bilmiyordu. Yapılacak ilk şey, oyuncu yıllığına bir fotoğrafımı koydurmaktı. Bu konuyla ilgilenecekti.

“Biriyle ilgilenmek, onu bir yıldız yapmak istemişimdir hep. Göreceksin.”

“Bakın, Matmazel Cora, bana güvence vermenize hiç gerek yok. Umurumda bile değil. Öylesine umurumda değil ki, düşünemezsiniz bile. Oyuncu olmak istemediğimden değil ki benimki, öncelikle kendi kendim olmak istemiyordum ben, hep gereğinden fazla gelir. Hem ben önce...”

Ben sizinle ilgileneceğim diyecektim, ama fazla bakıcılık kokacaktı. Kalktım, hemen korkuya kapıldı, belki de son kez görüyordu beni. Hiçbir şey anlamıyordu. Hiç ama hiç. Korunma içgüdüğü dedikleri budur işte.

“Matmazel Cora, sizden hiçbir şey istemiyorum. Size bir şey söyleyeyim mi? Kendi kendinize karşı nazik değilsiniz.”

Eğildim, bir öpüş kondurdum, salakça bir öpüş, hafif mi hafif, daha konar konmaz havalanıveren. Bir an üzerine eğilip sevgiyle baktım. Hiçbir şey anlamıyordu Matmazel Cora. Kişisel sanıyordu bu işi. Bunun bir aşk edimi olduğunu bilmiyordu.

“Allahaismarladık, Matmazel Cora.”

“Güle güle, Jeannot.”

Kollarını boynuma doladı.

“Hâlâ inanamıyorum,” dedi. “Bir kadın için en zor şey sevgisiz yaşamaktır.”

“Herkes için öyledir, Matmazel Cora. Sevgi yoksa, aramızda kırışmamız gerekir. Anneler işte bunun için onca sevgi gösterir çocuklarına, ileride iyi anıları olsun isterler.”

Şöyle bir kaldırıp bağırma bastım onu. Bu iş bende otomatik olduğundan, gene dikiliverecek diye korkuyordum, gene sevişecek olursam, duygusallıktan kaçınmak için böyle yaptığımı sanacaktı.

“Beni öyle mutlu ettin ki, Jeannot... Ben de seni mutlu ediyor muyum azıcık?”

“O da söz mü, elbette mutlu ediyorsunuz, yüzünüze bakmak yer tutar bunu anlamak için.”

Onu yatağın üzerine bırakıp çıktım.

Düşünüyordum ki, birini daha çok sevmek için ille de sevmek gerekmiyordu.

XIX.

Çıktığımda saat sabahın altısıydı, karşıda küçük bir kahve vardı, yeni açılıyordu. Dazlak kafalı patron insana söyleyecek hiçbir şeyi bulunmayan türden bir herifti. Günaydın dedim, yanıt bile vermedi. Üst üste üç kahve içtim, dik dik bakıp durdu. Tuhaf doğrusu, daha ilk bakışta benden gıcık kapmaya başlayan herifler öyle çok ki. Hiç kuşkusuz, kendimi gösterme başarımın sonucu. Eli silahlı dedikleri türden bir gülümsemenin ardına çekilip gardımı alırım hemen. Chuck, kendilerinde bu kadarı da bulunmayan adamların hoşlanmadıkları bir fiziğim olduğunu söyler. Belki de sırf doğal uzlaşmazlık yüzünden böyle oluyor. Patrona borcumu sordum, hem de iki kez, ama yanıt vermedi. Ben de ondan gıcık kapıyordum, hele geçirdiğim geceden sonra. Kulaklarının üzerinde iyice yağlanmış azıcık saç, ak bir gömleği, mavi bir önlüğü vardı, dostluğa gereksinimim bulunduğunu anlıyormuş gibi tezgâhın öbür başına gitmişti. Bu gönüllü özelliğim nereden geliyor, bilmem, en az kalıtımsal yanımda bu. Babam hep zımbalamakla geçirmiş ömrünü, annem de zımbalanmakla. Chuck’a bakılırsa, kurtarıcı kompleksi varmış bende, bu da bağışlanır özelliklerden değilmiş, bakarsın birini öldürebilirmişim.

Kasanın yanında transistörlü bir radyo duruyordu, eğilip açtım. Patron gözlerini dikip suratıma baktı.

“Özür dilerim, sormadan açtım,” dedim. “Ama sahillere vuran hidrokarbür yüzünden böyle yaptım. Ben Bröton’um. Bir de babam var orada, kendisi martıdır. Bir kahve daha lütfen.”

Mesrine'mişim* gibi hemen verdi kahveyi. Radyo sunak adalarda kuşların iyice hapı yuttuklarını bildirdi, daha bir iyi buldum kendimi, hiç değilse yapılacak bir şey kalmıyordu böylece. Bana gereksinim yoktu artık. Of. Bir kaygı eksilmişti işte. Yoko bizim evde ejderhayı yere seren bir ermiş Georges resmi iğnelemişti duvara, ama onun bütün derdi Güney Afrika'ydı. Biraz daha az bencil olsaydım, bütün hepsinin başıma açtığı sıkıntıya boşverip çıkardım işin içinden.

Patron beni öyle bir yargılıyordu ki, transistörü alıp giderek onu haklı çıkarmak geldi içimden, kimilerinin öyle gereksinimi vardır ki haklı çıkmaya. Ama düşünmekle yetindim, güldüm. Son kahvenin de parasını ödedim, çıktım, gıcık kapacağı kimse kalmadı böylece. Altı buçuk olmuştu, taksiyi Métary Sokağı'na, garaja götürdüm. Yedide Tong gelip alacaktı. Solex'imi alıp Buttes-Chaumont'a, Calé Sokak, 45 numaraya, avluya bakan beşinci kata çıktım. Amiens'ten gelince buraya yerleşmiştik, yaşamımın on sekiz yılında buralarda sürtmüştüm. Babam bana hiç benzemez, onu nereden peydahladım, bilmem. Yaşamının kırk yılı süresince metro bileti delmişti babam. Kimileri vardır, metroya binerler, oysa metro babama binmişti. Bizim oraların şu güzel suratı vardır onda, ak saçlı, ak bıyıklıdır. Kimileri altmışından sonra güzelleşir böyle.

Kapıyı ev kıyafetiyle açtı. El sıkıştık. Kökümünden çok ötelere düştüğümü bilir. Onun için çalışma onuru, siyasal programlar, temel sorunlara yönelik tartışmalar önemlidir. Yaşlılık bir toplum sorunudur babama göre, ölüm de doğal bir olgu.

"Ee, Jean, keyifler nasıl?"

"Fena değil. Sıyrıyoruz işte."

"Gene taksicilik mi yapıyorsun?"

"Şurada burada bazı ufak işler de oluyor."

Bana kahve ısıttı, oturduk.

"Daha ne var ne yok? Gene arkadaşlarınla mı oturuyorsun?"

"Evet, arkadaşlarımla."

"Yaşamına bir kadın girmeli artık."

* Mesrine, Fransa'nın o yıllarda "bir numaralı halk düşmanı" ilan ettiği ve polis tarafından vurulan banka soyguncusu. (ç.n.)

“Yaşamımdaki tek kadın şöyle böyle altmış beşini devirmiş bir hanım. Eski bir şarkıcı. Artiz olmama yardım etmek istiyor.”

Onu üzmemek değildi düşüncem, yönümü bulmak için yüksek sesle söylüyordum bunları. Belki de gerçekten pis bir işti Matmazel Cora’yla aramdaki. Benim yaşımdaki herifler hemencecik anlar her şeyi. Babama güvenim vardı. İlkeleri bilirdi. Anadan doğma sendi-kalıydı.

“Takma kafana, artist olacak değilim,” dedim.

Mutfak masasına oturmuştuk, pencere karşıdaydı, avluya bakıyordu ve her şey kül rengiydi, ama onun suratı daha da kül rengi olmuştu.

“Yani yaşlı bir kadının parasını yiyorsun.”

“Hayır. Seni haklı çıkarmak için evet desem daha iyi olur, ama hayır. Arada sırada birkaç kuruş sıkıştırıyor avcuma, ben de alıyorum, ama sırf ona yardım olsun diye. Çok romantik bir kadın. İyiçe şarkılarına kaptırmış kendini, kürek, giyotin, Afrika piyade birlikleri, lejyonlar, ipikırık delikanlılar. Repertuarı kendinden de yaşlı. Biliyorum, garibine gidecek, ama cebime mangırı sokuşturup da sesimi çıkarmadığımı görünce güvene geliyor. Eskiden gerçekçi dedikleri şarkılar işte. İpsizler, çocuklu fahişeler, daha ne istersen. Cora Lamenaire’miş adı, gençliğinde metro afişlerinde görmüşsündür belki. Aşağı yukarı aynı yaştasınız.”

Kocaman bir köy ekmeği almıştı önüne, kesmeye başladık ağır ağır, çok düzenli dilimler kesti, güvenli, bildik bir şeye sığınmak istiyordu. Ekmeği hep o keserdi evde. Annemin gidişinden sonra ilk anımsadığım şey bu. Bana annemin bizi bıraktığını söylemiş, sonra yavaş yavaş, güzel, düzenli dilimlerle köy ekmeği kesmeye başlamıştı.

“Özel olarak bunu söylemek için mi geldin bana? Yaşlı bir kadının parasını yediğini söylemek için mi?”

Ekmeği, dilimleri ve bıçağı mavi kareli muşambanın üzerine bıraktı.

“Uzun süredir görüşmemiştik, ben de anlatıyorum işte.”

“Sabahın yedisinde gelip anlatmak gereksinimini duyduğuna göre, bu iş için kemiriyor demektir.”

“O da var.”

“Başka bir derdin yok mu bari?”

“Hayır, hiçbir şey yok.”

“Polis peşinde olmasın?”

“Şimdilik değil. Bu işi yaşlılara saldırı saymaya başlamadılar daha.”

“Bırak soytarılığı.”

“Doğru, iyice ipin ucunu kaçırdım da onun için söz ediyorum bu kadıncağızdan. Senin kuralların, ölçülerin var hâlâ. Mangırla hiçbir ilgisi yok bunun.”

“Sen kendine bağışlatıcı nedenler arıyorsun. Değmezdi.”

“Ne yapalım, kocakarılardan hoşlanıyorum; anlaşılan bu da benim sapıklığım.”

Sustu, elleri kalçalarının üzerinde, gözleri masadaki sağlam ve dürüst ekmeğe dikili. Müthiş bir şeydi doğrusu, altmış yaşına gelmiş bu apak adam yaşlıların sevillebilmesine akıl erdiremiyordu!

“İnsan böyle başlar işte, sonra da postanelerde silahlı saldırıyla bitirir işi. Sabahın bu saatinde, birdenbire beni görmeye geldiğine göre, bunu da yapıp yapmadığından emin değilim.”

Gene şu hoş duygu doldu içime. İçimde yükselip beni ısıtıyor, sonra da gülümsemeye dönüşüyordu.

“On dakika zaman ver bana, sonra polis çağır.”

Sevgim vardı ona, güvenli, sağlam, dürüst köy ekmeğine de sevgim vardı, ama açıklamaya değmezdi; ne yaparsın, soluk alır gibi sevdin mi solunum hastalığına tutuldun sanıyorlar.

XX.

Bizim kümese döndüm. Duvarda ejderhayı yere seren ermiş Georges’u saymazsak, hiç kimse yoktu. İkinci kata, benim oraya tırmanıp öylece kaldım, ayaklarım sarkık, başım ellerimin arasında, başladım kendimi aramaya, sorular sormaya: Neredeydim, ne yapı-

yordum, nereye gitmeliydim, peki niçin başka yere değil de oraya gitmeliydim? Bir de nasıl düzene girerim, bu gönüllü huyumdan nasıl sıyrılırım diye soruyordum kendi kendime, yoksa bu iş manas-
tırdı bitecekti.

Belki de babam haklıydı, yalnızca “toplumsal” vardı. O zaman önlemlerini alıp sıyrılabilir, çıkışta da, özür dilerim, yapılacak hiçbir şey yok artık dersin, olanaksızın alanındayız artık. Kral Salomon’un oraya adımıımı bile atmamalıydim. Yaşlılarla düşüp kalkmaya hiç mi hiç başlamamalıydim, gençlere kötü örnek oluyor. Chuck’ın sözlü-
ęn alıp *yaşlılık*’ı aradım. Buldum: *İnsan yaşamının son dönemi, ol-
gunluk dönemini izleyen ve dşknlik olgusuyla belirlenen yaşam ağı.* Sonra tutup *dşknlik*’ aradım, o çok daha kötüydü. Eşiklerinden açmadan, uzaktan sevmeliydim onları. Ama nerede, ben işe sonun-
dan başlayarak bir aşk serüveni yaşamaya kalkışmıştım.

Sözlüğü her zamanki yerine bıraktım. Chuck benim sözcüklerle bağıntıma çok ilgi gösterir. Sözlüğü açıp da karıştırmaya başlamaya-
göreyim, zevkten dört köşe olur.

“Uzaklaştırmak için yapıyorsun sen bunu. Aralanalım amacıyla yapıyorsun.”

“Ne demekmiş o?”

“Arayı açmak, sana dokunan, seni korkutan şeyden uzaklaşmak istiyorsun. Bu seninki bir tür zsavunma. Bunalım bastırdı mıydı olayı sözlükteki kuru durumuna indirgeyip uzaklaştırıveriyorsun. Soğutuyorsun onu. Örneğin, gözyaşları. Diyelim ki gözyaşlarını uzaklaştırmak istiyorsun, sözlüğü açıp bakarak bitiriyorsun işi.”

Gidip koca Budin’i aldı.

“Gzyaşi: Gz bezlerinde salgı artışından kaynaklanan, gözle grlr, duru ve tuzlu su damlası. Sözlükte tüm gzyaşi bu işte. Bu da yaman kaçırır gözyaşlarını, değil mi? Bu seninki bir stoacılık arayışı. Senin istediğin stoacı olmak. Duyarsız. Kollar kavuşturulmuş, bakışlar so-
ęuk ve yukarıdan, hadi eyvallah, kusura bakmayın, çok uzaktan g-
ryorum hepinizi, bir tür sıfır gibi görüyorum. Her şeyi küçültmek için yapıyorsun sen bunu.”

Chuck'ın benim sırtımdan incelemelere girişmesine aldırdığım bile yoktu, o da yaşamak gereksinimindeydi.

Ben öyle bacaklarımı sarkıtıp ayaklarıma bakarken, üstünü değiştirmek için eve döndü. Bütün gece SOS'te nöbet tutmuştu. Hep böyledir, en çok geceleri telefon ederler. Kazıktan bir umutsuzluk işareti olarak sarkıyor olmalıydım ikinci kattan, zoolojik bir ilgisizlikle baktı bana. Gözlüklerinin ardından bakarak adamı uzakta tutmakta onun gibisi yoktur.

"Neyin var senin, tosunum?"

"Ne olacak, dün gece Matmazel Cora'yı becerdim."

"Ya!"

Öyle bir "Ya!" deyişi vardır ki, deme gitsin, hiç mi hiç şaşmamıştır, hiçbir tavır almamıştır, ne güzel ne çirkindir duyduğu, ne iyi ne kötüdür, ne büyüklük ne yığıtlıktır. Hep her şeyi görmüş geçirmiş ayaklarına girer bu herif, yirmi beşinde değil de on ikisindedir sanki.

"Evet. Ona atladım."

"İyi ya, bunda kafayı takacak ne var, anlayamadım, tosunum. Onu canın çekti ve..."

"Hadi be, hiç de canım çekmiyordu."

"Öyleyse aşkından yapmışsındır."

"Evet, ama o kişisel bir aşk sanıyor bunu."

Chuck kaşlarını çok yukarılara kaldırıp gözlüğünü düzeltti, bu da ilgi duyduğunu gösterme yolunda gidebileceği en son noktaydı.

"Ya!"

"Evet, ya! Anlamadı."

"Sen de açıklasaydın."

"Bir kadına kendisini genel olarak düzdüğünü açıklayamazsın."

"Olanı biteni kibarca söylemenin her zaman yolu bulunur."

"Kibarcaymış, dalga mı geçiyorsun sen? Sırf daha gençleri, daha güzelleri var diye bir kadını sevmeme yolunu seçmekten daha aşağılık şey yoktur. Ortalıktaki adaletsizlik yeter de artar bile, daha fazlasına ne gerek var! Chuck, ben Matmazel Cora'yla kişisel olarak yapmadım bu işi, adaletsizlikle kişisel olarak yaptım. Gene gönüllülüğüm tuttu."

“İyi ya, düzmüşsün işte, bu yüzden ölecek değil herhalde.”

“Yapmamalıydım. Başka türlü de yapabilirdim bu işi.”

“Nasıl yani?”

“Ne bileyim ben, sevecenlik göstermenin başka yolları da var.”

Chuck’ın kafasında en az üç kat saç vardır. Bir doksan gelir, öylesine uzundur, ama göğsü içeri çöküktür, bacakları da turna bacakları gibi incedir. Sporculuğa yatsaydı, profesyonel basketçi olabilirdi.

“Ben burnumu boka soktum, Chuck. Bir süre Fransa’dan ayrılırsam hiç fena olmaz belki; bir özrüm bulunur böylece. Bu işi onun düşündüğü biçimde sürdürmek niyetinde değilim, ama kesip atamam da, çünkü yaşlı olduğunu sanır o zaman. Bir anlık bir duygu sonucu düzdüm onu, hepsi bu.”

“Dost kalabilirsiniz.”

“İyi de nasıl açıklayacağım bunu? Ne söyleyeceğim? Hemen yaşlılığa bağlar bunu.”

Chuck konuştu mu Amerikan ağzıyla konuşur, böylece her söylediği farklı ve yeni görünür.

“Yaşamında başka bir kadın bulunduğunu anlatırsın ona, Matmazel Cora, sen aklımı başımdan aldın, ama öteki bunu öğrendi, yaşamımı cehenneme çevirdi dersin. O da senin keskin bir zampara olduğunu sanır.”

“Sen benimle dalga mı geçiyorsun? Ha, söyledin de aklıma geldi, aşığı indirilecek çöpler var. Bugün sıra sende.”

“Biliyorum. Palavra bir yana, senin yapacağın tek şey, bu işi cinsel alanın dışına çıkarmak. En iyisi, ikiniz de duygusal düzleme yerleşin. Arada sırada onu görmeye gidersin, elini tutarsın, gözlerinin içine bakarsın, Matmazel Cora, seni seviyorum dersin.”

Gülümsedim.

“Ulan Chuck, bazı bazı suratını dağıtmak geliyor içimden.”

“Evet, bu güçsüzlük duygusunu iyi bilirim.”

“Ne yapayım diyorsun?”

“Belki de o seni bırakır. Bir daha böyle bir duyguya kapılacak olursan, sokağa çık, serçelere ekmek kırıntısı at.”

“Tamam, tamam, anlaşıldı.”

“Bir kadına acıyıp da onu düzmeye kalkmak şeytanın aklına gelmez.”

Zor tuttum kendimi. Evet, gerçekten zor tuttum kendimi.

“Acıdığımı için düzmedim onu. Aşkımdan düzdüm. Bunun ne demek olduğunu çok iyi anlarsın, Chuck. Aşkımdan yaptım ben, ama bunun onunla hiçbir ilgisi yok. Sen de çok iyi bilirsin ki, bende genel bir şeydir bu.”

“Evet, bilirim, insanlık aşkı,” dedi.

Yataktan atlayıp dışarı çıktım, daha fazla dayanamazdım. Merdivenden geri döndüm birden. Chuck lavabonun üzerine eğilmiş, dişlerini yıkıyordu.

“Tosunum, sana bir şey soracağım,” dedim ona. “Görüp geçirmiş, sonunda zevzekliğe ulaşmış bir herifsin. Son noktayı koymuşsun. Her şeyle hiçbir şeyle aynı olduğu sonucuna ulaşmışsın. İyi de, söyler misin bana, iki yıldır Sorbonne’da ne bok yiyorsun? Hiç kim senin sana öğretebileceği bir şey yok. Bütün bunlar neye yarıyor o zaman?”

Masanın üstündeki fotokopi edilmiş ders ve not tomarını alıp pencereden dışarı fırlattım. Chuck kışına çomak sokulmuş gibi ulumaya başladı. İk kez heyecanlandırmıştım onu. Bunu görünce yumuşadım. *Fucking bastard* ve *son of bitch* diye uluyarak merdivenleri dörder dörder indi, ben de kâğıtlarını toplamasına yardım ettim.

XXI.

Saat ona geliyordu, kalkıp kitapçıya gittim. Aline oradaydı. İçeri girdiğimi görünce, hemen bir sözlük aramaya gitti. Her kıvıldaışında güzel güzel kokuyordu. Sözlüğü aldım ya istediğim sözlük değildi.

“Bir tıp sözlüğünüz yok mu acaba?”

Bir tane getirdi. *Aşk’a* baktım, ama yoktu. “Burada yok,” dedim.

“Neyi arıyorsunuz?”

“Aşk’ı arıyorum.”

Onu güldürmek istemiştim, çünkü insan bir şeye gülerse o kadar ciddi değil demektir. Ama öyle kolaylıkla faka bastırılacak kızlardan değildi. Yüzümden okunuyor olmalıydı. Bu yüzden hasta olduğum yüzümden okunuyor olmalıydı. Bakın, ben hiç mi hiç sevmediğim bir kadını seviyorum, bu da onu çok daha fazla sevmeme neden oluyor, bana bunu açıklayabilir misiniz, demek istiyordum ona. Söyleyemedim, karşındakini yeterince tanıyıyorsan kolay kolay gülünç olamazsın.

"Aşk'ı tıp sözlüğünde bulamazsınız. Genel olarak insan ruhunun doğal bir eğilimi olarak görölür."

Ben de gülmedim. Gene Robert'i aldım.

O da yararlınsın diye yüksek sesle okudum:

"Aşk, kendinden başka birinin iyiliğini isteme eğilimi... Görüyorsunuz işte, hiç de normal değil."

Susuyor, yüzüme elden geldiğince alaydan uzak bir bakışla bakıyordu. Bunun bende dinsel bir şey olduğunu düşünmeyeceğini umuyordum. Makyaj bile yapmayan koca bir sarışın kız.

"Daha büyük bir sözlüğünüz bulunur mu acaba?"

"Hiç kuşkusuz, bu biraz özet," dedi. "Genel kullanım için. Her zaman el altında bulundurmak için. Gereklikçe."

Ben de Chuck gibi, "Ya!" dedim.

"Çabukluk bakımından. Altı ciltlik Büyük Robert var, on iki ciltlik Evrensel Ansiklopedi de var. Var daha birkaç tane."

"Gerekince başvurmak üzere evinizde mi, yoksa yalnızca burada mı?"

"Güldürmeyin beni... Adınız neydi?"

"Marcel. Marcel Kermody. Tavşanlar arasında da Jeannot derler."

"Gelin benimle."

Dipte bir odaya götürdü beni, duvarlar silme sözlükle doluydu. Bir uçtan bir uca sözlükle.

Birbiri ardından bütün *a* harflilerini alıp ciltleri önüme, masaya koydu. Koymaktan çok attı. Handiyse sertçe. Öfkeli değildi, hayır, yalnız biraz sinirliydi.

"Arayın."

Oturup aramaya başladım.

Aline beni yalnız bıraktı, ama arada bir geri geliyordu.

“Nasıl, mutlu musunuz? Aradığınızı buldunuz mu? Yoksa başka sözlükler de vereyim mi?”

Saçlarını çok kısa kestirmişti, bu da gerçekten savurganlıktı doğrusu. Hoş oluyordu bakması. Gözleri açık kestane rengiydi, keyifliyen kehribara çalışıyorlardı.

“Vay!”

Parmağımı üzerine bastırmıştım.

“Burada toplam dört sayfa *aşk* var.”

“Evet, küçültmüşler,” dedi.

İkimiz de güldük, gırgır olsun diye.

“Örnekler de veriyorlar, böylece gerçekten var olduğunu kanıtlamak istiyorlar,” dedim.

“Bakın. Resimde, *aşk: Yapıştırıcıyı tuvale yedirmekte kullanılan bir tür ince tüy.*”

Bu kez gerçekten, her türlü kederden uzak bir biçimde gülüyordu. Memnundum, bir kadını mutlu ediyordum gene. Duyduğuma göre, Sovyet Rusya’da soytarı okulları varmış, yaşamasını öğretirlermiş adama.

İlk hızıyla sürdürdüm atılımımı:

“*Aşk: Duvarcılıkta, alçının parmaklarda bıraktığı bir tür kayganlık...*”

Öyle bir gülüyordu ki, gerçekten toplumsal bir yararım bulunduğunu sezinliyordum.

“Olamaz... İşletiyorsunuz beni...”

Littré’yi gösterdim.

“Buyrun, kendiniz okuyun.”

“*Aşk: ...alçının parmaklarda bıraktığı bir tür kayganlık...*”

Gülmekten gözlerine yaşlar dolmuştu.

Bense her yola başvuruyordum:

“*Kafeste **aşk**: Botanik terimi. Şahincilik terimi: **Aşk**la uçmak, köpeklere destek sağlamak için serbestçe uçan kuşlar için kullanılır...*”

“Olamaz!”

Parmağımı üstüne bastırdım.

“Kendiniz bakın... köpeklere destek sağlamak için. Bir de şuna bakın: *Dişil durumda **aşk** yalnız şüirde tekildir...*”

Daha aşığıda da *ne acının güzeline rastlanır, ne aşkın çirkinine* sözü vardı, ama bunu kendime sakladım, yüksek sesle okumadım, Mat-mazel Cora'ya karşı kabalık olurdu.

"Hangisini yeğliyorsunuz? Alçının parmaklar altında bıraktığı bir tür kayganlığı mı, yoksa yapıştırıcıyı tuvale yedirmekte kullanılan bir tür ince tüyü mü?"

"Gerçekten çok tuhaf," dedi, ama gittikçe keyfi kaçıyordu.

"İşte böyle, bizim meslekte komikliğin etkisi çok önemlidir."

"Ne iş yaparsınız?"

"Soytarı okulunda okuyorum."

"Ya! Böyle bir okul bulunduğunu bilmiyordum."

"Olmaz olur mu! Ben yirmi beşinci yılındayım. Ya siz?"

Bakışları dostlukla dolup taşıyordu.

"Yirmi altıncıda," dedi.

"Bir hanım dostum da altmış beşinde, bir başka dostum, pantolon kralı Mösyö Salomon'sa seksen dördünde."

Bir an duraladım, inanır görünmek istemiyordum.

"Birlikte bir soytarı numarası yapabilirdik belki. Yarın akşam olur mu?"

"Önümüzdeki çarşamba eve gelin. Birkaç dostum gelecek. Spagetti yiyeceğiz."

"Daha erken olamaz mı?"

"Hayır, olmaz."

Üstelemedim. Spagettiye pek sevmem.

Bir kâğıt parçasına adresini yazdı, çıkıp gittim. Herhalde fark etmişsinizdir, gitmek benim en gözde deyimimdir.

XXII.

Dışarıda gene zorlu bir sıkıntı bastırdı, geçerli bir neden de vardı hani. Sözlükte kendimi bulmuştum. Bunu kıza söylememiştim, ille de beni anlasın demiyordum, cesaretini kırmaktan korkuyordum. Ama sözlükte kendimi bulmuş, bir dahaki seferde kolayca tanımak

için de ezberlemiştim. *Aşk: Kendinden başka birinin iyiliğini isteme ve kendini ona adama eğilimi.* Kendi kendimin bir numaralı halk düşmanı oluvermişim gibi sıkıntıya gömüldüm. Bu kadarla kalsa gene iyi. Kendinden başka birinin iyiliğini isteyip kendini ona adamakla da bitmiyordu bu iş bende, olanaksızlığın bu kadarı bol bol yeterdi, ama ben hiç mi hiç tanımadığım herhangi bir balınayı, büyük Bengal kaplanlarını, Bretagne'daki martıları, Matmazel Cora'yı, belirsizlik ve beklenti içinde bulunan Mösyö Salomon'u da dert ediyordum. Ama bir tanım daha vardı ki, papazların gırtlığına sarılan frengi gibi yapışivermişti gırtlığıma. *Aşk: Herhangi bir değere çıkardan uzak, derin bağlılık.* Hangi değer, orasını söylemiyordu alçaklar. Bu durumda, babamızın evine dönüp sağına oturmak ve o güzel, sağlam, dürüst, emektar köy ekmeğine saygı göstermek daha iyiydi. *Herhangi bir değere çıkardan uzak, derin bağlılık...*

Hemen geri döndüm kitabevine. Değer yıllar yılı beklemezdi öyle. Hemen şimdi bulmam gerekirdi, iyi arayacak olursam *a* ile *z* arasında, şöyle böyle iki bin sayfa arasında bulabilirdim onu, hiç kuşku yoktu.

"Küçük Robert'i unutmuşum."

"Alacak mısınız?"

"Evet. Araştırmalar yapmak zorundayım. En kocamanını, on iki ciltliğini alsam daha iyi olurdu. Aradığın bir şey oldu mu kesinlikle bulursun onda. Ama acelem var, bunalım tetikte bekliyor. Bu nedenle, daha iyisini alıncaya kadar küçüğünü alıyorum."

"Evet, anlıyorum," dedi. "Bir sürü şey var ki, sonunda gözden yitiriyor insan, bu durumda sözlük yararlı oluyor, gözden yitirilenin hep var olduğunu anımsatıyor."

Benimle kasaya geldi. Öyle bir yürümesi vardı ki, gözlere bayram ettiriyordu. Yazık ki, saçları kısaydı, ne diye kesiyordu sanki, ne kadar kadınsı olursa, o kadar iyidir. Şu var ki, saç daha az olunca, boyun daha çok oluyordu, boynu da çok hoşuma gidiyordu; ne yaparsın, her şey birden olmaz ki.

"Çarşamba sekiz buçukta, unutmayın."

"Sekiz buçuk, spagetti, dostlarınızı atlatacak olursanız, bundan hiç rahatsız olmam, merak etmeyin."

İkimiz de güldük, gene gırgır olsun diye.

Solex'ime atlayıp dosdoğru Mösyö Salomon'a gittim oradan, bakalım hâlâ duruyor muydu? Sabahları uyandığında, her yeni gün güzel bir sürpriz olmalı onun için. Bilmiyorum, insan hangi yaşta gerçekten saymaya başlar. Sözlüğümü koltuğumun altında tutuyor ve çarşamba akşamını düşünerek Solex motosikletimin üstünde spa-getti biçiminde eğriler çiziyordum. Şansım yokmuş, Mösyö Tapu elektrikli süpürgesiyle merdivendeydi gene. Hemen anladım: İyi bir günündeydi. Son olarak solun seçimleri kazanmak üzere olduğu sıralarda da onu böylesine mutlu görmüştüm. Olup olacağı buydu, her zaman söylemişti, boku yemiştik, ama tam ağızımıza göreydi hani. İlkın hiçbir şey söylemedi, en kötüsünü hayal etmem için sessiz kalarak zafer kazanıyordu. O sabah takside Filistinlilerle Yahudilerin karşılıklı yüzlerce ölü verdiklerini iştmişti, Mösyö Tapu'ye bakarsan, başlarına gelebilecek şeylerin en iyisiydi bu. Ama bunlar varsayımından başka bir şey değildi. İçgüdüyle savunma durumuna geçip başımı omuzlarımın arasına çektim, çünkü salaklık ne zaman, nasıl indirir yumruğu, bilemezsin.

"Şuna bakın..."

Cebinden özenle katlanmış bir gazete sayfası çıkarıp bana uzattı.

"Bunu asansörde düşürmüş."

Koca apartmanda bir tek kiracı varmış gibi konuşuyordu. "Kim düşürmüş?"

"Kim olacak, Yahudilerin kralı, bir o yapabilir böyle şeyleri."

Gazeteyi açtım. Kişisel ilanlardı bunlar. Tam iki sayfa. *Parıl parıl sarışın genç hanım daima dostluk arıyor... Beni tanımadan düşleyen dürüst, yüce gönüllü, kültürlü erkek kim acaba? Kırk-kırk beş yaşlarında... Kimileri kırmızı kalemle belirginleştirilmişti. Güzel bir genç kadın elini tutacak sağlam bir el düşünüyor. Okumayı, müziği, yolculuğu seven bir genç kadın... Otuz beş yaşındayım, dostlarım güzel olduğumu söyler, durgun manzarlalar ve pastel renkler, durgun sulara baş başa dolaşmak için dingin bir erkekle tanışmak isterdim.*

Hiç bozuntuya vermedim.

"Ee, sonra?"

Tapu ağzını öyle bir ayırmıştı ki karanlık derinlikleri görünüyordu.

“Düşünebiliyor musunuz bu işi? Seksen beş yaşında kralınız Salomon, seksen beş! Ama hâlâ bir kardeş ruh arıyor! İstermiş... Vay! Vay! Vay! Bu kadarı da fazla! Durgun sularda baş başa dolaşmak için dingin bir erkek. Yok yok! Bu kadarına dayanamam doğrusu!”

“İyi ya, o da dayanamaz.”

“Ama siz anlamıyorsunuz! Bir kardeş ruh arıyor bu adam!”

“Nereden biliyorsunuz? İnsan bunu şöyle de...”

“Aşkla da okuyabilir,” diyecektim neredeyse, ama anlamayacaktı, hem ben de anlamıyordum doğrusu. Belki meydan okuma duygusuyla değil de olanaksızın üzerine tükürerek güvene gelmek için okuyordu bunları, öyle ya, yalnızlıkta yalnız olmadığını görmek güven verir insana. Kendinden elli yaş küçük herifler vardı ilanlarda, öyle geberiyorlardı ki, küçük ilanlar, sis düdükleri gibi uluyan küçük ilanlar veriyorlardı. *Yalnızlıktan hiçbir zaman hoşlanmamış bir adamın yaşamını yalnız ikiye kadar sayabilen hangi tatlı genç kadın paylaştacak... Geleceğe dönük bir genç kadının gözlerinde yaşam hâlâ gülümseyebilir mi bana? Dalgalardan bıkmış küçük kayık sığınak arıyor, esmer, şen, kıvrıkcık saçlı...*

“İnsan bunları duygudaşıktan da okuyabilir.”

“Duygudaşıktan mı? Hâlâ arıyor diyorum size! Kimilerini çizmiş!”

Doğruydı. Özenle çizmişti, kırmızı kalemle çizgi çekmişti yanlarına.

“Düşünebiliyor musunuz? Hayır mı, düşünemiyor musunuz? Ne sanıyor bu herif? Onun yaşında inanılır şey değil! Tercihleri bile var! Numaralandırmış!”

Beni sayıyla haklamak bile az geliyordu Tapu'ye, nakavt ediyordu alçak beni. Çünkü kuşkuya yer yoktu. Mösyö Salomon tercih sırasına göre numaralamıştı ilanları. *1 numara: Kendi eliyle işaretlemişti. Otuz beş yaşında, çocuksuz bir dul, kendisi gibi kurulacak bir yaşam düşleyen, elli-elli beş yaşlarında bir erkekle yaşamını yeniden kurmak istiyor...*

Tapu omzumun üzerinden eğilmiş, parmağını ileri doğru uzatmıştı.

“Hem de elli-elli beşlik bir adam gibi görünmek istiyor, işlerinde de her zaman yaptığı gibi hile yapmaya kalkıyor! Aldatmak istiyor kadını, elinde değil! Yolun sonuna geldiğini bilmiyor mu, yoksa milletle dalga mı geçiyor?”

İki numara otuz beş yaşındaydı, şen gözleri, büyüleyici bir gülüşü vardı. Kral Salomon kırkın üstünde hiçbir kadının üzerinde durmamıştı. Görünüşe bakılırsa, kendisiyle kadın arasındaki yaş farkı kırk dördün altına düşünce girişimde bulunmak istemiyordu. Gene de bir kez kuralın dışına çıkmıştı ya durum kuşkuluydu. Ne numara koymuş, ne de çizgi çekmişti. *Kimse bana inanmıyor, ama elli yaşında olduğumu gizlemiyorum. Dümeni güçlü ellerine alacak, gerçekten olgun erkek kim acaba?* Sonunda bir soru işareti vardı. Bir soru işareti de Mösyö Salomon koymuştu yanına.

“Şuna bakın, şuna!”

Mösyö Tapu gazeteyi çekip aldı elimden. İşeyecek yer arayan bir köpek gibi burun çekerek aramaya başladı, sayfanın ortasında kırmızı kalemle çerçeve içine alınmış bir ilanı parmağıyla göstererek burnuma dayadı.

“Otuz yedi yaşında, bağımsız, canlı, düşünsel şeylerden ve sonbaharda Auvergne’den hoşlanan genç kadın, yaşama yolun sonuna dek birlikte dayanmak için boş zamanı çok olan, sevecen erkek arıyor. Cinsellik düşkünleri başvurmasın.”

Cinsellik düşkünleri başvurmasın’ın altı kırmızı kalemle üç kez çizilmişti.

“Cinsellik düşkünleri başvurmasın, düşünebiliyor musunuz? Nasıl ha, düşünebiliyor musunuz? Altını çizmiş, kaçırılacak fırsat değil! Cinsellik düşkünleri başvurmasın! Öyle ya, bu yaşında kamışa su yürümez nasıl olsa! Hemen çakallamış fırsatı! Değil mi öyle? Bana sorarsanız, bu sizin Kral Salomon hâlâ düş kuruyor!”

Apışıp kalmıştım ama teslim olmaya yanaşmıyordum.

“Gülmek için,” dedim. “Matrak olsun diye yapıyor bunu.”

“Evet öyle, bilmez değiliz, Yahudi alaycılığı!” diye cıyıkladı Mösyö Tapu.

“Yaşlı bir adamın yaşamının akşamında eskiyi anımsamak için duygusal ilanlar okuması yasak değil herhalde,” diye bağırdım. “Oturuyor koltuğuna, sigarasını yakıyor, birbirini arayan kardeş ruhların ilanlarını okuyor, sonra da ah şu gençlik! diye mırıldanarak gülümsüyor ya da bunun gibi bir şey. Hâlâ çırpınanlar bulunduğunu görünce, insan daha bir sakın bulur kendini. Kısacası, kendi dinginliği için yapıyor bunu.”

Ama Tapu’nün bir dövmediği kalmıştı, öylesine eziyordu beni.

“Ben bunu bilirim, bunu söylerim, olmayacak düşler kuruyor sizin Yahudi kralı! Üstüne üstlük sapık da! Öyle ya, kendiniz de göreceksiniz, morukların altını çizmemiş, gençlerin altını çizmiş! Bu yaşta böyle şeyler yapmaktan utanır insan.”

Kendi merdivenine tükürmekten bile çekinmedi. Gazete parçasını elinden çekip alarak asansöre kapandım. Yukarı çıkarken burumdan soluyordum, şöyle doğru dürüst savunamamıştım Mösyö Salomon’u, adamcağızın yaptığı tüm insanlık hallerinin üzerine eğilmekte, yalnızca en ilginç görünenlerin, gerçekleştirilmeye en çok yaraşanların altını kırmızıyla çiziyordu. Bunları numaralaması hâlâ kendi durumuyla ilgilendiği seksen dört yaşında yaşamını yeni baştan kurmak, aşkı bulmak için değildi, küçük ilanlarda insanı içlendiren, kendilerine sunulacak her türlü insanlığı hak eden özel durumlar bulunduğu içindi. Bizim Chuck, Mösyö Salomon’un kendine acıdığı için kendini alaya aldığı, alay kralı olmasa vitrinlerinde kendini pantolon kralı diye ilan etmeyeceğini, çünkü kendine böyle bir ad verebilmek için Tivratsal zevzeklik, Tivratsal dalgacılık ve Tivratsal boşlukta çok ileri gitmiş olmak gerektiğini söylüyor ya alayında yanılıyor bana kalırsa. Mösyö Salomon’un yaklaşan gerçeği küçültmek için zevzeklik ve dalgacılığa başvurduğunu söylüyor Chuck. Ben Mösyö Salomon’un bu Chuck hıyarının “alaycı” diye adlandırdığı kişilerden olduğunu sanmıyorum doğrusu, onda öyle bir kafa var ki hazır giyim alanında kolay kolay rastlanmaz öylesine, pantolona da hiç gitmez, Charles de Gaulle ve Charlemagne gibi yüce kişilerin kendi yaşını yaşadıkları sıradaki kafasına benzer daha çok. Bir kez, alaycılık öz savunma olarak çok da uzaklara götürmez

insanı, savaş sanatlarının da bir sınırı vardır. Bruce Lee'ye bakmak yeter, ondan güçlüsü yoktu, gene de ölmekten kurtulamadı. Chuck her şeyi herkesten daha iyi bilir ve insanlığın en büyük düşünün her zaman stoacılık olduğunu söyler.

Ben gene de asansörü iki kat arasında durdurup sözlükte *stoacılık* maddesini açtım, çünkü Mösyö Salomon öyle uzun yaşamıştı ki, bulunduğu noktada sırtını dayayacak bir şey bulmuş olabilir. Buldum: *Stoacılık: Acıya, mutsuzluğa, yokluklara ilgisizce dayanma cesareti. Duyarlık gibi görünen şeyler karşısında ilgisiz kalmayı öğütleyen öğreti.* Mösyö Salomon'u hemen o anda unuttu, şurası doğru ki, duyarlık insan türünün düşmanıdır bence, bundan bir kurtulabilirsek, en sonunda rahata ererdik.

XXIII.

Ayaklarımı sildikten sonra daireye girdim. Yapılmaması Mösyö Salomon'un tepesini attırtan tek şey, ayak silmeden girmekti. Bir an santralda kalıp haberleri aldım. Beş gönüllü SOS'leri alıyor, ellerinden geleni yapıyordu. Bugün ötekiler dışında Şişko Ginette de vardı. Hep gıcık kapardım ondan, çünkü yarar sağlamak için gelirdi buraya. Dümenini bilirdik, telin ucundaki tüm mutsuzlukları dinledi mi daha iyi hissedirdi kendini, kendini daha az düşünürdü. Dinin de söylediği gibi, kendinden daha mutsuz kişiler bulunduğunu düşünmek her zaman rahatlatır adamı. Biraz azaldığınızı duyumsarsınız. Chuck onun da zayıflamak için bu rejimi izlediğini söylüyordu. Tedavi derler bunun adına. Söylemek bile fazla, gerçekten kilo düşmüyordu, ama ağırlığı daha az çekiyordu. Chuck'la tartışıyordum, onun şıllığın biri olduğunu, başkalarının sırtından kilo düşmek için buraya gelecek biri olmadığını kanıtlamaya çalışıyordum ona, ama Chuck onun kendi dümeninden haberi bile olmadığını, bilinçaltının böyle işlediğini ileri sürüyordu. Olabilir, ama öyleyse bu bilinçaltı dalgacının biri demektir. Sarışın bozmasıydı, cam gözlüydü, ama tam değil,

bir soluk mavi verirdi bu izlenimi. Sanırım Mösyö Salomon çok kolay ağladığı için tutuyordu onu, telin ucundaki mutsuzluklara çok iyi geliyordu bu huyu. Sevgi ve yalnızlık yoksulu bir kimsenin dokunacak, duyarlı bir tel bulabilmesi önemli bir şey. Bir mutsuzluğun önemsenmemesinden daha kötü bir şey yoktur. Ginette'le Lepelletier dışında, iki kişi daha vardı, yeni gelmişlerdi. Birer fırsatçı olup olmadıklarını anlamak için Mösyö Salomon'un bunları sınamadan geçirttiğini biliyordum. Bir hafta önce iki eski çalışana yol vermişti, kaşarlanmış profesyoneller olup çıkmışlardı çünkü. Karatede nasılsa burada da öyledir, yumruğu yedikçe katlaşırsın. Lepelletier yeryüzünde yalnız olduğu için sabrı tükenmiş bir oğlana yanıt veriyordu.

"Ayıp, ayıp, Nicolas... Çok güzel, değil mi, Nicolas? Aynı durumu paylaşan dört milyar insan varken, üstelik nüfus artışı nedeniyle bu sayı her gün biraz daha yükselirken, yeryüzünde yalnız olduğunu düşünmek çok ayıp. Yeryüzünde yalnız başına olmak bir propagandanın başka bir şey değil. İnsan böyle düşünmeye başlamışsa, sevgi yeteneğini yitirmiş demektir. Efendim? Bir dakika, bir düşüneyim..."

Elini mikrofona üzerine kapatarak bana döndü. "Haydaa! Bu herif yeryüzünde dört milyar insan bulunduğu ve bu durum kendisini azalta azalta sıfıra indirdiği için yalnızlık duyduğunu söylüyor. Ne diyeceğim şimdi?"

"On dakika sonra gene aramasını söyle, sonra git, Kral Salomon'a danış. O her şeye bir yanıt bulur. Ben aritmetikten kaçmam."

"Oldu işte, gereken yanıt da bu... Alo, Nicolas? Bak, Nicolas, bir aritmetik sorunu değil bu sorun. Kaç yaşındasın sen? On yedi mi? Öyleyse, anlamak gerekir, onlar dört milyarsa sen de dört milyarsın demektir. Dört milyar daha sen varmışın gibi bir şey. Bu da sana önem kazandırır, değil mi öyle? Anlıyor musun? Yeryüzünde yalnız değilsin, dört milyarsın! Kavrayabiliyor musun bunu? Müthiş bir şey! Bu durum her şeyi değiştirir. Fransızsın, Afrikalısın, Japonsun... Her yerdesin, ahabap, bütün yeryüzündesin! Bunu düşün, sonra beni gene ara. Gelecek cuma saat on yediden yirmi dörde kadar burada olacağım. Adım Jerôme. Sayı saymasını baştan öğrenmelisin, Nico-

las. On yedi yaşındasın, modern matematikten anlamaman gerekir. Hesap bilmiyorsun da onun için hesapta yokmuşsun gibi geliyor sana. Unutma, Nicolas, ara beni. Telefonunu bekliyorum. Bekliyorum, beni unutma, Nicolas. Umudum sende, sakın unutma.”

Bunları telefonlarını beklediğinize inandırmak önemli bir şeydi. Bunalıma düştün mü telin öbür ucunda seninle ilgilenen biri bulunduğunu, kaygılar içinde senden haber beklediğini sezinlemek önemli şeydir. Önem kazandırır sana. Öyle insanlar vardır ki, kendilerinden telefon bekleyen biri bulunduğu için açmazlar gazı. Kimileri olağanüstü kötü geçip de gündelik kötü yerleşinceye dek böyle telefonda telefona yaşatılır. Mösyö Salomon’un tam üç psikoloğu vardı, kendisi için çalışır, öğütleriyle kendisine yardımcı olurlardı.

Lepelletier’nin yanındaki çocuğun adı Weins’ti. Mösyö Salomon rekoru nedeniyle işe almıştı kendisini: Almanlar, henüz Nazi oldukları dönemde, ailesinden otuz bir kişiyi temizlemişlerdi. Mösyö Salomon bu durumun onu benzersiz kıldığını, ona güç kazandırdığını söylüyordu. Hepimizin en yaşlısıydı, kırk beş yaşındaydı, kıvrıcık, kızıl saçları seyrekleşmeye başlamış, çok solgun bir adamdı, yüzünde saçları gibi kızıl çiller, bir de gözlük vardı. Gözlüğü kemiktendi, kökü kazınan büyük deniz kaplumbağalarının kemiğinden. Anlayan beri gelsin. Onun durumunda bir adamın metal çerçeveli gözlük takması gerekirdi. En sabırlımız oydu; çok yumuşak ve sakın bir sesi vardı; Mösyö Salomon’un gönüllü olarak işe aldığı ilk adamdı, ama pek yakında bizi bırakacaktı, on yıldır çalışıyordu burada, kalp hastası olmuştu, şimdi hekim kendisine mutsuzluğu yasaklıyordu.

Yanıtlayıcı bulmak zor işti, çünkü böyle durmamacasına dert ortağı olup da otomatikleşmemek ya da kendin de bunalıma düşüp kafayı üşütmemek kolay değildi. Aylar boyu insan mı insan bir çocuk çalışmıştı. Bu Mösyö Justin’in gerçekten kafası bozuluyordu, ne var ki böyle şeyler telefonun öbür ucunda hemen anlaşılıverirdi. Her telefon çalışında heyecanlanıyordu. Kendisini başkalarıyla aldatıyor-muş gibi bir izlenime kapılmasın diye karısından gizli yapıyordu bu işi. Bütün bunlar görüş sorunudur, kimi zaman da doğrudur, insan

başkalarıyla avunur. Ama Mösyö Justin'in durumunun bununla ilgisi bile yoktu, *bona fide'*ydi* o. İyi kalite güvencesi olan bir deyimdir bu, Mösyö Salomon'un Latince günlerinden kalmadır. Mösyö Justin korkunç paralanıyordu, elinde mendil, alnını kurulayıp durması hâlâ gözlerimin önündedir. Felekten amansız bir sille yiyerek dayanacak gücünü yitirmiş bir adamdan telefon almıştı. İşinden çıkarılmıştı, sağlığı bozuk çalışıyordu, kızı esrar çekiyor, karısı da gözlerinin içine baka baka aldatıyordu kendisini. Mösyö Justin adamı gel keyfim gel dinlemiş, sonra da, "Ne yapalım, dostum, çok daha kötüsü de olabilirdi," deyivermişti.

"Nasıl? Nasıl?" diye ciyaklamıştı öteki. "Bu kadarı az mı sizce?"

"Değil, ama çok daha kötüsü de olabilirdi. Bütün bu bokluklar benim başıma da gelebilirdi."

Sonra da gülmeye başlamıştı. Çok bilinen bir bunalım nöbetidir bu, önümüzdeki ispanak tabağını bir suçsuzun başına geçirmemiz de aynı şeyin sonucudur. Olanlar olduktan sonra her yerde anlatmışlardı bu öyküyü, ben uydurmadım. Böyle şeyler uydurulmaz. Ama öyle sanıyorum ki, telin öbür ucundaki herife çok iyi gelir, öyle ya, surat dağıtmak için güzel bir fırsat çıkmıştır önüne, canlanıverir, onun için gerekli olan da budur.

Weins benim durumumun da pek parlak olmadığını görüyordu ya soru sormaktan geri duruyordu, dosttuk çünkü. Yapılacak işlerin listesini verdi bana, her gün, özellikle de geceleri, telefondaki kuru sesle yetinmek istemeyen, canlı varlık isteyen kişiler de var; hemen gelmezseniz, kendimi pencereden atarım. Ellide biri gerçekten yapar bunu, ama bu kadarı da az değildir. Acil durumlar için özel bir nöbet hizmetimiz var. Listeyi cebime koydum, az kaldı geceyi canlı varlık gereksiniminde olan biriyle geçirdiğimi, bu kadarının yettiğini söyleyecektim Weins'e. Ama söylemedim, Matmazel Cora'ya karşı haksızlık olurdu.

* (Lat.) İyi niyetli. (ç.n.)

Santraldan çıkıp küçük bekleme salonuna geçtim. Altı boş koltuğu saymazsak, hiçbir zaman kimsecikler yoktur bekleme odasında, biz de bu yüzden, yani her zaman boş duran altı koltuk nedeniyle bekleme salonu deriz bu odaya. Duvarda bir tabloyla bir sarı çiçek demeti vardır, karşıda da Mösyö Leonardo da Vinci'nin henüz çok yaşlıyken yaptığı kendi portresinin bir kopyası durur. Henüz diyorum, çünkü az bir zaman sonra ölmüş. Mösyö Salomon sık sık seyrettirmişti bunu bana, bıkmak bilmiyordu, çünkü Mösyö Leonardo beş yüzyıl önce doksan küsur yıl yaşamıştı, oysa, bilimsel nedenlerden dolayı yaşam süresi başdöndürücü ilerlemeler kaydetmişti. Karakalem portreye bakar, çok yüreklendirici bir şey, değil mi, derdi; benimle dalga mı geçerdi, yoksa ciddi mi konuşurdu, her zaman olduğu gibi gene anlayamazdım.

Küçük bekleme odasından hemen sonra gelen kapıyı tıklattım. Buraya neden küçük bekleme odası adını vermişti, bilmiyordum, belki bir yerlerde daha uzun süre beklenebilecek bir büyük bekleme salonu vardı ve umut için bire birdi de ondan. "Girin!" diye seslendi. Cesaretimi toparlamış, ellerimden birinde de küçük ilanların bulunduğu gazete yaprağını sımsıkı tutuyordum.

Mösyö Salomon göğsünde ak harflerle *training* yazılı gri bir eşofman giymişti. Dizler bükük, kollar öne uzatılmış durumda çömelmişti, ayaklarının dibinde jimnastik duruşlarını gösteren, açık bir kitap duruyordu. Uzun bir süre böyle durdu, sonra, ağzını ve kollarını açabildiğince açıp ciğerlerini havayla şişirerek ağır ağır doğruldu. Sonra da olduğu yerde koşmaya, ellerini havaya kaldırarak ufak ufak zıplamaya bağladı. Hele bir de yere oturarak yüzünde korkunç bir buruşmayla parmaklarının ucunu ayaklarına dokundurmaya kalkınca yüreğim hopladı.

"Dikkat edin, Tanrı aşkına, dikkat edin!" diye haykırdım, ama gene sürdürdü kıvrılıp bükülmesini. Gene sarakaya tutulmuş da onun etkisiyle böyle kıvrılıp bükülüyor sandım. *Saraka*, Latince "*sarcasmus*", Yunanca "*sarkazein*", kendi etini çimdiklemek, alay, şaka, takıl-

ma. Dişlerini sıkıyordu, gözleri yuvalarından fırlıyor, alnından terler fışkırıyordu, belki de öfkeden, umutsuzluktan, düşman yaşlılık yüzünden böyle yapıyordu.

Anlayabilirsen anla.

Öylece kaldı bir an, başı eğik, gözleri yumuk. Sonra şöyle bir bana baktı.

“Evet, dostum, görüyorsun. Antrenman yapıyorum. Kanada havacı yöntemini uyguluyorum. Bence en iyisi bu.”

Yetmişti artık.

“Ne antrenmanı yapıyorsunuz, Mösyö Salomon? O tarafta ne işinize yarar bunlar?”

“Ne tuhaf soru! Her zaman karşı koymaya hazır olacaksın, benim parolam budur.”

“Neye hazır olacağmışsınız? Neye karşı koyacağmışsınız? Yaya gitmeyeceksiniz ki oraya, arabayla gelip alacaklar sizi. Kusura bakmayın, Mösyö Salomon, sizi tümünden salak malak saydığımı sanmayın, aklımdan bile geçirmem böyle bir şeyi, çünkü saygı ve hürmet duyuyorum size, ama bu iş yüreğimi parçalıyor artık! Böyle alay ede ede ağzınız çarpılacak! Siz kahraman bir insansınız, Almanlar zamanında tam dört yıl Champs-Élysées’de, karanlık bir mahzende kaldınız, ama haşa huzurdan ve izniniz olursa sormak istiyorum size, kim ve ne için antrenman yapıyorsunuz bu yaşta?”

Oturdum, çünkü öfkeden dizlerim titriyordu.

Mösyö Salomon kalktı, pencereden yana dönerek soluk alıp vermeye başladı. Üstünde *training* yazısıyla göğsünü şişiriyordu, ayaklarının ucunda yükselip kollarını açarak havayı ta içine çekiyordu. Sonra da patlayan bir tekerlek gibi tümünden boşaltıyordu havasını. Sonra gene tümünden şişmeye, kemiklerine dek havayla dolmaya başlıyor, sonra da pıssst! İyice boşalınca dek şişini indiriyordu.

Sonra bıraktı.

“Unutma, genç dostum. Al hava, ver hava! Sen de benim gibi seksen dört yıl süresince bunu yaparsan hava alıp hava vermenin ustası olursun.”

Ellerini kalçalarının üzerine koyup diz kırmaya başladı.

“Bunu yapmamalısınız, Mösyö Salomon, düşebilirsiniz, sizin yaşıyoszdaki kişiler için de kemikler son derece tehlikelidir. Hep de kalçalarını kırarlar düşünce.”

Mösyö Salomon koltuğumun altındaki sözlüğe bakıyordu.

“Jean, tanımları neden hep sözlükte arıyorsunuz?”

“Güven veriyor da ondan.”

Mösyö Salomon olumlu biçimde başını eğdi, “güven” sözcüğünü tam yerinde bulmuştu sanki.

“Çok iyi,” dedi. “Güvenine gölge düşürmemeli insan. Yoksa yaşayamazsın. Bu konuda Robert’in çok yardımı dokunuyor bize.”

Pencerenin yanında duruyordu, yüzü apaydınlıktı. Chuck’ın bir defasında söylediği şeyi, yani Mösyö Salomon’un kesin yüzüne kavuşmuş olduğunu düşünüyordum. *Kesin: Bir daha değişmeyecek biçimde belirlenmiş. Değişmez, çaresiz, geri dönülmez. Kesin: Sorunu tümüyle çözümleyen.*

Matmazel Cora’yı düşündüm. Kesin karşısında elden hiçbir şey gelmeyeceğini çok iyi biliyordum. Ama onun için bir şeyler yapılabilir. Ona yardım edilebilir. Matmazel Cora’yı gene görecektim, elimden geleni yapacaktım. Ona yardım etmek Mösyö Salomon’a yardım etmekten daha kolaydı, çünkü onun kendinden pek haberi yoktu henüz.

Mösyö Salomon işini bitirmişti. Gitmiş, karşımdaki büyük koltuğa oturmuştu, kımıldadığı bile yoktu artık. Yukarıda, duvarın üzerinde, büyük bir fotoğraf tablosunda, hazır giyim mağazasının önünde, adamlarıyla birlikte ayaktaaydı. Gözlerimi fotoğrafa diktiğimi fark etti, kendisi de hafiften bu fotoğrafa dönerek belirli bir memnuniyetle inceledi.

“Olgunluk çağı fotoğrafımdır bu,” dedi. “O zamanlar başarının doruğundaydım.”

Saraka: Yunanca ‘sarkazein’, kendi etini çimdiklemek, alay, şaka, takılma anlamında. Büyük Groucho Marx yaşamının sonunda çöküntüye uğramıştı, ama Mösyö Salomon topu topu bacaklarındaki sertlikten, eklemlerindeki ağırlardan, bir de öfke ve dikkafalılıktan rahatsızdı, bu da kendisini sarakaya götürüyordu.

Gülümseyen yüzü *Salomon Rubinstein, pantolon kralı* yazılı portreye dikiliydi hep. Yazılı; hiçbir eksik olmayınca söylerler ya hani.

“Evet, büyüklüğümün doruğunda, zenitte.” Karşı karşıya oturuyorduk, sessizlik içinde.

“Piyano virtüözü olamadınız, orası öyle, Mösyö Salomon, ama pantolon da çok yararlı.”

Masayı dövüyordu. Apak, uzun mu uzun parmakları vardı. Kafamdan biraz yardım ettim ona, kuyruklu bir piyano önünde duvarda çerçevelenmiş gördüm, frakı da çektin miydi en iyisi kuyruklu piyanoydu. Konser salonunda en az on bin kişi vardı.

“Ya, evet,” dedi, ben de derin bir düşünceden kaynaklanan saygıyla gözlerimi önüme diktim.

İster istemez hep yaptığım gibi, ileride daha iyi anımsayayım diye, aşırı bir dikkatle, en ufak ayrıntısına dek bakmamaya çalışıyordum. Çok seviyordum onu, yaşından şöyle bir elli, hatta daha fazla yıl düşebilmek için elimden geleni yapardım.

Kalktım.

“Şunu asansörde düşürmüşsünüz.”

Yüzünün kızaracağını pek sanmıyordum, bu yaşta dolaşım bunu yasaklardı. Gene de bir puan alacağımı umuyordum. Gel gör ki hiç de öyle olmadı. Mösyö Salomon, keyfinin kaçtığını belli edecek ya da bağışlatıcı nedenler arayacak yerde, kuşkuya yer bırakmayacak bir hoşnutluk ve canlılıkla kapıverdi gazete parçasını. Belki de okumuşsunuzdur, bir yeraltı yolunda Devrim’in Notre-Dame’da kestiği Fransa kralı başları bulundu. Mösyö Salomon’un başı da öyle işte, taştan ve saygınlıktan oyulmuş. Onun ulu bir havası bulunduğunu bir kez daha söyleyeceğim size, çünkü ne kadar söylense azdır. Biliyorum, sözlük bu konuda biraz kuşkulu, çünkü şöyle diyor: *Ulu: Büyük bir saygı ve hayranlık uyandıran ya da bunları hak eden.* Hatta şunu da ekliyor: *Büyük, soylu, saygıdeğer, kutsal, ermiş, kahraman, kutlu.* Örnek olarak da Victor Hugo’yu veriyor: *“Yıldızlara dek genişletiyor sanki! Ulu hareketini yaratıcının”,* ama hemen arkasından da kupkuru bir dille ekleyiveriyor: *Soytarı tipi.* Mösyö Salomon evlenme ilanları

sayfasını kendinden geçmiş bir biçimde eline aldı, size yemin ederim ki, gözlerim hep üstündeydi, çünkü yaratıcının hareketini yıldızlara dek genişleten ululuk mudur, yoksa soytarı tipi mi, işin içindeki o olunca bilmeme olanak yoktu.

“Hah, tamam, ben de nerede düşürdüm diye düşünüp duruyordum,” diye atıldı Mösyö Salomon, sonra iki eliyle koltuğa dayanıp kalktı, gitti, pulcu masasının başına oturdu.

“Mösyö Tapu bulmuş.”

“Çok iyi bir adamdır, çok iyi bir adam!” diye yineledi, kendini daha güçlü yalanlayabilmek için.

“Evet, aşağılık herifin tekidir,” diye onayladım.

Mösyö Salomon ısrar etmedi, sessiz kalma lütfunda bulunmuştu onun için. Pulcu büyütecini kapmış, evlenme ilanlarını inceliyordu.

“Buraya gelin, Jeannot, bana akıl verin.”

Kimi zaman sen der bana, kimi zaman da siz, aradaki uzaklığa bağlıdır bu iş.

“Size ne aklı verecekmişim, Mösyö Salomon? Siz gerçekten karı kapmak mı istiyorsunuz, yoksa kafamı bozmak mı?”

“Karı kapmak demeyin, Jeannot, bir hastalık değil ki bu. Voltaire’in ve Richelieu-Drouot’nun* diline karşı biraz daha saygılı olmalısınız bence. Durun bakalım.”

Ömrüm oldukça anımsayacağım Mösyö Salomon’un evlenme ilanları sayfasına eğilişini. Diyeceğim, öyle boru değil bu iş. Böylesine oturaklı bir adamın metafizik umutsuzluk nedeniyle alaya ve zevzekliğe sığınabileceği şeytanın aklına gelmez. Chuck’a bakarsan, metafizik yokluğundan ileri gelirmiş bunlar. Banda bile aldım. Metafizik yokluğunu değil, Chuck’ın söylediğini. Bir şeyi anlamamak gibi bir şansınız olursa, onu elden kaçırmamalısınız.

“İlgimi çekebileceklerden birkaçının altını çizmiştim... *Bu sevgi dolu, şen ve duyarlı başın yaslanabileceği yarım yüzyıllık, sağlam omuz hangisi?* Ne diyorsunuz, Jeannot?”

“Yarım yüzyıllık bir omuz istiyor, Mösyö Salomon.”

* Richelieu-Drouot gerçekte Paris’te bir metro istasyonunun adıdır. (ç.n.)

“Yarım yüzyıl da yarım yüzyıl!” diye homurdandı bizim patron. “Konuyu tartışamaz mıyız yani? Ne biçim insanlar var böyle, bunalımda olduğumuzu unutuyor bunlar, unuttukları için de böyle saçmasapan koşullar ileri sürüyorlar!”

Gene kuşkuya düştüm, Homerossal boyutlar içinde hepimizi gır-gıra alıyor olmasın diye şöyle bir baktım, ama nerede, Kral Salomon gerçekten sinirlenmişti.

Bin yıl dayanacak sağlam yapılardaki gibi ta derinliklerinden gelen o güzel sesiyle:

“İnanılır şey değil!” diye homurdandı. “İnanılır şey değil! Elli yıllık bir omuz istiyor kadın... Yaşın omuzla ilgisi ne?”

“Ne olacak, güvenlik istiyor.”

“İyi ama benim omzum neden güven sağlamasın kendisine? Omzumda elli yaşında ne vardı da seksen dördümde eksildi? Sorun etin niteliği sorunu değil herhalde.”

İyi ya, değil mi ki bu iş böyleydi, ben de eksik bir şey kalmasın istedim.

Okudum:

“Françoise, berber, çok çekici, yaş 23, boy 1,65, kilo 50, gözler mavi... Yaş yirmi üç... Ne diyorsunuz?”

Mösyö Salomon uzun uzun süzdü beni. Sonra pulcu büyütecini bırakıp başını başka yana çevirdi. Üstelemek istemedim. Ne de olsa bir soğukluk oldu aramızda. Ona söylenecek hoş bir şeyler arıyordum, işte o zaman koca bir çam devirdim.

“Gelecek sefere olur inşallah,” diye mırıldandım.

Onu yatıştırmaktı bütün istediğim. Ama insan bir şeyi kafaya koyup da durmadan düşündü mü berbatır. Sözcükleri bir bir tartmak gerekir. Mösyö Salomon ağır ağır benden yana döndü, hafiften dişlerini sıktı, hemen anladım ki, bütün korkunçluğuyla uzlaşmazlık içindeydik. Bir kez, Yahudiler ruhun başka varlıklarda yeniden belirmesine inanmazlar. Kamboçyalılar ya da daha uzaklarda başka birileri inanır bu dalgaya, yeryüzüne yeniden gelip yaşamlarını yeni baştan kurmalarını sağlayan bir dinleri vardır. Ama Yahudilerle ilgisi yoktur bunun. Bu işi gelecek sefere kotaracaklarını söyleyerek avutamazsın onları.

“Bunu demek istememiştim,” diye mırıldandım.

Mösyö Salomon buz gibi bir kibarlıkla, “Peki tam olarak ne demek istemiştiniz, sorabilir miyim öyleyse, hırtapoz herif?” dedi.

“Sizin dinsel Yahudi duygularınızı incitmek istememiştim, Mösyö Salomon.”

“Allah Allah! Dinsel duygular da nereden çıktı!” diye gümbürdedi Mösyö Salomon, iyice köpürmüştü.

“Yahudilerin ruhun yeniden belirmesine inanmadıklarını biliyorum, Mösyö Salomon. Bu bakımdan tıpkı Katolikler gibidirler, onlar için de gelecek sefer diye bir şey yoktur, hemen yiyeceksin önündekini. Taş atmak istemedim. Hiç durmadan bunu düşünmek doğru değil, Mösyö Salomon. Çok ileri yaşlara dek yaşayanlar var. Durmamacasına bunu düşündü mü geri geri giderek uzaklaşmak varken yaklaşırsın ister istemez, o zaman da kıvranmaya, sızlanmaya başlarsın. Gelecek sefere olur demem saraka değildi. Saraka Yiddişçeden türetilmiş, Yunanca bir sözcüktür, *sarkazein*, ‘kendi etini çimdiklemek’, saçlarını yolmak, alçaltıcı alay, şaka, takılma. Ben yalnız iyimser duygularımı belirtmek istiyordum size. Ayağınıza tam uyacak pabucu belki de gelecek sefere, *Le Nouvel Observateur*’ün gelecek sayısında bulabileceğinizi söylemek istiyordum, çünkü her hafta çıkıyor, bir hafta da o kadar uzun bir süre değil, Mösyö Salomon, sağlığınıza hiç diyecek yok, o zamana dek başınıza herhangi bir iş gelmesi için hiçbir neden göremiyorum ben...”

Sesim titriyordu, battıkça batıyordum yani, bunalım böyledir işte, hep böyle olur, istemeden kaçırsın ağzından baklayı, hem de neyi söylemek istemiyorsan onu söylersin.

“Mösyö Salomon, kaygılanmaya gerek yok. *Le Nouvel Observateur* önümüzdeki hafta gene çıkacaktır, iki kere iki dört, böyledir bu adamlar. Kendilerini alamazlar. Gene bir gelecek sefer olacaktır, bir hafta dediğiniz nedir ki, şu yaşadığımız dönemde...”

Sustum, ama iş işten geçmişti. Sözlükte bulabileceğim şeylerin hepsinden daha değerli bir dostluğu berbat etmiştim. Gözlerim yaşlarla dolmaya başlıyordu.

Mösyö Salomon güzel bir gülümsemeyle yumuşayarak uçsuz bucaksız bir şaşkınlığa boğdu beni, dalga geçtiği her seferinde olduğu gibi, gözlerinin çevresindeki kırışıklıklar iki katına çıktı. Alınacak derslerle dolup taşan bir biçimde elini omzuma koydu.

“Hadi, genç dostum, hadi, böyle durmadan ölümü düşünmeyin,” dedi. “Bir gün olur, bilgelik yardımınıza yetişir, artık korkmama başlarsınız. Sabırlı olun! Seksen doksan yaşlarına doğru, adına ruh gücü dediğimiz o her şeye dayanan iç sağlamlığına kavuşmuş olursunuz; umarım, bu konuda bir anı bırakırım sizde. Yüreklere ferah tutalım! Büyük Ozan Paul Valéry’nin ölümsüz dizelerini düşünün, daha sonra öldü ya şöyle haykırmaktan da geri durmadı: *‘Yel çıktı! Yaşamayı denemeli! Sonsuz hava kitabımı açıp kapıyor! Yaşamaya bakın beni dinlerseniz, yarını beklemeysin! Bugünden toplayın bugünden yaşamın güllerini.’* Hayır, Mösyö Ronsard’ın bunlar, o da öldü daha sonra. Hepsi öldü ya. Ama ruh gücü kalır. Ah! Yaşamın gülleri! Toplayın, toplayın! Her şey burada, Jeannot! Toplamada! Yalnız ölüm bizleri toplamaz ya, biz de gülleri toplarız! Kırlara daha çok gitmelisiniz, Jeannot, gül toplamalısınız! Oksijen almalısınız! Hava alıp hava vermelisiniz!”

Gökyüzünün aydınlığı yüzüne vurmuştu, ama öfkeden, umutsuzluktan, düşman yaşlılıktan mı böyle yapıyordu, varlığının sevmek ve yaşamak, daha çok, daha da çok yaşamak, sonsuza dek, olmayacak gibi yaşamak azgınlığı ve taşkınlığıyla mı her şeye boş veriyordu böyle, ne kadar bakarsam bakayım anlayamıyordum, bilemiyordum bir türlü. Kendimi savunma konusunda hiçbir şansım yoktu, dünya şampiyonuydu, yaş seksen dördü buldu mu insan ister istemez dünya şampiyonu olurdu.

“Hangi yaşamın gülleri, anasını sattığımın!” diye uludum, çünkü Matmazel Cora’yı düşünmüştüm, yüreğim burkulmuştu, çünkü hiçbir bağlantı yoktu arada. “Bakın, Mösyö Salomon, ben size söyleyeceğim, kızsanız da kızmasanız da söyleyeceğim, bu yaşam gülleri dalgasında görmek isterdim sizi! Yaşamın güllerini nasıl topladığınızı görmek isterdim! Bugüne dek hiç kimseye size duyduğum saygıyı duymadım, yakınlık ve kesinlik karşısında ürkmekte gösterdiğiniz

gözüpeklige hayranım; yaşamın güllerine gelince, burnunuzla koklarsınız onları, buna bir diyeceğim yok, ama bundan gerisini boşverelim, izniniz olursa, hiç değinmeyelim o konuya.”

Antik ve görkemli anlarında sevgili patronumun da yaptığı gibi, kollarımı göğsümün üstünde kavuşturdum, ama alay olsun diye öykünmüyordum ona, bir ömür daha sürsün diye kendi ömrümün yarısını verebilirdim.

Bir gözünde büyüteç vardı Mösyö Salomon’un, ama bir gözünde de sevgi vardı. Elini daha bir süre omzumda bıraktı, sonra gene küçük ilanların üzerine eğildi, ama size söyleyebileceğimden çok daha yükseklerden eğilir gibiydi.

“Nerede kalmıştım... *Françoise, yaş 23, berber, çok çekici, boy 1.65, kilo 50, gözler mavi.*”

Öylece eğilip kaldı bir süre, ama daha çok anılar için eğiliyordu, sanırım. Eh, anılara bir diyeceğim yok, her zaman hakkımız vardır buna. Sonra kendi başına kalktı, hiç de yardım etmem gerekmedi, kitaplığının raflarına dek yürüdü pıtı pıtı, büyütecinin ardından bakarak parmaklarını kitaplar üzerinden kaydırmaya başladı. Hepsi de ciltliydi, yaldızlıydı kitapları, gerçek deridendi.

“Hah, tamam...”

Kırmızı bir kitap çekti.

“İzin verirseniz, şunu size okuyayım, Jeannot... Sevgili Victor Hugo’muz yazmıştır. Dinleyin!”

Öğretici bir işaretle parmağını havaya kaldırdı:

“Kadınlar gençlerden çok Booz’a bakıyorlardı.

Çünkü genç güzeldir, oysa yaşlı büyük!”

“Olamaz!” diye haykırdım. “Gerçekten yazmış mı bunu?”

“Kendiniz bakın isterseniz. Bir de şu var...” Daha da yukarıya kaldırdı parmağını:

“Bir yaşlı adam ki ilk kaynağa geri döner

Girer ölümsüz günlere çıkıp değişken günlerden!

Ve alev görürsün gençlerin gözlerinde

Işık yanar ışık hep yaşlılarınkinde!”

Bir temiz bakiştık bunun üzerine. Sonra Mösyö Salomon kollarını omzuma attı, sonra, ikimiz de iki büklüm olup öyle bir güldük ki, gülmek diye buna derim ben, bacaklarımızı kaldırıp ikişer adım da dans ettik birlikte, düşüp suratını dağıtmasın diye azıcık da tuttum onu. O güne dek hiçbir zaman böylesine baba-oğul ayağına girmemiştik, hatta Mösyö Salomon'la bir aile numarası bile yapabilirdik, hani şu Mösyö Wallenda, şu yetmiş üç yaşındaki Amerikan cambazı vardı ya, tıpkı onun gibi. Amerika'da ip üstünde yürürken, otuz beş metre yüksekten sokağa düşmüştü de hemen oğlu almıştı yerini. Bu meslek böyledir, babadan oğula geçer hep.

Sonra bir kolu hep omuzlarımda, Mösyö Salomon kapıya götürdü beni. Tam çıkmak üzere olduğum sırada:

“Matmazel Cora nasıl?” diye sordu.

“İlgileniyorum,” dedim.

XXIV.

Biliyordum, öyle pattadak bırakamazdım Matmazel Cora'yı. Böyle durumlarda ölçüyü tutturmak çok önemlidir.

*Sluch'*tan sonra görüşmediğimiz ilk gün santrala iki kez telefon edip beni sormuş, bu arada bir aksilik olmuştu: Ginette bu işin kişisel olduğunu bilmiyordu, bir başkasını yollamayı önermişti. Matmazel Cora çok yakışksız bulmuştu bu öneriyi. Sonra üç gün daha geçirmiştım onu görmeden, çünkü, böyle durumlarda arayı uzatmak gerekir. Ama geceleri uykularım kaçıyordu bu yüzden. Her şeye boşveren bir hıyar olmak istemişimdir ben hep. Ama eğer hıyarın teki değilsen, işte o zaman hıyarın tekiymişsin gibi bir duyguya kapılırsın, öyle ya, gerçek hıyarlar hiçbir şey duymazlar. Öyleyse kendini bir hıyar olarak görmek istemiyorsan hıyarın teki olacaksın, başka yolu yok bu işin.

Matmazel Cora'yı görmeyi ne kadar az istiyorsam, o kadar çok istiyordum. En iyisi ona gidip o gece kendimizi içinde bulunduğu-

muz dakikanın sarhoşluğuna kaptırdığımızı, ama şimdi yaşamın üstün gelmesi gerektiğini açıklamaktı. Geçici coşkuyla gerçek aşkı birbirinden ayırmasını bilmek gerekir. Bütün bunları güzel güzel hazırlamıştım kafamda, ama ona söylenecek şeyler değildi.

En sonunda, yapılacak en iyi şeyin hiçbir şey hazırlamamak, aramızda hiçbir şey geçmemiş gibi gidip onu görmek olduğunu düşündüm. İlk üç günden bu yana telefonu kestiğine göre, daha bir ivedilik kazanıyordu bu iş, kendisini bıraktığımı düşünüyor olmalıydı.

Öğleden sonra saat üçte kapıyı açıp da karşısında beni görünce yüreğim ısınverdi, öylesine sevinmişti ki beni gördüğüne. Hep bize gereksinimi olan birilerine gereksinimimiz vardır. Kollarını boynuma dolayıp üzerime yaslandı ve hiçbir şey söylemedi, ama bu işten hiç kuşkusu yokmuş gibi, kendisine gereksinimim olduğunu öteden beri biliyormuş gibi bir gülümsemesi vardı. Çok düşünmüş olmalıydı, psikolojinin de yardımıyla her şeye bir “açıklama” bulduğunu sezinliyordum. Gök mavisi bir sabahlığın altına kanarya sarısı bir pantolon giymişti, ayakları çıplaktı. O mutfaktayken, ben içeride oturdum, konuşmadık, her şeyi anlamışçasına, hoşnut bir havaya gidip geliyordu. Biraz kaygılıydım, çünkü, olur ya, belki de gerçekten anlamıştı, kapı dışarı edebilirdi beni, yaşı altmış beşi buldu diye kadınlık onurunu ayaklar altına alacak değildi ya. Elma sırası ve pastayı alıp gelince, derdimi anlatmak istedim ona, yanıldığını söylemek istedim, bunu *SOS Gönüllüleri* yaşamda yalnız olanlara yardım ettikleri, onlara ruhsal destek sağladıkları için yapmadığımı, bende bu işin mesleki değil, tıpkı adaletsizlik gibi genel bir şey olduğunu açıklamak istedim. Elma sırasıyla pastanın başına oturup da gözlerini gözlerime dikerek elini elimin üzerine koymak için uzattığı zaman, açıklaması suratımın ortasına iniverdi, psikolojinin yardımıyla bulduğu açıklamayı hemen anladım.

“Bana annenden söz et, Jeannot.”

“Annem konusunda söyleyecek, fazla bir şeyim yok, Matmazel Cora, çekip gitmesiyle iyi bir anı bıraktı bende.”

“Kaç yaşındaydın?”

“On bir, daha önce gidemedi işte. Yaşamında kimsecikler yoktu daha.”

“Senin için korkunç bir sarsıntı olmalı.”

“Neden Matmazel Cora?”

“On bir yaşında, annesi insanı bırakır da...”

“Ne yapayım, Matmazel Cora, ne de olsa daha önce dışarı atamazdım onu. Çok küçüktüm, sonra anne annedir. Bu iş babama düşerdi, bana değil. Bana hiçbir şey yaptığı yoktu, ne diye burnumu sokacaktım? Arada bir, babam bilet zımbalarken o, eve bir herif getiriyordu, ama benim hiçbir eksiğim yoktu, bu iş de babamı ilgilendirirdi. Söylemek bile fazla, babamın enayinin biri olduğunu düşünüyordum, ama ötekilerle olmaktansa, enayilerle olmayı yeğ tutarım. Annem bir gün beni bir kenara çekti, dayanamıyorum artık, böyle yaşayamam artık, gidiyorum, daha sonra beni anlarsın dedi. Bense sizinle konuştuğum şu dakikaya kadar dahi *böyle yaşamamanın* ne demek olduğunu anlamış değilim. Her zaman böyle yaşar insan. Arada sırada görüyordum onu, iyi ilişkilerimizi sürdürdük. Kesinlikle söyleyebileceğim bir şey varsa, o da bu işin enayilere karşı gerçekten haksızlık olduğudur, Matmazel Cora.”

Bütün bunları kafasında önceden düzenlediğini öğrendiğim için oldukça memnundum: Bir anneye gereksinimim vardı da onun için başıma sarmıştım kendisini.

“İyi, güzel de onu özlüyor musun?”

“Matmazel Cora, bir de tutup bütün özlediklerimizi araştırmaya kalkarsak... Kendimize bir sınır koymak zorundayız, her şeyimiz birden eksik olamaz ya.”

“Tuhaf bir açıklama biçimin var, Jeannot.”

Güldürüyorlar beni. Küçük Robert’i elinize alıp da bakarsanız, topu topu iki bin sayfası bulunduğunu görürsünüz, tarihsel çağların başlangıcından başlamak üzere, bütün yaşam için bu kadarı yetiyor onlara, hatta daha sonrası için de yetiyor. Chuck sözcüklerin Gümrükçü Rousseau’su olduğumu söyler. Doğrudur, bir gümrükçü gibi araştırırım sözcükleri, gizli bir şeyleri var mı diye bakarım.

“Bir sözlüğünüz var mı, Matmazel Cora?”

“Küçük Larousse var. Bakmak mı istiyordun?”

“Hayır, neyle yaşadığınızı bilmek istemiştım de. Oh, ne iyi, asgari ücretle yaşamasını becerenler de var, diye düşünüyordum.”

“Yemeklerini olur olmaz yerlerde yiyeceğine, düzenli olarak burada benimle yiyebilirsin.”

Çatalımı bırakıverdim hemen. Ama tuttum kendimi. Küçük Larousse’la yaşayan bir insana eksikliğini anneminkinden çok fazla duyduğumu açıklayamazdım. Ama ne de olsa haberleri zaman zaman dinliyor olmalıydı. Dış haberler diyorlar bunlara. Bir köşede bir televizyonu vardı. Varyete programlarını seyretmek için. Varyete de iyi şeydir hani. Bir gün Aldo Moro’nun cesedini göstermişlerdi, Lübnan’daki ve her yerdeki savaşıların cesetlerini göstermişlerdi, Kolwezi’de öldürülen çocuğun cesedi de en öndeydi. Ama yemeklerimi olur olmaz yerlerde yiyeceğime, düzenli öğünler halinde besledebilirdim, orası doğrudu.

Kalktı, üzerinde Mösyö Salomon’un yolladığı Nice meyve şekerlemeleri bulunan komodine doğru yürüdü. Hâlâ bozulmamışlardı. Meyve şekerlemeleri gerçekten çok dayanıklıydı.

“Sana bir soru sormak istiyordum.”

“Buyrun.”

“Ben artık hiç de genç sayılmam ve...”

Arkasını dönmüştü bana. Arkadan daha kolaydı. Bir tek şey vardı yapılacak, kalktım, ona doğru yürüdüm, tutup kendimden yana çevirdim, kollarıma alıp öptüm. Dudaklarından öpmeyi pek çekmiyordu canım, bu da bir haksızlık olduğu için, dudaklarından öptüm. Yatakta, ne kadar mutlu etmek isterdim seni, sevgilim, canım sevgilim gibi şeyler sıralıyordu, olmayacak ölçülerde hoşnut etmek istiyordu beni. Kalçasıyla öyle zorlu, öyle beklenmedik devinimlere girişiyordu ki, bir yerini sakatlayacak diye korkuyordum.

“Neden Jeannot, neden ben? Genç ve güzel bunca kız var, hangisini istesen elde edebilirsin.”

Sırtüstü yatmıştım, sigara tütürüyordum. Açıklayamazdım ona. Gönülden sevdiğin bir kadına bu sevginin kişisel olmadığını ama

genelde ve geberesiye gönülden sevdiğini açıklayamazsın. Böyle durumlarda, hazır giyim açıklamalar ölçü üzerine dikilmiş açıklamalardan daha iyidir.

XXVI.

Üç hafta boyunca hep böyle oldu. Her seferinde bu son diyordum içimden, ama olanaksızdı. Her geçen gün biraz daha gömülüydüm olanaksıza. Artık soru da sormuyordu, neredeyse hiç konuşmuyorduk, bir anneye gereksinimim bulunmadığını da iyice görüyordu.

Hemen her gece Aline’de kalıyordum. İsteğim üzerine, saçları biraz biraz uzuyordu. Fazla konuşmuyorduk, yatırılacak bir korkumuz yoktu nasıl olsa. Yanından ayrıldıktan sonra bile hep onunla birlikteydim. Bunca zaman onu tanımadan nasıl yaşayabilmişim, bu bilgisizliği nasıl sürdürebilmişim diye düşünüyordum. Yanından ayrılmayagöreyim, gözle görülür bir biçimde büyümeye başlıyordu hemen. Sokakta yürüyor, herkese gülümsüyordum, öylesine görüyordum onu her yerde. Bilirim, herkes aşktan geberir, çünkü aşk en zor bulunan şeydir, ama ben gebermeye son vermiştim, yaşamaya başlıyordum.

Birkaç ufak tefeğimi bile getirmiştim Aline’e, yavaş yavaş, gözünü korkutmamak için. İlk diş fırçamı getirmiştim, çünkü getirebilecek en ufak şeydi. Sonra bir don, bir gömlek. Bunlara da hiç sesini çıkarmadı. Bunun üzerine yüzüzlüğü ele alıp koca bir valiz getirdim. Elimde valizimle kapıdan girerken, korkudan titriyordum, pişkinlik derlerdi bunun adına, kapıyı açtığı zaman, sahanlıkta salak salak dikiliyordum, öyle bunalımlı bir görünüşüm olmalıydı ki, güldü.

Geceleyin sanki yeni doğmuşlar gibi küçüktü göğüsleri. Kimi zaman, beş-altı saat süresince ona öyle sımsıkı sarılıp durduğumu görünce:

“Senin gövden müşterisini şaşırmış,” diyordu. Kolumu büküp pazuma dokundurtuyordum.

“Baksana şuna. Tam bir bıçkınım, değil mi öyle?”

“Haklısın, Jeannot Lapin, mutlu yaşayabilmek için saklı yaşayalım.”

Tanıdıklarım içinde, kapıdan girer girmez müzik koymayan tek kızdı, gerçekten yaşanabilirdi onunla. Ötekiler ya hemen bir plak koyar, ya radyoyu açarlardı, dört bir yandan üstünüze yıkılan stereoları olanlar da vardı. Her yanı kitaplarla doluydu evinin, on iki ciltlik bir Evrensel Ansiklopedisi bile vardı. Canım çekmiyor degildi ama başka şeyle ilgileniyormuş gibi görünmek istemiyorum.

Matmazel Cora’yı haftada bir-ikiye indirdim. Alışkanlığından yavaş yavaş kurtulsun diye. Bunu Aline’e daha önce söylemem gerekirdi, kadınlar arası bir kıskançlık sorunu çıkmazdı nasıl olsa. Anahtarı paspasın altına bırakıyordu hep. Bir gece, Matmazel Cora’dan dönünce, onu uyandırdım. Yüzüne bakmadan yatağın üstüne oturdum.

“Aline, ben altmış beşini süren bir kadınla bir aşk serüvenine battım, nasıl sıyrılacağım, bilemiyorum.”

Yaşı ilk baştan söyledim, çünkü kıskançlık duymasını istemiyordum.

“Ama ortada bir aşk serüveni varsa...”

“Genelde bir aşk serüveni, onunla değil.”

“Acıdığın için mi?”

“Yok, hayır, o kadar da hıyar değilim. Benimki aşktan. Öyle şeyler var ki, benimseyemiyorum, boyun eğemiyorum, yaşlı ve yalnız yapıyorlar insanı... Öfkeden, kızgınlıktan yaptım bu işi, şimdi de içinden nasıl çıkacağımı bilemiyorum. Bir-iki gün gitmedim mi deliye dönüyor... Yaşlı diye bıraktığımı sanacak, oysa tam tersine, yaşlı diye bırakamıyorum onu...”

Aline kalktı, arada bir bana bakarak üç tur attı odada, sonra dönüp yattı gene.

“Ne zamandır sürüyor bu iş?”

“Bilmiyorum. Senin Evrensel Ansiklopedi’ye bakmak gerek.”

“Şaklabanlığı bırak!”

“Sen ne diyorsun Aline, şu sırada kendime güldürebilseydim, gider, bu iş için burslar veren herifleri bulurdum, yetenek bursları diyorlar bunun adına.”

"Ne yapacaksın?"

"Tamam, ya ben, ya o diyecek olursan..."

"Bana güvenme. Böylesi çok kolay olur. Kimmiş bu kadın?"

"Eski bir şarkıcı. Cora Lamenaire."

"Hiçbir şey söylemiyor bana."

"Söylenmez, savaş öncesinden kalma."

"Onu son kez ne zaman gördün?"

Yanıt vermedim.

"Ne zaman?"

"Ondan geliyorum."

"Güzel, bakıyorum, o yönden işler tıkırında."

"Acımasızlık etme, Aline. Beni kapı dışarı edersin, hadi güle güle dersin, bunu anlarım, ama acımasızlık etme."

"Özür dilerim."

"Seni bir başka kadınla aldatıyormuşum gibi davranıyorsun. Hiç de değil."

"Yaşı altmış, işi bitmiş de kadınlıktan çıkmış diye mi?"

Bir an bekledim. Sonra sordum:

"Tehlikede olan türlerden söz edildiğini duydun mu hiç?"

"Ha, anladım, ekolojik açıdan mı?"

"Acımasızlığı bırak, Aline. Bırak şu acımasızlığı. Biliyorsun, Bretagne'a bile gitmek istedim ben, kirlenen okyanusa. Ama otuzluk gruplarla gitmek gerekiyordu, oysa burada..."

Gözlerini üzerimden ayırmıyordu. Bir kadının bakışlarına hiçbir zaman böylesine yerleştiğim olmamıştı.

"Nasıl bir kadın?"

"Pek göstermiyor. Söylemek bile fazla, nasıl baktığına bağlı. Kötü gözle bakarsan... Arayan bir gözün varsa, her zaman bulursun. Kırışıklar, çökmüştük, pörsümüştük, sarkıyor işte... Reklam böyle yapıyor işte..."

"Reklam mı?"

"Reklam. Reklam kadıncıkların sırtından inmek bilmiyor. Her şeyin en güzeli onlarda olmalı, en güzel saç, en güzel cilt, en bitirim tazelik... Ne bileyim ben. Matmazel Cora, fazla derinini araştırmazsan ya da çetele tahtasını unutursan..."

“Allah Allah, ne çetelesi, ne tahtası?”

Kalktım, kitaplıktan sözlüğü aldım. Sözcüğü bir şampiyon gibi ilk açışta buluverip okudum:

“Çetele tahtası: Borca alınan mal, veresiye hesabı. Çok borçlu, her yanda bir çetele tahtası bırakmış. Taştahtanın mavimsi kül rengi... Anladın mı şimdi? Matmazel Cora çok borçlu. Altmış dört yıl, hatta daha da fazla, sanırım hileye kaçıyor biraz. Böylece, bu taştahtanın mavimsi kül rengiyle... Taşması kolay değil. Yaşam ona bir hesap açmış, borç biriktikçe birikmiş.”

“Sen de ödemeye çalışıyorsun, öyle mi?”

“Bilmiyorum, Aline, ne yapmaya çalıştığımı bilmiyorum. Belki de böylesi daha iyi. Kimi zaman da bana öyle geliyor ki, yaşam bize karşı borçlanıyor, ama borcunu ödemek istemiyor...”

“Bize borçlanıyor denir, bize karşı borçlanıyor denmez.”

“Bizim Quebec’te bize karşı derler.”

“Şimdi de Quebec’li mi oldun?”

“Buttes-Chaumont’luyum, ama Quebec’te ne de olsa başka bir dil konuşuluyor. Babylone Sokağı’ndaki Pagode Sinemasına git de *Eau chaude, eau frette*’i gör, bugünlerde gösteriliyor, göreceksin ki hâlâ bir takım olasılıklar yok değil. Diyeceğim, yaşam sana karşı borçlanıyor, sen de gelip ödemesini bekliyorsun ve...”

“... ve bunun adına da düş kurmak deniyor.”

“... ve öyle bir an geliyor ki, tıpkı Matmazel Cora gibi, iş işten geçtiğini, yaşamın borcunu hiç mi hiç ödemeyeceğini sezmeye başlıyorsun, işte o zaman bunalıma toslayıveriyorsun... SOS’te Kral Salomon’un bunalımı diyoruz biz bunun adına...”

Kitaplığın yanında ayakta duruyordum, anadan doğma çıplaktım, şu var ki, giyinik olduğum zaman da cıvılcıplağımdır ben, nenediyse örtünecek hiçbir şeyim bulunmamasıdır. Gene kalktı bizim Aline, kollarını kavuşturmuş halde üç kez arşınladı odayı, sonra önümde durdu.

“Sen de matmazel... neydi adı?”

“Cora. Cora Lamenaire. Bendeniz de Marcel Kermody.”

Gülsün diye numarayı kaçırmadım.

“Sen de Matmazel Cora’nın alacağını ödemeye çalışıyorsun, öyle mi? Yaşam kendisine borçlandı ve altmış beşinden sonra bu borcu ödemesini beklemek boşuna diye?”

“Ne yaparsın, denemek gerekir. Tam altı aydır SOS’te gönüllüyüm, meslek bilinci işte.”

Yüzümü bütün ayrıntılarıyla inceleyerek bir an bekledi.

“Şimdi de fazla ileri gittiğini sezinliyor ve yakayı nasıl sıyracağını araştırıyorsun, öyle mi?”

“Ama bu işin yalnız bir süre böyle gideceğini de biliyorum. Benim ipsizin biri olduğumu, kendisini sepetleyeceğimi biliyor. Böyle bir repertuardır bu.”

“Neler anlatıyorsun sen? Neler anlatıyorsun, Tanrı aşkına? Ne repertuarı?”

“Gerçekçi şarkıda böyle olur hep, Matmazel Cora öncelikle gerçekçi şarkıcıdır. Bu şarkılarda bu işin hep kötü bittiğini kendisi söyledi bana. Tür böyle ister. Ya doğurdıkları bebekle birlikte Seine’e atılırlar, ya eli bıçaklı zampikleri hançerle karınlarını deşer, ya giyotin, verem ve zindan ya da topu birden. Hiçbir şey gelmez elden, zırlamaktan başka hiçbir şey gelmez.”

“Öf be, içimi kararttın.”

“Bunun için bir neden yok, şarkılar değişti artık, aynı şarkılar söylenmiyor.” Daha da fazla baktı suratıma.

“Bana bak, sen de bıçakla hiç fena oynamıyorsun.”

“Gırgır olsun diye.”

Öyle sanıyorum ki, tam bu ‘gırgır olsun diye’den sonra gerçekten anlamaya başladık birbirimizi. Bu konuyu bir daha açmadık o gece. Konuşmadık artık, hiçbir şey konuşmadık. Sessizlik. Ama sessizlik aynı şey değildi artık. Benim çok iyi bildiğim sessizlik, o uluyan sessizlik değildi. Yeni bir sessizlikti. Geceleri uyandım mı ulumaya başlar genellikle, ben de elden geldiğince çabuk uyumaya çalışırım. Ama o gece, Aline’in yanında, bir dakika bile yitirmeyeyim diye bile uyanıyordum. Her uyuyuşumda benden bir şeyler çalışıyorlardı sanki. Bunun olağanüstü türden bir gece olduğunu, buna bel bağlanamayacağını düşünüyordum. Bu gecenin şanslı bir gece olduğunu, gerçekten yaşandığına inanmamak gerektiğini düşünüyordum. Fan-

tasma ya da *hayal* derler bunun adına, sözlük her ikisini de kullanmamıza izin verir. Kalktım, herhangi bir kuşku kalmasın diye ışığı yaktım. *Fantasma*: Benliği gerçeklikten uzaklaştırmak için hayalgücünün gösterdiği çaba.

“Gene ne arıyorsun Jean?”

“*Fantasma*.”

“Ee, sonra?”

“Mutluyum.”

Yanına varmamı bekledi.

“Hiç kuşkusuz, biliyorum, anlıyorum, ama korkmamalısın.”

“Alışkın değilim de. Hem benim bir dostum var, pantolon kralı Mösyö Salomon, bunalımını kakaladı bana, ruhban zevzekliğini, davul tozunun ardından koşmayı kakaladı. Onun böyle olmasında şaşılacak bir şey yok, öyle ya, seksen dört yaşına gelmişse çorbaya tükürmek rahatlatır adamı, felsefi bir tutumdur. Chuck felsefi doruklara çekilmek diyor bunun adına. Böyle oldu mu aşağılık dünyanın her şeyine güçlü bir bakışla bakabiliyormuşsun. Ama aslı yok. Mösyö Salomon yaşamı öyle sever ki, onu elden kaçırmamak için dört yıl süresince Champs-Élysées’de karanlık bir mahzende kalabilmiş. Mutluysan, ama gerçekten mutluysan, daha da çok korkarsın, çünkü alışmamışsındır. Bana sorarsan, bence uyanık bir insan ömür boyu taşlar gibi mutsuz olmaya bakmalıdır, böylece ölmekten korkmaz. Uyuyamıyorum bile. Korku bırakmıyor yakamı. İyi, güzel, mutluyuz, ama bunu birbirimizden ayrılmak için bir neden sayamayız, değil mi öyle?”

“Bir yatıştırıcı ister misin?”

“Hadi be, mutluyum diye yatıştırıcı alacak değilim herhalde. Gel buraya.”

“Mutlusun diye yaşam seni cezalandıracak da değil.”

“Bilemiyorum. Yaşamın gözü keskindir, bilirsin. Mutlu bir herif göze batar.”

Ertesi gün, ben Matmazel Cora’yı görmeye giderken, çiçekleri Aline kendi eliyle seçti. Elleriyle bir demet yapıp elime verdi, sonra, Buci Sokağı’nda, dükkânın önünde, iki yanağımdan gönülden öptü, gözlerinde o denli sevgi vardı ki, uslu bir velet gibi gördüm kendimi.

XXVII.

Elimde çiçek, Matmazel Cora'ya geldiğim zaman hıçkırır buldum onu.

"Ne var, Matmazel Cora? Ne oldu?"

Ona kısaca Cora demeyi bir türlü beceremiyordum. Yüzü altüst olmuştu, gözleri yangın var diye bağıyor gibiydi.

"Arletty..."

Sonra başını salladı, konuşamadı. Yanına oturdum, kollarımda sevecenlikle sıktım. Bunun üzerine biraz düzeldi. Dizlerinin üstünde duran dergiyi aldı.

"Dinle şunu..."

Sonra bana Matmazel Arletty'nin *Point'*da söylediği sözü okudu: "*Yaşanmış olan akıp gitsin de azıcık tutamayalım, ne kadar acı!..*"

Sonra sesi kısıldı ve Mösyö Jehan Rictus'ün söylediği gibi zırlamaya başladı, bu plak kendisinde de vardı. *Hiçbir şey gelmez elden, zırlamaktan başka.* Bunun üzerine, o gece hiç yapmadığım ölçüde tutmaya çalıştım onu. O gece *Hiçbir şey gelmez elden'*le benim aramda döndü her şey. Matmazel Cora'ya yirmi yaşını geri veremezdim, kitlenin belleğinde Arletty, Piaf, Damia ve Frehel'in yanına, ilk sıraya da koyamazdım onu, gene de kadın olarak biraz tuttum kendisini, sonra, Aline'e gittim, o da beni kollarına aldı, gözlerimi dudaklarıyla usulca kapadı.

XXVIII.

Sürdürebildiğim kadar sürdü. Yaşamımda daha önce hiç denemediğim ölçüde tutuyordum Matmazel Cora'yı. Ama sevmediğin bir kadını dünyada her şeyden daha çok sevmek de olanaksız. Bir kimseyi kişisel olarak sevmeyince, genelde, adaletsizliğe karşı da sevmemeliymiş. Hiçbir şeyi açıklayamazsın ona, basıp gidemezsin de, canını yakma korkusu gırtlığına çöker. Var gücümle tutuyordum hep

Matmazel Cora'yı, ama yalnız bedende kalıyordu. Sonra, değişmek için, Aline'e koşmak zorundaydım. Tatsız, tatsız, tatsız oluyordu bu iş. Bazı bazı Aline'in yüzünde bir katılık görüyordum ki tüylerimi ürpertiyordu.

"Kıskanmıyorsun ya inşallah?"

"Bırak zırvalamay. Matmazel Cora değil söz konusu. Ben de değilim."

"Peki, ne öyleyse? Suratından düşen bin parça."

"Yaşlı ya da genç zavallı kadın koruyucuları yetti artık." Parmaklarıyla hayalarım dokundu.

"Yetti artık, *asgari ücretinle* su koyvermeye başladın. Acıma dedikleri işte."

"Hayır, değil, güçlülerin zayıflık dedikleri."

XXIX.

Bir gece, Matmazel Cora kollarımda uyuyuverince korktum, gerçekten korktum, çünkü onu mutlu olduğu sırada boğuvermek bırakmaktan daha kolaymış gibi bir duygu doğmuştu içime. Azıcık daha sıksam yeterdi, artık canını yakmam gerekemeyecekti. Çabucak giyindim. Çıkmadan önce, ne olur ne olmaz diye geri döndüm, yok, yok, bir şey yapmamıştım, mışıl mışıl uyuyordu. Sabahın üçüydü. Öğüt istemek üzere atadan kalma bilgeliğine başvurmak için gidip Kral Salomon'u uyandıramazdım. Kafamda hep Bretagne'da tuzağa takılmış martının görüntüsü vardı, Matmazel Cora mıydı o, yoksa ben miydim, bunu bile bildiğim yoktu artık. Gecenin içinde, motosikletimin üstünde dört dönüyordum. Sonra, gecenin içinde dört dönen nice şaşkınlara gibi ben de SOS'e başvuracağım dedim içimden. Montmartre'da, her zaman açık olan *Pizza Mia*'nın önünde durdum, aşağı kata inip numarayı çevirdim. Hemen yanıt gelmedi, çünkü en çok başvuru sabahın ikisine, üçüne doğru olurdu.

"SOS Gönüllüler."

Lanet olsun! Mösyö Salomon'du açan. Bunu akıl etmem gerekirdi, santrale kendisi geçerek iyilik dağıtmak üzere geceleri kalktığını biliyordum, çünkü en çok geceleri hisseder bunalımını, kendisine gereksinim duyacak bir insana en yalnız olduğu zamanlarda gereksinimin duyar.

"Alo, SOS sizi dinliyor."

"Mösyö Salomon, benim."

"Jeannot! Başınıza bir iş mi geldi?"

"Mösyö Salomon, size uzaktan ve ıraktan söylemeyi yeğ tutuyorum: Matmazel Cora'ya atladım, onu tutmak için..."

Hiç şaşmadı. Hatta, şerefim üstüne yemin ederim ki, keyifle güldüğünü iştirir gibi oldum. Ama belki de ben kafayı yiyordum. Sonra bilimsel bir ilgiyle sordu:

"Tutmak mı dediniz? Yani nasıl tuttunuz, yavrum?"

"Arletty'nin gazetede söylediği söz nedeniyle: *Yaşanmış olan akıptınsın de azıcık tutamayalım, ne kadar acı..*"

Mösyö Salomon uzun bir sessizliğe daldı. Hatta heyecanın etkisiyle bizi bırakıp gittiğini sandım.

"Mösyö Salomon! Orada mısınız? Mösyö Salomon!"

"Buradayım," dedi Mösyö Salomon'un sesi, gecenin etkisiyle daha da derinleşmişti. "İyiyim, buradayım, ne derlerse desinler, daha ölmedim. Siz bunalımlının daniskasisınız, genç dostum."

Bunalımı bana kendisinin kakaladığını söyleyecektim ama kimin başlattığını tartışacak değildik, belki bizden çok önce de vardı bunalım.

"Yavrucuğum," dedi, bulunduğu yerde, telin öbür ucunda, ulu doruklardan üzerimize eğilmiş durumda, şimdiye dek hiçbir zaman böylesine heyecanlı bulmamıştım onu.

"Evet, Mösyö Salomon. Ne yapayım? Birini seviyorum ben. Matmazel Cora'yı sevmiyorum, böyle olunca da, söylemek bile fazla, daha çok seviyorum onu. Diyeceğim, onu seviyorum, ama genelde. Anlıyor musunuz? Mösyö Salomon! Orada mısınız? Mösyö Salomon!"

"Lanet olsun!" diye haykırdı Mösyö Salomon, tüylerim diken diken oldu. "Buradayım ben, burada olmamaya hiç mi hiç niyetim

yok, canımın istediği kadar da olacağım, isteyen inanır, istemeyen inanmaz!"

Gene sustu, ama bu kez suskunluğunu bölmedim.

"Nasıldı şu Matmazel Arletty'nin sözü?"

"Yaşanmış olan akıp gitsin de azıcık tutamayalım, ne kadar acı..."

Mösyö Solomon telefonun öbür ucunda susuyordu, sonra derin bir iç çekiş duydum.

"Çok doğru, çok haklı..."

Sonra gene kızıştırdı birdenbire:

"İyi de benim suçum ne?" diye haykırdı. "Eğer bu salak karı..."

Durdu, öksürdü.

"Özür dilerim. Her neyse, ben elimden geleni yaptım. Ama o kuş beyinlinin tekidir ve..."

Sanırım, Matmazel Cora'dan söz ediyordu ya gene yarıda kesti sözünü.

"Evet, demek ona... Nasıl demiştiniz?"

"Atladım."

"Oldu. Bundan kuşkulanmıyor değildim doğrusu. Tam o biçimsiniz."

"Bana godoş diyeceksiniz, bu iş benim uzmanlık alanıma girmez, Mösyö Salomon."

"İlgisi yok, hiç ilgisi yok. Ben onun hoşuna gitmezlik etmeyecek, onun aklını başından alacak türden bir çocuk olduğunu söylemek istedim yalnız. Bunda bir kötülük yok."

"İyi de yakayı sıyırmak için ne yapacağım?"

Mösyö Salomon düşündü, sonra müthiş bir şey patlattı:

"Bakarsın, bir başkasına tutulur."

O zaman kızdım işte. Gecenin ortasında benimle dalga geçiyordu.

"Siz benimle alay ediyorsunuz, Mösyö Salomon. Hoş bir şey değil bu yaptığınız, ben sizi her zaman saymışımdır, siz de bunu bilmezlik edemezsiniz."

"Fransız dilini rahat bırakın, Jeannot. Ona da atlamaya kalkmayın. Çocuk doğurtamazsınız ona, hiç kuşkunuz olmasın. Biliyorsunuz, en büyük yazarlar denedi bunu, ama ne oldu, hepsi de öldü, okumaz

yazmazların en kötöleri gibi ölüp gitti. Yan çizmenin olanağı yok. Dil bilgisi aman dinlemez, noktalama da öyle. Bakarsın, Matmazel Cora bir başkasını bulur, o kadar genç olmayan birini. İyi geceler.”

Sonra suratına kapattı telefonu. SOS’te hiç yapılmayan bir şeydir bu, kendisine sırt çevriliyormuş gibi bir duyguya kapılmasın diye başvuranın kapatması beklenir.

Bir süre telefonun düdüğü sesini dinledim, hiç yoktan iyiydi. Eve döndüm. Aline uyanıktı. Anlatmaya değmezdi, biliyordu. Kahve yaptı. Konuşmadan oturduk bir süre. En sonunda gülümsedi.

“Bunu bekliyordur, biliyorsun. O da seziyordur ki, bu iş böyle süremez, bu iş...”

Sözcüğü söylemedi, biraz kahve içti. Ben tamamladım:

“Bu işin doğal olmadığını mı? Söyle.”

“Evet, öyle, doğal değil.”

“Evet, hatta doğadaki en çirkef yan.”

“Belki de, ama doğayı değiştiremezsin.”

“Neden peki? Neden değiştirilemezmiş bu kancık? Bizi birer hiç yerine koyduğu yetmedi mi? Ya fasonun tekiyse bu doğa? Yaptığını yapmasına ses çıkarmayacak mıyız gene?”

“İyi ya, sen de dostun Mösyö Salomon’a, pantolon kralına başvur, bize hazır giyimlik bir doğa değil, ölçümüze göre bir doğa biçmesini söyle. Ya da öbür Kral Salomon’a, yukarıdakine, artık burada olmamakla birlikte birkaç bin yıldır kendisine yakarılan Salomon’a başvur. Oldu mu?”

“Ben de biliyorum, hiçbir şey gelmez elden. Mösyö Jehan Rictus’ün böyle bir şarkısı vardır.”

“Git, Matmazel Cora’yla konuş. O iyi bilir bu işleri. Repertuarının böyle olduğunu sen kendin söylemiştin.”

“Repertuar olarak yürek yarası, yetti artık. Ya gerçekçi şarkılarındaki gibi yapar da kendini Seine’e atarsa?”

Aline kızdı.

“Kes artık. Onu tanı mıyorum elbette ama... Bak, Jeannot, kendim için böyle konuşmadığımı anlamamı isterim. Onunla yatman benim için hiç fark etmez. Önemli olan bu değil. Önemli olanı da sen ona veremezsin. Doğru bir şey değil bu, ne onun için... ne de genelde...”

“Genel olarak kadınlar için mi diyorsun?”

“Şimdi de bunlara dalmayalım, Jeannot. Öyle durumlar vardır ki, iyilik sadaka oluverir. Sonra öyle sanıyorum ki sen bu işi kendi duyarlığına göre yorumluyorsun, onun için farklıdır belki de.”

Gülümsedi:

“Örneğin seni *daha iyisini bulamadığı için* yatağına aldığı hiç aklına gelmedi mi?” dedi.

Yüzüne baktım, ama çenemi tutmasını bildim. Aline’in de beni daha iyisini bulamadığı için yatağına aldığı korkusuna kapıldım birden. Her şeyin daha iyisi bulunamadığından var olduğu. Hepimizin daha iyisi bulunamadığından var olduğumuz korkusuna. Hast! Çenemi kapatıp kahvemi içtim, böylesi daha iyiydi.

“Seni daha iyisini bulamadığından yatağına aldığını, her şeyden önce sakinliğe, arkadaşlığa, yalnızlıktan kurtulmaya gereksinim duyduğunu?”

Kim bilir, doğruydu belki de. Belki de Matmazel Cora için kötü-nün iyisinden başka bir şey değildim. O saat daha bir iyice buldum kendimi. Öf.

XXX.

Matmazel Cora ertesi gün için *Violettes Impéiales*’e bilet almıştı, oradan çıkınca da hep dostlarının bulunduğu bir içkili lokantada yemek yiyecektik. Eskilerin deyimiyle bir operetti oyun. Savaştan önce görmüştü, çok beğendiği Raquel Meller oynamıştı. O dönemin tüm ulusal onurlarını daha ufak bir kızken tanımış, şimdi eskicilerdeki eski afişlerde gördüklerimizi, Raquel Meller’i, Maud Loti’yi, Mistinguett’i sanatçılar kapısından girerken izlemişti.

“Miss yetmiş yaşında hâlâ dans ederdi. Şu var ki onu kaldırmak için üç oğlan gerekiyordu.”

Perde arasında kulise sürükledi beni, tanıdığı biri varmış, dingildek bir şişko, adı Fernando bilmem neydi ya bilmem nesi belleğimde

kalmadı. Matmazel Cora'yı bir bu eksikti gibilerden karşıladı. Birbirimize baktık, karşılıklı bir yakınlık bile duyduk hatta, vay ulan be ayaklarında öylesine anlaşıyorduk.

Matmazel Cora yanağına bir öpüş kondurdu.

"İyi akşamlar, Fernando'cuğum... Yıllar var ki..."

Fernando bundan daha elli yıl vazgeçebileceğini gizlemiyordu bile.

"İyi akşamlar Cora, iyi akşamlar..."

"Son görüşmemiz... dur bakalım..."

"Evet, tamam, çok iyi anımsıyorum..." Dişlerini sıkıyor, burnundan soluyordu, nazik olmak için kendini tutmaya çalışıyordu.

"Kusura bakma, Cora, ama işim başımdan..."

"Ben yalnızca..."

Matmazel Cora'yı belinden kavradım.

"Gel, Cora..."

"İlgilendiğim bir genç oyuncuyu tanıtacaktım sana..."

Elimi uzattım.

"Marcel Kermody. Çok memnun oldum."

Fernando bu iş dünyanın en eski mesleğiymiş gibi baktı bana.

"Kendisini ben temsil ediyorum," dedi Matmazel Cora. Herif ayaklarına bakarak elimi sıktı.

"Kusura bakma, Cora, ama şimdi sırası değil. Figüranlarım tamam. Gene de bir kovuk bulursam..."

Bu oyun başından beri hep böyle oynanıyordur, diye düşünüyordum. Tarihseldim. Hatta rolümü görmeye bile başlamıştım.

"Size gazete kesikleri getirebilirim," dedim.

"Tamam, tamam."

"Dans ederim, şarkı söylerim, takla atarım, bok yerim. İsterseniz, ölüm perendesini de atarım size..."

Montumu çıkarmaya başladım.

"Burada olmaz," diye uludu. "Nedir, ne oluyor?"

"Bana bir frank verir misiniz?" diye fısıldadım.

Fernando hiçbir şey söylemiyordu artık. Anlıyordu ki bir daha ağzını açacak olursa yumruk suratına iniverecekti. Çünkü Matmazel

Cora'yı görmek gerekirdi, hâlâ çok tanınıp çok sevildiği sanatçı çevresinde yeniden bulunmaktan öylesine mutluydu ki...

"Gelin, Matmazel Cora."

"Ya ikinci perde?"

"Bir seferde iki perde fazla. Gene geliriz."

"Jean Gabin'in sanata Folies-Bergères'de dansör olarak başladığını bilir misin? Çok çekingensin, Jeannot. Ama onu etkiledin. Hemen anladım."

Lokanta Matmazel Cora'nın Bastoche dediği Bastille'de, Dolle Sokağı'ndaydı. Dosdoğru gidip küçük damalı, gri pantolonlu, tütün rengi kaşmir kazaklı patronun kırmızı sivilcelerle dolu ayyaş suratını öptü. Boksörlerle bisiklet yarışçılarınun fotoğrafları vardı her yanda, barın üstünde de doruktayken uçakla düşüp ölen Marcel Cerdan. Duvarlarda başka dünya şampiyonları vardı: Coppi, Antonin Magne, Charles Péliissier, André Leduc, hepsi de Fransa Turu'nu kazanmış adamlar. Kimileri tırmanmada bitirimdi, kimileri Kuzey yollarında, inişte, düzlükte, sprintte parlarlardı. Yolun devleri. Monaco otomobil yarışlarının şampiyonları da vardı, duvarda adları: Nuvo-lari, Chiron, Dreyfus, Wimille. Patrona içim ısındı. İnsanlar korkunç unutuluyor, hele ünsüz olanlar. Fotoğrafın çok yararı dokundu bunlara, fotoğraf çıkmadan önce insanların yaşamının ne olduğunu ne kadar düşünssek az.

Matmazel Cora tuvalete gitti, bu arada patron da bana içki ikram etti. Beni yüreklendirmek için, "Matmazel Cora önemli bir kadındı," dedi. "Üstün bir kadın. İnsan önemli biri oldu mu unutulmak zor gelir."

Kendisi bisiklete binmiş, üç kez Fransa Turu'na katılmıştı. "Hâlâ biniyor musunuz?"

"Pazarları, arada sırada. Bacak kalmadı. Daha çok anıların hatırı için. Siz de sporcuya benziyorsunuz."

"Ben boksörüm. Marcel Kermody."

"Ha, evet, öyle ya. Özür dilerim. Bir kadehçik daha?"

"Hayır, teşekkür ederim. Formdan düşürür."

"Matmazel Cora her çarşamba, tavşan yahni olunca gelir buraya. Boks ha?"

Kendini tutamadı:

"Piaf'la Cerdan gibi," dedi.

O hızla masaya oturdu.

"Cerdan'la Piaf, benim için, aşk serüvenlerinin en güzelidir," dedi.

"Biri şarkı söyler, öteki söylemez," dedim.

"Nasıl?"

"Böyle bir film vardır."

"Cerdan uçakla düşüp ölmeseydi, daha birlikte olurlardı."

"Yaşam işte, ne yaparsınız."

"On yıl önce, Matmazel Cora battı gitti diye düşünüyordum. Bir içkili lokantada tuvaletçilik bulmuştu. Cora Lamenaire, düşünebiliyor musunuz! Almanlar zamanında o serseriye tutulmamış olsaydı... Bereket versin, eski hayranlarından biri karşısına çıktı da kendisiyle ilgilendi. Temiz bir aylık ödüyor ona. Hiçbir eksiği yok şimdi."

Ahbabça bir bakışla baktı bana, benim de hiçbir eksiğim olmayacağı konusunda güvence vermek ister gibiydi.

"Hazır giyim krallarından biriymiş anlaşılan. Bir Yahudi."

Güldüm.

"O adam olmalı," dedim.

"Tanıyor musunuz onu?"

"Evet, ta kendisi."

Keyfim yerine geliyordu.

"Bir vişne rakısı daha içebilirim," dedim.

Kalktı.

"Aramızda kalsın, olmaz mı? Matmazel Cora, bayan çiş olduğu dönemden korkunç utanır. O günleri yüreğinden atamadı."

Vişne rakımı getirip müşterilerine bakmaya gitti. Parmağımla masanın örtüsüne çizgiler çiziyor, Kral Salomon'u düşünerek keyfe geliyordum. Her türlü yetkiyi vermeliydi ona. Onu yukarıya, ta yukarıya, yokluğuyla parladığı yere, bir hazır giyim kralının eksikliği duyulan yere oturtmalıydı. Gözlerini yukarıya çevirdin mi hemen bir pantolon inerdi tepene. Mösyö Salomon'un tahtına kuruluşunu ve iyilikle pantolon yağdırışını çok iyi canlandırıyordum gözlerim-

de. En acili aşığı bölümlerdir. Yukarı bölümler lükstür. Televizyon, kadınlar da işin içinde olmak üzere ayda otuz papelden daha az parayla yaşayan insanların bir buçuk milyarı bulduğunu söyledi, parasını kendi etinden çıkaranlar da cabası. Bense lüks türdenim, gözüm yukarı bölümlerde. Günde sekiz saat maden ocağında çalışsaydım... Benim babacan patronluk ve büyük sermaye düşleri kuran lüks bölümlerim var. Ama yukarıda Kral Salomon eksikliği var, bu da bunalım demek. Bu lüks bunalıma nerede ve nasıl yakalandığımı düşünerek parmağımla masa örtüsüne çizgiler çekmeyi sürdürüyordum. Sonra Matmazel Cora'nın tuvalete gireli beri ne halt yediğini merak etmeye başladım, belki de bayan çış olduğu dönemi düşlüyordu, bazı bazı hepimize böyle birden özlem çöküverir. Mösyö Salomon'un parasal lütfuna eriştiğine göre, istediğı gibi düş kurabilirdi artık. İçkili lokantaların tuvaletlerine indikçe epey haz duyuyor, burada kendisinin değil de bir başkasının bulunduğunu gördükçe keyifleniyor olmalıydı. Bir "kimse" olmuş olanların "hiçbir şey" olmasına izin verilmemeliydi asla. Kral Salomon'a gidip soracaktım: Matmazel Cora'ya benim gibi biri gerektiğini düşünmüş ve parasal lütfundan biraz daha fazlasını sunmak istemişti de onun için mi yollamıştı beni ona? Bende de tıpkı ötekininki gibi tam onun hoşuna gidecek bir haydut surati bulunduğuna karar vermiş olmalıydı, gene alay ve sarakaydı bu yaptığı, hatta daha kötüsüydü, kin ve öçtü, karı kendisini o Nazi serserisi için sepetledi diye yapıyordu bunu. Gerçekten alay kralıydı bu alçak.

Matmazel Cora dönmüştü.

"Özür dilerim, Jeannot... Bir arkadaşına telefon ettim de. Yemeğini seçtin mi? Bugün tavşan yahni var."

Burada taşı gediğine koydu:

"Jeannot Lapin'e bir tavşan yahni."

Güldüm, çünkü öyle zavallı bir şakaydı ki ona acıyordum. Güldün mü zavallı şakanın moralini yükseltirsin. Birinci kanalda bir program vardı, o programda böyle bol bol zavallı şaka dinleyebildin, bu şakalara acıyan, kendileri de yürekler acısı olan insanlar arasında geçerdi bunlar.

Matmazel Cora kırmızı şarabı çok severdi, ama zurna dediklerinden değildi. Mösyö Salomon'un onun için yaptıklarını düşünüyordum, peri masalı gibi bir şeydi bu. Beş parasız kalmış bir yaşlı kadın, derken bir kral çıkageliyor birdenbire, bayan çişti düştüğü çukurdan çekip çıkarıyor, oturaklı bir gelir sağlıyor kendisine. Sonra kral bunun da yeterli olmadığı, anıların hatırı için daha fazla bir şey yapmak gerektiği kararına varıyor, bir de bizim Marcel Kermody'yi post alıyor kendisine. Bizim orada, Chapuis Sokak'ta, yaşlı bir zampirik kadın dolaşır, saçları apaktır, bir bacağı ötekinin iki katı şişmiştir ve sargılıdır, tepeden tırnağa paçavralarla donanmıştır, Kermody'ler oymağı için en kötüsü de önünde hep bir tandem sürmesidir, tandem iki kişilik bir bisiklettir, inanmazsanız, sorabilirsiniz. Yitirilmiş bir koca mıdır bu, yoksa bir çocuk mu, yoksa her ikisi de mi, bilmiyorum. Her şeyi de bilemeyiz ki. Ama bazı bazı böylesi daha iyidir.

"Ne düşünüyorsun Jeannot? Çok uzaklardasın."

"Sizin yanınızdayım, Matmazel Cora. Tanıdığım bir başka kadını düşünüyorum. Ondan iyi kurtuldunuz."

Yüzünü buruşturdu.

"Kıskanıyor mu?"

"Efendim, Matmazel Cora; anlayamadım."

"Bizi görse gözlerimi oyardı."

Patron bir akordeon plağı koymuştu, bundan yararlanıp çıkışımı yaptım.

"Matmazel Cora, gerçekçi şarkılar neden hep mutsuzluktan ve yürek yarasından söz eder?"

"Halk türüdür de ondan."

"Ya, demek öyle."

"Tür böyle ister."

"Gene de olmayacak dalgalar bunlar. Bekâr anneler kızlarını yetiştirmek için fahişelik yapar, kız güzel ve zengin olur, anası yaşlı bir zampirik olup çıkar, sokakta soğuktan ölür. Çüş ki çüş!"

"Evet, benim de böyle bir şarkım vardı, söz Mösyö Louis Dubuc, güfte Ludovic Dubuc, beste Ludovic Semblat."

"Fazla, çok fazla."

“Heyecan için iyidir, insanları evlerinden çıkarabilmek için çok şey gerekir.”

“Tamam, bunu dinleyerek biraz rahatlayanlar vardır kuşkusuz, çünkü hiç değilse Seine Nehri’ne atılmak ya da sokakta soğuktan ölmek durumunda değildirler, ama bana sorarsanız, gerçekçi şarkıları daha mutlu kılmak gerekirdi. Bence şarkıları mutlu söylemeli. Yete-neğim olsa, şarkıları zır zır zırlatacağıma daha neşeli kıldardım. Tokmakçısı kendisini bıraktı diye bir kadının kendini Seine’e atmasını gerçekçi bulmuyorum ben.”

Biraz şarap içti, bakışında bana karşı bir dostluk belirdi.

“Daha şimdiden beni bırakmayı mı düşünüyorsun?”

Kıçımı sıktım. Deyim böyle olduğu için söylemiyorum. Gerçekten sıktım. İlk kez kendini Seine’e atmakla gözdağı veriyordu bana.

Suratına güldüm. Şu gerçek bıçkın suratını gösterdim ona, hoşlandığı buydu, çünkü kadının acı çekmesi doğru bir şeydi. Gerçekçi şarkılarda aşkta bol bol gözyaşı dökmenin bir gereksinim olduğunu, yoksa duygu payının hafif kalacağını unutmuştum.

Ama bunalım bastırmıştı. Matmazel Cora, sizi hiçbir zaman bırakmayacağım, diyemezdin ona. Olanaklarımı aşardı böylesi.

Ben de bastırıverdim:

“Mösyö Salomon’la aranızda neler geçti?”

Şaşırmışa benzemiyordu.

“O iş çok eskiden olup bitti, Jeannot.”

Beni yatıştırmak için de ekledi:

“Şimdi yalnızca dostuz.”

Burnumu tabağıma dikmiştim, çünkü dalga geçmek geliyordu içimden, bu yüzden de dalga geçmek hiç içimden gelmiyordu. Kendisini kışkandığımı düşlemek hakkıydı. Gülünecek bir şey değildi bu. Ağlanacak bir şey de değildi. Önünde boş bir tandem süren, yaşlı bir zampirik değildi. Açık mor ve portakal rengiyle çok güzel giyinmiş, alnundan ak bir eşarp geçirmişti, her ay kapısını çalan bir geliri vardı. Geleceği güven altındaydı. Her çarşamba buraya gelip yabantavşanı yiyordu.

“Savaştan önce bir serüvenimiz olmuştu. Deli gibi tutkundü bana. Çok cömert bir adamdı. Kürkler, mücevherler, şoförü içinde bir araba... 40 yılında Portekiz’e gitmek için bir vize bulmuştu, ama onunla gitmek istemedim, o da kaldı. Sonra Champs-Élysées’deki o mahzeni buldu, dört yıl süresince gün ışığı görmeden karanlıkta kaldı. Ben Maurice’e vurulunca korkunç kızmıştı bana. Maurice Gestapo’ya çalışıyordu. Kurtuluş’ta kurşuna dizildi. Mösyö Salomon bu nedenle çok kızdı bana. Doğrusunu istersen, minnet duygusu nedir bilmez bu adam. Göstermez ama çok katıdır. Beni hiç bağışlamadı. Oysa yaşamını bana borçluydu.”

“O da neden?”

“Onu ihbar etmedim. Yahudi olarak Champs-Élysées’de bir mahzende saklandığını biliyordum, tek bir laf etmem yeterdi. Maurice Yahudi avında uzmanlaşmıştı ve tek bir lafım yeterdi. Ama bunu yapmadım. Daha sonra görüştüğümüz zaman bunu kendisine anımsattım, Mösyö Salomon minnet duygusu diye bir şey yok sizde, sizi gammazlamadım dedim. Bundan etkilendi. Bembeyaz kesildi. Hatta inme minme inecek sandım. Ama hiç de böyle bir şey olmadı, tam tersine, gülmeye başladı.”

“Gülme onun sığınak-değeridir.”

“Evet, gerçekten gülmeye başladı. Sonra parmağıyla kapıyı gösterdi bana, güle güle, Cora, artık sizi görmek istemiyorum, dedi. Böyledir işte o. Oysa işgal sırasında Yahudileri kurtaran kaç kişi vardı?”

“Bilmiyorum, Matmazel Cora, Tanrı’ya bin şükür, o dönemde ben dünyada değildim daha.”

“İyi ya, ben bir tanesini kurtardım. Oysa Maurice aklımı tümüyle başımdan almıştı, onu hoşnut etmek için her şeyi yapabilirdim. Ama tam dört yıl sustum, Mösyö Salomon’un nerede saklandığını biliyordum, gene de kimseye bir şey söylemedim.”

“Arada bir gidip görüyor muydunuz onu?”

“Hayır. Hiçbir eksiği olmadığını biliyordum. Kapıcı kadın yiyeceğini, miyeceğini, her şeyini getiriyordu. Onu altınla tartarak satın almış olmalıydı.”

“Neden böyle düşünüyorsunuz? Belki de gönülden yapıyordu.”

“Peki, savaştan sonra La Boétie Sokağı’ndaki tuhafiyeciyi nasıl açtı öyleyse? Hangi parayla?”

“Belki de Mösyö Salomon olup bitenlerden sonra teşekkür olarak armağan etmiştir.”

“Ne bileyim, bana hiç teşekkür etmedi. Benim için yaptığı tek şey, Kurtuluş’tan sonra, Maurice yüzünden başım derde girince araya girmek oldu. Ayıklama işlemi için Oyuncular Kurulu’ndan geçirildiğim sırada gidip adamlarla görüştü. Onu rahat bırakın, baylar, Matmazel Cora dört yıl boyunca nerede saklandığımı biliyordu, ama beni ihbar etmedi, bir Yahudiyi kurtardı, dedi onlara. Sonra da keh keh güldü, çekip gitti.”

Birdenbire ben de keh keh güldüm. Mösyö Salomon’u çok severdim, şimdi daha da çok seviyordum.

Matmazel Cora gözlerini yere dikmişti.

“O zaman büyük bir yaş farkı vardı aramızda. Yirmi yıllık fark, o zamanlar bugünkünden çok daha fazla göze batardı. Bugün o seksen dört yaşında, bense... Şimdi fark olarak çok daha az bir şey var aramızda.”

“Hâlâ ondan çok daha gençsiniz, Matmazel Cora.”

“Hayır, artık aynı şey değil.”

Masanın üstündeki ekmek kırıntılarına gülümsedi.

“Yalnız yaşıyor. Benden başka hiçbir kadını sevmeydi. Bağışlayamıyor beni bir türlü. Kendisini bıraktım diye kızıyor. Ama ben birine vuruldum mu yarım yamalak vurulmam. Ben kendimi tümüyle veren kadınlardanım, Jeannot.”

Benim aradığım da tam buydu hani. Ama çenemi tuttum. Oysa, anıştırma tam olsun diye gözlerini bana dikmişti.

“Başlangıçta Maurice’in Gestapo’ya çalıştığını bilmiyordum. Bir adamı sevdin miydi hakkında hiçbir şey bilmezsin, Jeannot. Bir barı vardı, Almanlar her yere geldikleri gibi oraya da geliyorlardı. Benim gözüm ondan başka bir şey görmüyordu, gözün bir heriften başka bir şey görmeyince o herifi de göremezsin, iki kez ateş etmişlerdi Maurice’e, ama ben bunu karaborsa dalgalarına bağlıyordum. 1943’te Yahudilerle uğraştığını öğrendim, ama herkes Yahudilerle uğraşıyordu o zaman, yasal bir şeydi. Gene de, öğrendikten sonra

bile, Mösyö Salomon konusunda hiçbir şey söylemedim. Oysa yemin ediyorum sana, Maurice için yapmayacağım şey yoktu.”

Patron tatlıları getirdi.

“Salomon anlayamıyor,” dedi Matmazel Cora. “Çok katı bir adam. Sevdi mi acımasızdır. Yokluk içinde bulunduğumu öğrenince, öç almak için hemen bir gelir sağladı bana.”

Tatlı da fena değildi.

“Yokluk içinde bulunduğunuzu yazmış mıydınız ona?”

“Ben mi? Hayır. Onurlu kadınımdır ben. Hayır, tamamıyla rastlantı sonucu öğrendi. Puech Sokak’taki Grande Brasserie’de bayan çiş olarak çalışıyordum. Utanılacak bir yanı yok bunun. Hatta günün birinde bir gazetecinin beni bulup *France-Dimanche*’a bir yazı yazacağını kuruyordum, anlarsın ya, Cora Lamenaire bayan çiş olmuş... Böylece adım yeniden ortaya çıkabilirdi, yeniden parlayabilirdim, belli mi olurdu.”

Hemen yüzüne baktım, hayır, hayır, alay olsun diye söylemiyordu bunları.

“Üç yıl kaldım burada, kimsecikler varlığını fark etmedi. Sonra bir akşam, para tabağımın önünde otururken, Mösyö Salomon’un merdivenden indiğini, işlemeye gittiğini gördüm. Beni görmeden geçti yanımdan, hep acele ederler. Ölecek gibi oldum. Yirmi beş yıldır görmemiştim onu, ama değişmemişti. Saçları apaktı, bir küçük sakal bırakmıştı, ama aynı adamdı. Öyle insanlar vardır ki, yaşlandıkça daha çok benzerler kendilerine. Gene o parıltılı, gene o kara bakıştı bakışı. Beni görmeden geçti, çok şıktı, şapka, eldiven, baston, Prens de Galles. Pantolonculuğu bıraktığını, SOS’çiliğe başladığını biliyordum, öylesine yalnızdı. Bir kez telefon etmeyi düşünmüştüm, ama ben onurlu kadınımdır, kendisini Gestapo’dan kurtarmam karşısındaki nankörlüğünü de bağışlayamıyordum. Onu görmenin bende nasıl bir etki yaptığını düşünemezsin. O hep Kral Salomon’du, ben Cora Lamenaire de bayan çiş olmuştum. Genel olarak bayan çişler için söylemiyorum, mesleğin kötüsü olmaz, ama ben önemli bir kadındım bir zamanlar, halkın gözdesiydim, bu bakımdan... Anlıyor musun?”

“Anlıyorum, Matmazel Cora.”

“Kral Salomon yanda çişini ederken, benim ne durumda bulunduğumu gözünün önüne getirebilirsin. Kaçsa mıydım, ne yapsaydım, bilmiyordum. Ama utanacak değildim. Hemen kendime çekidüzen verdim. İçtenlikle söylüyorum sana, birden olmayacak bir umuda kapıldım. Elli dört yaşında var yoktum daha, pek fena sayılmazdım, o da en azından yetmiş dört yaşındaydı. Demem o ki, şansım yok değildi. Yaşamımızı birlikte, yeni baştan düzenleyebilirdik. Anlamışsındır, her zaman romantik olmuşumdur ben, gene kaptırıvermiştim. Her şeye yeniden başlayabilirdik belki, her şeyi kurtarabilirdik, ikili bir yaşam, Nice’te bir yerlerde. Kısacası, hemen kendime çekidüzen verdim. Ayağa kalkmıştım, onu bekliyordum. Mösyö Salomon tuvaletten çıktı ve beni gördü. Öyle bir durdu ki, düşecek sandım. Elindeki bastonu eldivenleriyle sıktı. Hep öyle şık olmuştur, tepeden tırnağa. Öyle durmuş, bana bakıyor, hiçbir şey söyleyemiyordu. O zaman gerçek bir yumruk indirdim ona, ama gülümsemeyle. İskemleme oturdum ve içinde bozukluklar bulunan tabağı önüne doğru ittim. Titrediğini gördüm o zaman. Yeminle söylüyorum sana, sanki yer sarsılıyormuş gibi titrediğini gördüm. Yüzü kül gibi oldu, arkasından da gümbürdeyiverdi, sesi nasıldır, bilirsin... ‘Ne? Siz? Burada! Olamaz! Aman Tanrım!’ Sonra sesi mırıltıya dönüştü. ‘Cora? Siz? Bayan Çiş? Düş görüyorum ben, düş görüyorum!’ Sonra bacakları tutmaz oldu, merdivene oturdu. Ben de ellerimi dizlerime koymuş, öyle gülümsüyordum. Zafer benimdi. Mendilini çıkardı, elleri titreye titreye alnını sildi. ‘Mösyö Salomon, düş müş görmüyorsunuz, hatta tam tersini gördüğünüzü kesinlikle söyleyebilirim size,’ dedim. Çok sakindim, hatta tabaktaki bir franklıkları şingırdattım. Gene birkaç kez, ‘Bayan Çiş! Siz! Cora Lamenaire!’ diye yineledi. Sonra, bana inanmayacaksın ama, bir damla gözyaşı aktı yanağına. Bir damla, tek bir damla, ama erkekleri bilirsin...”

“Bilirim, kolay kolay akıtmazlar,” dedim.

“Sonra kalkıp bileğime yapıştı, beni de arkasından sürükleyerek çıktı merdivenleri. Bir köşeye oturup konuştuk. Yok yok, yalan, konuşmadık, o tek sözcük söyleyemiyordu, benim de ekleyecek hiçbir şeyim yoktu. Su içti, kendine geldi. Bana bir daire satın aldı, güzel bir aylık bağladı. Sonrasına gelince...”

Gene masanın üstündeki ekmek kırıntılarıyla oynamaya başladı. Bel-Air'de garsonluk yaptığım sıradaki gibi, iki kahve, iki diye seslendim patrona.

"Sonrasına gelince, Matmazel Cora..."

Sonrasına gelince, Kral Salomon beni düşünmüştü. Alaycının ulu davranışı mıydı bu, yoksa sevecenlik, dostluk, hatta azıcık daha fazlası mı vardı bu gülümsemede, bunu bile bilmiyordum. Anlayabilirsen anla. Bütün bildiğim, Kral Salomon'un gülümsemesi içinde oturmakta olduğumdu.

"İki-üç kez görmeye gittim onu. Beni gezdirdi."

"Santralı mı?"

"Evet, başvuruları aldıkları yeri. Bazı bazı oturup telefonları kendisi yanıtlar. Durmamacasına insan yokluğu çeken ve hiç kimsesi bulunmayan insanlardan başvurular alıyorlar. Benim görüşümü sorarsan, bu başvurulara gereksinimi var onun, kendini daha az yalnız buluyor. Beni hiçbir zaman unutamadı. Beni unutmuş olsaydı, otuz beş yılı aşkın bir zamandan sonra böylesine bağışlanmaz bir adam olmazdı. Ama onunki kin. Bunu vurgulamak için, her doğum günümde çiçekler yolluyor bana."

"Taş yüreklinin biri, kısacası."

"Hayır, kötü adam değildir. Kendi kendine karşı katıdır."

"Belki de öyleymiş gibi görünüyor, Matmazel Cora, sizin de fark etmezlik edemeyeceğiniz gibi, iki dirhem bir çekirdek giyiniyor. Stoacılık bunu böyle istiyor. Sizin de bildiğiniz gibi, Stoacılık insan artık acı çekmek istemediği zaman başlar. İnanmak istemez insan artık, sevmek istemez, bağlanmak istemez. Sizi yitirmekten korkuyor o. Bu yaşta, bağlanmaktan korkuyor. Stoacılar olanaklarının üstünde yaşamaya çalışan insanlardır."

Matmazel Cora hüznle kahvesini içiyordu. "Stoacılar kendilerini tutmaya çalışan insanlardır."

"Ne olursa olsun, Mösyö Salomon kendini tutmakla hiç iyi etmiyor. Yaşamdan yararlanmayacaksan ne diye yaşamakla geçireceksin ömrünü? İkimiz birlikte yolculuk edebildik. Neyi kanıtlamaya çalışıyor, bilmiyorum. Çalışma masasının arkasındaki duvara ne asmış, gördün mü?"

“Dikkat etmedim.”

“De Gaulle’ün gazetedeki resmini asmış, Yahudiler hakkında söyledikleriyle birlikte: Kendine güvenle dolu, buyurgan, seçkin halk. De Gaulle’le birlikte bunu da kesip çerçeveletmiş.”

“Yurtsever bir insanın de Gaulle’ün resmini bulundurması çok doğal.”

Çılınca bir kahkaha kopardım. Tutamadım kendimi, sinemasever yanımdı ortaya çıkan. Soyтары yanımdı.

Bir an şaşırır gibi oldu, sonra masanın üstünde elimi okşadı, biraz alıksın, ama zararı yok, anneciğin gene de sever seni gibisinden.

“Bütün gece Kral Salomon’dan söz edecek değiliz herhalde, Jeannot. Biraz tuhaf bir yaşlı beydir o, çok da mutsuzdur. Geceleri kalkıp santralin başına oturduğunu bana kendi ağzıyla söyledi. Her gece üç-dört saatini başkalarının mutsuzluklarını dinlemekle geçiriyor. Hep de geceleri gereksinim içindedir insan. Ben ki ona yardım edebilirim, o sırada Paris’in ta öbür ucunda oluyorum. Senin aklın ediyor mu buna?”

“Benim düşüncemi sorarsanız, sizi yitirmekten korktuğu için sizinle yeniden başlamak istemiyor. Geçen gün de bir köpeği bu nedenle geri çevirdi. Stoacılık böyle istiyor. Sözlüğe baksanız, iyi edersiniz. Stoacılık, her şeyi yitirmekten çok korkup da bir daha korkmayayım diye her şeyi bile bile yitirmektir. Bunalım dedikleri budur, işte, Matmazel Cora, daha çok da ödlelik adıyla bilinir.”

Matmazel Cora beni süzüyordu.

“Tuhaf bir konuşma biçimin var, Jeannot. Söylediğinden başka bir şey söyler gibisin hep.”

“Bilmiyorum. Ben sinemaseverim, Matmazel Cora. Sinemada, karanlıkta balinalar gibi gülüp eğlenirsin, karanlıkta yapabileceğin en iyi şey de budur. Kendisinden çok daha genç bir kadına bağlanmak Mösyö Salomon için çok zor. Tıpkı Mösyö Joseph Sternberg’in Marlene Dietrich’le çevirdiği *Mavi Melek*’teki gibi, yaşlı profesör kendisinden çok daha genç şarkıcı kadın için deliye döner. *Mavi Melek*’i görmüş müydünüz, Matmazel Cora?”

Sorum onu sevindirdi.

“Evet, elbette.”

“Tamam. O zaman, bu filmi Mösyö Salomon’un da görmüş olmasına ve korkmasına aklınız yatar.”

“Ben Marlene’in filmdeki yaşında değilim, Jeannot. Onu mutlu edebilirdim.”

“O da özellikle bunu istemiyor işte, Matmazel Cora. Hay Allah, anlattım ya size. Mutlu oldunuz mu yaşamın önemi artar, ölmekten daha çok korkarsınız o zaman.”

Matmazel Cora’nın küçük bir numarası vardı. Parmağını ıslatıp masanın üstündeki ekmek kırıntılarına bastırıyor, sonra bunları dilinin üstüne koyuyordu. Ekmek yememek için yapıyordu bunu, ekmek şişmanlatırdı.

“Yanlış anlamıyorsam, ben yaşama önem kazandıramayacağım için sen de benimle oldun, öyle mi, Jeannot? Böylece kafanı takmıyorsun, değil mi?”

Buyur bakalım. Aşk dedikleri budur işte, kadınlara elini verdin mi kolunu da isterler.

“Bu konuda çok şeyler söyleyebilirim, Matmazel Cora.”

“Söyle. Buyur.”

Bunun bir aşk öyküsü olduğunu, ama bu aşkta kendisinin bir sıfır olarak kaldığını anlatamazdım ona. Bir an kendimi tuttum, ama şuracıkta, önümdeydi, her ikisi de silme yoksunluğa batmış gözleri ve gülümsemesiyle.

Matmazel Cora, sizi de tehlikede bulunan bütün türleri sevdiğim gibi seviyorum diyebilirdim ona, ama onun için çok uzak bir konuydu bu. Martıyla yavru fokun da işin içine girdiğini sezseydi, mutlu olmazdı. Yapabileceğim en iyi şey, ona anılarını anımsatmaktı.

“Fazla su koyverdin artık!” diye giriştim.

Hemen siniverdi. Bu dilden anlıyordu. Uysal kızdı.

Bunlara böyle derlerdi onun şiirinde.

“Arada sırada önüme birkaç mangır atıyorsun diye ille de kafamı ütöleyeceksin!”

Hemen aydınlanıverdi, elini elimin üstüne koydu.

“Bağışla, Jeannot.”

“Tamam.”

Hafiften güldü.

“İlk kez senli konuştun benimle...”

Öff.

Patron gelip lokantanın özel elma rakısını sundu. Matmazel Cora elini elimin üstünde tutuyordu, başka şeyden ziyade patron için. Gözlerin derinliklerinde beni arıyor, daha anlamı olsun diye de susuyordu. Çok iyi görülüyordu buradan, yirmi yaşında olduğu gibi, güzel, şeytansı bir gülücük, saçları alnının üstünde dümdüz kesilmiş. Genç, güzel, ünlü olmaya, sevmeye alışmıştı, yitirmemişti alışkanlığını. Sonra, içinde aynası da bulunan el çantasında hayran hayran kendine baktı. Rujunu çıkardı, dudaklarının boyasını tazeledi azıcık.

“Mösyö Salomon’la konuşayım ister misiniz?”

“Hayır, kesinlikle! Ne duruma düşerim o zaman! Derdine yansın!”

Matmazel Cora’ya bakmaktan haz duyuyordum. Giysisinin uzun kolları bileziklerine dek iniyordu. Çantası yepyenyidi, timsah derisindendi. Minik puantiyeli turuncu bir kuşak takmıştı.

“Matmazel Cora, onunla konuşmama izin verin isterdim. Dört yıl o mahzende kaldı da gelip sizi görmedi diye kızmamalı ona. Tehlikeli işte. Size gereksinimi var. Hiçbir şeyi saklamıyorum sizden, geçen gün kendisi de söz açtı bu konudan.”

“Yapma!”

“Elbette, sız siz yaşamayacağını söylemedi. Onuruna düşkündür. Ama sizden haber sorup duruyor bana. Adınızı söyleyince yüzü ışıyıyor. İçiniz rahat olsun, hiçbir söz verecek değilim. Bu durumda başınıza gelebilecek şeylerin en kötüsü acımadır. Kendisine acıdığınızı sezdirmem.”

“Hayır, kesinlikle olmaz!” diye atıldı Matmazel Cora, “çok gururludur!”

“Erkeklik gururunu gözden uzak tutmamalıyız. İzin verirseniz, ben bunun tersini düşündürteceğim ona. Onu sizin kendisine gereksiniminiz olduğuna inandıracam.”

“Yok, Jeannot, olmaz, o zaman...”

“Durun, Matmazel Cora. Ona karşı bir eğiliminiz var, değil mi? Var mı, yok mu?”

"Nereye varmak istediğini anlamıyorum, Jeannot. Yoksa beni başından atmak mı istiyorsun?"

"Pekâlâ, öyleyse kapatalım bu konuyu."

"Kızma..."

"Kızmiyorum."

"Benden bıktıysan..."

Ben kendisini kurtarmaya çalışırken gene zırlamaya başlayacaktı bu aptal. Onu başımdan atmaya çalıştığım yoktu, hiç kimseyi atamamıştım başımdan.

"Matmazel Cora!" diye fısıldadım gene, elini tutmayı da unutmadım, çünkü gereksinimini her zaman duyuran bir davranıştır bu.

Hesabı istedim, patron önceden görüldüğünü söyledi. Matmazel Cora mutfğa allahâısmarladığa gitti, bir zaman baş başa kalıp kibarlık oynadık.

"Ya, böyle işte. Matmazel Cora önemli bir kadındı. Siz uzun zamandır mı?.."

"Hayır, o kadar da değil, daha önce Rungis'de çalışıyordum."

"Siz o günleri görmüş olamayacak kadar gençsiniz, ama Cora Larenaire ağırlığı olan bir addı... Ne var ki, gönlünün sesinden başka bir şeyi asla dinlemedi. Yalnız duygusal yaşam vardır onun için..."

Tuvalete gittim, böylesi daha iyiydi. Yukarı çıktığımda Matmazel Cora beni bekliyordu. Koluma girdi, çıktık.

"Patron hoş adam, değil mi?"

"Dehşet."

"Arada sırada görmeye gelirim. Sevinir. Bana öyle tutkundtu ki, bilemezsin!"

"Ya, öyle mi?"

"Bilemezsin. Her yerde izlerdi beni. Taşrada çok turneye çıkardım, bu da her uğrakta karşımda belirirdi."

"Neden olmasın, anladığıma göre, adam Fransa turuna katılıyormuş."

"Çok şakacısın. Yok, gerçekten her yerde izlerdi beni. Benimle evlenmek istiyordu. Ben de arada sırada görmeye geliyorum onu. Bana yüzde yirmi indirim yapar."

“İnsan birini sevdi mi her zaman bir şeyler kalır geriye.”

“Oysa kırk yıl geçti şöyle böyle.”

“Her zaman bir şeyler kalır geriye, Matmazel Cora. Mösyö Salomon da öyle, hiçbir zaman unutamadı sizi.”

Sert bir havaya büründü.

“Bırak onu canım! Katır kafalının tekidir. Onun gibi inatçı adam görmedim.”

“Dört yıl süresince bir mahzende saklı yaşayabilmek için inatçı olmak gerekir. Yahudiler öyle inatçı insanlar ki hâlâ ortalıkta olmaları bile bu sayede denilebilir.”

“Yahudi olsalar da, olmasalar da erkekler hep aynıdır, Jeannot. Yalnız kadınlar bilir sevmesini. Erkekler için erkeklik onuru her şeyden önce gelir. Bazı bazı onu düşünüyorum da acıyorum. Sen tut da yaşlı bir kurt gibi yalnız yaşa, tadı ne, tuzu ne bunun?”

“O da doğru.”

“Bu yaşında kendisine bakacak bir kadın gerek ona. Yemeciklerini yapacak, evceğizine bakacak, kaygılarından kurtaracak bir kadın. Yabancı bir kadın da değil, kendisini iyi tanıyan bir kadın, öyle ya, bu işe seksen dördünden sonra tanımadığı bir kadınla başlayamayacağını anlaması gerekir. Birbirlerini tanımak, birbirlerine alışmak için zamanları yoktur. Bir köşede yalnız başına ölüp gidecek. Buna da yaşam mı denir?”

“Denmez elbette, Matmazel Cora.”

“Bana inanmayacaksın ya, bazı geceler uyku kaçıyor, öylesine düşünüyorum Mösyö Salomon’u. Bu yaşında böylesine yalnız olsun! Ne yaparsın, çok yufka yürekliyim.”

“Öyle.”

“Unutma ki, benim durumum çok iyi. Yakınacak hiçbir şeyim yok. Dairem var, her şeyim var. Ama bencil değilimdir. Rahatım kaçacak bile olsa, istese kendisiyle ilgilenmeye yanaşırım. Sırf kendi hesabımıza yaşamaya hakkımız yok. Arada sırada, dairemde birkaç gün kimsecikleri görmeden oturuyorum da korkunç faydasız buluyorum kendimi. Bencillik derler bunun adına. Soframın başında kendimi ağlar bulduğum oluyor, böyle tek başıma kalıp başka hiç kimseye değil de kendime baktığım için öylesine utanıyorum.”

“SOS’te gönüllü olarak çalışabilirsiniz, Matmazel Cora.”

“Delirdin mi, yanaşmaz ki! Onun dairesinde, SOS’te, pas veriyorum, kendisini yeni baştan tavlamaya çalışıyorum sanır. Senden saklayacak değilim, belki onu yakalarım umuduyla SOS’e sık sık telefon ediyordum, ama hep sizler, gençler açıyorsunuz. Yalnız bir kez yakalayabildim onu. Yüreğim ağzıma geldi ve telefonu kapattım...”

Güldü, ben de güldüm.

“Telefonda sesi çok güzeldir Mösyö Salomon’un.”

“Telefonda ses çok önemlidir.”

“Anlaşılan kartpostal, pul ve hiç tanımadığı insanların fotoğraflarını biriktiriyormuş. Benim bir fotoğrafımı sakladı mı, bilmem. Eskiden, yığın yığın fotoğrafım vardı onda. Hatta gazeteden bile keser, bir albüme yapıştırırdı resmimi. Bir keresinde *Pour vous*’da koca bir sayfa ayırmışlardı bana. Tam yüz tane aldı o sayıdan. Şimdi hepsini sokağa atmış olmalı. Böylesine kindar adam görmedim ömrümde. Söylemek bile fazla, deli oluyordu bana, bu yüzden, anımsamamak için bütün anıları yok etmiştir. Biliyor musun, son kez görüştüğümüzde, kapandığı mahzenin adresini vermişti bana, kendisini görmeye geleyim diye, elimi avcunda tutuyor, Cora, Cora, Cora diyor, başka bir şey demiyordu. Budalalık ettim, gidip onu görmeliydim, ama ne yaparsın, Maurice’i görünce bir anda vurulmuştum, aklım başımdan gitmişti. Oturup hesap yapanlardan, geleceği düşünenlerden değilim ben. Kurnaz olsam, iki-üç kez gidip görürdüm onu, Almanların yenilmesi durumunda işimi görecektim kadar. Ama benim yapacağım türden bir şey değildi böylesi. En başarılı dönemimdi, her yerde şarkı söylüyordum, çok aranıyordum. Ama bir Maurice vardı önemli olan, gözüm başka hiçbir şeyi görmüyordu. Bir gün bir kahvenin garsonu gelmişti yanıma, Matmazel Cora, biraz dikkatli olmanız iyi edersiniz, Maurice çok tehlikeli bir adamdır demişti. İleride başınız belaya girer demişti. Bütün söylediği bu olmuştu, sonra kendi başı da belaya girmişti, Gestapo alıp götürmüştü. İşte o zaman, biraz sorup soruşturunca öğrenmiştim Maurice’in Gestapo’ya çalıştığını. Ama iş işten geçmişti artık, onu seviyordum. Sevgimizi hak etmeyen birini sevmemizi insanlar bir türlü anlayamazlar. Şimdi ben bile

anlamıyorum onu nasıl sevebildiğimi. Ancak aşkın anlaşılacak yanı yoktur, bu budur, hiçbir şey gelmez elden. Hesaba, kitaba vurulacak bir dalga değildir. Yaşamımda yaptığım en güzel salaklıktır bu, ama hiçbir zaman hesapçı olmamışımdır. Bir şarkıymış gibi yaşıyordum. Şu da var ki, insan gençken bir gün olup yaşlanacağını aklına getirmez. Çok uzaktır, düş gücümüzü aşar. Bir kez, Champs-Élysées'de Mösyö Salomon'un mahzende beklediği yapının yanından geçtim, pişmanlık duydum. Çok iyi anımsıyorum, hemen karşıya geçmiştim hatta. O sırada günün birinde altmış beşime geleceğimi, Mösyö Salomon'un da seksen dört yaşında olacağını söyleseydin suratına gülerdim. Söylemek bile fazla, geceleri onu görmeye gidebilirdim, şampanya, kaz ciğeri ezmesi götürebilirdim, nasıl olduğunu, moralinin yerinde olup olmadığını sorabilirdim. Bunu düşünmedim de değil. Ama elden ne gelir? Sanırım, ancak şimdi gerçekten seviyorum onu. Savaştan önce armağanlara boğardı beni, daha genç sayılırdı, gururumu okşardı, onunla oraya buraya gitmekten hoşlanırdım, ama gerçek duygu değildi içimdeki. Bu bakımdan, anlarsın ya, Maurice'le karşılaşınca, gerçek duygu, çılgınlık, kısaca tutku başlayınca Mösyö Salomon hiç var olmamış gibi bir şeydi. Başka sevgililerim de olmuştu, bilirsin. Gençken, kendi kendime tutkundum biraz. Öyle anımsıyorum ki, işgal sırasında gidip onu mahzeninde görmememin beni en çok rahatsız eden yanı Yahudi olmasıydı. Anlarsın, onu görmeye gitmeyişim Yahudi olmasından değildi. Benim için hiç fark etmezdi. Maurice konusunda da böyle değil miydi, Nazilerden yana olması benim için hiç fark etmiyordu. Erkek erkektir, ya seversin, ya sevmezsin. Çok gençtim, Mösyö Salomon'un gerçek değerini göremedim. Olgunlaşmak gerekir. Ama iş işten geçti. Olgunluğun en zırva yanı, hep iş işten geçtikten sonra gelmesi. Daha ne söyleyeyim istiyorsun? Mösyö Salomon hâlâ olgunlaşamadı. Böyle olmasa, çoktan kendisiyle yaşamamı isterdi benden. Olabildiğince yaşlı, gene de tutkuları, gerilimleri, azgın öfkeleri bitmedi hâlâ. Yumuşamamamı bilemedi. Çünkü ne de olsa hâlâ seviyor beni, burası kesin, tutku böylesine kindar yapıyor onu. Beni eskisi gibi sevmese, işin içine tutku girmese, çoktan gelip kendisiyle yaşamamı isterdi benden, bir

uzlaşma yapardık. Olgunluğunu ve sağduyusunu göstermiş olurdu. Ama nerede, nerede, hep tutku, hep kin, hep öfke. Bakışını iyi bilirsin: İçin için yanar.”

“Alev görürsün, ama gençlerin gözlerinde ı ışık yanar ı ışık hep yaşlılarınkinde!” dedim.

Şaşırır gibi oldu.

“Neler döktürüyorsun sen öyle?”

“Mösyö Salomon Victor Hugo’da bulmuş bunu.”

“Her ne olursa olsun, tutkulunun biri o. Değişmesini bilemedi. Uzun süre düşünüp durmuşumdur: Sonuna dek sürdüremeyecekti bu katılığını, yumuşayacaktı sonunda, günün birinde kapım çalınacaktı, gidip açacaktım, sahanlıkta Mösyö Salomon’u karşımda bulacaktım, elinde kocaman bir leylak demeti, Cora, her şey unutuldu, gel benimle yaşa artık, her şey unutuldu gitti, seni seviyor olmam hariç diyecekti...”

Gözlerimi Matmazel Cora’ya diktim, gördüm ki, buralarda değildi, bir düşün içinde gülümsüyordu. Karanlıkta, alının üstündeki dümdüz perçemi, geleceğe güvenle dolu, saf gülümsemesiyle, körpe bir kız yüzüydü çehresi.

İç çekti.

“Ama nerede! Bağışlanmaz bir adam. Görüyorsun, beni bu denli sevmese, çoktan uzlaşmış olurdu. Tutku olmasa, çok daha azıyla yetinirdi. Gönlü yaşlanmadı bir türlü, onu bağışlanmaz kılan da bu. Bağışlayamıyor beni, sanki yirmi yaşındaymış gibi, duyguların şiddetli dönemindeymiş gibi, o zaman, bağışlamaktansa geberir gidersin, daha iyi. Yaşlanmasını bilmiyor. Yaşlı meşeler gibi, çevresinde, dışarıda her şeyi katılaştırıyor, ama içi, gönül gençliği kaynayıp duruyor, ayaklanıyor, her şeyi kırıp dökmek istiyor. Böyle olunca da benim fotoğraflarımın, benim afişlerimin arasında yaşıyor, kilitli bir sandıkta saklıyordur bunları, hiç kuşku yok, geceleri çıkarıp bakıyordur. Biraz orospuluğum olsaydı, gidip numaralar çevirirdim ona. Mösyö Salomon, biliyorum, siz beni hiç düşünmüyorsunuz, ama ben hep sizi düşünüyorum, sız sız olamıyorum derdim, başlardım hıçkır-maya, gerçekten sürtüğün biri olsaydım, ayaklarına kapanırdım, bu

alçağın beklediğinin de bu olduğunu düşünüyorum bazı bazı, günün birinde bunu yapar mıyım diyorum, bazı bazı, bir insanın yaşamasına yardım etmek söz konusu olunca, gururumuzu unutmaktan çekinmemeliyiz. Ne dersin?”

Derin bir soluk aldım, buna gereksinimim vardı.

“Doğrusunu isterseniz, ona biraz katı davranıyorsunuz, Matmazel Cora. İnsan dediğin bağışlamasını bilmeli.”

Ama düşünsene biraz, otuz beş yıldır sessizliğiyle ezip duruyor beni!”

“Biraz da sizin suçunuzdan. Kendisini gerçekten sevmeye başladığınızı bilmiyor. Bunu ona bildirmemişsiniz. Hiç kuşum yok, bugün Almanlar geri gelse de gene mahzene kapansaydı...”

“Onunla giderdim.”

“Bunu ona söylemek gerek.”

“Gülerdi. Nasıldır, bilirsin. Öyle bir gülmesi vardır ki her şeyi süpürürer sanki, hepimiz saman çöpleri gibi süpürülüp gideriz birlikte. Zaman zaman, geriye kalan tek şeyi bu gülmesiymiş gibi geliyor insana. Böylesine mutsuz bir adama yardım edememek korkunç bir şey.”

“Onu gerçekten sevdiğinizi ilk kez ne zaman anladınız?”

“Söylemesi zor. Yavaş yavaş geldi, her yıl biraz daha arttı. Sonra beni bayan çişlikten kurtararak bütün bu konforu ve akarı sağlaması büyük bir incelikti. Artık ona kızamıyordum. Yavaş yavaş geldi. Maurice’le olduğu gibi çılgınlık ve tutku söz konusu değildi artık, değişmiştim, sapıtmalar bitmişti. Onu gittikçe daha sık düşünmeye başladım. Büyüdü gitti işte.”

Kapıda ayrıldık. İçeri girmemi söylemedi. Ama sahanlıkta epeyce kaldık. Otomatiği üç kez yaktım. İkinci yakışımında, ağladığımı gördüm. Büyükanнем olabilecek bir kadının gözlerinden bunca kadın sevecenliği aldığım olmamıştı hiç. Yanağımı okşadı, bir yandan da hıçkırıyordu, ama sessizce, gürültü etmeden. Bereket versin, ışık söndü.

“Matmazel Cora, Matmazel Cora,” dedim, sonra var hızımla indim merdivenden. Benim de içimden ağlamak geliyordu. Ama acı-

madan değil. Aşktan. Yalnızca Matmazel Cora'ya duyduğum aşktan da değil, hayır, çok daha fazlasıydı, iyi de neydi bu anasını bellediğim, bilemiyorum.

XXXI.

Doğruca Aline'e koşmak istemedim, fazla acıklı olurdu. Neuve Sokağı'na da dönmek istemiyordum, ocuklara Aline'le oturacağımı söylemiştim, sanki kapı dışarı edilmiş gibi böyle gecenin ortasında döndüğümü görünce dalga geçeceklerdi benimle, onlara açıklamak zorunda değildim. Ne zamandır gönüllülük yapıyordum, şimdi benim olan birinde durmayı beceremezsem, bir daha hiç duramazdım artık, hep başkalarında olurdum, kökü kurumakta olan büyük maymunların arasına düşerdim sonunda ya da balinaların arasına, belki de daha uzaklara, kurtarılacakların bulunmadığı bir yerlere. Aline bunu şaka olsun diye söylemişti, ama insan bazı bazı en çok şaka ederken doğruyu söyler; Matmazel Cora, Kral Salomon ve pıtı pıtı yürüyen bütün ihtiyarcıklar ekolojiktir bende. Chuck büyüklük delisi bir duyarlığım olduğunu söylemekte haklı olmalı. Sinematekte böyle bir film gösterdiler, *Robin Hood*, Errol Flynn gençlerden alıp yaşlılara veriyordu ya da zenginlerden alıp yoksullara, hepsi aynı kapıya çıkar nasıl olsa. Öyle sanıyorum ki, yalnız bizim yaşlı zampirik değil, herkes boş bir çift kişilik bisiklet sürüyor önünde. Yumruklarımı cep-lerimde sıkarak yürüdüm biraz, bu arada karmaşık düşler kuruyor, sıkı gözetim alanından kaçıyordum, tıpkı Mesrine gibi, Chuck'ın ahlak ile dinin kaynağı diye adlandırdığı durumdaydım, bunalımdaydım yani. Bu Chuck'ın en puş yanı, adamı ezbere bilme havalarıdır, omuz silkmesi, bitkin bitkin elini sallaması, "Bilinen bir şey," diye mırıldanmasıdır. Bilgi yığınıyla tepemi attırıyor bu hıyar. Ayaklı ansiklopedi derler ya hani. *Ayaklı ansiklopedi: Her konuda son derece geniş bilgisi bulunan kimse.* Aradım bu deyimı, çünkü bazı bazı kendimi de böyle görürüm, her konuda son derece geniş bilgisi bulunan kimse.

Zor değildir bu iş, kendiliğinden oluverir. Ayaklı ansiklopedi olmak için, bunalım çömezi olmak yeter, bütün bilgilerin toplam yekûnu dedikleri şey. Gidip Chuck'ı uyandırmayı ve bir temiz dayak çekmeyi düşün­düm, böylece anlayamadığı bir şeyle karşılaşmış olurdu hiç değilse. Açıyorum kapıyı, ışığı yakıyorum, ermişler gibi gözle­rini kırpıştırıyor, yürüyorum üzerine, tutup kaldırıyorum, iki tokat patlatıyorum, şaşıyor, başlıyor bağırmaya: Nedir, ne oluyorsun, ne yaptım sana? Ben de dalgamı geçiyorum: Hadi bakalım, anlamaya alış diyorum, sonra da ellerim cebimde, ıslık çala çala çekip gidiyo­rum. Nedenini anlayamadan tokatı yemiş suratına, tüm­den apışıp kalmış, soruyor, arkamdan sesleniyor, anlamaya çalışıyor, işte bizim Ayaklı Ansiklopedi, *bütün bilgilerin toplam yekûnu*. Bunu düşünmek bile içimi ferahlattı.

Montmartre'da *Maupou*'ya gittim. Bütün gece açık bir bardır *Maupou*. Biramın önünde bir süre oturdum burada. Bir masada üç fahişe vardı, biri Antilliydi, anası yanında olunca kendini daha rahat hissedenden küçük bir oğlan çocuğu gibi oturmuştum yanlarına. An­nemi aşağılamak için söylemiyorum, o fahişe değildi, seçerdi. Ama ben hep kilise avuntuları sağladıkları için fahişeleri ana bulurum. Biraz konuştuk, ama bu dediğim onlara söylenecek bir şey değildi. Faşizmin iyi yanının, ona karşı çıkılabilir olduğunu demesi Chuck'ın haklı olduğu konudur. Zorlu bir sosyolojik dalgaydı bu, düşmanı tanımanı sağlardı. Geçerli düşmanların olmadı mı sonunda bir çiftli­ęe barikat kurup önüne gelene ateş edersin. Direniş üzerine kitaplar okudum, direnişçilerin direnişten sonra ne yaptıklarını, neye karşı yaşadıklarını hep merak etmişimdir. Artık anti-faşist olamıyorsan iş iyice zorlaşmış demektir. Birtakım yedekler bulunur kuşkusuz, ama bunlar hiçbir zaman aynı ölçüde geçerli değildir. Yedeklere öylesine gereksinim duyulur ki, İtalya'da Aldo Moro'yu bile öldürdüler. Bir kez Chuck suratıma karşı bu dalganın bende lirik bir şey olduğunu, bu yeteneksizlikle daha iyisini yapamayacağımdan böğürme aya­ęına yattığımı, yaşlılık ve ölümlülüğün Victor Hugo ve Lamartine gibi on dokuzuncu yüzyıldan kalma olduğunu, yontulmamış bir he­rif olarak geri kaldığımı, bende bunların birer ağıt, benim de ağıtsal

olduğumu haykırınca, çaktırmamak için çıkmasını beklemiş, sonra sözlüğe sarılmıştım, belli mi olurdu, yakın ilişki nedeniyle benim de yakalanmış olduğum Kral Salomon'un bunalımının açıklamasını yakalayiverirdim belki. *Ağıt'ı bulmuştum: Acılı yakınmaları, hüznünlü duyguları dile getiren lirik şiir; ağıtsal konusunda da şunu bulmuştum: Ağıtın hüznünlü, içli havasını taşıyan.* Bira bardağımın karşısında bunu düşünüyordum, iyi gelmişti doğrusu, açıklama bulduğum her seferde böyle olurdu. Yandaki Antilli tatilini Martinique'te geçirmişti, ilgilendirdi bu iş beni, uzaktı. "Her şeyden uzak" deyişini işitmek hoştu, her şeyden uzağın var olduğunu bilmek yüreklendirici bir şeydi. Bunu öngörmüş olan deyimler bile vardır: *Suya atılmış taş gibi ve muşamba üstünde osuruk gibi kaymak.*

Adı Mauricette olan kıza, "Sakin bir yer olmalı orası?" dedim.

"Evet, hâlâ birtakım köşeler kalmış. Görüp tanımak gerek."

"Paris'te hiçbir zaman rahat edemiyor insan, büyük metropoller yüzünden," dedi arkadaşı.

"Yeryüzü cenneti orası," dedi Mauricette. "Yolculuğa değer."

İşte o zaman birdenbire verdim kararımı. Gidip Aline'i uyandıracaktım, ikimiz birlikte yola çıkacaktık, Mösyö Salomon'dan borç alıp bir kitapçı açabilirdik orada. İnsan bir karar aldı mı ferahlayıverir, bu karar da bana gerçekten iyi geldi. Garsonu çağırdım.

"Hesaplar benden."

Kızlar teşekkür ettiler, güzel bir konuşma yapmıştık. Çıktım, saat neredeyse sabahın dördüydü, ama Antil güneşinde bir kitapçı dükkânı bir insanı uykudan uyandırmak için iyi bir nedendir, bunalım değildir. Hâlâ güzel köşeler kalmıştır, ama görüp tanımak gerekir, Mauricette'in dediği gibi. Maviliği her zaman garantili olan Karayip denizinin kıyısında. Köpekbalıkları var ya onlar tehlikede değil. Dünyanın geri kalanı orada alışılmıştan daha uzak olmalı. Kara kara çocuklarımız bile olabilirdi Aline'le benim. Kaldırımın üstüne oturdum, başladım gülmeye. Karalar aklardan daha az bunalımlıdır, çünkü uygarlıkları daha azdır, bunu herkes bilir. Bende uygarlık gereğinden fazla. Burada çılgınca bir kahkaha kopardım. Yarım saat süresince, tüm toplam bilgi yekûnlarımdan sıyrılmak için ken-

di suratıma tokatlar yağdırıp durdum, bir güzel eğlendim böylece. Aline'in kapısını çaldığım zaman hiç göstermiyordum artık, kendi suratıma kavuşmuştum, dışarıdan bakanlar sağlığıma diyecek olmadığını söyleyebilirlerdi.

XXXII.

Aline uykulu uykulu kapıyı açınca, yanından geçerek kendi evimdeymişim gibi yatağa attım kendimi. Usulca döndü, kollarını kavuşturup bana baktı, hemen anladım ki, ondan gizlemek boşunaydı, yüzümdeki ifadeyi yitirdim, düşüverdi yüzümden. Çırlıçıplaktım. Yatağın ucuna oturdu, böylesine genç ve çocuksu bir kızda tuhaf bir şeydi bu. Annemi çok küçükken yitirdim de onun için böyleyim sanacaksınız, ama böyle açıklamalara hazır giyim derim ben, çünkü birkaç milyon yıl geçmiştir bunun üzerinden ya da maymunlardan geldik diye baba olarak da maymunların eksikliğini duyduğumuza inanmamız gerekir. Aline genç ve güzeldi ve bir kez de bana gereksinimi bulunmayan biriyle birlikte bulunmak çok iyi geliyordu. SOS yok, imdat çağrısı yok, benim gereksinim duyduğum şey buydu işte. Martinique'te, insan sakın köşeleri görüp tanıyınca nasıl olur, bilmem, ama gidip görmeyeceğim, var olduklarına inanmak daha iyi. İnsanlık durumuna katlanamayınca ne yapar insan? İnsanlıktan uzaklaşır. Kızıl Tugaylar'a katılır ve yavaş yavaş duyarsızlık durumuna ulaşır. Chuck'a göre, kendini aşmak denir buna. *Yumurcak* filminde Charlie Chaplin'in yaptığı gibi, bir bebek bulur da lağımın kapağını açıp şundan tümden kurtulsam mı diye düşünür ya hani.

"Aline..."

"Uyumaya çalış."

"Kalpsiz bir kaltaksın sen."

"Geçinip gidiyoruz işte, ne yapalım."

"İkimiz birlikte Antiller'e gidebiliriz, diye düşündüm. Çevreseldir orası. Tam olarak ne demektir çevresel?"

“Merkezden uzak yerler.”

“Tamam. Çevresel işte.”

“Televizyon var.”

“Bakmak zorunda değiliz. Borç bulabilirim, gidip orada yaşayabiliriz. Ağırlıkları atarız sırtımızdan.”

“Zor görünür bu iş bana.”

“İnsan kafaya koydu mu hiçbir şey zor değildir. Bak Mesrine’e, sıkı gözetim çemberinden kaçiverdi.”

“Onun suç ortakları vardı.”

“Seninle ben bir olduk mu bu kadar suç ortaklığı yeter. Saçlarını daha çok uzatmalısın. Ortaklıkta daha çok sen olsun diye.”

“Santimle mi ölçülüyorsun?”

“Hayır, ama ne kadar olsa az. Ağıtsal ne demek, bilir misin?”

“Evet.”

“Hüzünlü ve içli olan. Bir arkadaşım var, Kızıl Tugaylar’daki üniversite öğrencilerinin Moro’yu duyarsızlaşmak için öldürdüklerini söylüyor. Anlıyor musun?”

“Hayır.”

“Duyarsızlaşmak için. Hiçbir şeyin hissedilmez olduğu yere varmak için. Stoacılık.”

“Ee, sonra?”

“Ben o kadar arpalamadım.”

Güldü.

“Yeterince edebi değilsin de ondan. Teorin yok. Ya da istersen senin gibi konuşmak gerekirse... O noktaya varabilecek kadar teorik değilsin. Bol bol ‘düşünüyorum, öyleyse varım’lamak gerekir. Sistem gerekir. Nereden ayrılmıştın?”

“Pigalle’de bir meyhaneden.”

“Öğrenimini nerede bırakmıştın diyorum.”

“Kendi kendini yetiştirenlerdenim ben, serbest öğrenciyim. Ayaklı ansiklopedi olmanın yolu budur. Az önce Matmazel Cora’yla birlikteydim. Öylesine yalnız, düşkün, umutsuz ki, onu boğabilirdim. Anlıyor musun?”

“Şöyle böyle.”

“Sonra anladım ki, bendim, o değil. Yaşı, düşün, mutsuz olduğunu bilmiyor. Alışkanlık. Yaşam da, uyuşturucu gibi, gittikçe yerleşiyor. Söylediği gibi, konforcuğu yerinde. O zaman şunu bilmek istiyorum: Nesi var böyle bu yaşamın? Nesi var ki her boku yedirtiyor da, ‘Daha yok mu?’ dedirtiyor? Biliyorsun, soluk al, soluk ver, bu kadarı yeterliymiş gibi.”

“Gel, yat, Pierrot.”

“Höst, benim adım Jean. Bozma kafamı.”

“Soyun, hayalperest Pierrot. Gel pişpiş yap. Gel, annenin kollarında pişpiş yap, yavrucuğum.”

“Sen kalpsiz bir kaltaksın, Aline. Sende hemen beğendiğim de bu oldu. En sonunda hiç kimseye gereksinimi olmayan birini bulmak çok kıyak bir şey.”

İşığı söndürdü. Karanlık adamına göre değişir. Kimi zaman aynı adı taşıyan denizler için söylendiği gibi okşayıcı ve durgundur, kimi zaman da korkutur. Sessizliğin de çeşitleri vardır. Ya mırımlar ya da üstüne yumulup kemik gibi kemirir seni. Bar bar bağırp da işitilmeyen seslerle dolu sessizlikler vardır. SOS sessizlikleri. Sessizlikler vardır, başlarına ne gelmiştir, nereden gelmiştir, bilinmez, mühendis ister anlamak için. Kulaklarını her zaman kapatabilirsin, ama gerisini kapatamazsın. Sıkı sıkı sarıldım Aline’e, Aline ben her zaman başkalarındayım demedim, bir yetersizlik olarak görülmek kadını sinirlendirir. Sımsıcak tutuyordum onu kollarımda, ikimizin dışında bırakabileceğimiz ne varsa hepsinden söz etmek için en güzel zamandı. Susuyordum, daha iyi şakıysın diye. Sözcüklerden başka tutunacak bir şeyleri bulunmayan yabancılar gibi bize de sözcükler gerekiyorsa, derdimizi anlatmaya değmez. Bir kez, yalnız bir kez, işitmediğim mesajları dinlerken, sözlüklerden söz ettim ona, açıklayacak sözcüğü sözlüklerde hiçbir zaman bulamadığımı söyledim. Günde sekiz saat bir maden ocağının dibinde çalışmış olsaydın... Antiller’de görülmesi gereken bir yerde uyudum onunla, orası da öyle değilse, bulmak konusunda hiçbir şansımız yok demektir.

Güneşle, gülümseyen kahveyle, yağlı yağlı parlayan ayçöreği ve burnumun ucuna konan bir öpücükle uyandım. En güzel anlar ufak anlardır her zaman.

“Gazetede gördüm, bir kedi kaybolmuş, bin kilometre yürüdükten sonra yeniden bulmuş evini. Şaşırtıcı yönelim içgüdüleri oluyor. Geçen yıl da bir köpekten, bir çov-çov’dan söz edilmişti, sahibine gitmek için kendi başına trene binmiş. Duygusal bir özellik onların bu içgüdüleri.”

Bir ayçöreği daha aldım. O tereyağlı ve reçelli ekmeği yeğliyordu. Fransa ikiye bölünmüş. Bir yanda tereyağı ve reçeli yeğleyenler, öbür yanda ayçöreğini yeğleyenler.

“Sen ne zaman...”

“Dokuz otuzda kitabevinde olmam gerekiyor. Ama sen kalabilirsin.”

Duralamadı bile:

“Gelip temelli kalabilirsin burada.” Konuşamadım.

“Yeterince tanıımıyorsun beni. Hep başkalarındayım. Serserilik suçu diyorlar bunun adına.”

“İyi ya, bende olmuş olursun.”

Sakin, güvenliydi, tereyağı-reçelli ekmeğini dişliyordu. Önce pes dedim, böyle kendini suya atması için korkunç yalnız olmalı, ama bu benim görüşümdü.

“Sinematekte bir film görmüştüm, *Postacı Kapıyı İki Kez Çalar*, benim bildiğim en doğru başlıktır bu. İkiyi geçti mi aynı postacı değildir. Bir başkasıdır. Sosyolojik bir postacıdır.”

Tereyağı-reçelli ekmeğin arasından gülüyordu. Küçük, hayvansı dişleri vardı, bir de azıcık havada bir burnu.

“Peki, bundan başka neyle yaşarsın?”

“Bir taksinin üçte biri benim, sonra az buçuk tamirciliğim vardır. Yok yok, her şeyi onaramam öyle, muslukçuluk, elektrikçilik, ufak işler yani. Yaptakçıyım. Bugünlerde böyleleri çok aranıyor. Ama birkaç ay önce bu işime biraz ara verdim, bir arkadaş bakıyor yerime. Mösyö Salomon’un orada çok işim var. Bu da yaptakçılık, tamircilik zaten...”

Beni dinliyordu. Bir saat sonra, bir saattir beni dinlediğini fark ettim. Gece-gündüz çağıran sesler, onarılmak istenen insanlar, bunlar işte. Bir de başka kimse olmayınca geceleri yatağından kalkıp çağrılarını kendisi yanıtlayan Mösyö Salomon. Bir de örneğin Matmazel Cora gibi acil durumlarda beni olay yerine yollaması.

“Yaptakçılıkla tamircilik kısacası.”

Kral Salomon’un işgal sırasında kaldığı mahzene kendisini görmeye gelmedi diye Matmazel Cora’yı cezalandırmak için otuz beş yıldır nasıl yalnız yaşadığını anlatıyordum ona.

“Anlaşılan, Yahudilerin çok sert bir tanrısı varmış.”

Hâlâ duruyorlar mı, yoksa durmuyorlar mı diye her gün gidip görülmesi gereken yaşlılardan söz ettim ona. Tam önünde boş bir selesi olan iki kişilik bisikletle dolaşan yaşlı zampirik kadına gelince durdum.

“Chuck adında bir dostum var, sanırım epey haklı. Hep başkalarında olmam, yeterince kimliğim bulunmadığındanmış anlaşılan. Kim olduğumu, ne istediğimi, kendim için ne yapabileceğimi bilmediğime göre, kendi kendimle ilgilenecek ölçüde kimliğim yokmuş. Anladın mı şimdi?”

“Dostun Chuck’ın görünüşte kendi kendine yettiğini anlıyorum her şeyden önce. Yeterlilik duygusu. Her neyse, bu bakımdan benim durumum da pek parlak sayılmaz. Sende ilk sezdiğim şey...”

“Efendim?”

Güldü, ama gülüşü pek de sevinçli değildi.

“Sende ilk sezdiğim şey, alınacak çok şey bulunduğuydu.”

Kalktı, bana sırtını döndü, giyinmek için, daha çok da bu sözü söylerken kendinden hoşnut olmadığı için.

“Şimdi senindir, Aline. Neyim varsa hepsi senin. Al.”

“Tamam, tamam, yetti. Ama gelip burada kalabilirsin. Daha önce bana pek sormadan yaptın bu işi, şimdi bunu senden ben istiyorum. Bazı bazı yanılır insan, o zaman birbirinden kurtulmanın en iyi yolu bir yerlerde birlikte oturmaktır. Yeterince aldandım böyle. Kırıntılarla yetinen oburlar türündenim ben.”

Bir tür mont ve açık zeytin rengi bir pantolon vardı üzerinde. Onu hiç başka türlü görmedim. Benden yana döndü.

“Gene suratım dağıtılacaksa, çabuk dağıtılsın daha iyi. Seni sevebileceğimden bile, birini sevebileceğimden bile emin değilim. Gerçekten inançlı olmak gerekir bunun için. Öyleyse, gel otur benimle.”

“Aline.”

“Efendim?”

“Herkes neden korkar?”

“Sürmemesinden.”

Hazır buradayken, bir süre öyle durup baktım ona.

“Aline.”

“Efendim?”

“Bir sen varsın. Öteki defterler kapandı.”

Bu söz bana tavan arasındaki Mösyö Geoffroy de Saint-Ardalousier’yi anımsattı.

“Söz bu konudan açılmışken, bir dostum daha var. Yetmiş iki yaşında, yazıyor. Kendi cebinden bir kitap çıkardı.”

“Baskı parası yazardan mı?”

“Tastamam, öyle. Tüm yaşamını bu kitabı bitirmeye adanmıştı. Senin kitabevine çağrılıp da biraz ağırlanamaz mıydı acaba, kitap yazmış da üne ermiş gibilerden hani, bilirsin ya.”

Bir tür şeyle... ne bileyim işte, dostlukla, hatta belki de sevgiyle bakıyordu bana, hava aydınlık olunca hep gülümseyen gözlerden ne anlayabilirsin ki!

“Ona yardım etmek mi istiyorsun?”

“Çok mu tuhaf?”

“Artık başkalarıyla ilgilenmek istemiyorsun sanmıştım da.”

“Bitirmek için işte.”

“Batan geminin malları.”

“Nasıl istersen. Tavan arası ve cebinden çıkardığı kitabıyla mide-me oturdu biraz. Kimsesi yok, sosyal yardım alıyor yalnızca, bir de Voltaire’e benziyor. Voltaire’i geçen gün televizyonda gördüm, ona benziyor. Ne de olsa Voltaire önemli bir kişiydi, değil mi öyle?”

Beni gözden geçirirken bir sigara yakıyordu.

“Umutsuzluktan mı herkesle alay ediyorsun böyle, yoksa Tanrı mı böyle yarattı seni, komik bir yaratılış dedikleri şey misin, bilemiyorum, Jeannot.”

Düşündüm.

“Olabilir. Belki de Kral Salomon’dan bulaşmıştır, belki de sine-maseverlikle ilgili bir şeydir. Benim düşüncemi sorarsan, en iyisi ka-ranlıkta oturup rahatlamak için gülmektir.”

Elini tuttum.

“Ama bu, duyguların önüne geçmez,” dedim.

Ürpermiş gibiydi. Hatta hafiften titredi bile.

“Ne oldu?”

“Ne olacak, buz gibi bir ince yel geçti,” dedi.

“İncecik bir hiçlik ve toz yeli...”

O zaman, onu şaşırttım. Gerçekten şaşırttım onu. Ölümsüz oza-nın dizelerini çok iyi anımsıyordum, Mösyö Salomon bunları bana aynı durum dolayısıyla okumuştı, ben de yukarıda sözü geçen yel nedeniyle okudum:

Yel çıktı! Yaşamayı denemeli!

Engin rüzgâr kitabımı açıp kapıyor!

Kahve içiyordu, ama unutmuştu, bana bakarak fincanı havada tu-tuyordu. Soluk almak için bile durmadım, gene okudum:

Yaşamaya bakın beni dinlerseniz, yarını beklemeyin,

Bugünden derleyin bugünden yaşamın güllerini!

“Höst!” dedi. Doğrusu ya, bunu ben değil de bir başkası söylediği için sevinçliydim.

Öğretici bir biçimde işaret parmağımı kaldırdım:

“Ya!” dedim.

“Hay Allah, bunları nereden bulup çıkardın, Jeannot?”

“Kral Salomon öğretti. Bana ders verir o, biraz gülelim diye. Ör-nek alayım diye ders verir. Bir yerlerde bir soytarı okulu varmış, ama nerede, bilmiyorum. Belki de her yerededir. Kendi etini ısıracağına kıvrın daha iyi. Bir kez ona serbest öğrenci olduğumu söylemişim, çok hoşlandı, sonra da sofu bir sesle, ‘Hepimiz öyleyiz, hepimiz öy-leyiz,’ dedi. ‘Hepimiz serbest öğrenci olarak öleceğiz, sevgili Jean, hepimiz, en diplomalılarımız bile,’ diye ekledi. Biliyor musun, Aline,

diplomalı bitirim bir sözcük. Diplomasızın karşısı. Baktım. Sana sözünü ettiğim kişi, Mösyö Geoffroy de Saint-Ardalousier, bir tavan arasında yaşamının yapıtıyla yaşayan adam bir diplomasızdır işte, yapayalnız, artriti var, damar sertliği var, yaşam tepeden tırnağa borçlanmış kendisine, sosyal güvenliği saymazsak, alacağını alamaz artık. Tümünden diplomasız yani. *Diplomalı olmak: Bir bütünde birleşmek, katılmak, bir topluluğa bağlamak. Diplomasız olmak: Birleşmiş bölümlerini ayırarak yok etmek, Diplomasızlaşma: Parçalanma, tozlaşma, çürüme, dağılma, yoksunlaşma.* Matmazel Cora dağılmış, Mösyö Salomon yeniden birilerine bağlanabilmek için bir telefon örgütü çalıştırıyor, küçük ilanları bile araştırıyor: *Bayan berber, yirmi dört yaşında, çok çekici.* Böylesine yılmak bilmez, dağılmaya boyun eğmemekte böylesine kararlı bir yaşlı çılgın görmedim ömrümde. Çok dayanıklı bir kumaştan çok şık bir giysi giyiyor, kafa tutarcasına falcı kadına gidiyor, hâlâ önünde bir gelecek bulunduğunu kanıtlamak istiyor kendi kendine. Tunus'ta yüce savaşçı derler böylelerine. Şu var ki, savaşçılar ilerlemek için savaşır, Mösyö Salomon'sa gerilemek için savaşıyor. Sanırım şöyle bir kırk yaş verselerdi, hemen üstüne atlardı. Bana sorarsan, hepimiz savaş sporları yapmalıyız, Aline, kendimizi savunmalıyız böylece. Ah."

"Evet, ah," dedi.

Külotlu çoraplarını giyiyordu.

"Eskiden kalp kuvvetlendiren derlerdi bunun adına," dedim. "Moral yükseltmek için armağan ederlerdi. Senin çorap giyişini gördüm mü moralim yükseliyor."

Kalçasını öptüm.

"Tolstoy sekseninde kaçtı, ama varamadan öldü, bir tren istasyonunda," dedi.

"Evet, Astapovo'da," dedim.

Söylememeliydim. Sarstı bu onu. Onu sarsmamalıyım.

"Hayvan, bunu nereden öğrendin?" diye sordu tatlı tatlı.

"Yalnız okulda öğrenilmez ya, Aline. Hayat okulu de var, biliyorsun. Serbest öğrenciler arasında yaşamın yapıtı derler bunun adına."

Pabuçlarını giyip kalktı. Bir daha hiç bakmadı yüzüme. Havayı değiştirmek için: "Peki, Mösyö Geoffroy de Saint-Ardalousier için ne yapıyoruz?" diye sordum.

"Bir imza günü düzenleyebiliriz."

"Öyleyse elini çabuk tutmalısın. Mum söndü sönecek!"

Çantasını ve anahtarını aldı. Duraladı. Kadınlar arasında bağımsızlık diyorlar bunun adına.

"Anahtarı paspasın altına bırakacağım."

"Antiller'de güzel yerler varmış, ama görüp tanımak gerekir."

Benden yana döndü. Ne bir iz, ne bir şey. Yalnızca güzel. Hatta çok güzel, bakarken ne durumdaysan ona bağlı.

"Jean," dedi, "nerede başlar, nerede bitersin sen? Yalnız köpeklerle tanrıçılık oynayabiliriz."

"Gene tartışmaya başlamayalım, Aline. Burada iş görüşmüyoruz. Hem de çok geç artık. Dokuzu yirmi geçiyor. En iyi zaman kuşluk vaktidir. Sonra gün düzenlenir."

"Jean," diye yineledi.

"Jeannot Lapin, avcılar arasında böyle derler benim adıma. Ha, bak, Amerika'da bir tavşan üne ermiş, Harvey adında biri, herkesi ısınyormuş. Okudun mu?"

"Okudum."

"Görüyorsun, Kızıl Tugaylar'da bile tavşanlar var."

"Anahtarı kapının altına koyuyorum."

"Peki, Matmazel Cora konusunda ne öğütlersin bana?"

"Öğüt vermek istemiyorum. Hakkım yok."

"Sürdürüp de yavaş yavaş hız kesmek mi daha iyi, yoksa birden kesip atmak mı?"

"Hiçbir şey değişmeyecektir. Akşama görüşmek üzere, yani belki. Hiç gelmeyecek olursan, anlarım. Sanırım, dört milyarız, rakiple-rimin sayısına bereket. Ama gelesin isterdim. Eyvallah."

"Ciao."

Güzel bir sözcük bu *ciao*. Kızıl Tugaylar'ın üniversitelileri de Aldo Moro'ya söylediler mi acaba bu sözcüğü? Onlarda da kişisel değil bu iş, genel. Aşk sözlük değiştiriyor artık, tıp sözlüğüne geçiyor.

Benden taksi nöbetini alması için Tong'a telefon ettim, *Salammbô*'yu okumak üzere belediye kitaplığına gittim, bu Flaubert hergelesinden daha matrağı zor bulunur, sözcüklerle sevişir, onların arasına çekilirmiş. Sonra, mutlu haberi vermek üzere, Mösyö Geoffroy de Saint-Ardalousier'ye gittim. Dizlerinin üstünde bir battaniye, koltuğunda oturuyordu. Evi toplamak zorunda kaldım, çünkü hiç kimse yok. Pek yakında hizmetçi mizmetçi kalmayacak. Gerçek bir kitabevinde imza günü olacağını söyledim. Öylesine mutlu oldu ki, ölecek diye korktum. Başında Anatole France takkesi, tertemiz uzun bıyıklarıyla oturuyordu öyle. Henüz kalkabiliyor, tuvaletini kendi başına yapabiliyor; sonra düşkünler yurduna gidecek, orada da pek fena olmayacak durumu.

"İyi bir kitabevi mi bari?"

Titrek dedikleri türden bir sesi var.

"En iyisi. Kitabevini yöneten genç kadın kitabınıza bayıldı."

"Siz de okumalısınız, Jean."

"İyi de, biliyorsunuz benim için okumak... İlkokul terkim ben."

"Anlıyorum, anlıyorum. Üstelik bizim bu eğitim düzenimiz tüyler ürpertici."

"Yerden göğe kadar haklısınız. Tümünden birer ayaklı ansiklopedi olup çıkıyoruz."

Gidip alışverişini yaptım. Şekerli şeyleri sever. Hurma aldım, çünkü egzotiktir, vahalar, ufuklar açar. Hoşnuttu.

Güzel, bu da bir kazanç sayılırdı, ayrıldım. Doğabilecek durumlar için, haftada iki kez sosyal yardım gelir. Bunların en tehlikeli yanı kemikleridir. Durup dururken kırılıverir, kemik kırıldı mı bir daha kalkamaz insan. Günde iki kez gelecek biri olmalıydı.

Bizim kümese döndüm, Chuck ile Yoko'yu Afrika Boynuzu sorunlarını tartışır buldum. Birbirlerini yiyorlardı. Birbirlerini yiyen sorunlar gittikçe artıyor orada. Chuck Kübalılara hak veriyor, Yoko'ysa üzülüyordu. Dalgın dalgın Yoko'ya bakıyordum, kadınların kara

fantasmaları nedeniyle herhalde; ama Matmazel Cora'ya benim yerimi Yoko'yla doldurmasını önerecek olsam, Aline beni hiçbir zaman bağışlamazdı. Matmazel Cora'nın kendini yasadışı çocuğuyla birlikte Seine'e attığı plağı koydum, arkadaki şarkıda da aklını yitiriyor, sonuna dek Paris sokaklarında dolaşarak sevgilisini arıyordu. Chuck'la Yoko'ya bundan söz etmeye çalıştım, ama sıkıla sıkıla dinlediler, çünkü Afrika Boynuzu değildi.

"Güzel, diyelim ki sepetledin, sonra ne olacak?" dedi Yoko.

"Heyecanlara kapılır, bu da hiç yoktan iyidir."

"Gerçek şu ki, kötü edebiyattan hoşlanan kadınlar tehlikelidir," dedi Chuck.

"Belki de kurşunu beynine zımbalayır."

Düşündüm.

"İyi de tabancayı nereden bulacağım? Eline tabanca veremem, çünkü tabancam yok."

"Bu hıyar üstüne üstlük intihara meyilli," diye homurdandı Yoko. "Bence sen..."

"Biliyorum, günde sekiz saat maden ocağında çalışmalıydım. Böylelikle bu konuyu düşünmezdim. Ama ben maden işçisi olsaydım, önce sizin suratınızı dağıtırdım."

"Sen de onu becermeyi nereden çıkardın sanki?" diye homurdandı Chuck.

"Duygularımı böyle dile getirdim. Hepsine göstermek istiyordum."

"Sen ve bu aşk öykülerin, öyle bir..."

Yoko tükürdü, ama yalancıkta, yalnızca dudaklarıyla *pöh* yaparak, çünkü çok hijyeniktir bizimki.

"Bu işi öfkeden yaptığımı anlatmıştım sana. Diskoda matrağa aldılar onu, ben de onlara göstermek istedim. Sonra belli olmasın diye gene yaptım. Bir zamanlar genç ve güzel olan bir kadındır o, yapmamak için bir neden yok. Üstelik o değil söz konusu. Bakın..."

Bu sözüm Chuck'ı ilgilendirdi.

"Evet, belki de neyin söz konusu olduğunu açıklayabilirsin bize."

Omuz silkip çıktım. Onlara biraz gizem bıraktığım için hoşnuttum.

Spor salonuna gittim, kum torbasını yirmi dakika dövdüm, rahatladım. Bir şeyler yumruklamak güçsüzlüğe çok iyi gelir. Bu işten yakayı ağrısız sancısız sıyırmamı sağlayacak bir şey varsa, o da Kral Salomon'un kinini unutmaması ve Matmazel Cora'nın sorumluluğunu kendi üzerine almasıydı. Birbirlerini toplayabilirlerse, kendileri için de en iyi çözüm buydu. Anlıyordum, Matmazel Cora bir kez olsun ses vermeden Mösyö Salomon'un mahzende geçirdiği bu dört yıl kanlı bir serzenişti kuşkusuz, öte yandan da pekâlâ yapabileceği bir şeyden dolayı, yani kendisini bir Yahudi olarak ihbar etmemesi nedeniyle şükran borçluydu ona. Öyle çağlar, öyle dönemler vardır ki, fazla güç beğenir olmamak ve insanlara, etmedikleri kötülüklerden dolayı minnet duymak gerekir. Tam otuz beş yıldır yaşamlarını berbat ettiklerini, bir yerlerde bir kanepeye oturup da leylak kokularını ciğerlerine çekmek varken, öfkelere, üzüntülere, pişmanlıklara daldıklarını düşündüm de haklı bir öfkeye kapıldım. Motosikletime atladım ve dosdoğru Mösyö Salomon'un oraya sürdüm, bir o kurtarabilirdi yakamı bu dertten.

XXXV.

Tam bir ayağımı asansöre atmıştım ki Mösyö Tapu kulübesinden çıkıverdi.

"Oo! Gene mi siz!"

"Evet ya! Benim, Mösyö Tapu. Kaza maza çıkmazsa, bir süre daha buralardayım."

"Hazır gelmişken. Yahudilerin kralından pul koleksiyonunu size göstermesini rica ederseniz, hiç fena olmaz. Dün bir kaçak nedeniyle yukarı çıktım da oraya şöyle bir göz atma fırsatı buldum. Kral Salomon'da tüm İsrail pulları var, hem de on kat, on kez aynı pullar."

Bekliyordum. Bir önsezi vardı içimde. Biliyordum ki, Mösyö Tapu'yle dibe ulaşmak olanaksızdı, sınırsızdır o.

“Her şeyden önce iş, anlarsınız ya. Şu sırada bütün Yahudiler İsrail pullarına yatırım yapıyor. Araplar nükleer bombalarla İsrail’i ortadan kaldırıncı, kala kala pullar kalacak diye düşünüyorlar! İşte o zaman... Bir düşünün!”

Parmağını havaya kaldırdı.

“Yahudi devleti ortadan kalkınca bu pullar korkunç değer kazanacak! Bunun için gelsin yatırım!”

Ağustosun ortasıydık, gene de tüylerim diken diken olmuştu. Öylesine derindi söylediği. Chuck diyor ki, dünya böyle yaratılmış. Salaklık oluşsun denilmiş ve dünya oluşuvermiş. Ama bunlar soyut görüşler bence, ben bu işin kaynağında hiç kötülük düşünmeden dalgasını geçen birinin bulunduğunu düşünüyorum daha çok, öylece çıkıvermiştir işte, komiklik doğuvermiştir. Geriye çekilemiyordum, sırtım duvara dayanmıştı, Mösyö Tapu’ye saygıyla bakıyordum, çünkü güç ve şandı, basamaklara doğru yan yan yürümeye başladım, saçlarımın etkisiyle başımda dikilen kasketimi çıkardım.

“Kusura bakmayın, majeste, sizden ayrılmak zorundayım... Size majeste diyorum, çünkü protokol bunu gerektiriyor ve de salakların krallarının monarşisi monarşilerin en eskisidir!”

O ulumaya başladı, ben de kendimi daha bir iyi buldum, bir iyilik daha yapmıştım.

Mösyö Salomon’u şimdiden yatağına uzanmış buldum, ama gözleri açıldı, soluğunu da alıyordu. Görkemli robdöşambrını giymiş, ellerini de kavuşturmuştu; kımıltısızdı, birdenbire antrenman yapıyormuş gibime geldi. Ölüm tasarlanması olanaksız bir dalgadır, bu dalgayı anlamak için kapısından girmek gerekir. O da bu nedenle durumu alıyor, yapacağı etkiyi tasarlamaya çalışıyordu. Bakışı bile şimdiden durgunlaşmıştı, beni Matmazel Cora’yla yalnız bırakmak üzere olduğunu düşündüm de zır zır zırlamama ramak kaldı. Azıcık güven bulmak için, yalvaran bir sesle:

“Mösyö Salomon!” dedim hemen, başını benden yana çevirdi. Mösyö Salomon durmamacasına bu işi düşünmeniz doğru değil diye eklemek istedim, görkemli robdöşambrınızın altındaki göğsünde İngiliz harfleriyle *training* yazılı bu eşofmanınızla antrenman

yapmak için bu önceleyici yatay duruma girmemelisiniz. Mösyö Salomon beni bu durumdan çekip çıkartmalısınız, çünkü siz soktunuz, demek istiyordum ona, Matmazel Cora'yı yeni baştan kendi sorumluluğunuza almanız ve onunla olmayacak gibi mutlu olmanız sizin insanlık görevinizdir, beni ironik bir amaçla ona yollayacak yerde, şu yolculuğu ikiniz birlikte, dinginlik içinde, el ele, sakın günbatımı ve müzikle bitirmek sizin kendi göreviniz, demek istiyordum. Ama hiçbir şey söylemedim. Benden bin yıl yaşlı haliyle suratıma bakıyor, bu da ona ufak erbap parıltıları veriyordu, görülmüş, anlaşılmış, içi dışına çevrilmiş, çırılçıplak buluyordum kendimi, çene patlatmaya değmezdi, yalvarılmaz durumdaydı, Matmazel Cora'yı kendi üzerine alsın diye ayaklarına kapanacak değildim herhalde.

"Ne oldu, sevgili Jean? Kaygılı görünüyorsun."

Gözlerindeki küçük parıltılar daha da arttı.

"Bir şey yok, Mösyö Salomon, kirletilen okyanusa takılıp da hâlâ kanat çırpıp, uçmaya çalışan martıdan söz etmiştim size. Bende ekolojiktir bu iş."

"Bazı bazı kendimizi sınırlamayı ve uzaktan bakmayı bilmemiz gerekir, yavrum. Şimdi unutmayı sağlayan meditasyon grupları var. Hep birlikte lotüs biçiminde oturup aşkınlığa ulaşıyorlar. Bunu bir denesen iyi edersin."

"Olanaklarım yok Mösyö Salomon."

"Hangi olanakların?"

"İroni olanaklarım."

Azıcık başını çevirdi, ama yandan bile görünüyordu, gözlerinin ve dudaklarının çevresi daha da çukurlaştı, otuz beş yıl önce ayıklama kuruluna gidip de Matmazel Cora'nın canını kurtardığını söylediği zamanki gülümseme gene belirir gibi oldu yüzünde, hep bir şeyler kalmıştı o gülümsemeden.

Oturdum.

"Durmamacasına sizden söz ediyor, Mösyö Salomon. Benim düşüncemi sorarsanız, temizlik nedenleriyle yaşamı boşa harcamak korkunç bir şey. Hepsinin en kötüsü de özsayı bence. Hele sizin yü-

celiğinizde bir insan için, Mösyö Salomon. Biliyorum, arada bir mahzeninize gelip görmeliydi sizi, bir eksiğiniz var mı diye sormalıydı, 31 Aralık'ta iyi yıllar dilemeliydi, Mayıs ayında inci çiçekleri getirmeliydi, ama nasıl bir kadındır, bilirsiniz, hep gönlünün buyruğundadır, üstelik kötü bir hovardaya düşmüştü, buyruk gönülden çıktı mı göz hiçbir şey görmez olur. Fazla Stoacısınız, Mösyö Salomon, inanmıyorsanız sözlüğü açıp bakabilirsiniz. Bana kalırsa, mutlu olacağına geber daha iyi politikası hiç de iyi bir politika değil. Belki de fazlasıyla yaşlı olduğunuzu, artık mutlu olmaya değmeyeceğini düşünüyorsunuzdur, ama size şurasını kesinlikle söyleyebilirim ki, Ekvator vadisine ya da Gürcistan'a ya da Gunza ülkesine gidecek olursanız, yüz otuz beş yaşınıza dek yaşayabilirsiniz daha, bu adları gazeteden sizin için özel olarak aldım, eşofmanınızı giyip antrenman yaptığınıza ve öyle kolay kolay boyun eğeceklerden olmadığınıza göre, uzun süreli tasarılarınızda kullanırsınız diye düşündüm. Sizi eğlendirdiğimi görmekten mutluluk duyuyorum, Mösyö Salomon, ama gülümseyecek yerde mutlu olsanız, çok daha iyi edersiniz. Size saygıda kusur etmek gibi olmasın, ama ağzımız açık ve dört nalımızın dördü de havaya dikili olarak ölebilirmişiz gibi bir şey bu stoacılık, ben buna karşıyım, kanımca gereğinden fazla insanca bir dalga bu. Size daha çok acı çektirdikten sonra, acı çekmemek neye yarar?"

Ama yapılacak hiçbir şey yoktu. Kral Salomon bağışlanmaz kalıyordu. Hazır giyimcilik sanatını öylesine uzun zaman sürdürmüştü ki, sözünü bile işitmek istemiyordu. Üstelik onunla konuşuyor muydum, yakarılarımı mı dinletiyordum ona, yüksek sesle mi, mırıltıyla mı konuşuyordum, yoksa hiçbir şey söylemiyor muydum, bunu bile bildiğim yok, çünkü baba ve oğulduk birarada biraz, insanlar birbirlerini gerçekten anladılar mı söylenecek bir şey kalmamış demektir.

Öylece oturup bekledim bir süre, önüme Matmazel Cora'ya götürebileceğim bir şeyler atacağını umuyordum, ama olmadı. Hatta konuyu kapatmak için gözlerini yumdu. Böyle kımiltısız ve gözleri kapalı dururken, dolaşımda olduğu sıradakinden de gri görünüyordu.

Santralda bana bir mesaj vardı, Matmazel Cora'ya acele telefon edecekmişim. Ettim ve hemen haykırdığını duydum:

"Jeannot, ne iyi ettin de aradın!"

"Ben de tam aramak üzereydim."

"Hava öylesine güzel ki, seni düşündüm. Alay edeceksin ama..."

Güldü.

"Boulogne Korusu'nda sandal gezisine çıkmak güzel olur diye düşündüm."

"Ne gezisine?"

"Sandal gezisi diyorum. Koruda kürek çekmek için çok güzel bir gün."

"Haydaa!"

Öyle çıkıverdi işte ağzımdan, hatta bağırdım. Hoşnuttu.

"Evet, böyle bir şeyi aklına bile getiremezdin, değil mi?"

Santraldakilere, hepsi de normal yaşamında üniversite öğrencisi olan Ginette'e, Tong'a ve Masselat kardeşlere baktım.

"Matmazel Cora, böyle bir şey bulunduğundan emin misiniz? Günümüzde böyle bir şeyden söz edildiğini hiç duymadım ben."

"Kürek çekmekten mi? Ama ben Boulogne Korusu'nda çok kürek çekmişimdir."

Ahizenin ağzını kapattım.

"Sandal gezintisine çıkmak istiyor," dedim onlara boğuk bir sesle, öylesine heyecanlıydım. "Boulogne Korusu'nda, üstüme iyilik sağlık!"

"İyi ya, sen de çıkart!" dedi Ginette.

"Ama iyiden iyiye fıttırılmış bu karı! Gün ortasında kürek çekecek değilim herhalde! Bu karı zırdeli!"

Usturuplu bir biçimde başka bir öneride bulundum ona: "Matmazel Cora, eğer uygun görürseniz, sizi hayvanat bahçesine götürebilirim. İyi gelir size. Sonra gidip bir dondurma yeriz."

"Niçin hayvanat bahçesine gitmek istiyorsun, Jeannot? Bunu da nereden çıkardın?"

“Bir güzel giyinirsiniz, şemsiyenizi de alırsınız, gidip cici hayvancıkları görürüz sizinle! Cici arslancıkları, cici filcikleri, cici zürafacıkları, cici hipopotamcıkları görürüz! Nasıl, ha? Mini mini kuşları da görürüz.”

“Ne oluyorsun, Jeannot? Benimle küçük bir kız gibi konuşmak da neyin nes! Ne oldu sana böyle? Kafanı bozuyorsam, söyle de...”

Sesi kısıldı.

“Kusura bakmayın, Matmazel Cora, heyecandan oldu.”

“Aman Tanrım, bir şey mi oldu?”

“Hayır, ben her zaman heyecanlıyım. Peki, anlaştık, hayvanat bahçesine gitmiyoruz, Matmazel Cora. Bunu düşündüğünüz için teşekkürler. Hadi, eyvallah Matmazel Cora!”

“Jean!”

“İnanın, Matmazel Cora, bunu düşünmüş olmanız gerçekten büyük bir incelik.”

“Hayvanat bahçesine gitmek istemiyorum ben! Boulogne Korusu’nda sandal gezintisine çıkmak istiyorum. Eskiden bir arkadaşım vardı, beni hep götürürdü. Ne kadar da kibarsın.”

İyi ya, böyleyse böyle.

“Sen bana baksana, Cora, kesmiyor musun zırlıtıyı? Eve gelip alırım paçanı yoksa aşağı!”

Ve kapattım. Çok mutlu olmalıydı. Kendisini gerçekten düşünen bir yakışıklı daha bulmuştu işte. Ötekilere bakıyordum, onlar da bana.

“Hiç sandal gezintisi yapmış dümbelek var mı aranızda? Eskiden yapılmış anlaşılan.”

Masselat’ların büyüğü belli belirsiz bir şeyler anımsadı. “İzlenimciler yaparlardı.”

“Nerede peki?”

“Orangerie’de herhalde. Hiç kuşkusuz İzlenimciler’i görmek istiyor.”

“Boulogne Korusu’nda sandal gezintisine çıkmak istiyor,” diye gürledim. “Uzatmaya gerek yok, istediği bu. İzlenimciler değil.”

“Doğru,” dedi Masselat’ların küçüğü. “İzlenimciler Marne’da yaparlardı bunu. Maupassant, falan filan. Çimenler üstünde yemek yer, sonra sandal gezintisine çıkarlardı.”

Oraya çöküp yüzümü avuçlarımda sakladım. Olay yerine hiç gitmemeliymişim. Telefona yanıt vermek başka, gidip durumu yerinde, gerçekleştiği ortamda görmek başka. Düşüncelerimi biraz değiştirmek için Ginette’in kulaklıklarını taktım. Aldığım ilk başvuru Dodu’dendi. Bertrand Dodu’den. SOS’te herkes ezbere bilirdi onu. Yıllardır telefon ederdi, gece de, gündüz de, hem de birkaç kez. Hiçbir şey istemez, hiçbir şey söylemezdi. Burada olduğumuzu bilmek gereksinimindeydi. Burada biri bulunduğunu. Bundan fazlasını istemezdi.

“Merhaba, Bertrand.”

“A, beni tanıdınız mı?”

Mutluluk.

“Elbette, Bertrand, elbette. Elbette tanırız seni. Ne haber?”

Hiçbir zaman evet ya da hayır demezdi. Onu hep iyi giyinmiş, şakakları kırlaşmış bir adam olarak düşünürdüm.

“Sesimi duyuyor musunuz? Siz misiniz, dost SOS?”

“Hem de fazlasıyla, Bertrand. Buradayız. Hem de nasıl! Gerçekten buradayız.”

“Teşekkürler. Allahaismarladık. Daha sonra gene ararım sizi.”

Geri kalan zamanında, yani telefon etmediği zamanlarda ne yapar acaba diye düşünüp dururdum. Önemli bir şey olmalıydı.

İki-üç mutsuzluk daha takıldı bizim telin ucuna, bu da beni yatıştırdı. Ne yaparsın, çıkarıyordu bunlar beni benden. Daha bir azalıyordum. Kitabevinden Aline’i aradım konuşmak için. Ona söyleyecek bir şeyim yoktu, sesini duymak istiyordum o kadar. Pazartesiye bir imza günü düzenlemek için yönetimin olurlarını almıştı. Mösyö Geoffroy de Saint-Ardalousier’ye telefon ettim.

“Gözünüz aydın, o iş tamam, haftaya bugün, pazartesi. Anlarsınız ya, balıklama atladılar böyle bir fırsatın üstüne.”

“Ama pazartesiye çok az bir süre var. Daha önce reklam yapmak ister!”

“Mösyö Geoffroy, fazla beklemeye gelmez bu işler. Bunca beklediğiniz yeter. Acele etmeliyiz. Her şey olabilir.”

“Ne olsun istiyorsun?”

Apışıp kaldım. Hep ben düşünüyordum bunu, onlar akıllarına bile getirmiyorlardı.

“Neler olur, bilmiyorum, Mösyö Geoffroy. Her şey olabilir. Bir anarşist çıkıp sizi öldürebilir, kitabevi yanabilir, şimdi birkaç dakikada ortalığı dümdüz edecek nükleer zamazingolar var. Diyeceğim, elinizi çabuk tutmalısınız.”

“Ben yetmiş altı yaşındayım, yaşamım boyunca bekledim, biraz daha bekleyebilirim!”

“Bütün gönlümle biraz daha beklemenizi dilerim, Mösyö Geoffroy. Son gülen iyi güler. Aklınıza hiç diyecek yok. Ama bu iş önümüzdeki pazartesiye. Reklam da yapacaklar. Sonraki kitabınızda daha iyi ayarlarız bu işi, ama şimdi hiçbir şeyi değiştiremeyiz. Bu böyle. Sıra sizde. Hazırlanmak zorundasınız.”

“Sevgili dostum, yaşamımın en önemli dakikası bu.”

“Biliyorum. Yiğitçe hazırlanmalısınız. Bir servis de olacak.”

“Basın servisi mi?”

“Hangi servis, bilmiyorum, ben hiç çakmam bu işlerden, ama her zaman bir servis vardır!”

“Oraya nasıl gideceğim?”

O zaman dalgamı geçtim. Bir de ulaşım araçları gerekiyordu bizimkine...

“Sizin hiçbir şeyle uğraşmanız gerekmeyecek, Mösyö Geoffroy. Gelip sizi alacaklar.”

Telefonu kapattığım zaman hâlâ gülüyordum. Doğumlarla, doğum günleriyle, gelecek umutlarıyla, bitecek yerde başlayan pembe ve keyifli dalgalarla uğraşmalıymışım ben. Mösyö Salomon’un bek bölümüne el atmamış olması gerçekten üzücüydü.

“Satarım anasını,” dedim onlara. “Gelecek sefere bebeklerle ilgileceğim.”

Matmazel Cora’ya bir daha telefon ettim.

“Matmazel Cora, anlaştık, sandal gezintisine çıkıyoruz.”

"Jeannot Lapin, sen bir cansın!" diye haykırdı sevinçle.

"Rica ederim, bana Jeannot Lapin demeyin, Matmazel Cora. Kafam atıyor. Benim adım Marcel. Marcel Kermody. Yaz bir tarafa."

"Kızma."

"Kızılmıyorum. Ama benim de herkes gibi kendi adımları taşımak hakkım."

"Kaçta geliyorsun beni almaya?"

"Bugün olmaz, acil durumlar var elimde. Önümüzdeki ilk güzel havada."

"Söz mü?"

"Söz."

Telefonu kapattım. Çatlayasıya sıcaktı hava, ama dışarının gürültüsü nedeniyle santralda pencere açılmıyordu. Masselot'ların küçüğünü dinledim bir süre: Hesapsızca harcıyordu kendini.

"Biliyorum, anlıyorum. Gördüm o programı. Evet, hiç kuşku yok, tüyler ürperticiydi. Hiçbir şey yapılamaz demedim, Maryvonne. Bunlarla ilgilenen güçlü örgütler var. Uluslararası Af Örgütü var, İnsan Hakları Örgütü var. Bir saniye..."

Bir sigara alıp yaktı.

"Dün televizyonda Kamboçya'da olan korkunç şeyleri görmüş," dedi.

"O da bakmasaydı," dedi Ginette.

"Bana kalırsa, ikinci kanalın programlarına karşı çıkmak hiçbir şeye yaramaz, Maryvonne, çünkü birincisinden farkı yok. Kamboçya'yı göstermezse, Lübnan'ı gösterir. Biliyorum, bir şeyler yapmak istiyorsun. Hepimiz bir şeyler yapmak istiyoruz. Kaç yaşındasın? İyi ya, on dört yaşında yalnız kalmak doğru değil. Kendi yaşındaki gençlerle biraraya gelip tartışmalısın bütün bunları, sonra çok daha iyi hissedersin kendini. Bu amaç için özel olarak öngörül-müş derneklerin listesi var elimde. Bir kalem al da yazdırayım. Biliyorum, biliyorum. Ben de çok iyi biliyorum ki, tartışmakla kısımları değiştiremeyiz, ama hiç değilse daha kesin görüşler ediniriz, üstelik coğrafya bilgimiz artar. Kendini daha iyi hissetmek istemiyor musun? Evet, anlıyorum, anlıyorum bunu. İnsan duyarlı olunca, bir yü-

reği bulununca hep böyle olur. Ama başka gençlerle birleşmelisin, burası çok önemli, ilk seferde hiçbir şey gelmez elden, buna kuşku yok, haklısın. Ama ikinci-üçüncü seferde, kesin görüşlerle, sabırla, istemle, yavaş yavaş başarmaya başlar insan, kendini çok daha iyi hisseder. Önemli olan, yalnız kalmamak, başkalarıyla biraraya gelmek, başkalarının da bir yüreği bulunduğunu, iyi niyetli insanların pek çok olduğunu anlamaktır. Biliyorum ki, seni avutuyormuş gibi bir izlenim uyandırıyorum, oysa senin aradığın bu değil. İçtenlikle konuşabilir miyim seninle? Kendini tecrit edilmiş ve mutsuz buluyorsun da onun için telefon ediyorsun bana. Evet, Kamboçya'dan yana ya da Kamboçya'ya karşı –görüyorsun ki, görüşlerin hiç de açık değil– bir şeyler yapmak istediğin ve nasıl yapacağını bilemediğin için. Demek ki, iki sorunun *var*: Bir tecrit edilmiş ve mutsuzsun, iki, başında Kamboçya derdi var. İki sorun birbirine bağlı. Ama birincisinden başlaman gerekir. İlkini kendini tecrit edilmiş ve mutsuz bulmayabilirsin, burası çok önemli, çünkü sana cesaret verecektir bu durum. İkinci evrede, kafadaki başka sorunlara geçeceksin. Şurası kesin ki, bizi aradığın zaman kime başvurduğunu bilmiyorsun. Bunun için, eline bir kalem al ve sana yardımcı olabilecek örgütlerin listesini yaz. Adları, bir dakika... Bunlar *başkalarına* yardım etme konusunda *sana* yardımcı olacaklardır...”

Örgütlerin her hafta yeniden gözden geçirilip düzenlenen bir listesi vardı. Turumu tamamladığımı sezmeye başlıyordum. Biraz kendimizi unutmak, kendi kendimizi gözden kaybetmek için başkalarına yardımcı olmak. Gönüllü olarak çalışmak isteyen kişilerden başvurular alıyorduk durmadan. Ginette birilerine dayak yiyen kadınlar örgütünün adresini veriyordu.

Aline’i aradım.

“Matmazel Cora sandal gezintisine çıkmak istiyor. İzlenimcilerde görmüş.”

“Çok güzel. Yalın beğenileri varmış.”

“Sen de mi ipelemez oldun beni?”

“Anahtarı paspasın altına bıraktım, Marcel Kermody.”

Her zamankinden de fazla kirletilmiş okyanustaydım, tepeden tırnağa battığımı hissediyor, nasıl sıyrılacığımı bilemiyordum. Silinip gitmek, ama gerçekten silinip gitmek, artık orada olmamak istiyordum. Kitaplığa gidip H.G. Wells'in *Görünmez Adam*'ını istedim, ama sandığım gibi değildi, üstelik görünmez olsam bile, en başta Matmazel Cora olmak üzere, ötekileri gene görecektim. Sonra öfkeyle irkildim, öyle ya, benim de kendi yaşamım var, a canım, su koyverdi artık bu Jeannot Lapin. Chuck haklı, dediği gibi, başkası nevrozu var bende, kendi evimde değilim hiç, hep onlardayım. Matmazel Cora, Boulogne Korusu'nda sandal gezintisine çıkmak istiyorsa, bu gezintiyi düzenleyebilirdim. Kararımdan aldığım güçle çıktım, motosikletime atladım ve Haussmann Bulvarı'na geri döndüm. Yukarı çıktım, küçük bekleme odasından geçip Mösyö Salomon'un kapısını tıklattım. Son derece şık giyinmişti, konuyla ilgilenen bir gazeteciyle görüşme yapıyordu.

"Bu telefon konusu üzerinde ne kadar dursanız azdır Mösyö. Siz de çok iyi bilirsiniz ki, tecrit edilmiş bir insan, hele geceleri, bize telefon etmek için yandaki kahveye gitmez. Fransa'nın manevi görevine ve insansever geleneklerine yaraşır bir telefon şebekesi bulunsaydı, tecrit edilme ve yalnızlığa karşı savaşta önemli bir adım atmış olurduk. Söyleyeceklerim bu kadar."

"Güç bir soru yönelteceğim size. Bu tutumunuzun himayeci bir yarı bulunup bulunmadığı düşünülebilir mi?"

"Babaca olabilir belki, ama himayeci olamaz."

Bu sözüyle beni şaşırttı. Bu yaşta ve böylesine iyi giyinmiş bir adam olarak gerçekten şaşırttı. Koyu gözlerinde bir şimşek çaktı, ama onları aydınlatmadı, tam tersine, neredeyse bir gökgürültüsü patlayacaktı.

"Her neyse efendim, ister himayeci olalım, ister olmayalım, böylesi köşemize çekilerek bok yemekten daha iyi."

Gazeteci çarpılıp kaldı. Çapsızın tekiydi. Gerçekte çapsız olup da tümüyle çapsız olmak istemeyenlere tam da çapsız derim ben. Herif

teşekkür edip gitti. Mösyö Salomon o büyük kibarlığıyla kapıya kadar götürdü kendisini.

Ben daha güvenli olmak için koltuğa oturmuştum.

"Ne o, Jeannot, sorunlarınız mı çıktı gene?"

"Asıl sizin sorunlarınız olacak, Mösyö Salomon, Matmazel Cora'yı sandal gezintisine çıkaracaksınız."

"Neee?"

"İzlenimciler gibi sandal gezintisi yapmak istiyor canı."

"Bu da neyin nesiymiş böyle?"

"Sizi seviyor, siz de onu. İnekliği bırakın artık."

Dünya var oldu olalı hiç böyle konuşmamıştım onunla.

"Sevgili Jean..."

"Benim adım Marcel."

"Ne zamandan beri?"

"Jeannot Lapin çiğnenip öleli beri."

"Sevgili Jean, benimle bu tarzda konuşmanıza izin veremem."

"Mösyö Salomon, ben zaten sizin karşınızda konuşma cesaretini zor buluyorum. Bu nedenle dalgama taş koymayın, inekliği de bırakın. Matmazel Cora sizi seviyor."

"Söyledi mi bunu size?"

"Söylemekle de kalmadı, kanıtladı. Birbirinizle evlenmeli ve birlikte uzun ve mutlu bir yaşam sürmelisiniz."

"O mu yolladı seni?"

"Hayır. Onuru var kadının."

Mösyö Salomon oturdu. Hiç görmediğim bir biçimde oturdu. Hatta diyebilirim ki, daha ayaktayken oturdu. Koltuğun dibine ulaşınca, manikürlü elini gözlerine götürdü. Karşı berberdeki Arlette yapar manikürünü.

"Olanaksız. Onu bağışlayamam."

"Canınızı kurtardı."

Gene kara bir şimşek çaktı gözlerinde.

"Beni ihbar etmediği için mi?"

"Tam üstüne bastınız, sizi ihbar etmedi, kafa ütülemeye gerek yok. Dört yıl boyunca Yahudi olarak Champs-Élysées'deki o mah-

zende kaldığınızı biliyordu, aşkından dolayı ihbar etmedi sizi. Gestapo'daki yakışıklısının hatırına ihbar edebilirdi, ama size olan aşkı nedeniyle ihbar etmemeyi yeğledi, Mösyö Salomon."

Burada ezmiştin onu.

"Evet, yüce gönüllü kadındır," diye mırıldandı, ama sesinde alay yoktu.

"Şimdi de sizinle sandal gezintisine çıkmak istiyor işte." Dikleşti.

"Gitmeyeceğim," dedi.

"Mösyö Salomon, Prensip gereği yoksun bırakmayın kendinizi. Hoş bir şey değil. Onun bakımından da, sizin bakımınızdan da, yaşam bakımından da, hatta prensip bakımından da hoş değil."

"Ama bu yaşta sandal gezintisine çıkmak da ne oluyor? Önümüzdeki cuma altmış altısına girecek."

"Ben altmış dört sanıyordum."

"Yalan söylüyor. Tırtıklıyor. Önümüzdeki cuma altmış altıncı doğum günü."

"İyi ya, siz de onu sandal gezintisine çıkarın işte."

Parmağıyla alnını dövüyordu.

"Onu hâlâ seviyor musunuz, Mösyö Salomon? Anlamak için soruyorum."

Elini salladı, sonra gene alnına götürdü. Sonra da gülümsedi.

"Şimdi artık bir aşk sorunu bile değil. Çok daha fazlası," dedi.

Hiçbir zaman anlayamadım ne demek istediğini. Otuz beş yıldır posta pullarıyla yaşayan, kendi adına gelmiş bile olmayan kartpostallar biriktiren ve geceleri yatağından kalkarak başkalarının SOS'lerini yanıtlayan bu adamın belki de öyle büyük, öyle umutsuz gereksinimleri vardı ki, onu anlamak için seksen dört yaşına gelmeyi beklemem gerekirdi.

Gene yorgun yorgun elini salladı.

"Sandal gezisine çıkacağım," dedi.

İşte o zaman tutamadım kendimi. Fırlayıp kalktım yerimden, onu öptüm. Ne de olsa ağır bir yük atmıştım üstümden.

Mutlu haberi yetiştirmek üzere hemen Matmazel Cora'ya koşmak istedim, ama Mösyö Salomon bir görev vermişti bana. Gediklilerden Mösyö Alekyan adında biri dört gündür telefon etmemişti, telefonları da yanıtlamıyordu. Yaşayıp yaşamadığını anlamak için gidip bakmak gerekiyordu. Kimileri düşüp kalçalarını kırar, bir daha da kalkamazlar. Ama Mösyö Alekyan hiç de bu durumlarda değildi. Evet, telefon etmemişti. Birkaç gündür hiç de bunalımda değildi de ondan. Kapıyı bile kendisi açtı bana. Yürümekle tehlikeye atıyordu kendini. Yaşını söylemek istemezdi hiç, ayda bin iki yüz frank geçiyordu eline, haftada iki kez de sosyal yardım geliyordu. Bıyıklarını okşuyordu.

"Teşekkür ederim, kendimi hiç böylesine iyi bulmamıştım."

İşte bu çok kötüydü. Gösterge olarak, bunlarda rahatlamadan daha kötü bir şey olamazdı. şimdi birinin bir sabah bir akşam onu yoklamaya gelmesi gerekiyordu.

"Yakında görüşmek üzere."

Bana Sovyet Rusya'da hâlâ akrabaları bulunduğunu açıklama gereksinimi duydu.

"Ufak yeğenler."

"Mösyö Alekyan, bana adreslerini verirsiniz, çok sevinirim. Haber verirdik. Bu yaz belki de oralara gideceğim."

Yüzüme bakıp gülümsedi. Hay Allah! Bunların kuşkusunu uyardırmamak için ille de bir pot kırmak gerekiyordu. Belki de başka bir nedenle gülümsemekteydi. İyilik dolu Meryem Anamız, eskiden söyledikleri gibi.

"Elbette..."

Bir komodine dek pıtı pıtı yürüdü, bir çekmece açtı.

Arkası adres yazılı bir zarf çıkardı.

"Oralara gitmeyi her zaman istemişimdir, Mösyö Alekyan. Anlaşılan hâlâ folklor varmış o dolaylarda. Böylece, yeğenlerinize de bir..."

"Oldu, size iyi yolculuklar dilerim!"

El sıkıştık. Şimdi hiç değilse bir durum çıkınca haber verilecek birinin adı vardı elimizde. Merdiveni hızla indim, önüme çıkan ilk meyhaneden telefon ettim.

“Victoire Sokağı’nda Mösyö Alekryan için telefon ediyorum. Kendini hiç böylesine iyi bulmamış, mutlu mu mutlu, temiz mi temiz, iyice hazır. Yalnız bir sabah bir akşam uğrayıp bakmak gerekiyor...”

Bu iş için de derneklerin listesi vardı elimizde. Sonra, Jouy-en-Josas kibar çevre kadınları yaşlılar evinde, topun ağzında bekleyenlerden Prenses Çeçidze’ye Mösyö Salomon tarafından yarım kilo havyar götürdüm. Mösyö Salomon düşmekten daha kötü bir şey olmadığını söylerdi. Sonra elimde Chuck’ın okunması zorunlu diye gösterdiği kitapların listesiyle belediye kitaplığına koştum. Sırasıyla Kant’ı, Leibniz’i, Spinoza’yı ve Jean-Jacques Rousseau’yu yazmıştı. Bunları alıp masanın üstüne koydum, hiç açmadan koca bir saat geçirdim. Onlara dokunmamak bana çok iyi geldi doğrusu, ne de olsa bir kaygı eksilmiş oluyordu.

Sonra bizim çocuklara uğradım, hepsi de oradaydı: Chuck, Yoko, Tong, ama suratları bir tuhaftı. Yerde, bir ambalaj kâğıdının üstünde, kırmızı-beyaz bir askılı mayo, bir kanotiye şapka, geniş bir meşin kemer ve ilkin ne olduğunu çıkaramayıp da sonradan bir takma bıyık olduğunu anladığım bir nesne vardı. Bunların çevresine toplanmış bakıyorlardı.

“Senin bunlar!”

“Ne demek senin?”

“Kız arkadaşın getirdi. Sarışın bir kız.”

“Aline mi?”

“Öğrenmeye çalışmadık.”

“İyi de ne bok yiyecekmişiz bunlarla?”

“Sandal gezintisi yapacaktıydın.”

Telefona sarıldım hemen. Konuşmakta zorluk çektim, öylesine boğuluyordum.

“Ne oluyor sana?”

“Kanotiye, askılı mayonu, her şeyini getirdim.”

“Her şeyimi mi?”

"İzlenimciler arasında böyle giyinilirdi. İsteddiği de bu değil mi? Gençlik anıları canlanmış olur."

"İnekliği bırak, Aline."

"Mayoyu, kanotiyeyi giyersin, tıpkı onlar gibi olursun. Hadi, eyvallah."

"Haayır. Kapatma! Ya kemer? Kemer ne olacak?"

"Takacaksın."

Cuk cuk etti telefon kapanırken. Kesinlikle işittim. Hepsi de ilgiyle bana bakıyordu.

"Olamaz!" diye uludum. "İlk fırsatta altmış altı yaşına basacak bir kadıncağızı kıskanamaz!"

"Bunun yaşla bir ilgisi yok," dedi Yoko. "Duygu duygudur."

"Aferin, Yoko, aferin! Çok kıyak nüktelerin var maşallah!"

"Ben zararsız bir Zenciyim," dedi Yoko.

"Hay Allah, bunu sırf gönüllülük gereği yaptığımı biliyor. İnsancıl bir şey değil mi bu yaptığım? Bunu biliyordu, çarşı da çıkmamıştı."

Chuck düzeltti:

"Karşı demek istiyordun herhalde?"

"Ben ne dedim ki?"

"Çarşı."

Bu beni yıktı. Oturdum. "Yitirmek istemiyorum onu!"

"Matmazel Cora'ya mı?" diye sordu Chuck.

"İyice kaşındın sen şimdi!" Pragmatik bir şekilde ayırdılar bizi. Bir yanımdan Yoko tutuyordu, bir yanımdan Tong.

Aline'in Matmazel Cora'yı kıskanmasını aklım almıyordu. Tehlikede ve yok olma durumunda bulunan bütün türleri kıskanması gerekirdi o zaman. Yastığımın altından Matmazel Cora'nın fotoğrafını aldım, yataktan yere, oradan merdivene, oradan dışarıya, oradan Solex'ime atladım. Kitabevine motosikletle girmeme ramak kaldı. Kitabevi kalabalıktı ve onunla benim o biçim olduğumuzu herkes anladı. Konuşamıyordum, oysa dün gece ömürlüğüne anlaştığımızı, artık bir yaşamım olduğunu sanıyordum ben. Bana sırtını döndü, dükkânın arka bölümüne, Evrensel Tarih raflarının altına gitti.

"Sana Matmazel Cora'nın fotoğrafını getirdim."

Şöyle bir göz attı. Kara okyanus sularına batmış martıydı işte, olanlardan hiçbir şey anlamıyor, ayvayı yediğini bilmiyor, hâlâ kanat çırparak uçmaya çalışıyordu.

“Bir zamanlar bir başkası da dünyayı kurtarmaya çalışmıştı, Jean. Bir zamanlar böyle bir kilise bile vardı, Katolik kilisesi diyorlardı adına.”

“Bana biraz zaman ver, Aline. Zaman gerek. Hiçbir zaman hiç kimsem olmadı, ben de herkese yöneldim. Kendimden öyle uzaklara fırladım ki, boşta kalmış bir tekerlek gibi dönüyorum şimdi. Kendi hesabıma yaşamıyorum. Daha hiç kendi hesabıma bir şey yapamadım. Biraz zaman ver bana; artık yalnız seninle ben olacağız.”

Onu güldürüyordum şimdi. Öf. Bir komiklik kaynağı olmak hoşuna gidiyordu.

“Sen zor bulunur bir fırlamasın, Jeannot.”

“Kendi hesabımıza bir iş kurarız, sen ve ben. İkimiz küçük bir bakkal dükkânı açarız. Gürültü, patırtıdan uzak. Büyük yüzeyler bitti benim için. Anlaşılan Zaire tek başına Avrupa’dan iki kat büyükmüş.”

“Bak, dinle. Az önce, izlenimci kılığını getirdiğim zaman, arkadaşlarımdan biriyle konuştum...”

“Chuck çirkefin biridir. Her şey kafada, başka yerde bir bok yok...”

“Haklısın, Jean. Kala kala duygusallık kaldı bize. Kafanın sıfırı tükettiğini biliyorum. Bütün sistemlerin, özellikle de başarıya ulaşmış sistemlerin sıfırı tükettiğini biliyorum. Sözcüklerin sıfırı tükettiğini biliyorum, artık onları istememeni, ötekilerine geçmeye, hatta yeni bir dil yaratmaya çalışmanı anlıyorum. Lirik umutsuzlukla.”

“Bu Chuck sonuncusundan beri rastladığım çirkeflerin en büyüğüdür, Aline. Sana ne anlattı, bilmiyorum, ama o anlatmıştır.”

“Bunalım çömez!”

“Odur işte, odur. İşi gücü bana bakarak kamış kabartmak herifin. Bir bakarsın, metafizik olduğumu söyler, bir bakarsın tarihsel olduğumu, bir bakarsın isterik olduğumu, bir bakarsın nevrotik olduğumu, bir bakarsın sosyolojik, bir bakarsın komik, bir bakarsın patolojik olduğumu söyler, bir bakarsın yeterince sinik, bir bakarsın

yeterince stoik olmadığımı söyler, kimi zaman Katolik, kimi zaman mistik olduğumu, kimi zaman lirik olduğumu, kimi zaman biyolojik olduğumu söyler, kimi zaman da hiçbir şey söylemez, çünkü suratını dağıtmamdan korkar.”

Orada bu iş için bulunan bir yığın kitabın üstüne oturdum. Aline on iki ciltlik Evrensel Tarihe yaslanmıştı, yalnız buymuşum gibi süzüyordu beni.

“Ama benimki bundan çok daha basit, Aline. Benimki güçsüzlük. Bilirsin, gerçek güçsüzlük, elden bir şey gelmeyince elden bir şey gelmemesinden doğan güçsüzlük, dünyanın bir ucundan bir ucuna ve dört bir yandan gelen tükeniş sesleriyle. O zaman bunalım başlar işte, Kral Salomon’un bunalımı, orada bulunmayanın, adamı ölümle baş başa bırakıp da hiçbir zaman yardıma gelmeyen bunalımı. Bu durumda, karşına bir şey ya da bir insan çıktı mı, acısını azıcık hafifletebileceğin birileri, şurada bir yaşlı, burada bir başka yaşlı, orada bir Matmazel Cora oldu mu, hemen koşarım. Azıcık daha az güçsüz bulurum kendimi. Matmazel Cora’yı becermekle iyi etmedim, ama ona bir zararım da dokunmadı, şimdi toparlandı. Sonra ünlü pantolon kralı dostum var, dışarı çıkmak üzere bir temiz giyinmiş, Matmazel Cora’yı da hiç ama hiç unutmamış durumda, ben de yolun sonunu birlikte yürüsünler diye işi pişirmeye çalışıyorum. Kamu selameti komitesine katılamam, bana göre fazla büyük, bunun için yaptakçılık yapıyorum. Chuck sana bende başkası nevrozu, kurtarıcı kompleksi bulunduğunu söylemişse, bok yemiş. Ben yaptakçıyım. Yalnızca buyum. Bir yaptakçı.”

“Sana bir kitap vereceğim, Jean. Elli yıl öncelerden bir Alman yazarı, Weimar Cumhuriyeti üzerine yazmış biri. Erich Kästner. O da bir mizah yazarı. Kitabın adı *Fabian*. Kitabın sonunda, Fabian bir köprüden geçmektedir. Boğulmakta olan bir küçük kız görür. Onu kurtarmak için suya atılır. Ve yazar şöyle bitirir kitabını: *Küçük kız kıyıya ulaştı. Fabian boğuldu. Yüzme bilmiyordu.*”

“Okudum.”

Bu sözüm onu afallattı.

“Nasıl olur? Sen mi? Nerede? Bu kitap çoktan tükendi...”

Omuz silktim.

“Ne olursa okurum ben. Serbest öğrencilik benimki.”

Hâlâ toparlanamıyordu. Şimdi beni daha az tanır gibiydi. Ya da daha çok.

“Üçkâğıtçının birisin sen, Jean. Nerede okudun bunu?”

“Ivry Belediye Kitaplığı’nda. Ne bakıyorsun öyle? Okumaya hakkım yok mu? Suratıma ters mi düşünüyor?”

Aline’in arkasındaki Evrensel Tarih’in on iki cildine bakıyordum. Ben Fabian gibi yapmazdım. Hemen batacağımdan emin olmak için Evrensel Tarih’in on iki cildini boynuma bağlar da öyle atlardım.

“Chuck’la konuşmamalıydın, Aline. Fazla sistematiktir o. Yaptakçı değildir. Şurada burada ökseye takılıp bir köşede çürüyen dağınık parçalar ilgilendirmez onu. O hep büyük bütünler üzerine teoriler, sistemler peşindedir. Bir yaptakçı değildir. Serbest öğrenci olarak öğrendiğim bir şey varsa, o da yaşamda yaptakçılık etmeyi öğrenmek gerektiğidir. Seninle ben mutlu bir yaşam yaptaklayabiliriz. Güzel anlarımız olabilir. Kendi hesabımıza iş kurarız ikimiz, Antiller’de böyle yerler varmış anlaşılan, görüp tanımak gerekir.”

Sesinde bana karşı dostluk vardı.

“Ret cephesi Filistin’de sarıyordum ben,” dedi. “Yaşama karşı çıkarak yaşamak düşüncesinde değilim, Jeannot. Hep kızgınlık, hep karşı çıkma, hep başkaldırı olsa olsa bir kurbanlar seçimine götürür. Biraz başkaldırı iyidir, ama benimseme de gerekir. Ben de düzene girmeye hazırım, bir noktaya dek. Düzene girmeye ne denli hazır olduğumu söyleyeyim sana: Çocukların olacak. Bir aile, gerçek bir aile, iki kol, iki bacak.”

Tüylerim diken diken oldu. Aile. Sırtımdan kabalarım kadar indi. Aline güldü, yanıma yaklaştı, rahatlatmak için elini omzuma koydu.

“Bağışla. Seni korkuttum.”

“Hayır, yürütürüz, biraz eksik, biraz fazla...”

Matmazel Cora’nın martı resmini geri verdi.

“Şimdi git, kürek çek.”

“Hayır, olmaz öyle şey.”

“Git. Güzelim izlenimci kılığını giy ve git. Sinirlenmişim, ama geçti.”

“Kuşağın aslı yok muydu?”

“Hayır. Anahtarı paspasın altına bırakacağım.”

“İyi ya, dayattığına göre gideceğim. Onunla vedalaşmak üzere.”
Bıyığı anımsadım.

“O bıyık neyin nesiydi?”

“Kiraz mevsiminde hepsi de bıyıklıydı.”

Mutluydum. Şimdi ona esinlediğim komiklikte hüzünden çok sevinç vardı, hatta fazla bir şey vardı, benim cezam olarak. Çok bir şey değildi, ama orada olmak ve oraya gene gelebilmek iyi oluyordu.

XXXIX.

Beni kanotiyemle, eski zaman mayomla görünce, Matmazel Cora güldü. Böyle seksen yıl öncesindeki gibi giyinmek benim de hoşuma gitti, gerçekten o günlerde, o çağın güvencesinde olmak isterdim doğrusu, o zamanlar cesetleri uydu televizyonlarla evinize taşıyorlardı, bilmeyebiliyordunuz, bunun da yaşama sevincine çok yararı dokunuyordu. Gelip beni evden alması için Tong’a telefon etmiş, daha önce de benzeyip benzemediğimi anlamak için Orangerie’ye uğramıştım. Gerçekten de bir tabloda bana benzeyen bir yakışıklı vardı, yanında tatlı bir fıstık ve suratında bıyık, sofraya oturmuştu, tablo mutluluktan şarkı söylemeye başlayacaktı neredeyse. Bu göz keyfi moralimi yükseltmişti, sokaklarda, arabalar arasında, yola spa-gettiler çizerek gidiyordum motosikletimle.

Matmazel Cora, pembe ve soluk mavi renkleriyle fazla göz almayan, güzel bir giysi giymiş, dillere destan ak sargısı, alnının üstündeki minnacık perçemi, yüksek topukları ve gerçek timsah derisinden çantasıyla hiç de fena değildi. Koluma girdi, aşağıya indik. Ben kendisine artık güvence veremeyeceğimi söylemeye hazırlanırken, böylesine sevinçli, mutlu olmaya böylesine hazır olduğunu görmek bayağı koyuyordu adama. Genç havasını korumuştı; bize baktıklarında ‘küçükçük bir kocakarı’ ve ‘büyükannesi olabilirdi’ gibi deyişler

oluyordu ki, ona hiç mi hiç gitmiyordu, kimseciklerin aklına gelmezdi, yani rahattık. Gerçekten çok iyi bakmıştı kendine. Mösyö Salomon nasıl bir süre öngörüyordu bilmiyordum ama Nice'te ikisi birlikte güzel bir günbatımı yaşayabilir, aynı adı taşıyan deniz gibi durgun bir yaşam sürebilirlerdi. Yeryüzünde benden başka hiç kimsesi bulunmayan birine de düşmek varken, Matmazel Cora'ya düştüğüm için şanslıydım. Bence Yoko haklı: Yaşlılarda bizde olmayan birçok şey var, bilgelik, dinginlik, gönül rahatlığı, dünyanın çalkantısı karşısında bir gülümseme; bir Mösyö Salomon bu kuralın dışında kalıyor, sönmemiş bir yanı var onun, öfkeli, kızgın, yaşam hâlâ öncelikle kendisini ilgilendiriyormuş gibi her şeyi kafaya takıyor. Ama duygusal yaşamını berbat ettiği için böyle, insan bir hiç için yanmışsa, sönmek daha acıklı olur.

Aşağıda bekledik, Yoko taksiyle geldi; baktım, Tong, Chuck ve Şişko Ginette de gelmişti, havanın güzelliğini bahane ederek sandal gezintisini kaçırmak istememişti bu alçaklar. Taksinin içine doluştuk, Yoko direksiyona, en ufağımız Tong öne, Ginette'in kucağına oturdu, Chuck, Matmazel Cora ve ben de arkaya yerleştik. Hakçasını söylemek gerekirse, Chuck bayağı düzgün davrandı, izlenimciler konusunda bir ders anlattı bize, bunları Küba resmi izledi, başında da çılgın biri varmış. Bir sandal kiraladım, Chuck, Yoka, Tong ve şişko Ginette bizi hayran hayran izlemek üzere kıyıda sıralanırken, biz sulara açıldık, Chuck da fotoğraflar çekti, çünkü çok belgeselcidir kendisi. Matmazel Cora cici cici oturuyordu karşımda, ak şemsiyesini açmıştı.

O güne dek yapmadığım iş kalmamıştı, ama ilk kez kürek çekiyordum. Yarım saat, hatta daha uzun bir süre, sessiz sessiz kürek çektim, bu işi bir çırpıda yapıp bitirmeye karar vermiştim, ama önce şu geziden yararlanırsın istedim.

"Matmazel Cora, sizden ayrılacağım." Biraz kaygılandı.

"Bir yere mi gidiyorsun?"

"Sizi bırakacağım, Matmazel Cora. Başka bir kadını seviyorum."

Kımıldamadı, hatta daha da kımiltısızlaştı, yalnız dizlerinin üstünde çantasını sıkarken, elleri kanat çırpıyordu.

“Başka bir kadını seviyorum.”

Özellikle yineledim bunu, çünkü hiç kuşku yoktu ki, kendisini aşk yüzünden bıraktığımı bilirse, daha az üzülürdü.

Uzun zaman sustu, şemsiyesinin altında. Ben kürek çekmemi sürdürüyordum, ağır geliyordu.

“Genç ve güzel, değil mi öyle?”

Haksızlıktı bu, gülümseme eşliğinde bile haksızlıktı.

“Matmazel Cora, sizin hiçbir kusurunuz yok bunda, sizin yüzünüzden bırakmıyorum sizi. Güzelsiniz. Ak şemsiyenizin altında güzelsiniz. Sizi sizin yüzünüzden bırakmıyorum. İnsan birini sevince iki kadını birden sevemez de onun için bırakıyorum.”

“Kim bu?”

“Rastladım işte.”

“Orası belli. Peki... söyledin mi ona?”

“Evet. Sizi şarkılardan tanıyor, Matmazel Cora.”

Bundan hoşlandı.

“İsteyerek yapmadım, Matmazel Cora. Ona rastladım. Kendiliğinden oldu her şey, ben aranmadım. Size güzel bir haberim de var.”

“Bir tane daha mı?”

“Hayır, gerçekten. Mösyö Salomon. Mösyö Salomon kendisini bağışlamanızı istiyor.”

Yeniden canlandı. Hatta az önce benim için heyecanlandığından daha fazla heyecanlandı. Anla anlayabilirsen.

“Söyledi mi bunu sana?”

“Sizi gördüğüm ne kadar gerçekse. Bu sabah telefon etti, gelip kendisini görmemi söyledi. Acil olarak. Evet, telefonda böyle söylediler, Mösyö Salomon sizi acil olarak görmek istiyor dediler. Görkemli robdöşambıyla uzanmıştı. Perdeler merdeler hepten kapalı. Tam çöküntü durumu. Çok solgundu ve iki gündür pullara elini bile sürmemişti. Onu daha hiç böyle düşkün görmemiştim, Matmazel Cora, sığınak-değerini yitirmişti...”

“Ne sığınak-değeri? Borsada para mı batırmış?”

“Yahudi alaycılığı, Matmazel Cora. İsrail’den çok budur onların sığınağı. Karanlıkta, kara gözlerinde ufak parıltılar vardır her zaman,

bilmez değilsiniz, yücelerden bizim zırvalıklarımıza doğru eğildiği zaman yanarlar gözlerinde. Gözleri karanlıktı, Matmazel Cora, hiçbir yerde görülecek bir şey kalmamış gibi bakıyordu. Oturup bekledim, daha derin sustuğunu görünce de sordum: 'Mösyö Salomon, ne oldu size böyle? Çok iyi bilirsiniz ki, sizin için yapmayacağım şey yoktur, siz de benim iyi bir yaptakçı olduğumu sık sık söylemişsinizdir.' O zaman yürekleri parçalayacak bir biçimde içini çekti. Bu dillere destan bir deyimdir, Matmazel Cora, hemen anlayıverdim, oydu işte. Sonra kralımız Salomon bana şunları söyledi: 'Onsuz yaşayamayacağım. Otuz beş yıldır deniyorum bunu, hani, bilirsin, şu mahzen olayından, Matmazel Cora'nın canımı kurtardığı zamandan beri...' Sonra bana öyle bir baktı ki, olacak gibi değildi, sonra da, 'Onu bana bırak, Jeannot!' diye mırıldandı."

Matmazel Cora, deyimini de gerektirdiği gibi, gözlerini açabildiğince açtı.

"Aman Tanrım, biliyor mu?"

"Kral Salomon her şeyi bilir. Ulu yüksekliklerden bütün bunlara eğilmeye başladığı zamanlardan beri, hazır giyim alanında, hiçbir şey kaçmaz gözünden. Atadan kalma bir hareketle elini omzuma koydu ve 'Onu bana bırak!' diye mırıldandı."

Matmazel Cora gerçek timsah derisinden çantasını açıp küçük bir mendil aldı. Açtı, gözlerine götürdü. Daha ağlamaya başlamamıştı, yinelemek zorunda kaldım:

"Onu bana bırak!"

Bir gözyaşı damlasını silerek derin derin soludu.

"Böyle bir şarkı vardı," dedi. "1935'ten kalma. *Rosalie*, *Femandel*'le."

Sonra şarkıyı mırıldandı:

"*Rosalie*, *Rosalie* düştü yollara, görürsen, al getir bana."

"Her şeyin bir şarkısı vardır, Matmazel Cora."

"Peki sonra? Sonra ne dedi?"

"Gerektiği kadar elini omzumda tuttu, sonra gene yineledi: 'Onsuz yaşayamam. Denedim. Tanrı bilir ki, denedim, ama bu iş benim olanaklarımı aşıyor, Jeannot. Ben iki kez sevenlerden değilim. Bir kez

severim. Bir kez sevdimse yeter bana. Daima yeter. Fazlasına gerek yoktur. Yalnız bir kez ve hep aynı kadın, bundan daha büyük zenginlik yoktur. Git, onunla görüş, Jeannot. İncelikle konuş onunla, sen bu işleri iyi becerirsin. Dört yıl boyu mahzende bekleyip de bir kez olsun kendisini görmeye gitmememi bağışlasın!”

Matmazel Cora irkilmmişti.

“Bunu söylememiştir!”

“Benim için kutsal olan ne varsa, hepsinin üstüne yemin ederim, Matmazel Cora, buyrun, siz seçin! Hatta bir damla gözyaşı bile aktı gözlerinden, ki bu da salgı bezlerinin durumu nedeniyle onun yaşında çok şey gerektirir. Kendi gözlerimle görmesem inanmayacağım kadar kocaman bir gözyaşı.”

“Peki sonra? Sonra ne oldu?”

Sonrası monrası daha nesi.

Biraz daha kürek çektim.

“Sonra sizin için çok hoş, çok tatlı şeyler mırıldanıp durdu, o kadar ki rahatım kaçtı.”

Matmazel Cora mutluydu.

“O ne kaçık moruktur o!” dedi keyifle.

“Çok doğru, bir korkusu var yalnız, kendisini fazla yaşlı bulmanız.”

“O kadar da yaşlı değil,” dedi Matmazel Cora kararlı bir sesle. “Zaman değişti. O yaş artık aynı yaş değil.”

“İşte bu çok doğru, izlenimciler çağında yaşıyoruz artık.”

“Bu yaş dümenlerinin ne anlamı varmış yani?”

“Hiç Matmazel Cora, hiçbir anlamı yok.”

“Mösyö Salomon daha çok yaşayabilir.”

Az kaldı, mahzende mal bozulmuş diyecektim, ama bir başka sefere de bir şeyler saklamak gerekirdi. Yalnız cebimden takma bıyığı çıkarıp taktım, keyifler tam olsun diye.

Matmazel Cora güldü.

“Sen yok musun, sen! Gerçek bir Fratellini oldun!”

Bu herifi tanıımıyordum ama şimdi öğrenmesem de olurdu. Birkaç kürek daha salladım, şimdi iyilik yapmıştım ya, keyif bile duyuyordum bu işten. Matmazel Cora düşünüyordu.

“Daha uzun zaman yaşayabilir, ama kendisiyle ilgilenecek biri olmalı.”

“Öyle. Ya da kendisiyle ilgileneceği biri. Hepsi aynı kapıya çıkar.”

O güne dek hiç kürek çekmemiştim, ama iyi kıvırıyordum. Matmazel Cora beni unutmıştu. Rahatsız olmasın ve beni anımsamasın diye daha da yavaş çekiyordum kürekleri. Varlığımı belli etmemin sırası değildi. Kaşlarını çatmıştı, dalmıştı, Mösyö Salomon’a daha kararını vermemiş olduğunu belli etmek istiyordu.

“Şimdi eve dönmek istiyorum.”

Kıyıya yanaştım, sağlam toprağa ayak bastık. Hep birlikte taksidyoluştuk, Yoko direksiyonda, Şişko Ginette onun yanında, Tong kucağında, Matmazel Cora da arkada, Chuck’la benim aramda. Sevinç saçıyordu ortalığa, sanki beni yitirmemiş gibi. Ötekiler susuyorlardı, ama düşüncelerinde olabildiğince yüksek bir yerlerde olduğumu seziyordum. Bu alçak nasıl etti de yağdan kıl çeker gibi sıyrılıverdi, diye düşünüyor olmalıydılar. Bense topunu birden Kral Salomon gibi çıktığım yüksekliklerden küçümsüyordum, ben de hazzır giyim kralı gibi bir şeydim neredeyse. Matmazel Cora öylesine formundaydı ki, hepimize birer kadeh içki ısmarladı kahvede, ben Champs-Élysées’ye gitmeyi önerecektim, ama Matmazel Cora alçakların Mösyö Salomon’a çektirdikleri yüzünden Champs-Élysées’ye adımını bile atmadığını bildirdi bize. Gözleri ıslık ıslık Matmazel Cora’nın, yaşamımda ilk kez bir kadını mutlu ediyordum. Üç konyak ve bir yarım şampanyadan sonra, evinin önüne getirdiğimiz zaman, bize eski zamanın büyük bir yıldızından söz etmeye başladı: Yvette Gilbert’miş adı, kendisi onu tanımayacak kadar gençmiş. Tutup kaldırımın üstünde şarkı söylemeye bile başladı, şarkısı heyecanın etkisiyle belleğime çakılıp kaldı, çünkü rahatlamak için heyecan gibisi yoktur. Yoko, Tong, Chuck, Şişko Ginette hep birlikte taksiden çıktık, bizim için şarkı söyledi:

*Çık artık şu manastırından keşiş bozuntusu çık
Dön geri evine, ol yeniden bana âşık!*

Yukarı çıkmasına yardım ettim, kapıdan içeriye bile almadı beni, merdivende allahaismarladık dedi. Uzaktan elini uzattı bana.

“Gezinti için teşekkürler, Jeannot.”

“Benim için her zaman bir zevktir.”

“Mösyö Salomon’a düşünmek gereksiniminde olduğumu söylersin. Anlarsın ya, fazlasıyla ani oldu.”

“Sizsiz edemiyor, Matmazel Cora.”

“Kesinlikle olmaz demiyorum kuşkusuz, bizi birbirimize bağlayan bir geçmiş var, ama böyle birdenbire serüvene atlamam. Düşünmek gereksinimindeyim. Sakin ve düzenli bir yaşamcağızım vardı, böyle, birdenbire... Yeterince çılgınlık yaptım yaşamımda. Delicesine yeni baştan başlamak istemiyorum.”

“O da bunu çok iyi anlayacaktır, Matmazel Cora. Anlama konusunda Kral Salomon’a güvenebilirsiniz. Hani, dedikleri gibi, onun uzmanlığına girer bu.”

Aşağıya indiğimde, ötekiler beni bekliyorlardı.

“Nasıl becerdin?”

Temiz bir nanik yaptım onlara, Solex’ime atlayıp evime döndüm. Yatağın üstüne attım kendimi. Takma bıyığımı çıkardım. Aline’e sordum:

“Fratellini kimdi?”

“Bir soytarı ailesi.”

Ona anlatmaya çalıştım ama Matmazel Cora’dan söz etmek istemiyordu. Susma konusunda gerçek bir yeteneği vardı, bir an bile söyleyecek bir şeyi olmadığını hissetmeden saatlerce susabilirdi insan onunla. Daha ben yokken radyoyu açarmış bazı bazı, radyo acil durumlar için televizyondan daha iyidir, ama bunun dışında dış dünyadan pek kimseyi almazmış içeri. Diyeceğim, pek konuşmadık, seksen metre karelik iki odasında işleriyle uğraşarak gidip gelirken, koca bir saat boyunca ona bakıp durdum, böylesi yetiyordu. Gene de bir soru sordu bana, üstelik gerçekten tuhaf bir soru: Hiç adam öldürmüş müymüşüm?

“Hayır, neden?”

“Kendini hep suçlu buluyorsun da.”

“Kişisel değil. Genelde.”

“Ama hepsinde parmağın vardı, insan yaratılışın nedeniyle, değil mi öyle?”

“Hangi insan yaratılışı? Dalga mı geçiyorsun sen benimle?”

Güzel bir dilim çilekli pasta kesip geldi, yanımda, yatağın üstünde yemeye başladı, benim sunabileceğim şey bakımından sinirlendirici bir şeydi bu.

“Eskiden Fransa’da bir orta-yol vardı, bilirsin, Jeannot Lapin.”

“Neredeymiş o? Ben coğrafyadan pek çıkmam.”

“Orta-yol. Boşvermekle gebermek arasında bir yer. Kapıya çifte kilit vurmakla bütün milleti içeriye doldurmak arasında. Katılaşmak, ama kendini de çiğnetmemek. Zor iş.”

Öyle durup ona bakıyor, iki kişi için var olmaya çalışıyordum. Yaşamında hiç kimse olmadı mı çok adam var demektir. Biri varsa, daha az eder. Elimdekiyle yetiniyor, deli gibi başkalarına kaçmıyordum. Benim gibi kendi kendine yetmeyen bir herif görmediğini, köpeklerin arasına düşecek olsam, hepsinin bayram edeceğini söyledi. Hiçbir şey söylemiyordu ya, buydu söylemek istediği. Bazı bazı uğraşmakta olduğu işleri boşluyor, bakışlarıma yanıt olarak gelip beni öpüyordu. Boşlamak. Boşluyorum, boşluyorsun, boşluyor. *Boş: Doldurulmamış, kullanarı bulunmayan.* Sözcükler vardır, bilmeden sırtında taşırsın. Gelişigüzel karıştırırken, çok güzel bir sözcük buldum, *pronoas, tapmağın üzerine düşen revak*, bunu bir yana ayırdım, sonra *potlaç’a* baktım: *Kutsal nitelikli sunu ya da yok ediş: Potin’le potlanma* arasında bulabilirsin. Sözlüğü bir baştan bir başa okuduğum olmadı hiç, oysa *kullanarı bulunmayıp boş* kalacağıma okusam, daha iyi ederdim. İlk kez tümünden benim olan biriyleydim, gene de gece biraz kaygılanmadım diyemem, çünkü nerede bulunduğumu hiç kimse bilmiyordu, gereklilik durumunda telefonla ulaşamazlardı bana. Ama çevremi saran sessizlikte ulumalar ne de olsa azalmıştı, tükeniş çığlıklarını işitmez olmuşum, demek ki mutluydum. Kendimi suçlamıyordum, bunu düşünmemeye çalışıyordum, ama gerçekten tutkundum. Ölümlülük açısından, mutsuzlar mutlulardan daha mutludur, yalnız mutsuzluklarını yitirirler. Kral Salomon’u düşündüm, Matmazel Cora’ya karşı çok katı buldum onu. Bağışlanmayacak bir şey varsa, o da bağışlamamaktır. Nice’e gidebilirlerdi, hâlâ yaşamakta olan nice emekliler var orada.

Ertesi gün Mösyö Salomon'un seksen beşinci yaş günüydü. Kara bayrağı çekip onu görmeye gittim. Çok kıyak buldum doğrusu.

"Oo, Jeannot, düşünmüş olman ne büyük incelik..."

"Mösyö Salomon, izniniz olursa bu güzel başarınızdan dolayı gönülden kutlayacağım sizi."

"Teşekkür ederim, yavrum, teşekkür ederim, elimizden geleni yapıyoruz işte, ama bizimle ilgileniyorlar da, bayağı ilgileniyorlar... Alın işte, bakın şuna, durum umutlu..."

Çalışma masasına dek pıtı pıtı gidip *Le Monde* gazetesini aldı.

"Yaşgünüm için özel olarak hazırlamışlar sanki. Okuyun, okuyun!"

Yaşlanmak başlıklı bir sayfaydı söylediği. Sağlığı yerinde bütün yüzlükler idmana elverişli bir dağlık bölgede etkin bir yaşam sürüyorlar. Daha iyi yaşlanma sanat ve yöntemi, yazan Doktor Longueville.. Bu, okunması kolay ve Faisant'ın çizgileriyle resimlenmiş küçük pratik kitap, sağlık bilgisi ve yaşama biçimini ele alarak yaşlı kimseleri...

Mösyö Salomon pulcu büyüteciyle omzumun üzerinde eğiliyordu. O çok güzel sesiyle okudu:

"... yaşlı kimseleri yaşamın yeni bir aşamasında girişken bir tutum kazanmaya yöneltmek amacıyla... Girişken bir tutum, işin püf noktası burası! Ama daha güzeli de var..."

Kırmızı kalemle altını çizmişti.

"... birçok bitkinin ve bazı balıkların yaşam süresi sınırsızdır..."

Büyütecini bana doğrulttu:

"Sen birçok bitkinin ve kimi balıkların yaşam süresinin sınırsız olduğunu biliyor muydun, Jeannot?"

"Hayır, Mösyö Salomon, ama insanın hoşuna gidiyor."

"Değil mi ya? Böylesine önemli şeyleri niçin gizliyorlar bizden, merak ediyorum doğrusu."

"Doğru, Mösyö Salomon. Gelecek sefere de biz böyle oluruz belki."

"Birçok bitki ve kimi balıklar!" dedi Mösyö Salomon kinle.

Daha önce hiç yapmadığım bir şey yaptım. Kollarımı omzuna doladım. Ama o hırlayıp duruyordu.

“... yaşlı kimseleri yaşamın yeni bir aşamasında girişken bir tutum kazanmaya yöneltmek amacıyla...” diye homurdandı.

Homurdanışını, öfkelenişini görmek haz veriyordu insana. Nice yolculuğuna fazla bel bağlamamak gerekirdi. Kendi kategorisinde gerçek bir güreşçi yapısındaydı.

“Okunması kolay küçük bir pratik kitap...”

Yumruğu indirdi masaya.

“Öyle bir tekme indireceğim ki kıçlarına, dostum!”

“Böyle bağırmayın, Mösyö Salomon, neye yarar ki?”

“Okunması kolay ve Faisant’ın çizgileriyle resimlenmiş bir küçük kitap, sağlık bilgisi ve yaşama biçimini ele alarak yaşlı kimseleri yaşamın yeni bir aşamasında girişken bir tutum kazanmaya yöneltmek amacını gütmekte! Anasını avradını! Anasını avradını!”

Masaya birkaç yumruk daha indirdi ve kralvari yüzünde amansız bir kararlılık anlatımı belirdi.

“Beni orospulara götürün,” dedi.

Önce yanlışı işittim sandım. Olamazdı. Bu yücelikte bir adam böyle bir şey isteyemezdi.

“Mösyö Salomon, kusura bakmayın ama hiç kuşkusuz işitmediğim, hatta işitmek bile istemediğim şeyler işittim!”

“Orospulara götürün beni!” diye gümbürdedi Mösyö Salomon.

Mösyö Salomon bir Yahudi olarak kutsal yağ sürdürmek için Katolik papazı istese, bu denli şaşırmazdım.

“Mösyö Salomon, yalvarırım size, böyle şeyler söylemeyin!”

“Orospulara gitmek istiyorum ben!” diye uludu Mösyö Salomon, gene masasını yumruklamaya başladı.

“Mösyö Salomon, çok rica ederim, böyle yormayın kendinizi.”

“Ne yorması?” diye homurdandı Kral Salomon.

“Yoksa siz de imada bulunmaya mı başlıyorsunuz, küçük dostum?”

“Böyle gümbür gümbür bağırmayın, Mösyö Salomon, bir sakatlık çıkabilir.”

Mösyö Salomon bulunduğu yüceliklerden yıldırımlar yağdırdı üzerime. Bakışıyla böyle bir şey yapabilseydi, yıldırım da bunu yapardı yani.

“Kim patron burada? SOS’in patronu kim? Ben bir isteğimi belirttim. Çok iyi durumdayım, sakatlık makatlık da çıkmaz öyle birden! Fahişelere götürülmek istiyorum. Anlaşıldı mı?”

Zırıldamaya başladım. Yalnız bunalımdandı bu, biliyordum, ama bunalımın insanı böyle bir umutsuzluğa sürükleyebileceği aklıma bile gelmezdi. Böylesine ulu bir adam, ilk kaynağa dönen bir yaşlı insan...

Koluna yapıştım.

“Dayanın, Mösyö Salomon. Mösyö Victor Hugo’yu anımsayın!”
Sonra da başladım höykürmeye:

*Bir yaşlı adam ki ilk kaynağa geri döner
Girer ölümsüz günlere çıkıp değişken günlerden...
Ve alev görürsün ama gençlerin gözlerinde
Işık yanar ışık hep yaşlılarınkinde!*

Mösyö Salomon bastonuna sarılmıştı, baktım ki, kafama indirmek üzereydi.

“Mösyö Salomon, ışık yanar, ışık hep yaşlıların gözlerinde! Genç adam güzeldir, ama yaşlı adam büyüktür! Bu bulunduğunuz yerden, orospulara gidemezsiniz!”

“Bir sindirme girişimi bu!” diye gürledi Mösyö Salomon. “SOS’in patronu olarak bir emir verdim ben! Orospulara götürülmemi istiyorum!”

Hemen santrale koştum. Şişko Ginette, Tong, Yoko, Chuck, büyüğü dışında Masselat kardeşler oradaydı. Korkunç bir şeyler döndüğünü hemen anlayıverdiler.

“Mösyö Salomon orospulara gitmek istiyor!” diye höykürdüm.

Apışıp kaldı hepsi, eski Masselat’ların büyüğü hariç, çünkü o yoktu.

Chuck sakın sakın:

“Yaşa bağlı bunama,” dedi.

“İyi ya, git kendisine söyle!”

“Duyduğuma göre, erkekler yaşlanınca canları sık sık gebe kadın çekermiş,” dedi Ginette.

Herkes ona baktı.

“Yani demek istiyorum ki...”

“Evet, demek istiyorsun da çeneni kapatsan daha iyi edersin,” diye bağırdım. “Zavallı Mösyö Salomon’un orospulara gitmek iste-mesi yeterince korkunç değilmiş gibi bir de gebe kadınları sarıyor-sun başına! Ne yapıyoruz şimdi?”

“Akıllı başında değil,” dedi Chuck. “Seksen beşinci yaş günü ne-den olmuştur bu sarsıntıya. Ölümünden bu denli korkan bir herif gör-medim hiç!”

“Doğu bilgeliğinden yoksun, orası kesin,” dedi Tong.

“Belki de yalnızca orospulara gitmek istiyordur,” diye girişti Yoko.

“Ömründe hiç orospulara gitmedi!” diye gürledim. “O gitmez! Onun yüksekliğinde bir adam gitmez!”

Masselat’ların küçüğü, ağbisinin yokluğunda, “Doktor Boudien’i çağırabiliriz,” önerisinde bulundu.

“Orospulara götürürüz olur biter,” dedi Tong. “Bakarsın bir şey-ler olur.”

İşte tam bu sırada Kral Salomon santrala giriverdi; dillere destan şapkasını giymiş, eldivenlerini ve at kafalı bastonunu eline almıştı bile.

“Ufak bir çete toplantısı öyle mi!” dedi.

İyi olmadığını anlamak için şöyle bir bakmak yeterdi. Gözlerinde bir panik parıltısı vardı. Dudaklarını öyle bir sıkıyordu ki, görünmü-yorlardı bile. Başı titriyordu.

“Tamam. Gidiyoruz, gidiyoruz!” diye uludum, sonra Kral Sa-lomon bunalımla savaşmak için banyoda ne bulunduruyor diye bakmaya koştum. Hiçbir şey. Hiçbir şey yoktu. Düşmana bomboş ellerle meydan okuyordu Kral Salomon. Böyle bir film görmüştüm, şövalyenin biri, kendisini almaya gelmeyen ölümü demir bilekleriyle savaşmaya çağırıyordu. Santrala döndüğümde, Kral Salomon’u baş yukarıda, baston hafiften kalkık, öfkesini dizginlemiş buldum.

“Size şurasını hemen söyleyeyim ki, bu iş sizin bildiğiniz gibi olmayacak. Doğru, seksen beş yaşıma girdim. Ama bununla benim sıfır elde sıfırlaştığımı sanmak arasında atılacak bir adım var ki, bu adımı atmanıza izin vermiyorum. Size söylemek istediğim bir şey var. Genç dostlarım, size şurasını önemle belirtmek isterim ki, ben tam dört yıl süresince Nazilerden, Gestapo’dan, sürgünden, toplama kampına götürülmek üzere yapılan baskınlardan, gaz odalarından, toplu kıyımlardan kurtulduysam, çapaçul bedensel nedenler dolayısıyla üçüncü sınıf ve adına doğal denilen sıradan bir ölüme boyun eğmek için kurtulmadım. En iyiler bile alt edemediler beni, yakayı öyle alıştırta alıştırta da vermeyeceğimi herhalde kestirebilirsiniz. Kıyımdan iş olsun diye kurtulmadım, küçük dostlarım. Daha çok yaşamak niyetindeyim, bunu böyle bilmiş olun!”

Çenesini daha yukarıya, daha bir meydan okuyuşla kaldırdı, gerçek bunalım nöbetiydi bu, en gerçeğiydi, Kral Salomon’un büyük bunalımıydı. O ulu ve yüce havasıyla gene gürledi:

“Ve şimdi, orospulara gitmek istiyorum!”

Yapacak hiçbir şey yoktu. Böyle bir şeyi görmek istemeyen Mas-selat kardeşi santralda bırakarak hep birlikte taksiye doluştuk, kadın türünden de biri bulunsun diye Şişko Ginette bile geldi. Taksiyi ben sürüyordum, Tong Şişko Ginette’in kucağına oturmuştu, Mösyö Salomon’u da arkaya, Chuck’la Yoko’nun arasına oturtmuştuk. Dikiz aynasından yüzünü görüyordum, bunun için sözlükte bir tek deyim vardı, o da acımasızdı. *Amansız: Taşkınılığı yatıştırılamayan, kin, şiddet. Bkz. Acımasız, yılmaz, sarsılmaz. Bkz. Azgın.* Çevresinde özel muhafızlar gibiydik hepimiz. Böyle bir durumda orospulara götürülen bir adam görülmemiştii daha. Benim için durum ötekiler için olduğundan çok daha korkunçtu, çünkü Mösyö Salomon’u taksidedikilerin hepsinden daha çok severdim. O sabah seksen beşinci yaş günü için uyanınca neler hissettiğini anlıyordum, çünkü ben de her sabah uyanınca bunu hissederim. Uyanınca yapması gereken ilk şey gidip işemektii, çünkü onun yaşında prostata bağlı nedenlerle işeyemeyenler de vardı, ama o hâlâ krallar gibi işiyor, bu da her seferinde kendisini güven veriyordu. Hepimiz susuyorduk, ona sunabilecek

hiçbir şeyimiz yoktu. Ne söyleyebilirdik ki? Hâlâ çok güzel işediğini mi? Bu yaşta çoktan öbür dünyayı boylamış kimseler bulunduğunu mu? Ondan yana kanıtlarımız yoktu. Nazileri ve Arjantin polisinin işkence yöntemlerini bile suçlayamazdık. Orada bir neden vardı, herifler Dünya Kupasını düzenliyorlardı, ister istemez yutmak zorundaydık. Bulanık demokratik nedenlerle Kral Salomon'a bağışlanmaz bir yumruk indiriliyor, kendisine herhangi bir ölümlü gibi davranılıyordu. Az önce sunduğu kanıt öylesine doğruduydu ki, yanıtlanamazdı bile. Dört yıl boyunca bir mahzende gizlenmişti, Nazilerin ve aynı adı taşıyan Fransız polisinin kıyımından başarıyla kurtulmuştu o, herhangi bir salak gibi doğal ölümle ölmek için yapmamıştı herhalde bunu. İstemiyle, kararlılığıyla, kurnazlığıyla, önlemciliğiyle, ruh gücüyle, kişiliğiyle galibiyete ulaşmıştı, şimdiyse Naziler kendisine beklemekle hiçbir şey yitirmeyeceğini söylemişler gibi bir şeydi.

"Yaşlı kişileri yaşamın yeni bir aşamasında girişken bir tutum kazanmakta yönlendirmek amacıyla!" diye uludu Mösyö Salomon, ama bunun arkasından, yumruklarını havaya kaldırarak:

"Ey öfke, ey umutsuzluk, ey düşman yaşlılık!" diye eklediği zaman kuşkulananmaya başladım, dalga mı geçiyor, yoksa Homerosvari niyetleri mi var, diye düşündüm.

"Mösyö Salomon, Charlie Chaplin'in çalınan tabutu bulunmuş, kendisi de olduğu gibi duruyormuş içinde, bu iyi bir haber, adalet galebe çalıyor."

"Mösyö Salomon, siz müzikten hoşlanırsınız," dedi Chuck, "New York'a gitmeliydiniz, Horowitz son konserini verecekmiş."

"Peki, son konseri olacağını kim söyledi size?" diye haykırdı Mösyö Salomon. "Kendisi mi karar vermiş buna? Horowitz'in yirmi yıl daha yaşamayacağını kim söyledi? Neden daha önce ölecekmiş? Yahudi olduğu için mi? Hep aynı kişiler mi gidecekmiş?"

Chuck'ın ne söyleyeceğini hiç mi hiç bilemez duruma geldiğini ilk kez görüyordum, sonsuz bir şaşkınlık içinde kalakalmıştı öyle. Arabayı çok yavaş sürüyordum, ileri yaştaki insanlarda sık sık görüldüğü gibi Mösyö Salomon'un belleğinde bir boşluk olur da uğursuz tasarısını unuttur diye umuyordum, ama Saint-Denis Sokağı'na gel-

miştik bile. Tam bu sırada Mösyö Salomon'un haykırdığını işittim. Pencereden eğilmiş, birilerini dikizliyordu. Mini etekli, deri çizmeli, gevşekçe duvara yaslanmış, iriyarı bir sarışındı dikizlediği. Gene duvara yaslanmış beş-altı orospu daha vardı, Mösyö Salomon neden onu seçmişti, bilmem. Biraz geçtim, ama bastonuyla omzuma vurdu, frene bastım.

"İndirin beni!"

Yoko bir öneride bulundu:

"Mösyö Salomon, daha önce bizim gidip kendisiyle konuşmamızı ister misiniz?"

"Peki, ona ne söylemeyi düşünüyorsunuz?" diye haykırdı Mösyö Salomon. "Yaşı küçüklere bu iş yasak mı diyeceksiniz? Hastirin hepiniz! Ben hazır giyim kralıyım, kimseden akıl alacak değilim. Beni burada bekleyin."

Hep birlikte arabadan atladık, inmesine yardım ettik:

"Mösyö Salomon, belsoğukluğu melsöğukluğu olursunuz!" diye yalvardım.

Dinlemiyordu. Şapkası azıcık kaymış, gözleri canlı ve kararlı, eldivenler elde, bastonun ucu şimdiden yukarı kalkmış, girişken bir durum almıştı, tıpkı *Le Monde*'daki gibi. Sarışın orospu iyi bir dişi sezgisi gösterdi, koca bir gülümsemeyle gülümsedi ona. Mösyö Salomon da gülümsedi.

Ginette ağlamaya başladı.

"Bir daha canlı olarak göremeyeceğiz onu."

Korkunçtu doğrusu, gün ortasında, apaydınlıkta, böylesine ulu bir adam! Yüreğim parçalanıyor, ama şurasını da belirtmek zorundayım ki, falsolu bir gülümseme vardı dudaklarında. Orada, yer düzeyindeydi işte, bizim mikroskobik zevzekliklerimize öyle büyük bir hoşgörülle eğildiği dillere destan yüksekliklerde değildi. Karı Kral Salomon'un koluna girdi, dosdoğru otelin kapısına yöneltti onu. Yoko saygıyla kasketini çıkarmıştı. Tong'un yüzü soluk sarıya dönüşmüştü. Chuck'ın gırtlığı batıp batıp çıkıyordu. Şişko Ginette hıçkırıyordu. Kral Salomon'un bunca yüksekliklerden böyle bir yere düştüğünü görmek berbat bir şeydi.

Bekledik. Önce kaldırımda, sonra iş uzamaya başlayınca da takside. Ginette gözyaşlarına batmıştı.

“Bir şeyler yapmalıydınız!”

Yirmi dakika daha.

“Ama buna tehlikede bulunan bir kimseye yardım etmemek derler!” diye bağırdı Ginette. “Onu öldürüyordur bu şıllık! Çıkıp bakmamız gerekir!”

“Telaşlanmaya gerek yok,” dedi Tong. “Dinlensin diye yatırmıştır onu. Belki de moralini yükseltmeye çalışıyordur. Bu da görevleri arasına girer.”

On dakika daha.

“Ben polis çağıracağım,” dedi Ginette.

İşte tam bu sırada Mösyö Salomon otelin kapısında belirdi. Hepimiz kendisini incelemek üzere burnumuzu dışarı çıkarmıştık. Hiçbir şey söylemiyorduk, ne bir evet, ne bir hayır. Bir elinde bastonuyla eldivenleri, bir elinde şapkası, öyle duruyordu, orada, dillere destan saygınlığından hiçbir şey eksilmemişti. Sonra hafiften, bitirim bir hareketle, biraz da yana kaydırarak şapkasını giydi, bize doğru yöneldi. Hep birden dışarı fırlayıp ona doğru koştuk, ama tutmamız gerekmedi. Arabayı kaldırdım, sessiz sessiz yol almaya başladık, yalnız Ginette içini çekiyor, arada bir serzenişle ona bakıyordu. Birdenbire, Chaussée-d’Antin Sokağı’nda bulunduğumuz bir sırada Mösyö Salomon bunca heyecanlardan sonra hiç de fena olmayan bir şey yaptı: Gülümsedi, sonra:

“İlk kaynağa dönen yaşlı adam,” diye mırıldandı. Sonra da, “Birçok bitkinin ve kimi balıkların yaşam süresi sınırsızdır,” diye söylendi.

Bundan sonra, kapkara bir sessizliğe gömüldü gene. Dönüşte, kendisini sofaya yatırdık, Mösyö Salomon’un ölümsüzlük isteklerine kapılması nedeniyle çabucak gelmesi için Doktor Boudien’e telefon ettik. Hepimiz de çok sarsılmıştık, bir Chuck bizim gibi değildi, Kral Salomon’un bunalımının belirgin bir biçimde seçkinci ve soylu olduğunu, böyle çaresiz karşı beddua ve sövgülere girişmektense, yeryüzünde çare aranması gereken yeterince dert bulunduğunu

söylüyordu. Ta eski Mısır'da bir zamanlar halkın sokaklara döküldüğünü, Mayıs '68 düzenleyip ölümsüzlük isteyerek din adamlarını taşa tuttuğunu açıkladı bize, Kral Salomon'un istek ve beddualarının çağdışı olduğunu söyledi. *Çağdışı: Çağına uymayan, bir başka çağdan olan.* Omuz silktim, daha fazlasını araştırmadım. Chuck haklıydı ve haklı kişilerle tartışmaya değmezdi. Hiçbir şey yapılamazdı onlarla. Zavallı kerizler.

Doktor Boudien'i bekledim, tansiyonu iyi buldu, ufukta normalinden başka bir tehlike de görmüyordu. Gereğinden fazla kaygılanacak bir şey yoktu kısacası. Kral Salomon'un bizim değil de birçok bitkinin ve kimi balıkların sınırsız bir yaşam süresinden yararlandıklarını öğrenince kapıldığı kızgınlık ve haklı öfkeden söz ettim, Doktor Boudien de Fransa'da bilimsel araştırmaların önemsenmediğini, destek bütçesinin daha da kısıldığını, Mösyö Salomon'un kızmakta haklı olduğunu, yaşlılık bilim alanında yeterli çaba harcanmadığını açıkladı bize. Kesinlikle anladım ki, Mösyö Salomon'un hiçbir eksiği yoktu, doğal olarak soluk alıp soluk veriyordu. Solex'ime atladım.

XLI.

Anahtar paspasın altında değildi, Aline kapıyı açınca içeride bir mutsuzluk olduğunu hemen anlayıverdim. Aline'in mutsuz olduğu zaman öfkelenmediğini daha önce fark etmiştim.

"Burada."

"Kim?" diye sordum, çünkü günün bunca heyecanı içinde Matmazel Cora en son düşüneceğim şeydi. Ama oydu, hatta her zamankinden de fazla giyinmiş, büyük bir gece toplantısına katılacakmış gibi boyanmıştı. Gözleri kımıldadıkça ayaklarını oynatan bir örümceğe benziyordu, kirpikleri öylesine uzun, öylesine boyalarla karartılmıştı. Ama yukarısında mavi de vardı, kırmızı da vardı, her yanda ak da vardı ki yalnız dudaklarının ucunda dikiş tutturamıyordu. Orta yerinde altın bir burç balığıyla kara bir sargı takmış,

kımlıdadığı zaman renk değiştirip mordan açık mora ve kırmızıya geçen bir giysi giymişti. Aşağılık heriflerin en aşağılığınıymışım gibi bir sessizlik oldu birdenbire.

“Merhaba, Jeannot.”

“Merhaba, Matmazel Cora.”

“Sevgilini tanımak istemiştım.”

Oturdum, başım öne eğildi, serzenişleri ve kederi bekliyordum, ama keder ondan çok bendeydi, Aline bana sırtını dönmüş, Matmazel Cora’nın getirdiğı çiçekleri vazoya yerleştiriyordu, hiç kuşku yok ki öldürebilirdi, kadınlar arasında öylesine nefret ediyordu benden. Ne zamandır buradaydı, birbirlerine neler anlatmışlardı, bir daha anah-tarı paspasın altında bulabilecek miydim, merak ediyordum.

“Gençsiniz, mutlusunuz, bunlar güzel anılarımı canlandırdı,” dedi Matmazel Cora, Aline’e.

“Matmazel Cora, Matmazel Cora,” dedim, sonra sustum, Aline de öyle, sessizlik içinde çiçekleri vazoya yerleştiriyordu.

Matmazel Cora azıcık ağlıyordu. Çantasından tertemiz bir küçük mendil çıkardı, mendili daha önce kullanmamış, yani ağlamamış olduğunu görünce rahatladım. Makyajına dikkat ederek kuruladı gözlerini, gerçekten bir gala için boyanıp giyinmişti, belki de buradan çıktıktan sonra bir şenliğe gidecekti.

“Beni bağışlayın, Matmazel Cora.”

“Çok tuhafsn, sevgili Jean. Beni bıraktın diye mi ağlıyorum sanıyorsun? Heyecanlandım azıcık, sizleri görünce eski anılarım canlandı da. Gençliğim, sevdiğim adam. Gençliğimde çılgınlıklar yapabilirdim. Şimdi, geçti artık. Hatta beni ağlatan da bu. Sen...”

Biraz katı bir biçimde gülümsedi.

“Sen iyi bir çocuksun.”

Kalktı, Aline’e doğru gitti, onu öptü. Elini avuçlarında tuttu.

“Çok tatlı bir kızsınız. Bana gelin bir gün. Size fotoğraflar gösteririm.”

Benden yana döndü, keyifli keyifli, yanağıma dokundu.

“Sana gelince, koca kafa, herkesi aldatan bir fizik var sende. Görenler gerçek bir herif der, oysa...” Güldü.

“... oysa Jeannot Lapin’sin sen.”

“Kusura bakmayın, Matmazel Cora.”

“Kendine bu kadar az benzeyen bir çocuk görmedim ömrümde.”

“Mahsus yapmıyorum, Matmazel Cora.”

“Biliyorum, biliyorum. Zavallı Fransa!”

Sonra çıktı, Aline de onunla çıktı. Gene görüşmekten söz ettiklerini içtim. Mutfağa gidip bir bardak su içtim, geri geldiğimde Aline hâlâ dönmemişti. Kapıyı açtım, Matmazel Cora’nın Aline’in kollarında ağladığını gördüm. Haykırdım:

“Matmazel Cora!”

Arkasından asansöre girdim. Aline de ağlıyordu. Ben ağlayamıyordum, fazla heyecanlıyım.

“Neler çektirdi bana, bir bilerseniz!”

“Ben mi Matmazel Cora? Ben mi?”

“Bir akşam işemeye gelmemiş olsaydı, hâlâ tuvaletlerde bekleyecektim, oysa şimdi onu sevdiğim kadar daha önce hiçbir erkeği sevmemişim! Bilemezsiniz, insan gençken anlayamaz. Ama ne kadar kindar bu adam, ne kadar kindar!”

Aklandığım, aşkında her türlü kuşkudan arındığım için öyle rahatlamıştım ki, onu öptüm.

“Kindar değildir, Matmazel Cora, göze alamıyor! Telefon etmek istiyor, size, ama göze alamıyor. Size göre fazla yaşlı olduğunu sanıyor.”

“Gerçekten söyledi mi bunu sana, yoksa beni avutmak için mi söylüyorsun?”

“Biraz önce söyledi daha! Hatta yatağına yatmak zorunda kaldı, öylesine dert etti yaşını. Seksen beşinci baharına girdi, ama Nice’te daha fazla yaşayanlar da var.”

“Orası doğru.”

“Sizinle yeniden başlamak istiyor yaşamına, ama buna girişmeyi göze alamıyor!”

“İyi ya, sen ona de ki...”

Konuşamadı bile, yalnız bakışındaydı sözleri.

“Söyleyeceğim, Matmazel Cora! Bana güvenebilirsiniz!” diye atıldım.

Gene gözlerini kuruladı, sonra indi, asansörle gömülmeden önce hafiften el salladı bize. İçeri girdik. Aline duvara yaslandı. Bir güçlendiriciye gereksinimi vardı, eskiden söyledikleri gibi bir 'kalp ilacı'na. Gülmekten daha iyisi yoktu.

"İyi atlattık," dedim.

Gözlerini açtı.

"Nasıl?"

"Biz de yaşlı olabilirdik."

"Öf be, tadını kaçırdın artık!"

"Yalan mı yani! Ne kadar sevinsek az bence."

Bir takma bıyık bile takmak isterdim, ama bulamıyordum.

XLII.

SOS'e artık postayı kestiğimi, gene tamirciliğe başlayacağımı bildirdim, ama yalnız muslukçulukla, ısıtmayla, elektrikle, insanla ilgili olmayan zararsız zamazingolarla uğraşacaktım.

İnsanların evlerinde yaptakçılık yaparak günde on saat geçiriyordum, onarılabileni onarmak moral bakımından iyiydi. Güzel bir su kaçağını, patlamış bir boruyu, yerlerine yenileri konulabilecek parke taşlarını onarmak hoşuma gider. Geri yanı, yalnızca Aline'di. Hatta kirlenmiş okyanusa yapışmış martı resmini bile yırtmaya kalktım, öylesine vız geliyordu bana, ama son anda elim varmadı. Bu işte hiçbir etkisi olmamakla ve sevgim genelde kalmakla birlikte, Matmazel Cora'yı her geçen gün biraz daha seviyordum. Kendimi seksen metrekarelik iki odayla sınırlamayı beceremiyordum daha. Bir gece kahkahalarla uyandım, çünkü bir metro girişine dikilip mutluluk biletleri dağıttığımı görmüştüm düşümde. Seksen beşinci yaşının altından nasıl kalktığını görmek için her gün Mösyö Salomon'a gidiyor, son yaptakçılığımı gerçekleştirmek için uygun zamanı bekliyordum. Kimi zaman gerçek deriden koltuğunda oturur buluyordum onu, kimi zaman da büyütecî gözünde, pulcu masasının başında, candan

öpücükler ve sevgi dolu sözcüklerle dolu kartpostal koleksiyonunun üzerine eğilmiş durumda. Son coşkusundan bu yana, daha çok grilik kalmıştı yüzünde. Gözleri eskisinden de karanlıktı ve volkan kıvılcımları azalmıştı, ama içinin tünden sönmediğini, yalnızca soluğunu topladığını seziyordum. Pul koleksiyonunu satmayı düşündüğünü söyledi bana.

“Başka bir şeye geçmenin zamanı geldi,” dedi.

“Bunu düşünmeyin bile, Mösyö Salomon. Sizde bu demir gibi yapı olduktan sonra, bunu düşünmeniz hiç mi hiç gerekmez.”

Bu sözüm hoşuna gitti, ufak bir parıltı gördüm. Parmağıyla masayı dövdü. Ellerini hep anımsayacağım, uzun, ak, ince parmaklı, virtüöz eli denilen ellerini.

“Ellerinizi her zaman anımsayacağım, Mösyö Salomon.”

Daha da aydınlandı yüzü. Kutsal bir şeyim olmaması hoşuna gidiyordu. Böylesi her şeyin önemini azaltır.

“Sen bir soytarısın, Jeannot.”

“Evet, size çok şey borçluyum, Mösyö Salomon.”

“Belki de başka şeye geçeceğim. Pullar konusunda yapacak pek bir şeyim kalmadı. Eski fildişleri epey ilgimi çekiyor...”

İkimiz de güldük.

“Size Matmazel Cora’dan söz etmek istiyordum.”

“Nasılmış? Umarım, ilgileniyorsundur onunla.”

“Teşekkür ederim, Mösyö Salomon, beni düşünmeniz büyük incelik.”

Kıvılcımlar gene belirliyordu. Topu topu hafiften alaylı bir parıltı, dudaklar üzerinde küçük bir kıpırtı.

“Ne tuhaf, insan yaşlandıkça geçmiş daha çok canlanıyor,” dedi. “Onu gittikçe daha sık düşünüyorum.”

Açık gri bir flanel takım, kara botlar giymiş, pembe bir kravat takmıştı, kendi kendine bu denli ince davranması şaşırtıcıydı. Masasının üstünde küçük bir kitap duruyordu, José Maria de Heredia’nın şiirleri. Gittikçe daha çok seviyordu bu şiirleri, çünkü onlar da yaşlanmış, eskimişlerdi.

“Evet,” dedi bakışımı görünce. Sonra ezberden okudu:

*O meleksi hoşluk dediği şeyin
Tanrısal ruhu gezinir gönül telinde
Sardı mı aşk bunalımı sıkkın yüreğini...*

Yüzü daha da yumuşadı.

*Ve alıp götürür sesini ondan uzaklara yeller
Ki belki de okşarlar bakarsın vefasız kadını...*

Sustu, sonra elini salladı.

"O zaman başka bir zamandı, Jeannot. Dünya daha az yer tutuyordu. Evet, bugünlere göre, özel kederler için çok daha fazla yer vardı..."

"Benim düşüncemi sorarsanız, ona karşı çok katınsınız, Mösyö Salomon. Otuz beş yıl, hınç için yeter de artar bile. Şık bile değil, oysa siz çok güzel giyinirsiniz. Onu alıp götürmelisiniz."

Gözlerini kısıtı biraz. Belli belirsiz bir kuşku, azıcık da kekre bir sesle, "Peki, onu yanıma alıp da nereye götüreyim istiyorsun, sevgili Jeannot? Tam olarak nereye?" diye sordu.

Tınmadım bile.

"Nice'e, Mösyö Salomon, yalnızca Nice'e."

Gene karardı yüzü. Temkinli bir adım daha attım.

"Onu bağışlamalısınız, Mösyö Salomon, o dillere destan hoşgörüünüzle bağışlamalısınız. Biliyor musunuz, Champs-Élysées'de bir yudum içki bile içmek istemiyor artık. Yüreğine oturmuş. Sonra Almanlar zamanında sık sık geçmiş mahzenin önünden."

"Peki, ne diye içeriye girmemiş orospu?" diye gürledi Mösyö Salomon umutsuzlukla, hatta yumruğunu da masaya indirdi. Doğrusu bu sözcük onun dudaklarında uygunsuz bir sözdü. "Neden bir kez olsun beni görmeye gelmemiş?"

"Bu sizinki hınç, Mösyö Salomon. Hınç derler bunun adına. Bu da iyi bir şey değil."

Mösyö Salomon soluk alıp soluk verdi.

Sakinleşmek için biraz sustuktan sonra, "Neler çektim, bilemezsin," dedi. "Onu seviyordum."

Gene soluk alıp soluk verdi. Gözlerinde anıların alevi parlıyordu.

“Bönlüğünü, azıcık boğuk kenar mahalle sesini, ufacık dangalak yüzünü seviyordum. Hep iki zırvalık arasında onu kurtarmak, onu korumak gelirdi insanın içinden. İnsanın kendi yaşamını böylesine berbat etmesi akla sığdırılacak gibi değil. Gene de... Gene de bazı bazı hayranlık duyarım ona. Bir aşk için yaşamını berbat etmek her-kese vergi değildir.”

“İyi ya, Mösyö Salomon, o zaman kendinize hayran olmalısınız.”

Afallamış gibi göründü. Mutluydum, çünkü biliyordum. *Afallamış: Soğukkanlılığını yitirmiş, şaşırmış.*

Uzun uzun süzdü beni, sanki ilk kez görüyordu.

“Sen... sen beklenmedik bir çocuksun, Jean.”

“Her şeyi beklemek gerekir, özellikle de beklenmeyi, Mösyö Salomon.”

İşte tam bu sırada hep birden içeriye girdiler. Şişko Ginette, Tong, Yoko, Masselat kardeşler, bir Chuck yoktu, o gelmemiştii. Hepsinin de suratı felaket suratıydı. Telefonda zorlu haberlere hepimiz alışkınızdır, ama hemen anladım ki, bu seferki kişiseldi. Bize bakıyor ve ortalığı birbirine katmadan önce biraz zaman kazanmak ister gibi susuyorlardı.

“Ne var, ne oldu?” diye sordu Mösyö Salomon, biraz sinirlenmişti, dramatik etkilerle karşı karşıya bulunmak her zaman sinirlendircidir çünkü.

“Matmazel Cora yaşamına son vermeye kalkmış,” dedi Ginette.

Öylesine zorlu bir şeydi ki, önce hiçbir şey duymadım. Sonra, Mösyö Salomon’la benim ilk düşündüğümüz aynı şey oldu. Gırtlığım kopmuştu sanki, konuşmam olanaksızdı. Sonra Mösyö Salomon’un sesini işittim, önce hiçbir şey söylemedi, arkasından mırıldandı:

“*Kimin için?*”

Anlamıyorlardı. Öylece durmuş bize bakıyorlardı hepsi de, Chuck’ın dışında, o orada değildi. Ginette sudan çıkarılıp da doğal ortamının dışında kalmış bir balık gibi ağzını bir açıp bir yumuyordu.

Mösyö Salomon bir kez daha ve güçlü bir sesle, "Kimin için yapmış bunu?" diye sordu. Gözlerinden anlıyordum ki, bunaltının tam göbeğindeydi.

"Onun için mi, benim için mi?"

Yüzü kımıltısızdı, taştan bir yüzdü, kesilmiş başları üzerinde Fransa krallarının yüzleri gibi, şu var ki burnu olduğu gibi duruyordu. Tümünden griye kesmişti, bu da daha bir taşlaştırıyordu onu. Şimdi düşündüğüm zaman bile düşünmeyi göze alamıyorum hâlâ. İyi biliyorum ki, vardır bu lakerda, tutkuyla sevmek diye bir şey vardır, ama seksen beş yaşında ve otuz beş yıl sonra olunca, bunun dört yılı da bir mahzende geçirilince, hem de en güzel günlerdeki gibi saydam olup sazan anam sazan babamın çevresinde dört dönünce, gönül gençliği bile denilemez bunun adına, ölümsüzlük denir. Kral Salomon, Matmazel Cora'nın canına kendisi için mi, yoksa benim için mi kıydığını bilmek istiyordu.

Bütün yüceliğiyle ayağa kalktı.

Onlara doğru eğildi.

Lanetlercesine parmağını bana doğru kaldırdı, sonra da haykırdı:

"Kimin için yapmış diyorum size? Onun için mi, benim için mi?"

"Mösyö Salomon," dedi Ginette, "Mösyö Salomon..."

Ötekileri bırakıp ikimiz gittik. Başka 'vaka'ların da bulunduğu büyük bir odaya aldılar ikimizi de. İkimiz de yatağın iki yanındaki iskemlelere oturduk. Matmazel Cora çenesine dek aklar içinde yatıyordu. Fazla heyecanlı görünmüyordu. Başhemşire umutsuzluk nedeniyle fazla ilaç almış olduğunu söyledi. Odada başka 'vaka'larla ilgilenmek üzere başka hemşireler de vardı ve daha içli dışlı olsun diye bir paravan konulmuştu. Matmazel Cora'nın otuz altı saattir burada bulunduğunu ve tehlikeyi atlattığını söylediler, ama bu sözün geliyordu. Şanslı olduğumuzu düşünüyordum, metronun altına ya da Seine Nehri'ne atlamamış, işi gerçekçi şarkılarındaki gibi bitirmemişti. Umutsuzluğa karşı fazla ilaç almıştı yalnızca, bu nedenle de kurtarılabilmmişti. Hizmetçi kadın, öyle ya, hizmetçi de tutabiliyordu, kapıyı çalmış çalmış, yanıt alamamış, yaşlı kişilere yapılan saldırıları göz önüne alarak polis çağırmıştı. Yatağın başucundaki masanın üstüne küçük bir pusula bırakmıştı, ama hiç kimseye seslenmiyordu,

bu da her zaman için en kötü durumdu. Daha sonra, haber verilecek bir kimsesi olup olmadığı sorulunca, yalnızca *SOS Gönüllüler'e* telefon edilmesini, orada birini tanıdığını söylemişti. Kendisiyle fazla konuşmamak gerekirdi, çünkü heyecanlanması doğru değildi. Mösyö Salomon, bıraktığı yazılı açıklamayı görüp göremeyeceğini sormuştu ama kabul etmemişlerdi, çünkü aileden biri değildi. Buna kızdı ve yüksek sesle, “Dünyadaki tek dayanağı benim,” dedi, bunu söylerken de yüzüme bile bakmadı, öylesine haklıydı.

Başhemşire duralamıştı, başımla, ellerimle hayır, hayır, hayır demesem, kâğıdı ona verebilirdi. Pusulasına ne yazdığı bilinemezdi. Belki de Mösyö Salomon’un “taş yüreklinin biri” olduğunu yazmıştı. Bir fırsattı bu, son şansıydı, kaçırmamak gerekirdi; şimdi, kurtulduğuna göre, daha çok kurtarmak gerekirdi onu, kalın kafasına karşın, Mösyö Salomon’u da kurtarmak gerekirdi. Böyle durumların sessizliği içinde yatağın iki yanına oturmuştuk. Matmazel Cora’ya gelince, çenesine dek aklar içinde, küçücük kolları çarşafın üzerinde, öyle yatıyor, gençlik resimlerine günlük yaşamında olduğundan daha çok benziyordu. Kanıtlanmış yürekliliğin doygunluğuyla azıcık gülümsüyor, dosdoğru önüne bakıyordu, yani ne ona baktığı vardı, ne bana. Benim içimden gebermek geliyordu, ama her neden olduğunda geberemezsin ki, bu işin sonu gelmez o zaman. Diyeceğim, üçümüz de susuyorduk, tam tıpçıların öğütlediği gibi. Arada bir her ikisine de yalvaran gözlerle bakıyordum, ama Matmazel Cora kadınlık onuruyla bozmuştu, Mösyö Salomon da mahzende geçen dört yılıyla. Kalkıp bir şeyler kırmak geliyordu içimden, bu denli ergen olmaya hakları yoktu, biri altmış beş yaşında, hatta daha fazla, öteki seksen beşindeydi, Tanrı korusun!

Ben orada, gözlerim yerde, için için köpürürken, Mösyö Salomon kahrolası mahzeninden geliyormuş izlenimi veren boğuk bir sesle sorguya geçti:

“Bunu kim için yaptın, Cora? Onun için mi... yoksa benim için mi?”

Gözlerimi yumdum ve neredeyse yakardım. Neredeyse diyorum, çünkü bunu yapmadım, sinemasever olmasına sinemaseverim ama

o kadar da değil. Matmazel Cora bu haltı bir başkası için kendisini bıraktım diye karıştırdığını söylecek olursa, iş yattı demekti. Her ikisini de olanakların elverdiği en büyük ölçüde kurtarabilmek için bir tek şey gerekiyordu, o da Matmazel Cora'nın, "Sizin için Mösyö Salomon!" ya da "Senin için, Salomon'cuğum!" diye mırıldanmasıydı, çünkü küçültmesi yoktu bu adın, "Salo'cuğum" demesi de kötü yorumlara yol açabilirdi.

Susuyordu. Hiç yoktan iyiydi böylesi, çünkü adımı söyleyecek ya da ustası olduğu o içli bakışlardan biriyle suratıma bakacak olursa, Mösyö Salomon bir daha oturmamasıya kalkar, kapıya yönelir ve bir daha dönmemesiye yüksekliklerine çekilirdi. Ben de kesin olarak dış görünüşümü kazanır, yavru fok öldürücüsü olurum. Bütün yapabileceğim, burnumu yere dikmek ve poliste kurbanın saldırganını tanımaya çağrıldığı zaman yapılan kimlik saptama gösterisinde olduğu gibi beklemektir.

Hiçbir şey söylemedi. Bunca süre oturduk da bakmadı bile bize, ne ona, ne bana, dosdoğru önüne, hiç kimsenin olmadığı yere bakıyordu. Yanıt vermek istemedi, çarşafı çenesine dek çekili, kadınlık onuruyla dopdolu, konuşmaya gönül indirmeden, öylece durdu. Bereket versin, hemşire gelip bu kadarının yeterli olduğunu söyledi de kalktık. Ben çıkmak üzere bir adım attım, ama Mösyö Salomon kılmıdamadı. Yüzü görünmüyordu, silme umutsuzluktu.

"Gene geleceğim," dedi.

Asansörde birkaç kez derin derin soluk alıp verdi. Bir yandan bastonuna dayandı, bir yandan da benim koluma, çıktık. Onu arabaya, yanıma oturttum, her şey konulabilirdi sessizliğin içine, Matmazel Cora, artık yaşamdan beklenmeyen, gene de hep beklenen her şey.

Onu Haussmann Bulvarı'na getirdim, sonra var hızımla geri döndüm. Bir tükenmez, bir kâğıt, bir de zarf alıp yukarı çıktım. Hemşire beni engellemek istedi, ama bunun herkes için bir ölüm kalım meselesi olduğunu söyledim ona, o da doğru olduğunu anladı, çünkü her zaman doğrudur. Odayı geçerek Matmazel Cora'nın köşesine dek gelip oturdum.

"Cora."

Başını benden yana çevirdi ve gülümsedi, matrak bir herif olduğuma çoktan karar vermişti.

“Gene ne istiyorsun benden, Jeannot Lapin?”

Çüş. Ama söylemedim. Onu hoşnut etmek için koca kulaklarımı bile oynatabilirdim.

“Neden yaptın bunu? Onun için mi? Yoksa...”

“Benim için mi diyorsun Jeannot Lapin? Yok, hayır!” Başını salladı.

“Hayır. Ne senin için, ne onun için. Şey işte... Ne bileyim ben. Geneldeydi. Böyle boşlukta kalmaktan bıkmıştım. Yaşlı ve yalnız derler ya hani. Anlıyor musun?”

“Evet, anlıyorum. Sana bir numara öğreteceğim.”

“Numarası yok bunun. Biliyorum, ciltlerini gerdirenler vardır... ama kim için?”

“Sana bir numara öğreteceğim, Cora. Kendini yalnız ve yaşlı bulduğun zaman, bütün yalnız ve yaşlıları düşün, ama yokluk içinde olanları, kimsesizler yurdunda kalanları. O zaman lüks içinde görürsün kendini. Ya da televizyonu açar, Afrika’da, şurada burada ya da başka yerlerde yapılan son kıyımlara bakarsın. Daha da iyi bulursun kendini. Halkın bilgeliği diye bir şey vardır, onun da bu durum için çok güzel bir deyişi: Mutsuzluk da bir işe yarar. Şimdi al şunu da yaz.”

“Ne yazayım istiyorsun? Kime?” Kalktım, gidip hemşireyi buldum. “Bayan veda pusulasını geri istiyor.”

Ve elimi uzattım. Duraladı, ama bendeki surat karşısında güven duymadı. Ona göre, katil bendim. Kirpiklerini kırıştırdı, hemen sonra da zarfı elime verdi.

Hiç kimseye değildi.

İçinde yalnızca *Elveda, Cora Lamenaire* yazılıydı. *Cora Lamenaire’e* elveda mı demekti, yoksa *Elveda diyor ve imzalıyorum* mu demekti, anlaşılmıyordu. Herhalde her ikisi de. Pusulayı yırttım.

“Yaz ona.”

“Ne söyleyeyim istiyorsun?”

“Kendisi için canına kıydığını. Kendisini beklemekten bıktığını, otuz beş yıldır her geçen yıl biraz daha çok sevdiğini, şimdi bunun

gelgeç sevda değil, gerçek aşk olduğunu, onsuz yaşayamayacağım, defterini kendi elinle dürdüğünü. Elveda, ben seni bağışlıyorum, sen de beni bağışla. İmza: Cora."

Bir süre kalemle kâğıdı elinde tuttu, sonra bıraktı.

"Olmaz."

"Hadi, yaz, imzala, yoksa seni öyle bir marizlerim ki..."

"Olmaz."

Yadsımasını daha bir vurgulamak için üzerinde hiçbir şey olmayan kâğıdı da yırttı.

"Bunu onun için yapmadım."

Kalktım, gözlerimi gökyüzüne, yani tavana dikerek ulumaya başladım. Sözcüğe dökülmüş hiçbir şey haykırmadım öyle, bir şey savunmak için değil, rahatlamak için uluyordum. Sonra, biraz derlenip toplandım.

"Bu âşık kavgasını otuz beş yıl daha sürdüreceksiniz değilsiniz herhalde. Brel'in hakkı varmış, insan ne kadar yaşlanırsa, o kadar hıyarlaşır!"

"Brel'den önce de söylenirdi bu söz, ama o şiire geçirdi."

Gene oturdum.

"Matmazel Cora, bizim için yapın bunu, hepimiz için yapın. Azıcık insanlığa gereksinimimiz var, Matmazel Cora. Şöyle güzel bir şey yazın. İncelik için yapın bunu, sevecenlik için, çiçekler için yapın. Yaşamında bir günüşi olsun bu yazdığınız, anasını sattığımın! Sizin o gerçekçi şarkı bozuntularında tümen tümendir böyle şeyler, Matmazel Cora, şöyle mavili, pembeli bir şeyler çırpıştırın bize, yemin ederim ki, çok gerek var buna! Ufak bir şekercik, Matmazel Cora, yaşamın ağzına bir şekercik, değişebilmek için tatlı bir şeylere gereksinimi var yaşamın. Sizin iyi yürekliliğinize gereksinimi var, Matmazel Cora. Kiraz mevsimindeki gibi bir şeyler yazın ona, hâlâ olanak varmış gibi bir şeyler. Onsuz yapamayacağınızı, otuz beş yıldır içinizi pişmanlık kemirdiğini, ölmeden önce tek istediğinizin sizi bağışlaması olduğunu! Matmazel Cora, çok yaşlı bir adam o, güzel bir şeylere gereksinimi var. Azıcık gönül sevinci, azıcık sevgi verin ona, yetti artık. Matmazel Cora, şarkıların hatırı için yapın bunu, mutlu yaşlılık hatırı için yapın, bizim için, onun için yapın, şey için yapın..."

Tam bu sırada dahice bir düşünce geldi aklıma: “Yahudiler için yapın bunu, Matmazel Cora...”

En iyi etkiyi bu yaptı üzerinde. Tümünden tuzla buz oldu küçücük yüzü, buruştu, kırıştı, hıçkırmaya, yumruklarını gözlerine sokuşturmaya başladı.

Açılış başlıyordu.

“İsrail için yapın bunu, Matmazel Cora...”

Yüzünü ellerinde saklıyor, o zaman, tümüyle görünmeyince gerçekten bir küçük kıza benziyordu, *Sluch'* ta söylediği şarkıdaki küçük kıza. *Kızım kızım kızım Eğer eğer eğer Aşk aşk aşk Aşklar hep hep hep Böyle sürüp Böyle sürüp...* Gerisini anımsamıyordum. Geberip bitmişim, fırlayıp kalkmak ve her şeyi değiştirmek geliyordu içimden, duruma el koyup dünyayı baştan sona kurtarmak, başlangıcından bugüne kötü yapılmış ve haksızlıklara yol açmış olan ne varsa hepsini onarmak, Evrensel Tarih'in on iki cildinin on ikisini birden ayrıntılarıyla gözden geçirip düzeltmeler yaptırmak, son martıya varıncaya dek hepsini kurtarmak geliyordu. Bu durum böyle sürüp gidemezdi. Yaptakçı kollarımı sıvayarak ta başından başlayacaktım işe, en eskilerinden beri doğada yitip gitmiş olan bütün SOS'leri yanıtlayacak, dillere destan cömertliğimle hepsinin hakkını verecektim, adalet dağıtacağtım onlara, Kral Salomon olacaktım, gerçek Kral Salomon, pantolon ve hazır giyim kralı değil, çocukları ikiye bölen kral da değil, gerçek, gerçek Kral Salomon, yukarıda Kral Salomon yokluğunun olmayacak gibi ve her bakımdan tatsız kaçtığı yerde gerçek Kral Salomon olacak, işleri kendi elime alarak iyiliklerimi ve kamu selametlerini yağdıracaktım başlarına.

“Matmazel Cora! Aşk dolu sözcükler yazın ona! Aşk hatırı için yapın bunu, insanlık hatırı için yapın! Başka türlü olmaz. Yaşamak için insanlık gerek! Biliyorum, dört yıl boyu o mahzende canlı bir serzeniş gibi kalarak size çektirdiklerinden sonra ona karşı acımasız davranmakta haklısınız, ama acımasızlığın böylesi ineklere bile yakışmaz. Yattı takım, sonunda. Yahudi düşmanı olduğunuza inanmaya başlayacak!”

“Olmaz öyle şey!” dedi Matmazel Cora. “Yahudi düşmanı olsaydım, tek bir sözcük söylemem yeterdi... bir mahzende dört yıl boyu kalamazdı, inan bana. Bu işin yasal olduğu, iyi karşılandığı, son Yahudileri de Almanya’ya yollamak için Kışlık Hipodroma topladıkları o baskını yaptıkları zaman bile hiçbir şey söylemedim.”

“Matmazel Cora, yazın şunu! Son günlerini tatlılaştırın, sizin kileri de! Böyle bir tatlılığa ikinizin de öyle gereksiniminiz var ki, bildiğiniz bile yok! Yazın, Sayın Mösyö Salomon, yapılacak bir şey kalmadığına, kesin olarak beni istemediğinize göre, ben aşağıda açık imzası bulunan Cora Lamenaire yaşamıma son veriyorum! İmza ve tarih: Önceki gününki, çünkü kuşku lu heriftir. Matmazel Cora, hadi yazın da şu iş gülümsemeyle bitsin aranızda!”

Ama ne desem boşunaydı...

“Yapamam. Kadınlık onurum var benim. Kendisini bağışlamamı istiyorsa, gelip özür diler, olur biter. Çiçek getirsin bana, çok iyi becerdiği gibi elimi öpsün, Cora bağışla beni, katı, haksız, bağışlanmaz bir biçimde davrandım sana, çok pişmanım, beni gene benimser de benimle Nice’te denize bakan bir dairede birlikte yaşamayı kabul edersen çok mutlu olacağım desin!”

On gün süresince pazarlık etmek zorunda kaldım. Bir birine, bir ötekine koşuyor, pazarlık ediyordum. Mösyö Salomon özür dilemeyecekti, ama yanlış anlama konusunda üzüntülerini belirtmeye hazır dı. Ancak taraflar karşılıklı haksızlıkların tartışmasına girmeyecekleri konusunda güvence vereceklerdi. Çiçekler konusunda anlaşmaya vardık: Üç düzine ak gülle üç düzine kırmızı gül. Champs-Élysées hiç ağza alınmayacak, bu konuda hiçbir serzenişte bulunulmayacaktı. Matmazel Cora bir uşak alıp alamayacağını bilmek istiyordu: Mösyö Salomon bu konuda söz verdi. Nice yolculuğuna çıkılınca dek, artık hiç yalnız olmayacağına göre, Mösyö Salomon geceleri SOS’leri yanıtlamak için yatağından kalkmayacaktı. Matmazel Cora, yakışıklısının komodinin ikinci gözünde, bir yığın eski kâğıt altında sakladığı fotoğraflarını tümüyle yok edecekti. Mösyö Salomon onun bu fotoğrafları sakladığını nereden biliyordu, bunu kendisine sormayı hiçbir zaman göze alamadım: Ola ki, Matmazel Cora’ya daireyi armağan

ettiği zaman, hınzırlığından bir anahtar da kendine saklamış, sonra gelip kıskançlık sonucu öteberilerini karıştırmıştı. Düşünmek bile istemiyorum bunu, seksen küsur yaşta böyle bir tutku hayal gücümü aşılıyor. Mösyö Salomon, Matmazel Cora'nın dairesine adımını bile atmak istemiyordu, oysa Sedat Tel-Aviv'e gitmişti. Nedenini anlayamıyordum, bu dairenin kendisine çok pahalıya mal olduğunu açıkladı bana, para açısından değil, gönül yarası açısından, çünkü kesin ayrılığı belirliyordu. Matmazel Cora da kadın geçmişi ve bu geçmişin içerdiği onur nedeniyle ilk adımı kendisi atarak Mösyö Salomon'un evine gitmek istemiyordu. İki gün daha pazarlık ettim, sonunda Boulogne Ormanı'nda bir kayık gezintisinde dostça buluşmaları konusunda anlaşma sağlandı. Tong, Yoko ve Şişko Ginette Mösyö Salomon'un tarafı olarak onun aile Citroën'inde, Chuck, Aline ve ben de Matmazel Cora'nın tarafı olarak taksiyle getirdik onları buraya. Aline de görmek istiyor, bunun belki de son kez görüleceğini söylüyordu, bense bunun çok acı bir düşünce olduğu, daha uzun yıllar Akdeniz'de sandal gezintisine çıkabilecekleri görüşündeyim.

Su kıyısında buluştuk. Mösyö Salomon ilk gül demetini alıp gelmişti, Matmazel Cora'ya sundu, o da teşekkür etti. Sonra sandalı suya ittik, başladılar sandal gezintisine. Kürekleri Mösyö Salomon çekiyordu, çünkü kalbi sağlandı daha. Bu konu bana Mösyö Geoffroy de Saint-Ardalousier'nin imza gününün ardından ölmesini anımsattı. İmza günü her bakımdan büyük bir başarı olmuştu. SOS aracılığıyla bütün dostlarımızı toplamıştık, yüz üçü aşkın kitap imzalamıştı, demek ki her şeyin iyi bittiği de oluyordu. Ama şöyle bir söylüyorum bunu, çünkü işler düzeldi mi ben bundan bunalım duyarım, geleceğin kafasında neler var acaba diye sorarım hep kendime. Sandalla dolaşarak yarım saat konuştular, Mösyö Salomon büyük bir incelik göstermiş olmalıydı, çünkü Matmazel Cora yola çıkılınca dek Mösyö Salomon'la oturmayı kabul etti. Mösyö Salomon'un pullarını saklamasını da kabul etti, öylesine güvene gelmişti. Ama SOS'in adını bile duymak istemiyordu, evini fazla kalabalıklaştıracığı düşüncesindeydi. Mösyö Salomon da başvuruları başka bir merkeze gönderen bir otomatik yanıtlayıcı koydurttu.

Ben tamirciliğimi sürdürüyordum, ama ötekileri, muslukçuluk, ısıtma ve elektriği. Geri kalanına gelince, Aline’de yaşıyorum işte. Chuck, Amerika’ya gitti, orada yeni bir parti kuracak. Yoko masör diplomasını aldı; Ginette zayıflamayı başaramadı. Katolik Yardım Kurumu’nda çalışmak için başvuruda bulundu. Biraz geleceğe atlıyorum, çünkü iş bitmeden elimizi çabuk tutmamız gerekir. Daha buralardayken, her gün Mösyö Salomon’la Matmazel Cora’yı görmeye gidiyordum, bir kez, kapıyı vururken, bir piyano sesi ve Matmazel Cora’nın şarkı söylediğini işittim. Gene vurdum kapıyı, ama iyice dalmışlardı şenliklerine. Ben de kapıyı ittim. Mösyö Salomon en son moda şıklığıyla giyinip piyanonun başına oturmuştu, Matmazel Cora da odanın ortasında şarkısını söylüyordu:

*Küçük kız havalarında Mandalina satardı
Buenos Aires sokaklarında
Dupduru sesiyle
Sunardı onları size...*

Biraz da onları akılda tutalım diyorsanız, söz Lucien Boyer, müzik René Sylviano.

Mutluydum. Gerçekten becermiştim yaptakçılığı. Matmazel Cora çok daha genç, Mösyö Salomon biraz daha az yaşlı gösteriyordu.

*Sepetinin içinden
Seçerdin istediğini
Eğilirdi kulağına
Ve derdi ki...*

Matmazel Cora burada şöyle şeytansı bir havayla gülümsüyor, onları kandırmak istercesine balkonlarına dokunur gibi yapıyordu.

*Alın mandalinalarımı
Beğeneceksiniz
Kabukları incecik
Çekirdeği ucunda...*

Burada, sesini gerçekten yükseltiyor, Mösyö Salomon da yüzü ıslıl ıslıl ve zevkten dört köşe olmuş bir durumda, piyanoyu sağırlar gibi dövüyordu:

*Alın mandalinalarımı
Bir de söyleyin tüneğiniz nerede
Gelirse sizin de işinize
Gelip soyarım kabuklarınızı!*

Burada, Mösyö Salomon piyanoya bir bitiş yumruğu çaktı, sigaranın külü düştü bu yüzden. Öylesine birbirlerinin indiler ki, fazladan biri olarak kalmak istemedim, çıktım dışarı, şarkının gerisini uzaktan dinledim, o bitince de sessizliği dinledim, çünkü son şarkıyı hep o söyler.

Aşağıya indiğimde, başında beresi, ağzında izmariti, suratında tüm evreni bilen havasıyla, Mösyö Tapu her zamanki gibi oradaydı.

"Gördünüz mü? En sonunda bulmuş birini! Küçük ilanları az araştırmamıştı."

"Evet, tek düşündüğü buydu."

"Bu kadını tanırım. Eskiden Cora Lamenaire'di adı. Radyoda şarkı söylerdi. Sonra başını belaya sokmuşlardı."

"Evet, savaş sırasında Mösyö Salomon'u saklamış. Bir mahzende."

"Bu mahzen öyküsünü çok dinlemiştir! Hep bundan söz eder."

"Her gün onu görmeye gelirmiş kadıncağız, güzel yemekler yapmış ona. Dört yıl boyunca her gün. Güzel bir öykü bu, Mösyö Tapu. Böylesi de olmalı. Mösyö Salomon işgal sırasında çok acı çekmiş, şimdiyse mutlu bir adam! Böylesi de olmalı."

"Çok acı çekmişmiş, çok acı çekmişmiş..."

Hiç de hoşnut değildi. Bir şeyler arıyor, bulamıyordu. En sonunda buldu.

"Çok acı çekmişmiş, siz benimle dalga mı geçiyorsunuz yoksa! İyi de nerede seçmişmiş bu mahzeni? Nerede olacak, Champs-Élysées'de! Paris'in en güzel semtinde! En iyiyi, en pahalıyı kendine ayırmış hep, ayırır işte, o olanaklar onda olduktan sonra!"

Saygı duruşunda bir dakika daha yaşadım. Ölümsüz'e tapınmak için bu tapınağa geldiğimiz her seferde olduğu gibi.

Bundan iki gün sonra yola çıkıyorlardı, hep birlikte gara gitmiştik. Hâlâ buralarda olan Chuck, Şişko Ginette, Tong, Yoko, sınavları bulunan büyük kardeşi saymazsak, Masselat kardeşler, bütün eski SOS, Aline de gelmişti. Aline üçüncü ayını sürmekteydi. Trenle gidiyorlardı. Matmazel Cora eski zamandaki gibi yolculuk ediyordu. Tatlı renklerle giyinip boyanmıştı. On iki bavul almışlardı, Mösyö Salomon yeni bir gardırop hazırlatmıştı kendine. Hep deniz ve dağ için, bir de denize açılma durumunda yatçı takımları. Pencereden bize doğru eğiliyorlardı, gözünü okşuyorlardı insanın. Matmazel Cora, yüzünün yansımasını gizleyen, son moda kara gözlüklerini takmıştı. Onu hiç böylesine genç görmemiştim, Mösyö Salomon'a da kimse seksen beş yaşında demezdi, Nice'e çekildiğini bilse bile.

Ginette azıcık ağlıyordu.

"Olsun! Nice'te yaşamaya gitmemeliydiler. Zavallı Mösyö Salomon, artık savaşmak istemiyormuş gibi bir şey."

"Neden? Nice'te yaş ortalaması başka yerlerdekinden çok daha yüksektir."

"Bir üçüncü yaş üniversitesi bile var, yeniden yönlendirilmeleri için."

"Olsun, gitmemeliydiler!"

"Hiçbir şey anlamıyorsun sen bu işten. Sen Kral Salomon'u tanımıyorsun. Bir meydan okuma bu. Hiçbir şeyden korkmadığını kanıtlamak için gidiyor Nice'e. Bu herifi kökleriyle birlikte sökmek zorunda kalacaklar!"

Mösyö Salomon o çok dayanıklı, damalı, ünlü takımını giymiş, sarı benekli gök mavisi papyonuyla da şenlendirmişti. Şapkasını çok kıyak bir biçimde kulağının üzerine düşürmüştü. Yüzünde en iyi günlerin huzuru vardı. Matmazel Cora sevecenlikle kolunu tutuyordu onun, kendilerini Nice'e götürecek olan birinci mevki yataklı vagonun penceresinden bize doğru dönüyorlardı. Matmazel Cora her renkten bir çiçek demeti almıştı bizden, daha serbest olan koluyla göğsüne bastırıyordu. Mösyö Salomon bana doğru eğildi ve el sıkıştık.

“İşte böyle, Jean kardeş, birbirimizden ayrılıyorruz, olur böyle şeyler,” dedi keyifle. “Sen de ileri yaş şafağının söktüğünü gördüğün zaman Nice’e gelip beni bul, sonraki aşamaya uygun koşullar altında geçmeni sağlayacak girişken bir tutum kazanmana yardımcı olurum.”

İkimiz de güldük.

“Dayanın, Mösyö Salomon! Yaşamaya bakın beni dinlerseniz, yarını beklemeyin, bugünden toplayın yaşamın güllerini!”

Burada gerçekten güldük, kökü kurutulmuş balinalar gibi bastık kahkahayı.

“Çok güzel, Jeannot! Kendini savunmaya ve yaşamın sunduğu tüm yollardan yararlanarak bilgini arttırmaya bak, ayaklı ansiklopedi olacaksın!”

Elimi hâlâ avcunda tutuyordu, ama düdük çalmıştı, kalktı kalkacaktı. Tren sarsıldı, yandan yürümeye başladım, Mösyö Salomon durumun zoruyla elimi bıraktı, ölümsüzlüğü selamlamak ister gibi şapkasını havaya kaldırdı, Şişko Ginette hıçkırıyordu, Chuck, Tong, Yoko, orada bulunmayan Masselat kardeşler dışında bütün SOS şimdiden her şey bitmiş de yapılacak bir şey kalmamış gibi susuyordu, Mösyö Salomon şapkasını havaya kaldırmış, selam veriyor, Matmazel Cora’ysa, İngiltere kraliçesi gibi, çok büyük bir incelikle el sallıyordu.

Tren hızlanıyordu, koşmaya başladım.

“Dayanın, Mösyö Salomon!”

“O da söz mü, elbette dayanacağım! Daha şimdiden birçok bitki ve bazı balıklar sınırsız bir yaşam süresine kavuşmuş bile!”

Gene bir güzel güldük ikimiz de.

“Allaha ısmarladık, Jeannot! Bir yaşlı adam ki ilk kaynağa geri döner, girer ölümsüz günlere çıkıp değişken günlerden!”

“Tamam, Mösyö Salomon! Oraya varınca yazın bana!”

“Güven bana dostum! Oradan kartlar yollarım sana!”

Daha da hızlanıyordu tren, koşuyordum, ama elimden bir şey gelmezdi, ne benim, ne başkasının, suratımı ve geri yanını ikiye bölen bir gülümsemeyle gülümsüyordum, bu homurdanan da tren miydi,

yoksa kara taşkınlığına batan Mösyö Salomon'un sesi mi, bildiğim bile yoktu:

“Ve alev görürsün ama gençlerin gözlerinde, ışık yanar hep ışık yaşlılarınkinde!”

Çok zaman geçti gitmelerinin üzerinden, iki kez Nice'e onları görmeye gittik, oğlumuz şimdiden bağırıp ağlıyor, bir hazır giyimdir başlıyor, bir gün ona Kral Salomon'dan söz edeceğim, nasıl etmem ki, bazı bazı ulu yüceliklerinden bize doğru eğilerek güldüğünü hep duyuyorum.

